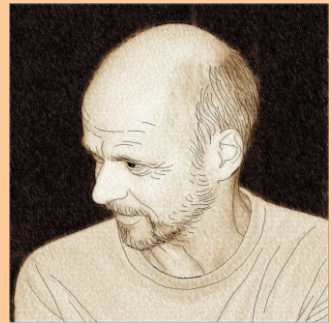

Tero Ansio

TEETERMITE

7 veljestä

Tetetermite
7 veljestä

Tero Ansio

Tetetermite 7 veljestä

Tarina ystävydestä ja rakkaudesta musiikkiin

copyright Tero Ansio 2016
Kopio Niini
Helsinki 2016

Omistettu Ritulle (1957-2016)

Sisällysluettelo

Alkusanat	9
Preludi	11
Osa I 60-luku	15
Mistä niitä ystäviä oikein tulee?	17
Perustetaanko bändi?	32
Bändistä viisihenkinen	47
Bändistä kuusihenkinen	64
Vuosi 1967 – aktiivista aikaa	76
Vuosi 1968 – Tetetermite lopettaa	92
Tetetermiten ohjelmisto	98
Toisia bändejä kuuntelemassa	106
Jyväskylän lyseossa	120
Popparin elämää 60-luvun Jyväskylässä	130
Kohti elämää	145
Osa II Seitsemän veljestä	161
Timo Pentti Sakari Ahonen	163
Olli Tapani Serimaa	170
Pekka Päiviö Mustonen	187
Tero Olavi Ansio	200
Rauno Juhani Julin	213
Jarkko Mänttari	225
Teuvo Tapio Kaipainen	235
Intermezzo	249
Osa III Viimeisimmät 30 vuotta	253
Jälleentapaaminen ja Lahnasen vuodet	255
Studiassa ja Normandiassa 1988-1994	277
Tetetermiten toinen tuleminen	297
Bändi nykykokoonpanossaan	308
Elämää yli kuusikymmentä vuotiaana	326
Finaali	351
Kiitokset	354
Liitteet	357

Alkusanat

Tässä minä istun Grassen parvekkeella ja katson yli 40 kilometrin päähän ulottuvaa maisemaa. Kirjoitan ja tuijotan Tete de Chien -vuortakin kauemmaksi yli 50 vuoden päähän menneisyyteen. Näen nuoret 15-vuotiaat nuorukaiset soittamassa yhdessä The New Steeplesien ja The Stonefacesien kanssa Valtiontalolla Jyväskylällä Go! Go! –tapautumassa 12. huhtikuuta vuonna 1966. Nämä nuoret pojat ovat Tete's Termites ja aloittelevana bändinä lavalla ensimmäisinä. Yy, Kaa, Koo, Nee! Rolling Stonesien Tell Me lähtee soimaan ehkä vähän epävarmasti, mutta täydestä sydäimestä. Seuraavana kappaleena on Rollareiden toinen hitti It's All Over Now.

Näen lentokoneiden laskevan ja nousevan toinen toisensa perään Nizzaan lentoasemalle ja sieltä pois. Ajatukseni laskeutuvat Oravankujalle 15.3.2016 klo 18.45. Samat pojat, nykyiset vanhat miehet, istuvat ja kuuntelevat Teteterminen Best Covers 2 -levylle tulevia vasta äänitettyjä kappaleita. Joku sanoo: "Onpa tää Tell Me mukavan ilmava ja raikas versio". "Toi It's All Over Now svengaa tosi mukavasti." Viisikymmentä vuotta on kulunut ylääänikoneen nopeudella. Poks! Äänivalli murtui. Tämä on mystistä. Palataan samaan paikkaan ja tullaan joka kerta uusia kokemuksia rikkaampana. Tuliaisina on parempi soittotaito, näkemys musiikista ja uusia omia eväitä. Ilta pimenee.

Onko tuo tähti vai lentokone? Sen periaatteessa erottaa siitä, että lentokone liikkuu nopeammin ainakin maasta katsoen. Fyysikot osaavat selittää tämän paremmin. Muistan, kun joskus 80-luvun lopussa olimme

elokuisen tähtitaivaan alla Pieksämäen Labnasella. Olli piti meille spontaanin esityksen tähdistä. Olimme lumoutuneita. Onhan hassua, että samoja tähtiä voi katsella täällä Provençen yössä. Yhtäaikaa joku Labnasella ja joku Grassessa. On välillä vaikea hahmottaa, mikä liikkuu ja mikä ei - vaikka pitäisihän sen nähdä silmillä.

Ajattelin kirjoittaa tarinan Tetetermitestä. Olemme tunteneet toisemme lähes 60 vuotta. Aloitan ihan kohta. Ehkä sitä ennen on kuitenkin pakko katsoa vielä, kun illan viimeinen juna saapuu vastarinteessä kiiltomadon lailla kohta Grassen asemaa. Se on päätepysäkki. Juna yöpöy täällä. Nyt pysähdyn kirjoittamaan tarinaa Tetetermitestä. En tiedä miksi. Mutta minusta tuntuu, että se kannattaa tehdä. Taas yksi kone nousee taivaalle. Lentoemäntä on käskenyt pistämään turvavyöt päälle ja sammuttanut matkustamon valot nousun ajaksi. Se on aivan normaali toimenpide.

Grassen parvekkeella 5.4.2016 klo 21.00

Preludi

Kaksi päivää on mennyt. Mentorin väkityvässä pöydän ympärillä istuvat veljet, jämäten abc-kirjaa niinkuin sanelee heille mentori. Niin he, kirjat avattuina harjoittelevat hartaasti, hikiä otsilla. Vallan vitkaa edistyy veljesten oppi, jota ei jouduttanut heidän opettajansa peloittava kiinteys, vaan päinvastoin kangisti aina enemmän heidän haluansa ja mieltänsä. Osa veljistä tunsi tuskin enemmän kuin E:n, toisten taito oli kuitenkin astunut muutaman kirjaimen kauvemmas.

"Ee!" mentori sanoo voimakkaalla äänellä.

"Ee!" veljekset toistavat väisusti.

"Lujempaa!"

"Ee!" huutavat pojat.

"Tarkoitin, soittakaa lujempaa!"

"Ee!"

Pojat yrittävät taivuttaa vielä hentoja sormiaan kitaran kielille. Nimetön a-kielen toiselle nauhalle, pikkurilli d-kielen toiselle ja keskisormi g-kielen ensimmäiselle nauhalle ja sitten rämpäytetään sointu ilmoille.

"Sitten Aa!" mentori jatkaa tuimasti napauttaen samalla rumpukapulalla pulpettiin.

"Aa!" mullilauma toistaa nostaen otteensa painaen etusormella viidettä nauhaa ja yrittäen samalla pitää muut sormensa samassa muodostelmassa. Sointu särähtää pahasti.

"Painakaa, painakaa lujempaa!" mentori huutaa.

"Ei pysty, sattuu!" veljeksistä toiseksi vanhin sanoo heitellen opettajansa puoleen mulkoilevia häränsilmiiä.

"Kuulkaa, ei soitto ole vain voikukkapelloilla tanssimista! Se on myös verta, hikeä ja kyyneliä!"

Veljekset painavat kipeillä sormillaan kieliä niin lujaa kuin pysyvät.

"Nyt on paljon parempi!" mentori sanoo nyökäten hyväksymisen merkiksi.

"Ee!"

"Ee!"

"Hoo seiska!"

"Hoo seiska!"

"Ee!"

"Ee!"

"Siinä on soinnut. Sitten basso ja soolokitara! Soittakaa yhdessä seuraavat sävelet: Ee, Ee,Gis, Gis, Hoo, Hoo, Cis, Cis, Dee, Dee, Cis, Cis, Hoo, Hoo, Gis, Gis! Ja sama uudelleen! Ja kaikki yhdessä!"

Veljekset yrittävät ja yrittävät jo tuskastuneina väsyneinä tehdä niinkuin mentori kääkee ja lopulta tulee ensimmäisen onnistumisen tunne.

"Kyllä se siitä alkaa mennä. Tämä oli teidän ensimmäinen kappaleenne Kitaraboogie. Lopetaan tällä erää tähän. Harjoitelkaa tätä kotonanne. Ensi kerralla opetellaan sitten Let's go."

"LET'S GO!"

Ulos kirmaisivat veljekset, kiiruhtivat yli kivisen, kallionkielelisen kaupungin, siitä halki ahtaan katajiston ja siitä ylös mukulakivistä katuja kohti harjua, jonne istuivat penkille, kaivoivat esiin kitaransa ja soittivat E:n.

Osa I

60-luku

Mistä niitä ystäviä oikein tulee?

Me kaverukset tapasimme lähes 60 vuotta sitten. On vaikea kertoa syitä, miksi juuri meistä tuli ystäviä. Ja ystäviä me tulemme olemaan, niin kauan kun olemme elossa. Miksi juuri me koulun yhdeksästä sadasta tai luokan neljästäkymmenestä oppilaasta? Totta kai ystävyys muuttuu ajan saatossa niinkuin mekin. Usein vanhemmiten ihmisistä tuppaa tulemaan itsepäisempiä ja kovin tietoisia siitä, mikä on oikein ja mikä väärin; mikä on hyvää ja mikä huonoa. Mutta suuressa kuvassa se ei haittaa.

Jotakin mystistä ystävyuden syntymisessä kuitenkin on. Viisaammat osaavat ehkä selittää, miten se tapahtuu. Minä en.

"Timo alan asiantuntijana, onko sulla tähän mitään teoreettista taustaa?"

"Tässä sitä tulee: *Minä en ole sitä, mitä minun pitäisi olla, minä en ole sitä, mitä minusta tulee, mutta en ole sitä, mitä, olin'*, kuvaili Erik H. Erikson nuoruudessa tapahtuvaa identiteetin, eli käsityksen omasta itsestä, kehittymisen keskeisiä piirteitä. Tuo kirjoitus julkaistiin viisi vuotta ennen Tetetermite-yhtyeen perustamista, mutta kuvannee melko hyvin myös meidän mielentilojamme yhtyeen perustamisen aikoihin. Tuossa itsensä etsimisessä kaveriporukalla on tärkeä merkitys. Porukka antaa mahdollisuuden kokeilla uusia rooleja ja ajatuksia. Kaveriporukka myös suojaa identiteetin ha-

jaannukselta, jota luonnehtii nuoren tunne siitä, että 'ei saa kiinni elämästään'.

Valtaosalla nuorista on jokin ryhmä, johon kuulua tai ainakin yksi ystävä. Tutkimus tarkastelee ystävyys-suhteita sen suhteen, kuinka laajoja ja läheisiä ne ovat. Vaikka eniten tutkittu ystävyys-suhteiden muoto on dyadi eli kahden ihmisen ystävyys tai seurustelusuhde, niin jotain tiedämme myös "klikeistä", joilla tarkoitetaan muutaman nuoren muodostamaa ryhmää, jota yhdistää jokin tekijä kuten koulu, asuinalue tai harrastus. Tässä mielessä bändimme selvästi oli klikki, jota yhdisti koulu ja yhteinen harrastus eli musiikki ja siihen liittynyt orastava nuorisokulttuuri. Ilmiselvää on, että me emme olleet "joukkio", joka on klikkiä laajempi ja selvästi vähemmän kiinteä ryhmä."

"Mielenkiintoista ystävyys-suhteiden näkökulmasta on klikkimme pysyvyys, koska nuoruusiän ryhmiä luonnehtii usein se, että nuoret vaihtelevat ryhmiä, joihin kuuluvat. Kiinteällä ryhmällä onkin enemmän merkitystä sen jäsenten kehittymiselle – usein se samankaltaistaa jäseniään. Erityisesti nuoruusiässä tämä kaverien vaikutus on voimakas, koska nuorten arvot ja ajattelu ei ole vielä niin vakiintunutta kuin aikuisiässä. Miten jokaisen meidän identiteettimme kehittyi ja muovautui Tetetermite- klikissä – siitä tämä tarina kertoo. (Lähteet: Nurmi, Ahonen ym. Ihmisen psykologinen kehitys ja Miller Theories of Developmental Psychology).

"Kiitos Timo, tämä oli mielenkiintoinen lisäys."

Vuonna 1959 Suomessa elettiin yöpakkaskautta. Tammikuun alussa presidentti Urho Kekkonen ja rouva Sylvi Kekkonen matkustivat yksityisluonteiseksi ilmoitetulle vierailulle Neuvostoliittoon. Leningradissa Kekkonen tapasi kaupunkiin 'yllättäen'

saapuneen puoluejohtaja Nikita Hruštšovin, jonka kanssa hän keskusteli yöpakkasten aiheuttamasta maiden välisestä kriisistä. Presidenttiparin matka kesti neljä päivää. Fidel Castro tuli valtaan Kuubassa ja Yhdysvallat oli kovin katkerana. Heinäkuussa ensimmäiset yhdysvaltalaiset sotilaat, kersantti Chester M. Ovnand ja majuri Dale R. Buis, kaatuivat taistelussa Vietnamissa.

Suomessa viihteen suurtaapahtuma oli, kun Paul Anka konsertoiti Linnanmäellä 25 000 kuulijalle 18. päivänä elokuuta. Suomen suurimmat hitit sinä vuonna olivat Eila Pellisen *Kaksi kitaraa* ja Brita Koivusen *Katinka*. Yhdysvalloissa Billboard-lehden listan kärjessä oli muun muassa The Platters kappaleella *Smoke Gets In Your Eyes*.

Minä tutustuin Raunoon Keskuskansakoulun 3. luokalla vuonna 1959. Alakerran naapurin pojan Nurmisen Ollin kanssa olimme samalla luokalla koko kansakoulun, mutta sitten hän meni sisartensa perässä Norssiin ja minä Lyseoon.

Aloimme jostakin syystä olla yhä enemmän yhdessä Roopen (siis Raunon), Nurmisen Ollin ja Lampisen Pertin kanssa. Isä toi meille kotiin magnetofonin ja me rupesimme leikkimään sen kanssa. Me neljä perustimme jonkinlaisen kerhon. Höpötimme kaikenlaista kelalle. Meillä oli ihan taiteilijanimetkin. Oma nimi väärinpäin. Eli Rauno oli Onuar ja minä Oret. Se oli palindromien esiasetetta...

Roopelle on jäänyt mieleen myös nuo nimet ja hän muistaa lisäksi yrityksemme rakentaa neulansilmäkamera. Ensimmäiset musisointirytykset hapuiliin heillä mandoliinilla ja ehkä myös nokkahuilulla. Mistään Rock&Rollista ei varmasti ollut kysymys.

Timo ja Stewe (eli Teuvo) olivat luokkatovereita Cygnaeuksen kansakoulussa kolmannelta luokalta saakka Stewen muutettua Lahdesta Jyväskylään vuonna 1959. Stewe asusteli tuolloin Keski-kadulla autokorjaamon vieressä olleessa omakotitalossa, joka oli Timon naapurissa entisen hevoshaan ja myöhemmän Cygneuksen koulun uudemman puolen pihan toisella puolella. He olivat siis ihan lähinaapureita.

"Tuolla koulunpihalla muuten pelasimme jonkun kerran aikuisiässä pesäpalloa osalla meidän porukasta", Timo sanoo hymähdellen katsoen samalla nykyisen kotinsa olohuoneen ikkunasta ulos.

Vuonna 1961 Juri Gagarin teki ihmiskunnan historian ensimmäisen avaruuslennon. Avaruusalus Vostok 1 kiersi Maan kerran; lento kesti 108 minuuttia. Häntä ennen jo vuonna 1957 Laika-koi-ra kävi avaruudessa. Berliinin muuri rakennettiin kesäkuussa. Lokakuun lopussa Suomessa alkoi noottikriisi Neuvostoliiton jätettyä Suomelle nootin, jossa se YYA-sopimukseen vedoten esitti konsultaatioita ”toimenpiteistä molempien maiden rajojen puolustuksen turvaamiseksi Saksan liittotasavallan ja sen kanssa liitossa olevien valtioiden taholta ilmenevän sotilaallisen hyökkäyksen uhan johdosta”. Nootti kytkeytyi kesäiseen Berliinin kriisiin. Marraskuun 26. päivänä presidentti Urho Kekkonen piti laajan radio- ja televisiopuheen, jossa hän katsoi noottikriisin vahvistaneen Suomen ulkopoliittista asemaa ja korosti Suomen ja Neuvostoliiton hyvien naapurusuhteiden merkitystä. Tällä oli myös suuri vaikutus seuraavan vuoden presidentinvaaleihin. Näin Kekkosesta tuli Kekkonen.

Ennen joulua vuonna 1961 Jyväskylässä alkoivat säännölliset televisiolähetykset. Tällä oli myöhemmin suuri vaikutus myös nuorisokulttuurin leviämiseen. Olihan silloin edes joskus mahdollista nähdä elävää kuvaa jopa joistakin maailman idoleista. Tosin tämä ei missään tapauksessa ollut ohjelmistossa korkealla prioriteetilla tv-uutisten, Kauko Saarentauksen, piipulla näytettyjen sääkarttojen, Lassien sekä Tuplan tai Kuitin rinnalla.

Television tuloon liittyy minulla myös omakohtaisia muistoja. Rooman olympialaisten aikoihin syksyllä 1960 Jyväskylässä ei vielä ollut televisioita. Korpilahdella 30 kilometriä Tampereelle päin näkyi joihinkin paikkoihin todennäköisesti Tampereen tv-kuva. Isäni oli töissä auto- ja sähköliike Aressa ja he alkoivat markkinoida televisioita etupeltoon sopimalla yhden korpilahtelaisen isännän kanssa kisastudion perustamisesta hänen pirttiinsä. Talo sijaitsi korkealla mäellä, siksi kuvan laatu oli kohtalainen. Sinne kutsuttiin Jyväskylän eliittiä katsomaan televisiota. Isä otti minutkin mukaansa. Perjantaina 9.9.1960, kun kisat olivat jo melkein lopussa eikä Suomella ollut yhtään kultamitalin, näin kun Eugen Ekman voitti kultaa voimistelussa. Hyvä Suomi!

Jyväskylässä tv-kuva alkoi näkyä joskus loka-marraskuussa. Aluksi tuli vain virityskuvaa. Se ei estänyt tuijottamasta ihmetöllä. Sitä seurattiin päivittäin odottaen, milloin elävä kuva iskeytyy kuvaruutuun. Sitten se yhtenä päivänä ilmestyi sinne. Tosin ääni vielä puuttui. Se ei haitannut katsomasta Lassieta, kun siinä oli tekstitys. Lopulta tuli äänikin.

Mennään takaisin syyskuuhun 1961, jolloin koko bändi aloitti Jyväskylän Lyseon. Muut pitkän saksan linjalla 1B:llä paitsi Pekka 1A:lla ja Stewe 1C:llä.

”Ei se noin mennyt,” Roope sanoo. ”Minä en päässyt samalle luokalle, vaan olin koko keskikoulun C-luokalla. Muutenhan olisin varmaan päässyt bändiin jo alusta asti. Eli tiemme erkanivat 5 vuodeksi täydellisesti. Stewe oli myös C-luokalla 1-4. luokat, mutta hän oli tuolloin kiinnostunut vain luonnon nuuskimisesta Ellosen Tuomon kanssa. Vapaa-aikana minun kaverini olivat omasta kotipihasta. Heidän kanssaan yritettiin kyllä bändihommiakin.”

Miten löysimme toisemme ensimmäisellä luokalla? Minä tutustuin ensimmäisenä näistä uusista kavereistani Olliin. Olimme liikuntatunnilla pururadalla Harjun takana. Yksi tyyppi tuli luokseni ja sanoi:

”Minä olen Serimaan Olli. Meidän äidit olivat luokkakavereita Tipulassa.”

Tämä piti paikkansa. Äitimme kävivät koko oppikoulun yhdessä ja olivat kavereita aina hamaan tappiin saakka. Eli olemme Ollin kanssa jo toisessa sukupolvessa ikuisia ystäviä. No takaisin sinne pururadalle. Ollilla oli yllään velouriverryttelupuku. Muistaakseni sininen, jossa oli valkoiset kaulukset. Ei mikään Suomi-verkkari, vaan sen ajan moderni asu, jollainen meillä lähes kaikilla oli. Ollin sanoista alkoi meidän ystävytemme.

Timoon tutustumista en muista aivan yhtä tarkasti. Kuitenkin heti alkuvaiheessa tapasimme välitunneilla. Meillä alkoi synkata ja hyvin pian olimme paljon yhdessä.

”Minulle on jäänyt muistikuvia siitä, miten koulun jälkeen vietimme aikaa Teron pienessä huoneessa”, Timo kertoo. ”Teron äiti ja sisko Päivi juttelivat joskus vilkkaastikin ajatuksiaan vaihtaen keittiössä ja Kalervo istui sohvallaan olohuoneessa. Selkeimmät muistot liittyvät aikoihin, jolloin levyjen kuunteleminen

oli keskeistä ajanvietettä, jonka katkaisi vain Teron kääpiöpinserin Timin ulkoilutus Harjulla."

Tiiti (eli Jarkko) tuli ehkä kaveriporukkaamme hieman myöhemmin, en ole varma. Tiiti ehkä itse muistaa paremmin. Hänellä on paljon parempi muisti kuin minulla, vaikka hän aina puhuu dementiasta. Joka tapauksessa me aloimme olla porukoissa jo paljon ennen bändin perustamista.

"Kävikös muuten kukaan teistä meillä kylässä Tourulassa?" Tiiti kysyy. "Me muutettiin sieltä pois jo elokuussa -63."

"Kyllä minä muistaakseni siellä kävin", Timo sanoo.

"Myös minä ilmoittaudivin." Tero vastaa. "Melko varmasti kävin. No ainakin Viitaniemessä sitten."

"Joo, siellä me kyllä käytiin varmaan kaikki."

"Jos mä mietin, ketä meillä kävi tuohon aikaan", Roope sanoo, "Tero kävi meillä -59 tai -60 paljon ennen bändiä. Sitten Lyseossa meidän tiet erkanivat moneksi vuodeksi, kun menttiin eri luokille. Ja Stewe kävi meillä leikkimässä Meccanoilla joskus Lyseon alkuaikoina."

"Juu, mä muistan. Ne oli hienoja."

Nuoremmille tiedoksi, että Meccanot olivat jonkinlaisia Legon metallisia esiaisteita pojille. Osat koostuivat erilaisista reijitettyistä metallin kappaleista; liuskoista, levyistä, pyöristä ja jopa hammaspyöristä. Osat saatiin yhteen pienillä pulteilla ja muttereilla, jotka työnnettiin reikiin ja ruuvattiin kiinni. Näin rakennelmat oli myös helppo purkaa ja tehdä joku uusi häkkyrä.

Meillä lähes kaikilla oli kesämökki lähellä Jyväskylää. Tapana oli, että heti koulujen päätyttyä 31.5. pakattiin roinat ja romppeet ja

muutettiin maalle. Meidän perheessämme Päijänteen rannalta tultiin Jyväskylään noin viikko ennen koulujen alkamista. Sen ajan mökeillä ei ollut sähköjä tai muita mukavuuksia. Elokuun lopussa alkoi olla jo pimeää, joten illalla mentiin aikaisin sänkyyn 'Iltalant-sin' eli voileipien ja limsan tai mehun kanssa lukemaan kirjoja. Aluksi Tarzaneita, sitten Viisikoita ja isompana Susikoskia. Muis-taakseni keskiviikkoisin tuli radiosta aina joku jännityskuunnelma-sarja, esim "Jäädytetty mies", jota koko perhe kuunteli samoin kuin viikonloppuisin yleisurheilumaaotteluita tai Kalevan Kisoja.

Muistan, kuinka hauska oli palata kaupunkiin, kun ei ollut nähnyt kavereita koko kesänä. Ne taas, joilla ei ollut mahdolli-suutta mennä maalle, odottivat yhtä kiihkeästi mökkiläisten saa-pumista kaupunkiin.

"Kerran kesällä - liekö ollut 1959 - Tero tuli Timi-koiran ja Oksasen Villen - mökkinaapurimme, jonka äiti Hilppa oli Teron äitin kaveri - kanssa käymään meidän mökillä", Roope muistelee. "Mua hävetti niin, kun meillä oli Risen kanssa just mattojen pesu-urakka kesken. Kun isä ja äiti olivat töissä oli meille annettu mil-loin mitäkin tehtäviä matonpesusta puiden pilkkomiseen. Minulla on vieläkin tallella pieni kulunut työrukkanen todisteena lapsi-työvoiman käytöstä. Me oltiin Risen kanssa kolme kuukautta mö-killä. Kaksi kertaa kesässä meidät tuotiin kaupunkiin kitkemään 3 aarin perunamaa. Meillä ei ollut autoa, mutta rautatieläisillä oli vapaaliput junaan. Isä ja äiti kulki töissä. He ajoivat pyörällä kär-rytiestä 6 km Vaajakoskelle ja sieltä junalla Jyväskylään joka työ-päivä edestakaisin. Ja isällä oli kaiken lisäksi vuorotyö."

"Kerro Roope vielä se patalappujuttu!"

"No, ihan eka luokilla oltiin opittu virkkaamaan. Siksipä sade-päivinä mökillä piti virkata patalappujakin. Mökillä pääasiallinen ruoka oli kala. Muistan pitkät lapamadot ja karmeet matolääkkeet. Ei päässyt lihomaan, Lyseon eka luokalla painoin 29 kiloa. Meille ostettiin myöhemmin paristokäyttöinen matkaradio, jota saimme kuunnella silloin kun ei soudettu verkoilla tai oltu marjassa. Beatlesit ja Rollarit jne kolahti lujaa."

Ollin äiti osti poikansa nimiin kesämökin vuonna 1953.

"Se oli kuitenkin käytännössä äitini hallinnassa niin kauan kuin hän siellä pystyi ja halusi olla," Olli kertoo. "Hän tykkäsi olla siellä kovasti; ja oli eläkkeelle jäätyään parhaimpina aikoina lähes puoli vuotta kerrallaan toukokuusta syyskuuhun, kunnes sää pakotti kaupunkiin. Mökki kuitenkin laajennettiin vuonna 1961 tai -62, jolloin uudisrakennukseen tuli kaksi talvikelpoista huonetta. Käytännössä siellä ei kuitenkaan talvella asuttu. Lapsuudessani muistan kyllä käyneeni siellä pistäytymässä talvellakin. Laajennuksen valmistumisen olimme siellä aina koko kesän, kouluikaan siis kaikki kolme kesäkuukautta. Lisäksi minulla oli lähes joka kesä joku leikkikaveri siellä monta viikkoa. Äiti ajoi arkipäivisin mökiltä töihin, mutta piti kyllä heinäkuun lomaa."

Mustosen perheellä oli mökki Kintaudella ja Pekka omien sanojensa mukaan joutui viettämään kesät siellä.

"Onneksi siellä oli Simonetta-merkkinen matkaradio. Mökillä oltiin viikkokausia ja isäni kävi sieltä töissä Vaajakosken SOK-rakennusosastolla. Soutelin pitkin Ylä-Kintausjärveä ja kuulin Roy Orbisonia, Ricky Nelsonia, Paul Ankaa ja sitten vuodesta 1963 alkaen Rollareita, Beatlesiä. Opin melodiat helposti ja osan kappa-leiden sanoista, ehkä ensimmäisen säkeistön. Niitä sitten toistelin korvamatoina pitkin päivää ajan kuluksi. Kävin usein klo 17

paikkeilla isää vastassa veneellä. Mökille ei ollut tietä, vaan auto jätettiin Kasken talon rantaan. Talossa oli 9 lasta, joista yksi oli tukehtunut porkkanaan. Perhe adoptoi pienen orpopojan kylältä, koska 'näin suuressa lapsikatraassa yksi lisälapsi menee niin, ettei huomaakaan'. Veneranta oli ensimmäisiä 'keikkapaikkojani'. Talossa oli useita kauniita ikäisiäni tyttöjä. Istuin rantakivellä lauloihin Paul Ankaa, Cliff Richardia, Ricky Nelsonia (*Hello Mary Lou*), Elvistä (*Are You Lonesome Tonight*), *Its Now Or Never* ym. tunteisiin vetoavia balledeja. Osa Kasken tytöistä oli rantasaunalla ja kuviteltiin heidän kuuntelevan. Etäisyyttä saunaan ei ollut kuin muutama metri. Venepaikkamme sijaitsi saunan takana. Nykyään Kasken tyttöjä tulee silloin tällöin kaupungilla vastaan ja tervehdittäessä hymystä päätellen he olivat myös kuulijoitani ja näin kuviteltelen edelleen - ihailijoitani. Näiltä pohjilta valmistauduin laulukokeeseen Tetetermiteen.”

Sirpa asui Mäki-Matissa omakotitalossa. Hänellä oli sisko ja veli. Sisaruksilla oli vinttiin rakennetut omat huoneet, mikä oli luksusta. Sirpa kävi koulua Tipulassa. Koulumatka oli lyhyt. Sirpa oli vaalea, hoikka, keskimittainen pitkätukkainen tyttö. Hänen isänsä oli töissä Valmetilla Rautpohjassa ja äiti oli kotirouva. Sirpan paras kaveri ja luokkatoveri oli Seija, joka asui keskustassa Gummeruksen talossa Kirkkopuiston reunalla.

Seija oli keskiluokkaisesta perheestä. Hänen vanhemmillaan oli Kauppakadun yläpäässä vaatekauppa, joka myi pääasiassa kappoja, takkeja, kaulaliinoja ja pääbineitä aikuiseen makuun. Pienen varakuuseron Sirpan ja Seijan välillä huomasi lähinnä siitä, että Seija sai levysoittimen jo vuonna 1963. Sirpan oli tyytyminen Fenno-matkaradioon, jonka hän oli saanut joululahjaksi tädiltään.

Sirpa oli popparityttö. Hän oli kiinnostunut muodista, bändeistä ja kaikesta, mitä niihin liittyi. Mutta ei hän mikään tyhjäpää ollut. Hän kävi myös teatterikerhossa ja luki paljon romaaneja.

Sirpalla oli samanikäinen serkku Anneli, joka asui pohjoisessa vajaa 100 kilometriä Rovaniemeltä. He kirjoittelivat toisilleen kirjeitä lähes viikottain kertoen omasta elämästään ja haaveistaan.

Tultuaan koulusta Sirpa huomasi, että hän oli saanut Annelilta kirjeen. Hän avasi sen ja alkoi lukea.

"Oli valtaisa kokemus, kun kuulin Sävelradiosta viime viikolla ensimmäistä kertaa Beatlesia. All My Loving on ihana!!! Voiko sellaista olla? Se on kyllä aivan uskomatonta. Iski niin ohimoon!!! Mun serkullani Rovaniemellä on levysoitinkin ja se sai lahjaksi With The Beatles älpeen ja mä meen viikonloppuna kuuntelemaan sitä sinne. Mä oon ruvennut keräämään niitä Beatles-kortteja, mulla on jo niitä melkoinen kasa eli purukumia on jaubettu – justinsa kun olen kiiltokuvien keräämisestä päässyt eroon. Keräeks sä niitä kanssa? Tuollaisia pitkäätukkia, sanovat vanhempani..."

Sirpa oli monta kertaa aiemminkin ihmetellyt, kuinka vähän eroa serkusten elämässä ja mieltymyksissä oli, vaikka hän asui isossa kaupungissa ja Anneli kaukana pohjoisessa. Radio, telkkari ja Suosikki varmaan toivat ison maailman yhtä lähelle, asuitpa missä tahansa. Tietenkin edellyttäen, että tällaiset asiat kiinnostivat.

Ahosten mökki oli Muuramessa ja sinne kohdistuu Timon yksi muisto Beatlesien suosion kasvuun liittyneeseen kauhisteluun noiden karvapäiden mukanaan tuomasta epäsiististä tukkamuo-
dista.

"Tuohon genreen mukaan pääsemiseksi me päätimme pikkuveljeni Veli-Matin kanssa valmistaa itsellemme Beatles-peruukit. Siihen tarvittiin hiukan vanunut pipo ja metsästä jäkälää, joka

taidokkaasti ommeltiin pipon päälle - ja muodinmukainen kampaas oli valmis ja ei muuta kuin valokuvia ottamaan itse tehty sähkökitara lanteilla riippuen."

Timo, sähkökitara ja jäkäläinen beatlestukka

Tiiti kävi kesäleirillä ainakin vuoteen 1964 saakka. Jyskän, Rautpohjan ja Tourulan tehtaiden henkilökunnan käytössä oli noin kymmenen kilometrin päässä kaupungista Kairahdan alueella virkistysalue, jossa oli iso pyöröhirsinen sauna sekä parakkimainen ruokalarakennus. Siellä järjestettiin aina kesä-heinäkuun vaihteessa kolme viikon mittaista kesäleiriä. Ensin aloittivat isot pojat, jotka huolehtivat telttojen pystyttämisestä, sitten olivat vuorossa pienemmät pojat ja kolmannella viikolla pääsivät tytöt nauttimaan leirielämästä.

Varsinkin suurperheiden äidit olivat mielissään, kun saivat osan pesueestaan vähäksi aikaa 'valtion leipiin'.

"Mun äidillä oli silloin vähän helpompaa, kun parhaimmillaan isojen poikien leirillä oli kaksi lasta, sitten pikkupoikien leirillä kolme nuorimmaista ja vielä tyttöjenkin leirillä yksi tytär", Tiiti kertoo.

Tourulan tehtaalaiset lapset kokoontuivat reppuineen ja vilttikääröineen puhelinkopin nurkalle kuljetusta odottamaan ja päästyään perille leiriläiset majoitettiin pääosin suurikokoisiin 8-10 hengen harjateltoihin, joissa ei ollut pohjaa. Teltat pyrittiin miehittämään siten, että Tourulan, Rautpohjan ja Jyskän poikia ei sekoiteta. Näin saatiin kilpailuasetelmat leiritaidoissa tehdasyksiköittäin.

Valmetin lasten leirit olivat ohjelmaltaan varmaan hyvin samantapaisia, kuin sen ajan partioleirit. Kaikille ensi kertaa leirille osallistuneille annettiin leirikaste, jonka sisältö vaihteli eri vuosina. Yleensä kuitenkin siinä joutui silmät sidottuna tekemään jotain vähemmän miellyttävää, esimerkiksi nielemään jonkun lusikallisen jotain sinapista, pippurista, sipulista ja mahdollisesti muistakin aineista sekoitettua ”herkkua” sekä ryömimään pistelevien havujen päällä.

Leiripäivä alkoi aina juhlavasti lipunostolla ja päättyi lipunlaskuun. Siihen väliin mahtui paljon. Päiväohjelma vaihteli, mutta joka päivä leiriläiset pääsivät uimaan ja saunomaan. Kiukaat olivat kovilla, kun kymmenittäin kakaroita ramppasi uimaan ja takaisin lauteille. Hiljaisuuden viheltämisen jälkeen teltoissa alkoi yleensä säpinä. Korttipeli ja pullonpyöritys saattoi jatkua pikkutunneille asti.

"Ne olivat hauskoja aikoja, mutta olin minä joskus Tetenkin mökillä", Tiiti muistelee. "Muistan, että aamupalalla teidän äiti leikkasi leikkelemakkarapötköstä mahottoman paksuja siivuja. Kun meillä joskus oli lauantaimakkaraa, niin se oli Kaistisen kappassa koneella leikattuja niin ohuita siivuja, että melkein läpi näkyi. Ja ne vielä halkaistiin ja puolikkaat ladottiin pitkälle voileivälle. Niitä kun siirsi yläetuhampailla eteenpäin, niin voileivän loppu maistui herkullisemmalta."

"Heh heh!"

Siihen aikaan vuodet eivät vierineet niin nopeasti kuin nykyisin. Aika on kuin raskas pyörä, joka lähtee vauhtiin hyvin hitaasti, mutta kiihtyy vuosi vuodelta yhä kiivaampaan tahtiin. Kesät olimme mökeillämme ja lopun aikaa kävimme koulua. Vuosi oli pitkä ja siihen aikaan talvetkin olivat talvia.

Äiti berätti Sirpan eräänä joulukuun alun aamuna normaaliin aikaan kello 6.45. Sirpa kuuli, kun vintin ovi alakerrassa avautui ja äiti huusi:

"Tytöt, on aika nousta ja lähteä kouluun. Sinulla on Sirpa tänään hiihtopäivä."

Talvi oli tullut normaaliin tapaan marraskuun puolivälissä ja lunta oli runsaasti. Sirpa oli siskoaan parempi heräämään. Hän pukeutui ja riensi alakertaan aamiaiselle. Kuten aina, äiti oli tehnyt kaksi ranskanleipäviipaletta, jossa toisen päällä oli lauantaimakkaraa ja toisen päällä edam-juustoa. Teekin oli jo valmiina kupissa: Pauligin Sinetti-teetä, maitoa ja sokeria.

"Tuu pois sieltä vessasta, sä oot ollut siellä jo vaikka kuinka kauan, mulla on kiire kouluun".

"En mä oo vielä valmis."

Isä oli voidellut jo edellisiltana Lampisen Lamellit sinisellä rexillä valmiiksi. Ei muuta kuin suksset jalkaan ja hiihtämällä kouluun ensin Kenttädadulle, sitten Vellamonkadun kautta Pitkäkadulle ja Tipulaan. Lunta oli mukavasti ja jalkakäytävällä oli helppo hiihtää.

Hän tapasi Seijan koulun pihassa.

"Veikataanko, kuka tänään pyörtyy aamuhartaudessa."

*Jollekin kävi melkein joka aamu niin. Orastavassa tai jo oikeassa neiti-
iässä olevat tytöt pyörtyivät helposti tiettyyn aikaan kuukaudesta.*

Tällä kertaa hän oli yksi luokkaa ylempänä ollut tyttö. Harmooni oli soittanut aamuvirttä reilun minuutin, kun se tapautui.

Koulupäivän päätteksi oli kaksioistunti urheilua. Jokaisen oli pakko hiihtää. Kaikilla ei kuitenkaan ollut omia suksia. Sitä varten koululla oli varasto monoja, suksia ja sauvoja. Hiihdettiin letkassa Schildtin pellolle, kiivettiin Variskukkulalle, laskettiin vinhaa vauhtia takaisin pellolle ja siitä sitten Laajavuoreen, hiihdettiin lenkki Vuorilammen ympäri ja sitten samaa tietä kotiin. Osa hiihti nopeammin, osa hitaammin. Lenkin päätteksi Sirpa hiihti suoraan kotiin. Äiti keitti kaakaon ja voiteli cream crackerin appelsiinimarmeladilla. Sen jälkeen ei muuta kuin tekemään läksyjä. Ilta kului leikkiessä naapurin tyttöjen kanssa yläkerrassa. Harvemmin käytiin keskustassa, vaikka matka oli lyhyt.

Perustetaanko bändi?

Meillä oli kai jonkinlainen kiinnostus musiikkiin ja yhdessä soittamiseen jo varhain. Roope mainitsi aiemmin kokeiluista Julineilla Heikinkadulla 50-luvun lopussa mandoliinilla ja nokkahuilulla. Myös Stewe muistelee, että heillä oli jotakin musiikillista hapuilua samaan aikaan. He yrittivät soittaa jonkun luokkakaverin kanssa kahdella melodisella.

"En tosin kuolemaksenikaan muista, kuka se kaveri oli, vaikka olen yrittänyt muistella."

Tulevan bändin jäsenten ensimmäinen julkinen esiintyminen muusikkona tapahtui Lyseolla. Voimistelunopettajamme Aimo Juvonen perusti yhtyeen jotakin koulujuhlaa varten. Hän soitti itse klarinettia ja siinä oli puoli tusinaa koulupoikaa soittamassa nokkahuiluja ja melodicoja. Mukana muusikkoina olivat Tiiti ja Roope. Yksi heidän soittamistaan kappaleista oli O Sole Mio.

"Muistatteko tämän?"

"Ei muisteta."

Neljä bändin tulevista jäsenistä kävivät pianonsoittotunneilla. Ollin opettaja oli heidän perhetuttunsa venäläinen taiteilija Dmitry Hintze, jonka perhe oli emigroitunut Suomeen vallankumouksen pyörteissä. Hän opetti, konsertoi ja säesti laulajia pianolla, ja hän oli myös melko hyvä kuvataiteilija tehden paljon meriaiheisia maalauksia.

"Joo, pianonsoittoa jauhoin pikkupoikana", Olli kertoo. " Perhetuttuuden takia pääsin tai jouduin Hintzen oppilaaksi, mutta hän ei tainnut olla ihan kaikkein omimmillaan pikkupoikaa käsittelemään, enkä minäkään tainnut olla parasta a-luokkaa klassista pianonsoittoa oppimaan; minulta saattoi puuttua sekä intoa että lahjoja, mutta laiskuutta oli senkin edestä. Lopulta hommasta ei tullut mitään, ja vaihdoin toiselle, naispuolisella opettajalle, jonka nimeä en enää muista. Hänestä kyllä pidin, mutta piano jäi kun kitara tuli."

Samoin kävi muuten myös Timon yrityksille kouluttautua pianistiksi.

"Tähän voisi todeta, että minä kävin soittotunneilla peräkkäin Linjaman Pekan kanssa. Ja vain toisesta tuli Izumi Tatenon oppilas. Arvatkaas, olinko se minä vai Linjaman Pekka?"

Sen sijaan Mustosen Pekka pääsi pianoharrastuksessaan edellisiä kavereita pidemmälle.

"Isä pakotti mut soittotunneille ja soitin neljä Aaronia loppuun. Sitten mä tulin 13-vuotiaaksi ja opettajani - Linjaman tytär - tapasi isäni ja äitini ja sanoi, että kyllä nyt tää Pekan soitto riittää. Mulla oli puhjennut murrosikä. Bachin juoksutukset ja Sarabande, kun niitä yritti sormet verissä ja kynnelsilmin soittaa, tuntuivat niin tylsiltä. Beatleshysteria oli juuri syttynyt, enkä mä harjoitellut yhtään. Tuntia ennen soittotuntia pikkusen yritin harjoitella ja sainoin opettajalle, että kyllä mä oon näitä soittanut. Olisi ollut myöhemmin hyötyä, jos olisi soinnut oppinut."

"Kaipaisilla taas oli pakollista, että ei missään nimessä soitto-tunneille. Eli siis ei yhtään painostettu siihen suuntaan."

Ansion perheessä pelattiin ainoastaan tennistä, eikä Karia ja Päiviä kiinnostanut pätkääkään musiikki. Äiti kysyi joskus kansakouluaikoinani, että haluaisinko ruveta soittamaan pianoa. En muista halusinko vai en, mutta vastasin kilttinä poikana myöntävästi. Äiti osti Rönisch-merkkisen pianon ja aloitin soittotunnit meidän talomme yläkerrassa asuneen Kärkkäisen tädin luona. Hänellä oli aika paljon oppilaita kevät- ja joulumatineoinen. Minä lopetin soittotunnit vasta mentyäni lukioon.

Vuoden 1963 alussa tehtiin Suomessa suuri rahauudistus. Yksi uusi markka vastasi sen jälkeen sataa entistä markkaa ja pennit otettiin uudelleen käyttöön. Moni mummo pelkäsi rahojensa arvon muuttuneen sadasosaan.

Viihdepuolella Ella Fitzgerald ja jazzpianisti Oscar Peterson saapuivat konserttimatkalle Suomeen. Kun Philips esitteli C-kasetin, kukaan ei uskonut vielä, miten se mullistaisi musiikki-maailmaa. Suomen listoilla tangot *Satumaa* ja *Tango merellä* sekä Soundsin rautalankabiisi *Emma* hallitsivat levylistojen kärkeä. Joulukuussa räjähti, kun Beatlesien *Twist and Shout* nousi ensimmäisenä heidän kappaleistaan Suomen listaykköseksi. Billboardin listoilla oli pääsääntöisesti Suomessa tuntemattomia artisteja. Mielenkiintoinen yksityiskohta on, että elokuussa listaykkösenä oli kolme viikkoa muuan 13 vuotias Little Stewie Wonder kappaleellaan *Fingertips*. Nyt hänestä on jo tullut iso poika.

Kesäkuussa Yhdysvaltain presidentti John F. Kennedy saapui vierailulle Länsi-Saksaan ja piti kuuluisan "Ich bin ein Berliner" -puheensa Berliinin muurilla Länsi-Berliinissä. Elokuussa järjestettiin suuri mielenosoitusmarssi Washingtonissa, jossa puolestaan

kansalaisyhteiskuntaaktivisti Martin Luther King piti vähintään yhtä kuuluisan puheen ”I Have a Dream”.

Marraskuun 22. päivänä John F. Kennedy ammuttiin Dallasissa klo 12.30. Varapresidentti Lyndon B. Johnsonista tuli Yhdysvaltain 36. presidentti. Suomen tv-utisissa kerrottiin tapahtumasta tuoreeltaan klo 21.15. alkaneessa uutislähetyksessä.

Minä muistan, kun tulin kaupungilta kotiin ja isä kertoi, mitä oli tapahtunut. Se oli järkyttävää. Sitä paitsi ensi kertaa presidentti tai joku kuuluisa henkilö oli ammuttu suorassa tv-lähetyksessä, ja sen näkivät kymmenet miljoonat ihmiset ympäri maailmaa omista televisioistaan. Maailma oli taas pienempi.

Meillä ei ole oikein tarkkoja muistikuvia, milloin, missä ja kuka ehdotti bändin perustamista. Ehkä se oli Timo. Joka tapauksessa meillä oli alussa laajempikin piiri lyseon poikia kuin Timo, Olli, Tiiti ja minä. Orastavan musiikkiharrastuksen puraisemina meidän lisäksi olivat ainakin Lampisen Pertti ja Yliselän Arno eli Palle, jonka kanssa olimme samalla luokalla kansakoulun kaksi ensimmäistä vuotta. Me kokoonnuimme muutaman kerran Lampisen olohuoneessa tällä isommalla porukalla. Meillä oli nokkahuilua, melodicaa, jollakin ehkä kitara ja Tiitillä hanuri.

"Mä muistelen, että mä olin ostanut jostakin kumman syystä vispilät ja siellä soitin niillä johonkin, ehkä Tiitin hanurilaatikoon." Timo muistelee.

"Eli sussa asui jo silloin pieni rumpalipoika, vaikka olit sitten vähän ajan päästä tekemässä sähkökitaraa."

"Jokaisessa meissä asuu pieni rumpali..."

Mustosen Pekan ensimmäiset kokemukset musiikkitouhuista liittyvät hänen serkkuunsa, jonka monet tuntevat tänä päivänä Blues-Hessun nimellä.

”Minun ensimmäiset esikuvat olivat Heinosen Hessun kotitalon kellarista 1960-63, kun vierailimme serkkujen luona kylässä. Hessulla oli käytössään iso putkiradio ja siihen oli parin metrin johdolla liitetty kovaääniskartio ilman boxia. Hessu soitti monona Muddy Watersia ja muita mustia blues-laulajia. Erityisen vaikutuksen teki Eddie Cochranin *Summertime Blues*. Kesistä jo kerroinkin aiemmin, kun musiikkiharrastus oli alkanut kiinnostaa yhä enemmän.”

Joka tapauksessa ajatus bändin perustamisesta oli kiehtova. Olimme 13-vuotiaita. Beatles oli noussut suureen suosioon. Vuonna -63 ilmestyivät mm. *She Loves You* ja *I Want To Hold Your Hand* ja *All My Loving*.

Me bändinjätkäkisällit rupesimme miettimään, mistä saisimme soittimet? Soittotaidosta puhumattakaan. Timo sanoi, että sähkökitaran voi tehdä itse. Idea siihen taisi tulla Tekniikan Maailmasta, jossa oli jonkinlaisia sähkökitaran teko-ohjeita ja piirustuksia.

Ostimme Väinön Soittimesta otelaudat, kielet, metalliosat sekä muovisen häkkyrän, jossa oli mikki ja volyymin säätö. Lisäksi tarvitsimme puutavaraliikkeestä lautta. Isäni järjesti meille mahdollisuuden tehdä kitarat Aren korjaamolla, jossa oli välineet. Muistankohan minä tätäkään oikein? Joka tapauksessa Timon kitarasta tuli parempi kuin minun. Oman kitarani kaula oli liian paksu ja vähän epätasainenkin. Muistan, kuinka koulun veistotunnilla Olli ja Timo ostivat koottavat optimistijollat, jotka he tekivät valmiiksi koulussa. Minä puolestani tein koko vuoden ko-

ronapeliä, enkä ehtinyt tekemään lautaan edes niitä kulmiin tulevia reikiä. Reunojen teko jäi pahasti kesken. Tosin nykyään olen paljon taitavampi nikkari kuin silloin. Minulla taisi olla motivaation puute siihen asiaan.

Mutta joka tapauksessa kitaroilla pystyi soittamaan – jos olisi osannut. Tarvitsimme vielä rummut, bassokitara ja vahvistimet. Kuten kerrottu jo aiemmin Timo kiinnosti rummut kitaroita enemmän. Hän halusi rumpaliksi.

Kuulimme, että yksi meitä hieman vanhempi kaveri Lyseossa oli rakennellut omatekoisia rumpuja. Hänen nimensä oli ehkä Pesola. Rungot oli tehty peltipurkeista ja -tynnyreistä. Ne oli päällystetty muovilla ja kiristyssysteemit itse tehdyt. Kalvot saattoivat olla aitoa nahkaa. Ne reagoivat välittömästi lämpötilojen ja kosteuden mukaan. Kävimme Tellervonkadulla katsomassa niitä.

"Se oli sama asunto, johon Anna-Maija eli tuleva elämänkumppanini muutti vain joitakin vuosia myöhemmin" Timo kertoo. "Minä tein kaupat rummuista. Taisivat olla vielä vähän keskeneräisetkin, mutta eivät maksaneet paljon."

Kuulimme, että vahvistimiksi käyvät vanhat putkiradiot. Isäni auttoi meitä hankkimaan sellaiset.

"Mä muistan, kun Teron isä johdatti meidät Aren radio-korjaamoon etsimään vahvistimiksi vanhoja putkiradioita, joissa oli banaani liittimet", Timo muistelee.

Vahvistinasia oli siis toistaiseksi kunnossa.

Tiitin ensimmäinen basso oli Timon pikkuveljen Veli-Matin tekemä. Sitten myöhemmin hän soitti Parkkosen Jullen Ekolla ja Pasasen Tilun Kliralla. Itse asiassa Tiiti ei omistanut omaa bassoa ollenkaan koko 60-luvulla.

Timon pikkuveli Veli-Matti, joka toimi Tetetermiten hovivalokuvaajana, vastasi myös joistakin teknisistä innovaatioista. Ensimmäisessä vaiheessa hän rakensi kitaran ja radion väliin laitettavat pienet esivahvistimet, jotka lisäsivät huomattavasti radiosta saatua volyyymiä. Kun näitä esivahvistimia käytettiin myöhemmin varsinaisten vahvistinten kanssa huomasimme, että kehittäminen oli tuottanut siihen aikaan uuden efektilaitteen eli ”särön”, koska esivahvistin ylioheasti varsinaista vahvistinta. Kotikutoinen Satisfaction-soundi oli löytynyt! Jonkin aikaa meillä oli käytössä myös Veli-Matin rakentama 20W-putkivahvistin, jonka hieman ikävä verkkohurina jäi ikuisiksi mysteeriksi.

”Joo, Timon pikkuveli oli monella tavalla mukana.”

Yhtyeellä alkoi olla soittokamat kunnossa. Jostakin hankittiin vielä mikrofonit ja muut tykötarpeet. Soittotaito vieläkin puuttui.

Tiitin ensimmäiset muistikuvat Tetetermiten alkua ajoilta sijoittuvat Ahosen olohuoneeseen Vellamonkadulle.

”Olisimmeko jo silloin olleet vain me neljä eli Tero, Timo, Olli ja minä. Muilla oli omatekoisia soittimia, ja minulla oli mukana viisrivinen haitari, jonka olin saanut ”osamaksuna” haulikosta, jonka isäni oli hommannut serkkupojalle Tourulan tehtaalta. Tapailltiin ainakin *A Hard Days Night*ä, joka oli noussut heinäkuussa 1964 Englannin listan ykköseksi. Olisikohan silloin kokeiltu myös Animalsin *The House Of The Rising Sun*ia, joka käväisi samaisena kesänä listaykköseksi sekä Englannissa että USA:ssa. Büseistä voisi päätellä, että kokoontuminen olisi tapahtunut jo syksyllä 1964. Kun se haitari ei oikein tuntunut silloin sopivan pop-musiikin soittamiseen, enkä sitä paitsi osannut soittaakaan sitä ja kun bändissä jonkun piti soittaa bassoa, niin se homma lankesi sitten minulle.”

Haitarin tarina jatkui, kun se joutui toistamiseen vaihdon välineeksi. Bändille hommattiin Vox-Foundation -bassovahvistin. Se hankittiin Väinön Soittimesta yhteisostoksena niin, että Timo ja Pekka maksoivat molemmat yhden kolmasosan ja Tiitin osuus kuittaantui sillä haitarilla.

Olli asui Jyväskylässä yliopiston kupeessa vaarinsa omistamassa hienossa yksikerroksisessa empirepuutalossa. Sieltä Ahtolan kulman vintiltä hän löysi vanhan kitaran noin vuonna -62. Se oli hänen ensimmäinen kitaransa. Se oli erittäin huonokuntoinen akustinen, kaarevakantinen ja teräskielinen orkesterikitara, jonka joku talossa asunut oli unohtanut sinne. Olli purki sen osiin, kokosi ja lakkasi ja varusti halvalla mikillä. Tässä kitarassa kielten etäisyys otelaudasta oli todella suuri, joten soittaminen oli melkoista tuskaa ja aiheutti sormiin kunnan känsät.

"Minulta ei nuorena sen ajan 'terveyskeskuksessa' voitu ottaa verinäytettä vasemman käden sormenpäistä, vaan tarjosin suosiolla oikeaa. Mä en muista mitä sille kitaralle aikanaan tapahtui, mutta sillä mä opettelín soittamaan."

Tiiti sai oman akustisen kitaransa kotiharjoittelua varten vasta vuonna -66. Tästä on maininta Tiitin Alli-äidin tyttarelleen Ruotiin lähettämässä kirjeessä 9.3.1966:

Tiiti sai viime viikolla uuden säästyskitaran, ostimme sen yhteisesti. Isä ylityörahoistaan antoi 30 mk, minä 20 mk ja Antti 10 mk. Tiiti on niin tuohon musiikkiin innostunut, mutta ei hän sentään ole lyönyt laimin koulunkäyntiäkään.

Kerran Roope, joka ei vielä tuohon aikaan ollut bändissä, kyseli juttellessamme, että mistä opimme soittamaan soinnut. Ahosen perheeseen tilattiin Jörgen Ingmanin kitarakoulu.

"Tietyin väliajoin postilaatikosta tupsahti aina uusi oppitunti – vaikka edellinenkin taisi olla tekemättä."

Minun äitini soitteli haitaria ja hänellä oli Aapeli Vuoriston toimitama 101-113 Kitaralaulua -sarja, jonka liitteenä oli otetaulukko. Siitä minä opettelin soinnut. Ne kirjat ovat vieläkin tallella. Samaten Ollilla ja Stewellä oli otetaulukot.

Soinnut ja sanat saimme joko korvakuulolta, josta kerron vähän lisää myöhemmin, tai sitten ostimme nuotteja. Ihme kyllä niitä sai melko pian kappaleen ilmestymisen jälkeen. Se taisi olla sitä vanhan ajan musiikkibisnestä. Kannatti myydä nuotteja, siihenhän oli ollut olemassa teollinen koneistokin jo 1800-luvulta alkaen. En tiedä, kuinka hyvää bisnestä pop-nuotit olivat eli kuinka paljon niitä ostettiin. Ne eivät olleet aina kovin hyvin tehtyjä ja niissä saattoi olla vääriä sointujakin.

"Mä muistan, että nuotteja kopioitiin Teron isän avustuksella Aressa", Olli muistelee.

Olli on muuten tehnyt joskus myöhemmin vaimonsa Ritun kanssa *A Hard Days Nightin* mystisestä alkusoinnusta lähes teoreettisen tutkimuksen. Se oli yhden Ritun vetämän kurssin harjoitustehtävänä. Olli laski sen MathLab-ohjelmistoa hyväksikäyttäen. Se sointu on F9 ja basso soittaa deetä. Sitten siihen tulee pianoa, joka soittaa käytännössä d-mollia.

"Eikös se ollut, että vaan räpsäytettiin kaikkia vapaita kieliä?"

"Joo, ei ollut."

No niin, bändin perustamiseen takaisin. Joka tapauksessa jossaikin vaiheessa meillä oli porukka, jossa olivat Timo, Olli, Tiiti, minä, Palle, Lampinen, Purasen Make ja ehkä joitakin muitakin, joilla oli suuret soittohalut. Pallen ansiosta me saimme soittokäm-

pänkin Kauppakatu 5:een Yliselän omistaman Keskuksen pesula-
liikkeen kellarissa. Meillä on sieltä kaitafilmikameralla kuvattu 'vi-
deokin'. Pikku hiljaa porukka alkoi jakaantua, koska osa porukas-
ta osasi soittaa paremmin kuin me. Niin meidän tiemme erkani-
vat. Palle, Purasen Make ja Lampisen Pertti perustivat yhtyeen
Apple Dumplings ja treenikämppä oli tietysti ensisijaisesti heidän.
Me perustimme kilpailevan yhtyeen, jonka nimeksi tuli Les Rivals.
Olisiko se Rivals ollut jonkinlainen kilpailuhaaste Pallelle, vaikkei
meillä siihen aikaan ollut oikein eväitä kilpailla Apple Dump-
lingsin kanssa. Melko pian kuitenkin Apple Dumplings hajosi.
Palle sekä Make siirtyivät Stonefacesiin.

Emme koskaan esiintyneet Les Rivals-nimellä. Saksan lukijoina
emme aluksi edes tajunneet, että se tarkoitti ennen muuta kilpa-
kosijaa, mutta mitäs siitä. Mutta miksi bändin nimessä oli Les eikä
The? Tiiti muistaa, että sitä mietittiin Hiivan Pirkon biologian tun-
nilla. Siitä ei ole aivan varmaa muistikuvaa, mutta halusimme olla
ehkä vähän erikoisia. Tai sitten löysimme jonkun toisen bändin,
jonka nimi oli jo The Rivals. Minä Ranskan ystävänä kannatan
ehdottomasti ensimmäistä selitystä, vaikka se ei olisikaan totta.

Jossakin vaiheessa ennen keikkojen alkamista meistä tuli Tete's
Termites. Nimiehdotuksen teki muistaakseni Timo ja se oli sana-
leikki siihen aikaan kuuluisasta bändistä Herman's Hermits. Se
tuntui hauskalta ja niin nimi vaihtui. Minua kutsuttiin tuohon
aikaan Teteksi. Ystävyydellemme ominaista oli, että kaikki hyväk-
sivät hauskan nimen, vaikka minä en millään muotoa ollut bän-
din pomo tai mitään muuta erinomaista. Myöhemmin halusimme
ottaa pesäeroa Hermanseihin – olimmehan rhytm&blues-yhtye -
ja lyhensimme nimemme mystiseksi Tetetermiteksi vuoden 1966
jälkimmäisellä puoliskolla.

Jyväskylässä oli tuohon aikaan kaksi varteenotettavaa bändiä: The Mirages ja The Steeples. Ensin mainittu oli enemmän pop-yhtye ja siinä soittavat muun muassa Wando Suvanto ja Veksa Nyberg. The Steeples soitti myös tanssimusiikkia, mutta se voitti kaksi kertaa peräkkäin pop-yhtyeiden Suomen mestaruuden vuosina 1964 ja 1965. Siinä soittivat mm Ari Oinonen (myöhemmin MTV3:n musiikkipäällikkö, Urpo Helkovaara (sittemmin pitkäaikainen SM-Liigan toimitusjohtaja ja Aarne Vesterinen (myöhemmin mm. Ravintolamusikoiden Liiton pääluottamusmies). Me emme juurikaan käyneet katsomassa näiden bändien soittoa, koska konviin pääsi vasta teinikortin saatuaan viidennellä luokalla. Sen jälkeen kuulimme heitä usein.

Lopulta saimme oman harjoituskämpän Nurmisen Ollin isän omistaman Korpilahden linjan talleilta Seppälästä. Rakennus oli juuri valmistunut vuonna 1964. Heidän aiemmat Jyväskylän talinsä olivat Savelassa. Kävimme siellä pienempänä Ollin kanssa usein leikkimässä, kun Ollin isällä oli asiaa sinne. Savelaan viereiselle tontille oli rakennettu 60-luvun alussa Jyväskylän ensimmäinen kaukolämpövoimala. Kun voimalan laajennus tuli ajankohtaiseksi, kaupunki lunasti tontin itselleen ja antoi korvaukseksi reilusti isomman tontin Miilukatu 1-3:ssa Seppälän alueella. Alue oli vasta rakentumassa ja katuverkkokin vasta muodostumassa siten, että keskustasta tontille pääsi vain Lohikoskentien ja Vasarakadun kautta. Vasarakatukin päättyi silloin vasta myöhemmin valmistuneen Miilukadun varteen.

Tallin edessä omatekoisten kitaroiden kanssa

Yleensä pyöräilimme talleille ja useimmiten radan vartta pitkin. Olli muistaa ainakin kerran kaatuneensa matkalla kitara selässään. Onneksi mitään ei sattunut.

Meillä oli soittotaidon puuttumisen lisäksi toinenkin ongelma: meillä ei ollut laulajaa. Sellainen piti siis hankkia jostakin. Nurmisen Olli tuli hetkeksi mukaan. Hän lauloi Cliff Richardin kappaletta *I Could Easily Fall In Love With You*. Tämän täytyi olla alkuvuodesta 1965, koska Cliffin kappale ilmestyi 27.11.1964. Halisen Ilkka lauloi Rollareiden biisiä *Tell me*. Kumpikaan heistä ei ollut kuitenkaan kovin kiinnostunut asiasta. Kyllä he sillä tasolla lauloivat, millä me soitimmekin. Sitten joku kuuli, että A-luokalla

on yksi Pekka, joka osaa laulaa hyvin ja olisi kiinnostunut tulemaan mukaan. Hyvä puoli hänessä oli myös se, että hän luki englantia. Meillä on yksi valokuva Ahosen autotallista, jossa soitamme kesällä uusien kitaroidemme kanssa. Siitä päätelimme, että Pekka oli mukana jo viimeistään kesällä -65. Sen jälkeen saimme harjoittelukämpän Keskuseurakuntatalon vieressä olevasta "Turpon kellarista".

Pekka olikin erinomainen laulaja ja näin tämä asia saatiin kuntoon. Me muut olimme kiinteä kaveriporukka, mutta Pekalla oli omat kaverinsa ja näin ollen hän oli mukana enimmäkseen vain bänditouhuissamme.

Oli keskiviikko ja siten soittoilta. Sirpan lähistöllä asuvat tytöt kokoontuivat yläkertaan. Puhuttiin pojista ja pohdittiin, tuleekohan Rane ja Veksi paikalle.

"Ällö, jos ne keskustan tytöt Piken johdolla tulevat sinne diivailemaan", pohdittiin.

"Mitäs, jos mä pukeutuisin tähän siniseen luistelupukuun?" Sirpa sanoen näyttäen tädiltään saamaansa luomusta puolileikillään - tai puolitossissaan.

Siinä oli valkoista karvaa helmassa, hihansuissa ja kauluksessa ja siinä oli topattu yläosa.

"Et kyllä lähde, kaikkihän nauraisi sulle. Mä en ainakaan kehtaa lähteä sin kanssa, jos tuon pistät päällesi."

"No enhän mä tosissani. Ja sitä paitsi mulla ei ole edes tähän valkoisia damaskeja."

Kaikki olivat iloisella mielellä. Kikatus kuului ulos saakka.

Kello läbestyi kuutta. Oli aika lähteä. Maksettiin pieni pääsymaksu, mutta rusettiluisteluun kukaan ei halunnut osallistua. Kovääänisistä kaikui

*Paul Ankan jo vähän vanhempi kappale "Put Your head On My Shoulder". Pukukopissa oli kuuma, kamina pubisi tulipunaisena. Piti varoa, ettei polttanut rukkasiaan, jos niitä piti kuivatella kaminan loistes-
sa. Kaunoluistimet jalkaan ja luistinradalle. Osa porukasta oli paikalla ilman luistimia. He olivat vähän vanhempia ja hieman ylimielisiä. He kiersivät kävellen vähän pienempää rinkiä keskellä rataa, toiset taas luistelivat radan ulkoreunaa. Kaikki tarkkailivat, oliko "Hän" tai "He" tulleet paikalle. Ujo nyökkäys tai ilkkurinen katse. Ja olihan tietysti Pike seurueineen paikalla. Valtaosa pojista moikkasi heitä.*

"Hei katsokaa, tuolla on Rane ja Veksi kavereineen! Apua, mitä mä teen?" Ritva, yksi Mäki-Matin tytöistä, huudahti.

"Katso niitä suoraan silmiin ja sano hei."

"Mut jos ne ei huomaa mua."

"Sitten ei huomaa."

Mutta Rane huomasi ja liittyi seuraan. Kävi jopa niin, että Rane otti Ritvaa kädestä ja he kiersivät kahdestaan pari kertaa luistinradan ympäri. Cliff Richardin ihana "I Could Easily Fall In Love With You" kaikui ympäri Harjua.

"Apua, mitähän tuosta seuraa?"

*Tunnin luistelun jälkeen Sirpa kavereineen meni kioskille. He ostivat kuumat mehut ja nekkutikkarit, jotka oli kääritty voipaperiin. Ne olivat aina juuttuneet tiukasti nekkuun kiinni. Paperi piti imeskellä suurimmaksi osaksi pois, ennenkuin päästiin esteettömästi herkun kimppuun. Seija piti enemmän Maumau-lakritsista, jossa oli nekerinpää ja kaula pehmeää lakritsia. Hän osti niitä kaksi. Muut kiersivät punainen nekku suussa lopun aikaa ympäri rataa. Viimeisenä kappaleena kovaäänisistä soi Elviksen 'Are You Lonesome Tonight'. Soittoilta oli päättynyt ja oli aika men-
nä kotiin. Matkalla oli kovaa polemiikkia, mitä kaikkea soittoillassa oli*

tapabtunut ja mitä uusia kappaleita siellä soitettiin. Pääasia oli tietenkin, missä Rane ja Ritva olivat tällä hetkellä.

Bändistä viisihenkinen

Vuonna 1965 Vietnamin sota kävi yhä rajummaksi. Yhdysvallat aloitti Pohjois-Vietnamin kaupunkien säännölliset pommitukset. Heinäkuussa Lyndon B. Johnson ilmoitti Yhdysvaltojen lisäävän joukkojen määrää Vietnamissa 75 000:sta 125 000:een.

Suomessa Hannu Salama oli saanut syytteen jumalanpilkasta liittyen hänen uuteen kirjaansa 'Juhannustanssit'. Huhtikuussa kirjailija lähetti Helsingin raastuvanoikeudelle kirjeen, jossa hän sanoi halunneensa Juhannustanssit-romaanillaan ”pilkata ja loukata kansalaisten jumalakäsitystä ja uskonnollisia tunteita”. Salaman puolustusasianajaja varatuomari Kullervo Kemppinen ei tiennyt kirjeen motiiveja. Myöhemmin Salama sai kolmen kuukauden ehdollisen tuomion, mutta meidän Kekkosemme armahti hänet.

Syksyllä 65-vuotias presidenttimme matkusti valtiovierailulle Tunisiaan. Kaikkien mieleen jäi tapahtuma, jossa Urkki kiipesi palmuun vierailun aikana. Hän oli niin hyväkuntoinen ja vähän epäsovinnainenkin.

Suomessa rekisteröitiin ensimmäisen kerran vuoden aikana yli 100 000 uutta henkilöautoa. Yksin Volkswagen Kuplaa myytiin yli 15 000 kappaletta.

Suomessa popmusiikkielämän suurin tapahtuma oli The Rolling Stonesin esiintyminen Yyterin juhannusjuhilla. Suurimmat hitit vuonna -65 olivat Kari Kuvvan 3 kuukautta ykkösenä ollut *Tango pelargonia* ja samoin 3 kuukautta ykkössijalla ollut Lenne And The Lee Kingsien *Stop The Music*. Myös Beatelesien *Rock And Roll Music* ja *Yesterday* olivat molemmat kuukauden ykkösinä. Yhdysvalloissa ykkösenä olivat mm. Beatelsien *Eight Days A Week*, *Ticket To Ride*, *Help* ja *Yesterday*, Rollareiden *I Can't Get No Satisfaction* ja *Off The Hook* sekä Herman's Hermitsien *Mrs Brown You Have A Lovely Daughter* ja *I'm Henry XIII, I Am*.

Tällaisessa maailmassa elimme, kun Pekka liittyi bändiin.

”Muistan miten rummut ja kitarat kaikui Vellamonkadun varrella sijaitsevien talojen seinistä kauniina kesäiltana”, Pekka kertoo.

Vellamonkadun autotallissa: Pekka ja uudet kitarat

”Sitä ennen mieleeni tulee kevät 1965, Lyseon neljäs luokka ja välitunti,” Pekka jatkaa. ”Luokka sijaitsi toisen kerroksen länsipäädyssä. Vesa Niinikangas oli saanut kuulla joltakin teidän bän-

din piiristä, että etsitte laulajaa. Miten sain teihin kontaktin, en muista. Mutta koelaulu tapahtui pian loppukeväästä tai alkukeväästä. En muista, mitä lauloin enkä lauloinko yksin vai jonkun säestyksellä. Olikohan se *Tell Me*, jonka aloituksella testattiin minun rytmitajua ja laulutyylä? Mutta muistan tietenkin jännittyneenä, uteliaana ja halukkaana erityisesti Timon hyväksyvän ilmeen ja ehkä Teron esittämän kysymyksen, kiinnostaisiko minua tulla mukaan."

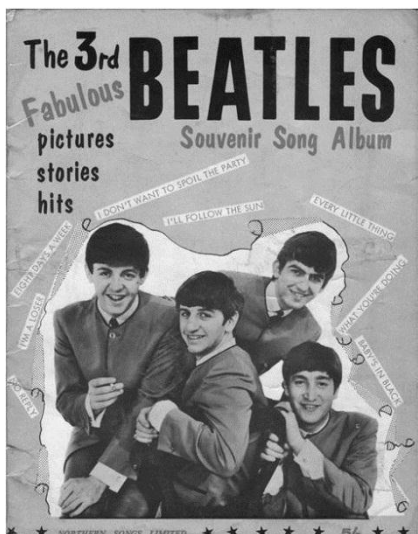
En muista bändimme reaktioita, oliko se yhdellä kertaa selvä. Mutta varmaankin heti tiesimme, että siinä se on. Saatoimme antaa Pekan jännittää hetken, mitä mieltä olimme ja palasimme asiaan vähän myöhemmin.

"Minulle bändiin mukaan tulo oli ja on elämäni tärkeimpiä tapahtumia", Pekka sanoo. "Se merkitsi ensiksi sitä, että pääsin mukaan hienoon ryhmään. En ollut ollut mukana teidän muiden koulu- ja kaveriporukassa, mutta se ei haitannut - pian tunsin kuuluvani bändiin ja bändin hyväksyvän minut ystävyiden piiriin. Kun siirryimme Turpon kellariin, ostin muistaakseni Purasen Makelta huonohkon mutta halvan mikitetyn kitaran. Se oli punainen, kookas, kiiltävä lakkapinta ja nuottiavaimen kaltaiset reijät kannessa. Sillä opettelin ensimmäiset soinnut. Muistan hyvin tämän pommarin sisustuksen, laitteet (nauhakaiku) laulussa ja erityisesti sen, että harkat olivat varsin suosittu vierailukohde monille ikätovereille, jotka pyörivät musiikin, Teiniliiton ja Teiniteatterin kuvioissa."

Olimme kovin tyytyväisiä Pekan laulutaitoon. Hänen liittymisensä bändiin toi ihan uutta potkua. Pekka oli saanut oopperalaulua harrastaneelta isältään lauluopetusta ja se kuului Pekan

laulussa. Erityisesti säväytti, kun Pekka vetäisi Jay & The Americans –yhtyeen esittämän Cara Mian. Siihen ei joka popparilaulaja olisi pystynyt. Kappale oli julkaistu toukokuussa -65.

Esittämämme kappaleet soitettiin useimmiten korvakuulolta. Jotkut biisit löytyivät myös nuotteina Helsingissä käydessämme Musiikki-Fazerilta tai Jyväskylästä Väinön Soittimesta tai nykyisen Subwayn paikalla olleesta Westerlundin musiikkiliikkeestä.

The Beatles -nuottialbumi

”Seurasimme myös popmusiikkilehtiä ja niiden myyntilistoja: Suosikki, Iskelmä, Stump, New Musical Express. Viimeksi mainittua tosin harvoin, kun oli ulkomainen,” Olli muistelee.

”Seuraaminen meni hieman äärimmäisyyksiinkin; jossain vaiheessa 60-luvulla tiesin mielestäni ’kaiken’ silloisesta anglosaksisesta ja suomalaisesta populaarimusiikista.”

Oleellista oli se, että bändissä oli alusta asti joku, joka osasi ottaa sointuja. Se joku oli ilman muuta Olli. Musiikkikaupoissahan myytiin nuotteja, mutta niitä meillä ei ollut monia. Minulla on vielä tallessa ainakin *Michellen, Sunny Afternoonin* ja *Yesterdays* nuotit.

”Joo, opettelimme piisit kuuntelemalla levyjä tai radiota. Laulaja otti sanat ja opetteli melodian, ja minä etsin korvakuulolla kappaaleen soinnut. Uusimmat piisit bongasimme Radio Luxemburgista”, Olli kertoo. ”Muistan monta iltaa klo 11:n jälkeen, kun kuuntelin radiota sängyssä peiton alla jopa yhteen asti ja niin hiljaisella äänellä kuin vain mahdollista, jottei äiti kuulisi. Peiton alla minulla oli radio, taskulamppu, paperia ja kynä ja kitara. Odottelin sopimaamme piisiä, ja jos se tuli, aikaa oli sen piisin verran tunnistaa soinnut. Ei takaisinkelausta, ei pysäytystä. Jos en saanut kaikkia sointuja, uusi mahdollisuus oli ehkä seuraavana yönä. Se oli kova koulu, jossa opin hiljalleen löytämään soinnut, korva kehittyi. Alussa se oli hankalaa, kun kokemusta, osaamista ja musiikin tietämystä oli vielä kovin vähän.”

”Äitisi oli sitä mieltä, että koululaisen on mentävä ajoissa nukkumaan?”

”Joo, äiti mut niistä peitonalussoitoista sai toki kiinnikin. Mutta ei ollut kovin vihainen, kun koulu muutoin meni hyvin. Taisivat vanhemmat rauhoittua, kun keltään meiltä ei ruvennut koulu-suoritukset suuremmalti menemään penkin alle.”

”Hyvin me pärjättiin. Olli, kerro vielä se *As Tears Go By* -juttu!”

”Niin, se oli yksi ylpeyden aiheeni. Kuuntelin todennäköisesti sitä Marianne Faithfullin versiota, joka oli suuri hitti. Se ilmestyi kesäkuussa 1964. Rollarit tekivät sen vasta loppuvuodesta 1965. Silloinen Stonefaces tai mikä se kokoonpano silloin olikaan, soitti

tuoreeltaan konvassa sitä, ja samoin me. Palle oli ottanut soinnut, ja minusta yksi niistä oli väärin. Siitä sitten kinasteltiin Pallen kanssa muistaakseni välitunnilla. Minusta ne soinnut alkoivat G A C D, ja Pallen ottamien sointujen mukaan bändi soitti sen konvassa soinnuin G Am C D. Eli 'riita' koski tuota A/Am -osaa. Ja minähän olin oikeassa, vaikka Palle ei sitä silloin myöntänytkään, ainakaan heti. Muistaakseni myöhemmin olivat sen kyllä korjanneet. Säveleeseen sopivat toki molemmat soinnut. Mutta fiilis on eri. Palle oli varmaan ottanut ne soinnut nopean huolimattomasti laulamalla ja kokeilemalla kitaran kanssa, kun taas minä jo silloin perinpohjaisena kuuntelin - ehkä sängyssä peiton alla - pitkään ja hartaasti Marianne... Mutta kannassani pysyin, vaikka 'pidemälle ehtinyt auktoriteetti' toista väittikin. Sen verran hatara on muisti, etten ole edes ihan varma oliko se Palle vai Ari Oinonen, mutta kinastelin siitä kyllä.”

”Täytyi olla Palle, ei Steeples tommoisia biisejä soittanut.”

Korvakuulolta soitetuissa kappaleissa soinnut saattoivat olla vähän väärät ja niin myös sanat. Pitkän saksan lukijoille englanti tuotti vaikeuksia. Esimerkiksi ”The Byrds yhteyeen kappaleessa *Hey Mr Tambourine Man* sanat menevät: Hey mister Tambourine man play a song for me’. Me lauloimme sen: ’Hey mister Tambourine Man (tähän asti ihan oikein!) birds are for me’. Taidettiin olla hippejä jo ennen hippiaikaa.

”Kyllä nykyään on helppoa - inhoan, kun joku vanha ukko sanoo, miten helpolla nuoret nykyään pääsee, mutta tässä tilanne on todella tämä,” Olli sanoo. ”Googlaamalla löytää helposti vaikkapa Hotel Californian sanat, soinnut ja vaikkapa soolotkin - tablaturin). Noin sekunnissa, ja ilmaiseksi. Jopa monta eri versiota valinnan vaikeuksiin asti. ’Onneksi’ sentään useimmat niistä

netistä haalittavista on ns. päin P:tä, joten kyllä nykynuoretkin joutuu töihin ja kuuntelemaan miten se oikein soitetaankaan. Ja Spotifystä voi kuunnella valtavaa valikoimaa milloin tahansa. Helppompaa on, mutta tykkään toki tästä tilanteesta itsekin kovasti. Se mitä jouduin pienenä tekemään saadaksemme uudet piisit, on kyllä kannattanut: siinä oppii sen piisin samalla, ja kun oppii kuuntelemaan piisejä korvillaan, se puuha tulee yhä helpommaksi ja nopeammaksi. Eli muusikon ammattitaito kasvoi kohisemalla. Se oli hyvä koulu. Sanat mulle tosin on vieläkin usein hakusessa, sen sijaan jotkut kaverini tuntuvat muistavan sanat ja runot melkein yhdellä kuulemalla.”

Syksy -65 kului harjoittelussa ja vuosi -66 oli ovella.

Joulu lähestyi kovaa vauhtia. Pohjoiseen oli satanut reilusti lunta ja oli siis kunnan talvi. Anturat narskuivat lumessa Annelin kävellessä kouluun. Koulupäivä oli aivan tavallinen: englantia, matematiikkaa, historiaa, äidinkieltä sekä kaksi tuntia kuvaamataittoa. Koulun jälkeen hän meni normaaliin tapaan parhaan koulukaverinsa Unnukan kanssa osuuskaupan baariin juomaan jaffan puoliksi. Unnukka asui syrjäkylällä ja hänen bussinsa lähtisi vasta kolmen jälkeen, kun kaikki olivat päässeet koulusta. He juttelivat niitä näitä koulunkäynnistä, musiikista ja tulevasta joulusta.

"Musta tuntuu, että tänään on voinut postilaatikkoon kolahtaa uusi Suosikki", Anneli sanoi.

"Ai burja, sittenhän tänään onkin jännä päivä."

Anneli saattoi Unnukan linja-autolle ja lähti kävelemään kotiin. Hän oli ollut oikeassa. Keittiön pöydällä lepäsi uunituore Suosikki. Kannessa oli Dannyn kuva ja kuvatekstinä 'Lauttasaaren Ray Charles, Ilkka Lipsanen, on yllättäen kohonnut suomalaisnuorison suursuosikiksi ja mikä ihmeellistä – ilman sähkökitaraa...'

Anneli käänsi lehden ja katsoi takasivua. Siinä oli 'Yrjönkadun vitamiini, Teresa Rosenius, joka yrittää aurinkoon sisukkaammin kuin luuletkaan. Hänen levynsä Menolippu on ensikertalaisen tekemäksi – oikein hyvä...!' Anneli söi välipalan ja meni huoneeseensa selaamaan lehteä. Läksyjen jälkeen hän lukisi sen huolellisesti kannesta kanteen.

Vastailmestynyt Suosikki

"LONDON CALLING -STOP – LONTOO KUTSUU. Beatlet hajoavat! Stonet hajoavat! Koskaan aikaisemmin ei ole ollut näin paljon vaarallisia lauseita näistä jutuista. Lontoon asiantuntijapiireissä veikataan ainakin yhden jäsenen molemmista bändeistä olevan aikeissa häipyä kuvasta. Mitkä ovat sitten syyt? Tutkikaamme hieman tarkemmin asiaa. Paul McCartney on Beatle, josta puhutaan enemmän kuin koskaan. Syyt on selvät: hän kobosi Amerikan listojen ykköseksi laulullaan 'Yesterday'. Paul laulaa ja soittaa kitaraa jousiorkesterin tukemana. Muut Beatlet eivät ole mukana ollenkaan, mutta he vievät kuitenkin suurimman osan kunniaista, sillä Paulin nimi on levytietissä ainoastaan säveltäjänä John Lennonin kanssa."

"Hub hub, täytyy lukea tuo myöhemmin tarkemmin kokonaan, entäs se Stones-juttu?" Anneli mutisi itseksensä.

"Bill Wyman on Stone, joka suunnittelee lähtöä. Syy: hän on perustanut oman levy-yhtiön ystävänsä Glyn Johnsin kanssa."

Anneli jatkoi selaamista lukien aukeamien otsikoita. Kirottu levyraati. Rolling Stones shokkahoitoa kuumille sieluille.

"Oho, Jyrki Hämmäläinen pääsyt samaan kuvaan Mick Jaggerin kanssa."

Sarjassamme näin he löysivät tiensä toistensa luo, Rock-ajan herkin artikkeli, jossa kerottiin Sonnysta ja Cheristä. Suomen suurtähti Danny. Eivät he ole sen ihmeellisempiä! Jokainen on joskus verrannut itseään filminäyttelijään tai iskelmätähteen. Nyt taas voit verrata itseäsi Englannin iskelmäteollisuuden neljään kirkkaimpaan tyttötähteen. He ovat CILLA, DUSTY, LULU JA SANDIE... "Täytyypä lukea tarkasti tämä vertailu myöhemmin."

The story of my life – Seppo Hanski. Herman Hermitsit maksaisi yöunesta mitä tahansa. Ihannetytön ja ihannepojan vartalo.

"Kappas vaan, tuossa on Virpi Miettinen ja Jim Pembroke."

Sitten hän vielä katsoi Suosikki 100-listaa, jossa kärjessä koreili Seppo Hanskin Dona Dona, Yesterday oli kakkosena ja Satisfaction kolmosena.

"Nyt täytyy ruveta tekemään matikan tehtäviä", Anneli komensi itseään pannen Suosikin kiinni. Takakannessa Teresa Rosenius hymyili hänelle kaulakorurivistön takaa.

"Miksiköhän niiden pitää tuossa roikkua."

Tetetermite ryhtyi myös varustautumaan tulevaisuuteen hankkimalla parempia soittimia ja vahvistimia. Jossakin vaiheessa Timon kotitekoiset rummut vaihtuivat tuliterään valkoiseen Olympic-settiin. Kyseessä oli siinä mielessä 'halpismalli' että tomeissa

oli vain yläkalvot, mutta parannus aiempaan oli huomattava. Kun settiin liitettiin vielä yksi käytettynä jostain hankittu Zildjian ride -symbaali, yksi onneton crash ja jonkinlaiset haihatinpellit, koossa oli täydellinen 1960-luvun set-up!

"Harmittaa, että tulin myyneeksi tämän setin Ansion ”Ankalle” eli Jaran pikkoveljelle, koska ajatus rumpujen soitosta joskus myöhemmin, oli täysin haudattu.”

Mainittakoon, että mainittu Ansio ei ollut mitään sukua meille, vaikka Jaran oikea nimi on Jari Kalervo Ansio, minun isoveljeni on Kari Kalervo Ansio. Jaran isän nimi oli Kauko Ansio ja minun isäni oli Kalervo Ansio. Monta kertaa vuosien varrella olen joutunut selittämään – ja ehkä halunnutkin tehdä niin – eri ihmisille, etteivät nämä Ansiot olleet mitään sukua meille.

Mutta palataan takasin soittimiin ja vahvistimiin. Minä sain soolokitaristiaikoinani joululahjaksi Eko-merkkisen kitaran jouluna 1964. Merkki oli etukäteen tarkasti speksattu, mutten tiennyt, saanko sen vai en. Kyllä minä sain sen ja jouduin hakemaan itse lahjani Väinön Soittimesta. Isälläni oli ollut paha umpisuolentulehdus ja se oli leikattu. Vanhempani sanoivat minulle, että sinulle on lahja Väinön Soittimessa, mutta sinun on valitettavasti haettava se sieltä itse. Muistan, että isäni oli sairas ja lahjatkin oli jaettava makuuhuoneessa. Mutta kitara oli hieno ja otelauta kymmenen kertaa parempi kuin omatekoisessa. Ollilla oli myös samanlainen kitara.

”Ensimmäinen kunnollinen kitara oli italialaisen Ekon puoliakustinen sähkökitara”, Olli kertoo. ”Ja sitä seurasi Hagströmin kaksitoistakielinen sähkökitara. Ja kunnan vahvistimet, vuoron perään: VOX AC-30, VOX AC-50 ja Fender Pro Reverb.”

Myös minä sain 30W Vox-vahvistimen. Hankimme muutakin tavaraa. Olisikohan kiltti isäni avustanut meitä jotenkin? Joka tapauksessa soittovarustus oli nyt riittävällä tasolla.

Pikku hiljaa tunsimme myös soittotaitomme sen verran kohonneen, että uskalsimme ruveta miettimään ensimmäistä keikkaa. Ohjelmistokin oli jo riittävän laaja. Vanhimmassa säilyneessä biisilistassa on sellaisia kappaleita kuin *East Virginia*, *Memphis Tennessee*, *I Could Easily Fall In Love With You*, *Love me Tender*, *Twilight Time*, *When The Saints Go Marching* ja Beatlesilta *From Me To You*, *Misery*, *No Reply* ja *I'll Follow The Sun*, Rollareilta *It's All over Now* sekä listan uusimmat biisit helmikuun lopusta -65 *Last Time* ja *Play with Fire*. Ensimmäisen keikkamme teimme vuoden -65 lopussa tai -66 alussa.

”Kumma juttu, ettei kukaan muista ensimmäistä keikkaamme. Olisikohan se ollut joku lyseon konva vuoden -65 lopulla.”

Kaikki eivät ehkä tiedä, mitä sana ”konva” tarkoittaa. Sana on slangimuoto sanasta "konventti", mikä tarkoittaa kokoontumista. Konva-sanaa käytettiin ehkä lähinnä Jyväskylässä, koska siellä oli maailman vanhimmat suomenkieliset oppikoulut, joissa näitä konventeja pidettiin. Kyse oli koulubileistä, jotka järjestettiin oppikoulujen juhla- ja voimistelusaleissa. Sisäänpääsyn edellytyksenä oli teinikortti, jonka oppikoululaiset saivat viidenneltä luokalta lähtien, mutta kyllä konviin jotkut muutkin pääsivät hyvien suhteiden avulla. Lippu maksoi 66-vuoden lopulla 2,50 markkaa, mikä on nykyrahaksi muutettuna vajaa 4,5€. Jyväskylässä oli tuohon aikaan 7 oppikoulua ja lisäksi Keski-Suomessa oli monta muuta koulua, jotka järjestivät konvia. Eri koulujen teinikunnat järjestivät niitä vuoronperään niin, että konva oli lukukausien aikaan lähes joka viikko – neljää vuotuista rukouslauantaipäivää

lukuunottamatta, jolloin kaikki hovit olivat kiellettyjä. Lyseon konvat koettiin parhaiksi ja niitä oli vähän useammin kuin muilla kouluilla. Konvissa esiintyivät paikalliset bändit ja joskus myös tähtivieraita jopa Helsingistä saakka. Joku voi ihmetellä, miten teinin rahat riittivät jokaviikkosiin konviin, vaatteisiin ja kahviloissa käynteihin.

Joka tapauksessa helmikuun lopussa -66 teimme ensimmäisen ”ulkomaan” keikkamme aina Säynätsaloon saakka. Esiinnyimme paikallisen koulun konvassa. Teinikunnan edustajat Jussi Lakkinen ja Aimo Asikainen kävivät Turpon kellarissa kuuntelemassa meidän taitojamme ennen sopimuksen tekemistä. Sitten huhtikuun 12. päivänä soitimme Val-tiontalolla Jyväskylä Go! Go! -tapahtumassa ja Lyseolla 16.4.

Joskus näihin aikoihin soitimme myös Kauppakoululla- tai opistolla. Se ei ole jäänyt mieleemme minään menestystarinanana. Tuohon aikaan nuoriso oli jakaantunut pop-henkisempiin oppikoululaisiin ja perinteisempään kansalaiskoulu- ja ammattikoulu-porukkaan. Siksi kuulijakuntamme ei ollut otollisinta mahdollista meidän popmusiikillemme. He pyysivät soittamaan iskelmäisempää tavaraa. Kompromissina yksi kaveri käski meitä:

"Soittakaa Kwilight time (siis Twilight time) tai tulee turpaan!"

Sen osasimme soittaa ja siten pelastimme nahkamme. Jossakin vaiheessa joku toinen sanoi:

"Saatte 50 penniä, jos häivytte heti!"

Muusikon elämä ei ole aina helppoa.

Ensimmäinen lehtijuttu meistä oli keväällä -66. Lehtileike on tallella, mutta siitä ei käy ilmi, missä lehdessä ja minä päivänä artikkeli julkaistiin. Oliko se Keskisuomalainen, Keski-Suomen

Iltalehti vai Jyväskylän Lehti, entiseltä nimeltään Jyvä-Jussi ja myöhemmin Suur-Jyväskylän Lehti? Mutta tällainen oli juttu:

Tete's Termites

Tete's Termites on uusi löytö kulttuuri-kaupaunkimme sekaisessa rautalankamaailmassa, jossa uusia yhtyeitä syntyy ja kuolee, joten Termites-pojat ovat ottaneet asian vakavasti, harjoitellen utterasti eräissä keskikaupungin pommisuojusta. Pommisuoja onkin näinä päivinä ehdottomasti turvallisin paikka vaikka esimerkiksi "Universal soldier" in harjoiteltuun.

"Tete" Tero Ansio, jonka nimellä yhtye kulkee, on vasenkätinen soolokitarristi. Hän tarttui kitaraansa noin puolitoista vuotta sitten jättäen pianon omaan rauhaansa. Hänen suosikkilaulajansa on Pekka Mustosen jälkeen Joan Baez.

Myös **rytmikitaristi Olli Serimaa** kaulailee kitaraansa varsin näppärästi ja hän antaa kappaleille tehokkaan rytmin. Hänkin kokeili useita eri instrumentteja ennenkuin löysi sen "oikean" pari vuotta takaperin. Hänenkin suosikkilaulajansa on Joan Baez, tietenkin Pekan jälkeen.

Basisti "Tiiti" Jarkko Mänttari sen sijaan pitää omaa ääntään kaikkein kauneimpana ja senhän ymmärtää, sillä hän on yhtyeen toinen vokalisti. Lisäksi hän väittää hallitsevansa ainakin bassokitarran suvereenisti.

"Timppa" Timo Ahonen on yhtyeen varmakätinen rumpali. Hänkin särki pianoa vielä kaksi vuotta sitten, ennen-

kuin huomasi, että rummut ovat hänen alaansa. Nykyään hän totuttaa itseään aivan uusille rummuilleen.

"Lord" Pekka Mustonen on vokalisti, jonka hivelevän pehmeä ääni on klassisen musiikin ystävienkin tunnustama. Pekka kokeili myös muissa yhtyeissä, ennen liittymistään Termiteisiin. Hän harrastaa myös teatteria laulun ohella, joskus hän käväisee lyseossa, joka muuten on muidenkin poikien toinen yhteinen harrastus.

En tiedä, yritimmekö olla hienompia kuin olimmekaan, koska jotkut kommentit tuntuvat vähän vierailta. Itse ainakaan en koskaan ollut mikään suuri Joan Baez -fani, vaan ihan tavallinen poppari. Ehkä protestilaulajien esiinmarssi tuohon aikaan siivitti minut sanomaan noin luullessani sen olevan jotenkin hienoa. Joan Baez oli - ja on vieläkin - yhdysvaltalainen folklaulaja ja laulun-tekijä. Hän vastusti kiivaasti Vietnamin sotaa ja taisteli ihmisoikeuksien puolesta.

Esiinnyimme vappuna -66 Tivolissa Jyväsjärven rannassa. Silloin oli tavallisen kylmä vappu ja esiintymispaikkana oli Tivolin teltan ahdas lava. Emme muista, miksi me olimme siellä. Minusta tuntuu, että joku varsinainen esiintyjä oli peruuttanut tulonsa ja meidät värvättiin paikalle melko pikaisella komennuksella.

Soitto ei varmaankaan mennyt kovin hyvin, sellaiset muistikuvat meillä on. Sen sijaan Pekka muistaa hyvin nuorta lemmen tuskaa.

"Seurustelin yhden Kiljanderin kadulla asuneen tytön kanssa. Muuten, yksi sen jälkeinen tyttöystäväni oli sitä mieltä, että tämä tyttö ei sopinut minulle lainkaan. Heh heh. No joka tapauksessa

soittaessamme joku tyyppi meni tanssittamaan tyttöystävääni. Minä menin kappaleiden välissä sanomaan kaverille, että tää tyttö on mun kaa. Voi sitä nuoruuden kurjuutta."

"Minä lauloin siellä yhden soolon", Tiiti kertoo. "Biisi oli *Baby come back*."

"Olisikohan sua tarvittu, kun Pekka meni selvittämään tyttöystäväjuttujaan?"

"Heh heh!"

Ja sitten vielä esiinnyimme Suomi-laivalla kesäkuun 1. päivänä. Pekka muistelee laivan saapumista satamaan:

"*Call my name* oli kappale, jota soitettiin vielä laivan saapuessa satamaan, jossa oli väkeä vastaanottamassa laivaa."

Mikä keikkaputki. Laivaesiintymisemme taisi olla viimeinen Tete's Termites –nimellä. Bändin nimeä päätettiin tuunata. Syksyllä jo teimme keikkamme nimellä Tetetermite. Teimme jopa keikkajulisteekin, jonka suunnitteli Pekan silloinen tyttöystävä.

Heinäkuussa 1966 me neljä termittipoikaa lähdimme kahdeksi viikoksi rippikoululeirille Keuruun Pöyhölään. Se taisi olla Aho-sen Timon äidin idea. Leirin järjestäjä oli seurakuntien nuorisotyötä tukeva Kirkon Nuoriso ry ja leirin pomona sittemmin kansainvälistäkin uraa tehnyt evankelista Kalevi Lehtinen. Meillä oli leirillä mukana kitaroita ja niiden säestyksellä me vedettiin Siionin virsiä niin vauhdikkailla tempoilla, että joku olisi voinut tulkita sen rienaukseksikin. Leirin isokset kilpailivat keskenään siitä, kuka saa parhaiten käännytettyä oppilaansa Jeesukselle.

"Se oli näin jälkeenpäin katsottuna melkoista aivopesua, ja taisimme tulla 'uskoon' koko joukko", Olli sanoo. "Minä ainakin muistan laulaneeni ja soittaneeni mökillä *Sua kohti, herrani ja Päivä*

vain, päivä kerrallaan, ja joitain muitakin hengellisiä piisejä. Äiti taisi tykätä, ehkä enemmän näistä kuin niistä poppisrokkispüseistä joita soitimme. Jostain syystä äitini ei koskaan halunnut kuulla meitä erikoisemmin, vaikka taisikin hyväksyä soittoharrastuksen sen jälkeen, kun huomasi että koulu ei mainittavasti kärsi soittelusta. Ja kilttejä poikiahan me oltiin - silloin.”

Vielä seuraavanakin kesänä lähdimme Pöyhölään kinkereille. Tosin pääsyy silloin oli tavata siellä olleita kavereita. Mutta sen jälkeen turmiollinen pop-musiikki sai kuitenkin ylliotteen.

Stewe on ollut olennainen osa bändiämme 30 vuoden ajan. Minun yhteinen historiani Stewen kanssa alkoi Jyväskylän Lyseon 5D luokalta vuonna 1965. Tunsin varmaan hänet jotenkin jo sitä aiemminkin. Mutta keskikoulun viimeiselle oli tullut niin paljon luokalle jääneitä, että koulun oli pakko perustaa neljäs rinnakkaisluokka. Lyseo ei halunnut omaa luokkaa näille koulunsa kevyemmin ottaville ja siksi se valitsi muilta luokilta joitakin ns. parempia oppilaita mukaan tasoittamaan luokan rakennetta. Meistä Stewen kanssa tuli siis tällaisia siirtolaisia. Löysimme heti toisemme näiden hauskojen ihmisten joukosta. Kyllä tosikko tosikon löytää. Muistan esimerkiksi, kuinka yksi Late myöhästyi koulusta lähes joka päivä. Hän saattoi tulla luokkaan vartin tai jopa puoli tuntia myöhässä.

"Anteeksi, että meinasin myöhästyä", hän sanoi ja lontusteli paikalleen.

Me vietimme Stewen kanssa fysiikan tunnit vierekkäin istuen etsien uusia sanoja kirjaimista: Pentti Katainen Fysiikka. Pekan sika... Pesi ite... Lukiosta alkaen olimme kaikki muut samalla luokalla paitsi Pekka, joka oli edelleen mr Englanti.”

Roope kertoo, mitä hän teki musiikin saralla ennen tuloaan bändiimme.

”Minä olin ulkona kaikesta tuosta ja Tetes Termitesistä. Saimme Risen kanssa joululahjaksi 1964 akustiset kitarat. Sitä ennen olimme rämpytelleet mandoliinia. Rise oli parempi soittaja kuin minä ja osasi lisäksi soittaa rumpuja tai paremminkin pellingalasia ja purkkeja. Pihan poikien kanssa kokeiltiin sähköisestikin. Mulla oli erillinen mikki toisessa akustisessa kitarassa. Ei siitä oikein mitään syntynyt. Tuosta porukasta on pari valokuvaakin. Porukassa soittivat Pertti Sundqvist, Kari Santala, Risto Julin rumpalina ja minä. Ei me mitään kokonaista biisiä soittaa osattu. Vuosi täytyy olla 65.”

”Siihen aikaan, kun me neljä oltiin koko ajan yhdessä.”

”Muistan, kuinka me kaupungilla pyöriessä nähtiin joskus neljä Tetes Termites poikaa, jotka kulkivat erikoisesti vierekkäin yhdessä rintamassa. Me rautakollit vähän katottiin sellaista kieroon.”

”Mutta bändiin tulit kuitenkin.”

”Joo.”

Bändistä kuusihenkinen

Vuonna 1966 maailmalla ei tapahtunut mitään kovin mullistavaa. Afrikan maiden itsenäistymisprosessit jatkuvat. Oli itsenäistymisiä ja vastavallankaappauksia. Esimerkiksi eversti Jean-Bédel Bokassa kaappasi vallan Keski-Afrikan tasavallassa. Bokassa syytti edeltäjänsä David Dackoa veljeilystä Kiinan kanssa.

Paavi Paavali VI vetosi uuden vuoden tervehdyksessään Etelä- ja Pohjois-Vietnamin sekä Yhdysvaltain, Neuvostoliiton ja Kiinan johtajiin Vietnamin sodan pikaiseksi lopettamiseksi. Tällä veto-omuksella ei kuitenkaan ollut tehoa. Yhdysvaltojen joukkojen määrä Vietnamissa oli jo 190 000.

Maaliskuussa John Lennon väitti Beatlesien olevan suositumpi kuin Jeesus, mikä aiheutti närää Yhdysvalloissa.

Toukokuun 16. päivänä Mao Tse Tung (nykyinen Mao Zedong) julkaisi 23 kohdan ohjelman, mikä merkitsi Kiinan kulttuurivallankumouksen alkua. Heinäkuussa Uusi Kiina -uutistoimisto ilmoitti, että Kiinan 72-vuotias johtaja Mao oli uinut Jangtsejoessa 15 kilometriä 65 minuutissa. Hieno suoritus!

Kesällä Suomen Pientalonpoikien puolue muutti nimensä Suomen Maaseudun Puolueeksi ja valitsi puheenjohtajansa Veikko Vennamon presidenttiehdokkaakseen vuoden 1968 vaaleihin.

Kotikaupungissamme Jyväskylän Kasvatusopillinen korkeakoulu muuttui Jyväskylän yliopistoksi.

Arvo Salon tekemä Lapualaisooppera sai ensi-iltansa Vanhalla ylioppilastalolla ja se oli vuoden kulttuuritapaus, joka ihastutti ja aiheutti vihaa.

Vuoden suosikkikappaleita olivat Suomessa Tapio Rautavaaran *Häävälssi* (4 kk ykkösenä), Dannyn *Vähän ennen kyynelitä* (3kk) Sekä Sonнын ja Cherin *Little Man* (3kk). Yhdysvalloissa listahittejä olivat mm. Simon&Garfunkelin *The Sound Of Silence*, Beatlesien *We Can Work It Out* ja *Paperback Writer*, Sgt Barry Sadlerin *The Ballad Of The Green Berets*, Mamas ja Papasin *Monday Monday*, Rollareiden *Paint it Black*, Beach Boysien *Good Vibrations* sekä Monkeesin hitit *Last Train To Clarksville*.

Tetetermite siirtyi Turpon kellarista Lyseon pommisuojaan. Tuon pommisuojaan tilan saamisessa bändin harjoitustilaksi vaikutti varmaan tuonaikainen musiikinopettajamme Liisa Tenkku, joka suhtautui varsin avarakatseisesti nousevaan nuorisomusiikkiin ja istui joskus jopa kuuntelemissa harjoituksiamme Lyseon kellarissa.

Kansainvälinen bändimaailma kehittyi koko ajan. Kappaleet tulivat monipuolisemmiksi ja vaikeammiksi soittaa. Myös kosketinsoittajat alkoivat astua lavalle. Animals oli ensimmäinen kuuluisa bändi, jossa oli urkuri. Eikä mikä tahansa urkuri ollutkaan, vaan itse Alan Price. Sen jälkeen monessa uudessa bändissä oli kosketinsoittaja. Meidän suosikkiksemme tuli Spencer Davis Group, jossa Steve Winwood soitti urkuja – tosin myös kitaraa erittäin hyvin. Halusimme urut mukaan kokoonpanoon. En ollut

mikään hyvä soolokitaristi edes sen hetken bänditaidot huomioonottaen. Olin ottanut jo vuosikausia pianotunteja ja sanoin olevani kiinnostunut ryhtymään urkuriksi. Vanha kaverimme Roope oli kotonaan salaa opetellut soittamaan kitaraa aloittaen isänsä mandoliinilla ja sittemmin akustisella kitaralla. Roope sanoi, että minä pyysin hänet bändiin, itse en kuitenkaan sitä muista.

”Kyllä sinä pyysit.”

Roope on ollut minun ystäväni jo vuodesta 1959, tosin viime vuosina olimme olleet tekemisissä vähän vähemmän. Ehkä sain bändiltä kunniatehtävän pyytää Roopen mukaan. Tämä tapahtui heti alkusyksystä -66. Hän tuli meidän treeneihimme ja hämmästyimme, miten hyvin hän osasi jo silloin soittaa. Urkurin urani aloitin jostakin lainaksi saaduilla Farfisa-merkkisillä uruilla. Aika pian sen jälkeen minä hankin omat. Are oli suuri Philipsin tuotteiden jälleenmyyjä, ja isä osti minulle sitä kautta tukkuhintaan Philicorda-sähköurut, vaikka soittimet eivät Aren repertuaarissa olleetkaan. Minusta tuli urkuri. Siistiä! Isä tilasi myös jostakin laukkufirmasta uruille käteväen, mutta ison kotelon, joka muistutti vähän kauppamatkustajan tavaralaukkua. Siksi kirjoitin sen kylkeen eristysnauhalla kuvassa näkyvän ison tekstin:

Osta Teten harjat – parhaat harjat

Vaikka meidän mielestämme Roope osasi soittaa tosi hyvin, hän itse on paljon vaatimattomampi puheissaan.

"Itse asiassa totta puhuen en osannut soittaa kunnan sähkökitaraa, kun tulin mukaan enkä ollut vielä opetellut yhtään sooloa. Meillä ei ollut edes levysoitinta. Aluksi soitin Teten punaisella puoliakustisella Ekolla. Ollilla oli 12-kielinen Hagström. Minä ostin aika pian sitten myös 6-kielisen Hagströmin, joka oli hyvä kitara."

Roope oli aina vuoteen 1972 asti joka kesä 3 kuukautta topparoikassa. Palkka riitti tuohon kitaraan, koulukirjoihin ja vuokraan vanhemmille. Työ oli urakkatyötä seitsemästä neljään, mutta se ei soittoa haitannut. Nuoremmille tiedoksi, että topparoikka oli rautateitä kunnostava ja rakentava työporukka.

"Ensimmäisen sooloni, *Let Me Down Easy*, opettelin Teron levyltä. Pikimmiten hoksasin, että tuossa niinkuin monessa muusakin soolossa käytettiin vain viittä säveltä - myöhemmin olen oppinut Wikipediasta, että sitä kutsutaan pentatoniseksi molliskaalaksi. Oleellista oli kehitellä sooloissa sormitustekniikkaa. Muistan miten minua hävetti, kun huomasin, että Teron levy meni aika huonoon kuntoon tuossa veivauksessa. Mutta soolojen oppiminen jatkui. Myöhemmin Trafficin *You Can All Join In* -sooloa opetellessa hoksasin toisenlaisen skaalan, jota itse asiassa käytetään country-musiikissa - nyt tiedän, että se on pentatoninen 5 sävelen duuriskaala."

Roope kuuli jossakin vaiheessa, että huippukitaristit käyttivät ohuempia kieliä siirtämällä kaikkia kieliä niin, että A-kielestä tuli E. Ylimmäksi E-kieleksi otettiin banjon ohuin kieli. Niin teki Roopekin kunnes kieliteollisuus hoksasi nuorten tarpeet. On hur-

jaa miten lyhyessä ajassa kaikki tuolloin tapahtui. Joulukuussa 1966 ilmestyi Jimi Hendrixin single *Hey Joe/Stone Free*.

"Se todellakin kolahti", Roope kertoo. "Ostin levyn piakkoin sen ilmestymisen jälkeen ja sitä muuten hinkkasin. Kun singleä soitti 33/min kierroksilla 45/min sijaan, niin oli helppo etsiä skaalaan kuuluvia säveliä, kun otti huomioon sävelkorkeuden laskun. Jos taas halusi tutkia bassokuvioita, ne sai selville, kun soitti LP-levyä 45/min kierroksilla.

Jimi Hendrixistä tuli Roopen suursuosikki.

"Hey Joen alku oli veret pysäyttävä. Soolo oli jo helppo oppia, koska se noudatti tuota samaa pentatonista molliskaalaa. Korostan vielä, etten juurikaan osannut soittaa silloin muuta kuin juuri ja juuri sointuja ottaa. Siis, Tetetermite innoitti sen syksyn aikana opettelemaan uutta."

"Nopeasti sinä kyllä opit."

"No joo, kyllä minä harjoittelinkin. Oleellista oli huomata, että noita skaaloja käyttämällä voi improvisoida sooloja. Niitä voi myös sekoittaa. Esim. nykyisin soittamamme *Need Your Love So Bad* -soolo koostuu lähes kokonaan duuriskaalasta. En ollut silloin mikään blues-friikki. Todisteena siitä on tallessa oleva Monkeesien *Look Out-lällärin* äänitysraitia."

Roopen mukaantulon myötä bändin musiikillinen taso kasvoi selvästi. Ja ehkä myös urut toivat uutta soundia soitantoomme. Roopen ensimmäinen keikka Tetetermitessä ja minun urkuri-debyyttini oli Aaltosalilla 15.10. ja Säynätsalossa 22.10.1966. Eri-tyisesti Aaltosalin keikka oli ikimuistoinen. Se taisi olla ainoa kerta, kun pääsimme kirjoittamaan nimmareita käsivarsiin. Kyseessä oli joku työväen nuoriso- tai varhaisnuorisojärjestön järjestämä päivätilaisuus. Sitä jopa perussessimistikin tunsu itsensä ainakin

vähän popstaraksi väkertäessään kuivamustekynällä nimeään nuorten tyttöjen käsivarsiin. Ammattimaisuuden tunnetta lisäsi myös näihin keikkoihin mennessä painosta saatu uusi julisteemmekin. Se oli tosin suunniteltu jo ennen Roopen mukaantuloa bändiin. Siksi siihen on piirretty vain viisi hahmoa. Mutta kun juliste oli jo tilattu, emme hennoneet uusia sitä ja annoimme asian olla.

Jyväskylän bändien taso parantui huomattavasti, kun Silvery perustettiin vuonna 1966. Siihen tulivat soittamaan Mirages-veljekset Suvanto ja Nyberg, jotka soittivat ennen Silveryä The New Steeples-yhtyeessä sekä Stonefacesista Palle, Pertti Valtonen ja Sakari Jousenkylä. Kokonaan uutta yhtyeessä oli upea stemmalaulu. Solisti Pepe Valtosen lisäksi kaikki soittajat lauloivat. Esimerkiksi The Mamas & Papasin sekä The Beach Boysin kappaleet tekivät Silveryn esittäminä kaikkiin suuren vaikutuksen. Heistä tulikin pian hyvin suosittu ja arvostettu bändi koko Suomessa.

Sirpa oli koulussa sopinut neljän kaverinsa kanssa, että iltapäivällä tehdään meikkikokeiluja heidän yläkerrassaan. Tytöt olivat huomanneet muotilehdistä, että uusinta uutta oli tehdä silmän yläpuolelle voimakkaat rajat. Iloisena tyttölauma kiipesi Sirpan huoneeseen, reput heitettiin rappusiin.

"Katsokaa, mä kävin eilen ostamassa Temposta purkin tällaista rajausjuttua, siellä on paljon halvemmat binnat kuin Robdos-Tavastilla", Seija sanoi heilutellen korkkaamatonta purkkia.

"Ai, kun ibanaa, tommoista mustaa mönjää".

"Voisit käyttää vähän hienompaa ilmaisua."

Jotkut Tipulan rajummat ja isommat tytöt käyttivät rajauksen tekoon tussikynää ja tulipa lauantaisin joku joskus papiljotit päässä kouluun ollen

näin jo hyvissä ajoin illan valmis koitoksiin. Lähes kaikilla heillä oli suunnitelmassa lähteä Saksaan töihin niin pian, kuin se olisi vain mahdollista.

Sirpan pöydällä oli hänen matkaradionsa, jossa oli antenni pystyssä. Kun laittoi radion kantokahvan sojottamaan eteenpäin, siihen sai asetettua sopivasti mummolta perityn peilin.

"No niin, kuka kokeilee ensin, Seija varmaankin."

Peili ja Fenno-radio

Hyvin pian tytöt huomasivat, kuinka vaikeaa on sen rajausviivan saaminen suoraan. Työvälineenä oli pieni vesiväripensselin kaltainen suti oli. Ritvaa rupesi kesken rajauksen naurattamaan ja hänen yläluomeensa tuli pieni ympyrä.

"Taidat olla pikassa Olliin, kun piirät o-kirjaimen luomeesi."

Kaikilla rajaus oli pari ensimmäistä kertaa kuin mutkainen kylätie. Ja sitten kylätietä ei meinannut saada millään pois. Tytöt kävivät alakerran vessassa vuorotellen bankaamassa silmänsä suurella työllä puhtaaksi.

"Eikös joku voisi keksiä jonkinlaista meikinpoistoainetta, se olisi tosi kätevää."

"Täytyy kysyä Temposta."

"Ei semmosta oo olemassakaan."

Väbitellen tytöt oppivat ja rajaus alkoi näyttää jo joltakin, aivan tiptop se ei kuitenkaan vielä kellään ollut.

"Hei, sitten vielä yksi juttu! Katsokaas tästä lebestä, kuinka tämän rajauksen pitää nousta silmänurkasta kaarevasti vähän ylöspäin."

"No joo, mites se sitten onnistuu."

Tekniikka alkoi olla jo hallussa ja tytöt näyttivät kovin trendikkäiltä uusine silmän rajoineen.

"Kyllä tällä meikillä passaa lähteä ensi lauantaina Norssin konvaan."

"Kuka siellä soittaa."

"Tetetermite."

"Ai jaa, mä oon käynyt niin vähän konvissa, etten ole niitä koskaan kuullutkaan."

"Ne on ihan hyviä, ei tosin Silveryn luokkaa ollenkaan."

Stewe ei ollut 60-luvulla Tetetermiten jäsen, mutta hänen lyseovuotensa olivat toimeliasta aikaa. Hän kuului Luonnonnuuskijoihin, koulun teatterikerhoon, taidekerhoon, musiikkikerhoon, valokuvauskerhoon, Teiniteatteriin, osallistui teinikunnan toimintaan ja teinilehden tekoon sekä harrasti musiikkia ja kuvataiteita. Teatterikerho esitti Lyseon liikuntasalin näyttämöllä Eugen O'Neillin näytelmän, jonka tapahtumat sijoittuivat laivan miehistön messiin. Stewe toimi lavastajana joko Halisen Ilkan tai Peltosen Eskon kanssa.

"En muista kumman. Olimme ylpeitä, kun saimme hommatuksi Vesilinnan varastosta muutaman kerrosputkisängyn lainaan. Kerhon puuhamiehinä ja pääosissa häärivät Hannu Kahakorpi ja

Kari Kihlström, kummatkin sittemmin näyttelijä-ohjaajia. Tämän on täytynyt tapahtua joskus vuoden 1964 aikana, viimeistään keväällä 65, koska he pääsivät ylioppilaiksi jo 1965, eli nuorena siellä jo toiminnassa oltiin mukana.”

Stewe esiintyi myös konvissa, ei kuitenkaan orkesterin jäsenenä.

”Juu, siihen aikaan verovapautta varten piti konventeissa olla 1,5 tuntia ohjelmaa ennen tanssia, vai johtuiko se rehtorien vaatimuksista, en ole ihan varma. Me yritimme tätä hyödyntää. Niinikankaan Vesan kanssa teimme erilaisia esityksiä, joilla tuo ohjelma-aika täytettäisiin, pieniä sketsejä ja sellaista. Olimme muun muassa Lyseolla ja myös Kilpisellä ja Viitaniemessä. Vesa oli loistava puhuja ja minun tehtäväni oli yhteisten sketsien lomassa laulaa. Sketsit olivat luokkaa: 'Kädet ylös, tämä on pankkiryöstö! Mutta tämä ei ole pankki.' Usein en tiennyt, mitä kitaran kanssa esittäisin. Mutta aina sitä jotain keksi, sehän oli vain täyteohjelmaa. Luulen että useimmiten teimme itsemme vain naurunalaisiksi, mutta ei se haitannut, siitä sai vähän fyrkkaa. Eli monenlaisista asioista minä olin kiinnostunut, kun Tetetermite oli parhaassa iskussaan.”

Stewe harrasti tietenkin myös musiikkia. Hän osallistui muun muassa Teiniliiton Taidepäiville Lahdessa vuonna -66.

”Minä tosiaan olin säveltänyt ja sanoittanut lauluja. Siitä huippuna on Teiniliiton Taidepäivät Lahdessa. Sieltä on ihan ammattikuvaajan ottama kuva, jonka hän lähetti jälkeenpäin koulullemme.”

Stewe esitti siellä ainakin kaksi kappaletta: "Kaukana Koivusta" ja "Perhonen".

"Ne oli sellaisia naiiveja balladeja", Stewe kertoo hymähtäen.

Arvosteluraadissa ollut Kaj Chydenius kirjoitti Hesarissa, että Kaipaisen olisi hyvä muistaa, että maailmassa on enemmänkin kuin kolme sointua. Tässä sanat lauluun "Kaukana Koivusta":

"Kun olin yksin, kävelin puiden
lomitse kevääseen
kuin sinun kanssasi: huomasin niityn
minulle jo auenneen
ja aurinko lepäsi koivuun
joka leikki varjollaan
ja kiuru kutsui kesää

Ja tunsin kuinka suurta oli tämä
ja tunsin kuinka pieni rakkautesi
joka pienestä puhalluksesta sammui
kylmään

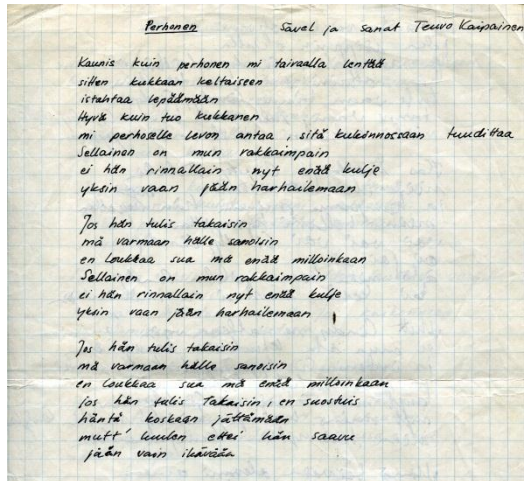
Kun olin yksin, vaikka muiden
joukossa vaelsin
en sinun kanssasi:
huomasin ihmisten minusta jo
kaikonneen
ja ihminen puhui sodasta
joka kaiken tuhoaa
tuo kaikki hukkuu nauruun

Ja tunsin, kuinka pientä oli tämä
ja tunsin kuinka suuri rakkauteni
joka sinusta revittynä minussa itki
hiljaa"

Se oli nuoren miehen angstia. Stewe pääsi myös Yleisradion Lahden studiolle.

"Lauluni oli jotain toimittajaa sen verran koskettanut, että pyysi alakerrassa olevaan studioon. Siitä vain se meni merkillä nauhalle tai etterin, en ole varma. Siellä studiossa oli aika alkeelliset olot."

Laulu oli "Perhonen" ja tässä ote sen sanoista:

Perhonen

"Muistan, kun se merkin antaja eli äänittäjä viittilöi yhden huoneen takaa, että nyt. Saamani palkkio oli sitä aikaa ajatellen huikea, ainakin verrattuna siihen, mitä minulla oli käytettävissä."

Takaisin Tetetermiteen. Roopen tultua mukaan alkoi vajaa pari vuotta kestänyt bändimme aktiivisin aika. Vuoden -66 lopussa esiinnyimme konvissa ainakin Keuruun ja Viitaniemen yhteiskouluilla. Keuruun yhteiskoulun konvaan mentiin isommalla porukalla kuin vain Tetetermite. Stewe, Niinikankaan Vesa ja mah-

dollisesti Nikulaisen Aiski tulivat esittämään täyteohjelmana sketsejään.

"Muistan yhden sketsin", Stewe kertoo."Siinä oli mestarisylkiä, joka osui aina ämpäriin, vaikka sitä pyöritettiin. Idea oli, että ikäänkuin sylkäisyn jälkeen ämpäriin pohjaa napsautettiin ja sinne meni."

Taukobändinä Tetetermitellä oli Jaakko Fonselius Set, jonka soittajista Ykä Fonselius ja Tapio Niemelä olivat myöhemmin Hullujussissa. Konvan valvojana oli entinen jumppaopettajamme Tarmo Gamla Mäenpää, joka meidät huomattessaan tuumasi jotakin semmoista, että "täälläkös ne takkupäät pitkätukat ovat".

Tämän jälkeen esiinnyimme ainakin Viitaniemen yhteiskoulun konvassa ennen lukukauden päättymistä.

Vuosi 1967 – aktiivista aikaa

Vastustus Vietnamin sotaa kohtaan kasvoi. Huhtikuun 15. päivänä pidettiin suuria mielenosoituksia New Yorkissa ja San Franciscossa. Myös rotumellakat kiihtyivät. Kesäkuun 12. päivänä Yhdysvaltain korkein oikeus tuomitsi rotujen väliset avioliitot kieltävät lait perustuslain vastaisiksi. Heinäkuussa Detroitissa surmattiin rotumellakoissa 43 ihmistä, 342 loukkaantui ja 1 400 rakennusta poltettiin.

Euroopan reunalla alkoi Kuuden päivän sota: Israel hyökkäsi naapureitaan vastaan ja valloitti sodan aikana Länsirannan, Gazan, Siinain ja Golanin.

Lokakuun 8. päivänä Che Guevara ja hänen joukkonsa jäivät kiinni Boliviassa. Guevara teloitettiin seuraavana päivänä. Kuuban pääministeri Fidel Castro julisti Kuubaan kolmen päivän maansurun Guevaran kuoleman vuoksi.

Suomessa Presidentti Urho Kekkonen suostui virallisesti ehdokkaaksi vuoden 1968 presidentinvaaleihin. Ruotsissa siirryttiin syyskuun 3. päivänä oikeanpuoleiseen liikenteeseen.

Musiikkimaailmassa 1. kesäkuuta oli tärkeä päivä: silloin julkaistiin The Beatles-yhtyeen albumi Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band. Pari viikkoa aiemmin The Jimi Hendrix Experience esiintyi ainoan kerran Suomessa Helsingin Kulttuuritalolla.

Hittejä Suomessa olivat Monkeesin *I'm A Believer*, Martti Innasen *Elsa, kohtalon lapsi* (4 kk ykkösenä), Aikamiesten *Iltatuulen viesti* sekä Irwin Goodmanin *Ryysyranta* (3kk). Yhdysvalloissa Monkeesin *I'm A Believer*, Rollareiden *Ruby Tuesday*, Beatlesin *Penny Lane*, *All You Need Is Love* ja *Hello Goodbye* sekä Doorsin *Light My Fire*.

Tetetermitelle vuodesta tuli vilkas, se oli ehkä koko 60-luvun vilkkainta aikaa. Alkuvuodesta Tetetermite soitti useissa konvissa mm. Kesyllä eli Keski-Suomen Yhteiskoululla Silveryn kanssa ja Korpilahdella.

Me myös kokoonnuimme ensimmäistä kertaa nauhoittamaan musiikkiamme. Lainasin lankomieheni neliraitaista Akai-magnetonfonia ja menimme Timon äidin työpaikalle Päivärinteen lastentarhaan äänittämään. Nykyisin puhutaan päiväkodeista, ei lastentarhoista. Eli lasten tarhaamisesta on luovuttu ja heidät viedään päiväksi kotiin. Toisaalta mikäs se oikea koti sitten on, Yökotiko?

Päivärinteen lastentarhassa

No, mutta asiaan. Nauhoitimme kappaleet *In My Life* (The Beatles), *Boulevard De La Madeleine* (The Moody Blues), *Happy Jack – Hauska Jalmary* (The Who), *I'll Go Crazy* (The Moody Blues), *Look Out* (The Monkees) ja *Together Till The End Of Time* (The Spencer Davis Group).

Tuohon aikaan yksi 60-luvun suosituimmista nuorisolehdistä oli Stump, jonka toinen päätoimittaja oli Ilkka Sysimetsä alias Frederik. Seurasimme tarkasti "Karvapäälistaa", joka mittasi Suomen bändien suosiota. Lehdessä oli kuponki, johon lukijat saivat laittaa 10 kotimaista suosikkibändiä. Listaa seurattiin tarkasti – ja lähetimme itsekin 'väärällä lähettäjänimellä' joka kuukausi kupongit, joissa yllätys yllätys Tetetermite keikkui ykkösenä.

"Joo, joskus taisivat meidän äiditkin äänestää meitä..."

Joka tapauksessa Tetetermite oli parhaimmillaan Karvapäälistalla 22. sijalla joulukuussa 1967 ja tammikuussa 1967. Saimme 133 ääntä. Sen jälkeen sijoituksemme vaihteli 30 ja 80 välillä, kunnes kesäkuussa -68 tipahdimme top 100-listalta, kun aloimme lopetella soittohommia.

Tähän liittyy myös Ökkö Ökkö. Se oli joku mystinen tekaistu bändi Tarinmaalta, joka keikkui Karvapäälistalla kuukausittain sijoilla 30-90. Ihmiset äänestivät sitä vain nimen perusteella. Sitten yhdessä numerossa Ökkö Ökkö sai kasvot: Stumpissa oli meidän kuvamme Turpon kellarin edestä ja siinä bändin todettiin olevan Ökkö Ökkö. Tuo nimipila oli tuolloin karvaalta tuntuva isku päin nousukiidossa olevan bändin kasvoja, vaikka jälkeen päin ajatellen ei tuo Ökkö Ökkö mikään huono bändin nimi olisi ollutkaan. Ihmettelimme kovasti, mistä tuo kuvamme oli siihen joutunut.

Joskus paljon myöhemmin luokkatoverimme Ilkka Alava tunnusti tehneensä tämän kujeen.

Tetetermite tai Ökkö Ökkö

Ruotsalainen The Hounds-yhtye oli suosittu ja kiersi Suomea ympäri. Heidän tunnetuin kappaleensa on "Lion Sleeps Tonight". He olivat tulossa esiintymään myös Jyväskylään Ylioppilaskunnan Ilokiveen. Muina esiintyjinä olivat Silvery ja Tetetermite. Silvery oli juuri noussut valtakunnalliseen tietoisuuteen ja heillä oli samana päivänä tv-esiintyminen Valmiina – Pyörii -nuortenohjelmassa. Lehtimainoksessa luki:

RUOTSIN PARAS!
THE HOUNDS
SUOMEN PARAS
SILVERY

TV-nauhoitus H:gissä klo 20.30. Lento-
koneella J:kylään! Yliopistolla klo 22.00.
Mukana myös: JNMN + Tetetermite

Yliopistolla (Osakunnassa) perjantaina klo
19.30

Tetetermite ehti soittaa ja koota kamansakin pois ennenkuin muut bändit saapuivat paikalle. Kun Houndsit tulivat, huomasimme, että heillä oli päällä silloisen uuden muodin mukaiset maxi-housut prässeineen ja kaunis tukka.

Vuonna -67 me pääsimme tutustumaan myös helsinkiläiseen bändielämään. Nykyisin kuuluisa jazzpianisti ja säveltäjä Jukka Linkola on Timon serkku ja meitä viisi vuotta nuorempi. Osa meistä meni kerran jostakin kumman syystä yhdessä Timon kanssa kylään Linkoloille, jotka asuivat omakotitalossa Leppävaarassa. Jukan veljellä Jaskalla oli nimekäs bändi nimeltä Misty Mops, joka oli voittanut vuonna -66 Helsingin bändimestaruuden. Yhtyeen basisti Sebastian Nurmi siirtyi myöhemmin Ernosiin.

Joku Timon serkuista, todennäköisesti Jaska kertoi, että joku bändi harjoittelee yhdessä autotallissa lähistöllä. Voisimme käydä siellä. Sinne olisi tulossa harjoittelemaan myös joku nouseva tyttöbändi. Tottakai halusimme mennä katsomaan, miten joku hesalaisbändi treenaa. Menimme ja tuntui pahalta, että tämä meille tuntematon bändi soitti niin hyvin. Laulusolisti Arto ei ollut kovin kaksinen. Vuonna -68 ensimmäisessä Syksyn Sävel-kilpailussa

kolmannen sijan laulullaan *Miksi leikit vain* saavutti herra nimeltä Arto Vilkko, joka mielestäni oli sama herra, mutta siitä en ole varma. Vilkon taustayhtyeenä oli maineikas Soulset, jonka kitaristi Ilpo Saastamoinen liittyy jotenkin myös tähän tarinaan Ringasta ja Kaksosista.

He nimittäin tulivat autotallille laulamaan omia kappaleitaan. He olivat mukavia, välittömiä, nuoria ja nättejä tyttöjä. Emme tosin olleet vissiin kuulleet heistä vielä silloin mitään. Mutta me jotenkin tutustuimme siinä ja ehkä vaihdoimme puhelinnumeroita ja saatoimme puhua keikasta Jyväskylään.

Ringa ja Kaksoset

Ringa ja Kaksoset meni keväällä -67 Skandian koelaulutilaisuuteen ja saivat levytyssopimuksen. Ensimmäinen levy äänitettiin toukokuun lopussa. Siinä oli käänösversio Lesley Goren kappaleesta *I'm Going Out* eli *Kun lähdän pois* ja toisella puolella Ringan oma sävellys *Yksin*. Levy ei menestynyt kovin hyvin, mutta Erkki Pälli kirjoitti levyn ilmestymisen aikaan Iskelmä-lehteen raflaavan

2-sivuisen esittelyn tytöistä ja he saivat nimeä. Trion bravuuriksi tuli Supremes-hitti *Stop – In The Name Of Love* ja heistä alettiin käyttää nimitystä Puotinharjun Supremes.

Me pääsimme esiintymään Keski-suomalaiseen Osakuntaan Halisen Ilkan isoveljen Hannun ja Ollin serkun Takalan Hannun välityksellä lokakuun 28. päivänä. Jotenkin olimme järjestäneet asiat niin, että myös Ringa ja Kaksoset esiintyi siellä meidän kanssamme. Tunnetun säveltäjän, kitaristin ja kapellimestarin Ilpo Saastamoisen kotisivuilla on merkintä, että hän oli paikalla yhdessä Tetetermiten kanssa. Tässä täytyy olla jokin yhteys Ringaan ja Kaksosiin, koska heidän toisen levynsä taustalla on Soulset, jossa Saastamoinen soitti kitaraa. Keikka oli ikimuistoinen.

Osakuntameiningin mukaisesti järjestäjät olivat varanneet orkesterille runsaasti olutta virvokkeiksi. Alaikäisille koulupojille olut ei maittanut, mutta haalimme pulloja kohtuullisen määrän jemmaan ja niillä maksettiin osa senkertaisen autokuskin palkkiosta. Me bändin jäsenet olimme keikan jälkeen yön Helsingissä sukulaisten ja tuttavien nurkissa, mutta autokuski jäi tyttöystävänsä kanssa keikka-autoon jatkoille. Olutta oli sen verran runsaasti, että kuskin tyttöystävä oli voinut pahoin ja palauttanut osan oluesta lisukkeineen keikka-auton lattialle. Ennen kuin pääsimme lähtemään paluumatkalle, meillä oli edessä epämiellyttävä jälkien korjaamisoperaatio. Siinä meillä oli apuna Ringa ja Kaksoset.

Sovimme, että Ringa ja Kaksoset tulee esiintymään kanssamme Lyseon konvaan marraskuun 18. päivänä. He tulivat muistaakseni keikalle junalla ja ainakin minä olin heitä vastassa. Äitini majoitti heidät meille Yo-kadun nykyiseen ruokasaliin. Kaksoset nukkuivat

kustavilaisella sohvalla ja Ringa lattialla. Konvassa he lauloivat muutaman laulun ja me säestimme heitä.

"Mun osuus tässä jutussa on, että pääsin tanssittamaan toista kaksosista", Stewe kertoo.

Vielä muutama sana Ringasta ja Kaksosista. Sen ajan suur-suosikki Johnny näki tyttöjen esiintyvän televisiossa ja kiinnitti theidät kiertueelleen vuonna -68. Huhtikuussa -68 he tekivät toisen levynsä "Kunhan Maksat Kyytisi/Pitkin, Poikin" säestä-jänään Soulset-yhtye. Tämäkään ei menestynyt. Silloisen tyttööy-sävänäi ja nykyisen vaimoni Liisan teinikalenterista löytyi viimeinen merkintä liittyen Ringaan ja Kaksosiin. Liisa kirjoitti teinikalen-teriinsa:

"10.8.-68. Oltiin Johnny-showssa Jämsän Paviljongilla Tete, Timo, Ili (Halisen Ilkka), Pepe (Liisan sisko) ja mä. Tete jutteli koko illan Ringan ja Kaksosten kanssa. Oli inhottavaa!"

Minusta se oli kivaa.

Teinikalenteri oli lähes jokaisen 60-luvun tytön vakiovaruste, joka toimi eräänlaisena aina mukana olevana minipäiväkirjana. Se oli pieni poikittain aukeava Suomen Teiniliiton julkaisema kalen-teri, jossa oli joka vuosi eriväriset kannet. Jokainen aukeama oli yksi viikko. Normaalien kalenterimerkintöjen lisäksi sinne kirjoi-tettiin, kuka oli milloinkin ihana tai ällö tai minne mennään tai missä ollaan oltu. Siihen myös liimattiin elokuva- tai pääsylippuja ja kaikkea muuta tärkeää. Niinpä ennen lukuvuoden päättymistä teinikalenterit alkoivat olla melko pulleita muistikirjoja. Tähän Tetetermiten tarinaan olen löytänyt monet keikkapaikat päivä-määrineen Liisan teinikalentereista. Hän ei tosin antanut minun lukea niitä, vaan itse selasi ne läpi ja luki minulle otteita, jotka kirjoitin muistiin.

Pullea teinikalenteri ja aukeama siitä

Ringa ja Kaksoset hajosi vuonna -70 ja myöhemmin Ringa sortui huumeisiin, tuli uskoon ja liittyi helluntaiseurakuntaan. Hänet surmattiin epäselvissä olosuhteissa 22 puukoniskulla vuonna 1982. Surullinen loppu muuten mukavalle tarinalle.

Kesällä -67 ennen Ringan ja Kaksosten kanssa tehtyjä esiintymisiä meillä oli kaksi mielenkiintoista keikkaa Jyväskylän ulkopuolella Aulangolla ja Pyhäsalmeilla.

Aulangolla pääesiintyjänä oli Erkki Liikanen. Tuon keikan meille järjesti Jukka Konttori. Vuokraamosta otettiin auto ja varmaankin Ahosen Timon naapuri Peltosen Pekka oli silloinkin kuskina. Lava oli hotellin alapuolisessa puistossa järven rannassa. Oli kaunis kesäpäivä. Jopa ennen meitä siellä oli joku lämppäribändi. Tuntui mukavalle, kun jotkut tuon bändin esitykseen tyytymättömät kuulijat pyysivät meitä menemään jo lavalle.

Keikka meni hyvin, mutta kun sen jälkeen ruvettiin kyselemään palkkiota, Vexi Salmi pyysi pankkitilin numeroa, jotta hän voi maksaa sen sinne. Salmelle annettiin Ollin pankkitili, mutta sitä palkkiota ei kuulunut.

"Minä bändin asioiden hoitajana soitin Aulangolle monta kertaa rahojen perään", Olli toteaa. "En muista, puhuinko Vexin

kanssa, mutta aina luvattiin maksaa. Rahaa ei kuitenkaan koskaan tullut."

Autovuokraamon maksut menivät siten koulupoikien taskurahoista. *Artisti maksaa*. Se toimi jo silloin.

Aulangon ja Helsingin keikoista on jäljellä myös Roopen isän kommentit hänen lähetettyään kirjeen 21.11.1967 Helsingin sukulaisilleen. Mainittakoon, että myös Roopen isä soitti orkesterissa, jonka nimi oli Hanoy. Vapise Mike Monroe!

Raunolla alkaa olla niitä muita menoja. Hän on käynyt soittamassa nuorisotansseissa. Heillä on 6 pojan porukka ja kovasti ne yrittää pinnalle päästä. Nyt syksyllä ne kävi siellä Helsingissä osakunnan kemuisa ja kesällä kävivät Aulangolla.

Pyhäsalmen lavalla 24.8. tilanne muistutti edellisvuoden kaupakoulun keikkaa. Olimme Arne Kaakkusen tanssyihtyeen kanssa yhteisellä keikalla. Arne oli jyvaskyläläinen aktiivinen musiikin monitoimimies: muusikko, laulusolisti, keikkamyyjä jne, mutta ei yleisen mielipiteen mukaan mikään huippumuusikko. Aarnen bändi hoiti lavalla tanssimusiikin ja me soitimme taukojen aikana jee-jeetä. Siinä vaiheessa pop-musiikki oli vielä vahvasti vain kaupunkilaisnuorten musiikkia. Sen saimme hyvin konkreettisesti havaita, kun ensimmäisten rämistelyjemme jälkeen juttusille tuli riskinnäköisiä junttieinareita, joista yksi puki porukan aatokset sanoiksi: "Jos ei ruppee tulleen tangoa, niin tulukaa tuonne pihalle, niin tulee vähän muuta." Kaveri havainnollisti sanomaansa takomalla nyrkkiä kämmentään vasten. Me hintelät popparipojat yritimme sitkeästi selittää orkestereiden työnjakoa, mutta viesti ei tuntunut menevän perille. Meidän onneksemme kaveri taisi päästä saatille, kun häntä ei enää näkynyt paikalla sinä vaiheessa, kun kantelimme kamoja keikan jälkeen autoon.

Syyskuun lopussa olimme jälleen Lyseolla ja viikko sen jälkeen Viitaniemen Yhteiskoululla. Syyskuun 30. päivänä pidetty konva oli hengenvaarallinen. Tiiti sai pahan sähköiskun. Hän kertoo:

"Verhot olivat vielä kiinni, kun oltiin jo siinä stagella valmiina. Pidin vasemmalla kädellä bassokitaran kaulasta kiinni ja rupesin oikealla kädellä kääntämään mikkiä sopivalle kohdalle. Siinä vaiheessa meni laihan pojan läpi Imatran voimaa niin, etten muista muuta kuin sen, että tärisin siinä välissä. Se oli varmaankin Olli, joka ensimmäisenä hokasi, mistä oli kysymys, ja tempaisi roikan irti seinästä. Niin tehokas se sähköshokki oli, että sekä kädet että jalat meni ihan veteliksi. Soitin sen keikan kokonaan istualtaan, mikä varmaan oli pettymys suurelle fanijoukolle, joka oli tullut paitsi kuuntelemaan bändin soittoa, myös katsomaan letkeänotkeaa lavaesiintymistäni."

"Niin, mystinen juttu tuo Tiitin sähköisku. Kaikki me sen muistamme."

"Kyllähän nykyisinkin tuntee usein kitaran kieliin tarttuessa ja laulaessa pienet vuodot kutinana huulissa, mutta tuo oli eri luokkaa.... " Roope toteaa. "Joo, Silveryssä meillä oli rautanaula Voxin sulakepesässä yksinkertaisesti siksi että sulake meni niin usein."

Illan sankari Olli kertoo omaan perusteelliseen tapaansa tapahtumasta ja sen teoreettisesta taustasta:

"Kyllä muistan minäkin sen säkärin. Ja taisin todellakin olla mä, joka vetäisi piuhan pistokkeesta. Se ilmeisesti onneksi ei kuitenkaan ollut täydet Imatran Voiman sähköt, vaan ne oli hieman suodattuneet niiden laitteiden läpi. Täysi satsi Imatraa on näes aika tuju juttu. Mutta ihan varmasti siis Tiitille ikimuistoiset sävärit. Ja kyllä mä ainakin pelästyin aika lailla. Oli se aika hurja juttu. Ja kun

voimaa säkärissä on riittävästi, siitä ei omin voimin pääse millään irti, lihaskäskyt kun hukkuvat sen säkärin virran alle. Nimittäin sähköiskussa ongelma on se läpi menevän virran määrä ja joskus sen vaihtovirran sellainen taajuus, joka aiheuttaa kemiallisia muutoksia ja erityisesti sydämen toiminnan häiriintymisen. Suurikaan jännite ei haittaa niin paljon, jos vaan virran määrä ja iskun päälläoloaika, eli lämmitysteho, pysyy pienenä... Samoin korkeat taajuudet eivät ole niin vaarallisia kuin nämä matalat luokkaa 100 Hz ja alle olevat taajuudet, joita Imatran Voiman kosket tuottaa. Korkeajännitelinjoihsakin suurin ongelma onnettomuuksissa on sieltä saatavissa oleva iso virta, ja se että korkea jännite voi lyödä läpi vaikka ei ehtisi vielä edes koskea johdinta.”

”No niin, Olli osaa tämänkin selittää teoreettisesti, mutta niin että me tyhmemmätkin sen ymmärrämme.”

”En kyllä muista miten me sitten jatkettiin; eli miten ja millä laitteilla, ja millä kytkennöillä. Kas kun Tiiti ja me muut ylipäätään uskallettiin jatkaa, istuen tai seisten. Varsinkin, kun ne laitteet olivat ihan samat eikä kytkentämuutoksia tehty. Muistan senkin, että siitä lähtien ainakin mä varoin ylipäätään kaikkia niitä laitteita aika pitkään, ja varmasti myös Tiiti.”

”Minäkin muistan tuon sähköiskun”, Stewe muistelee. ”Olin jostain syystä itsekin lavalla bändiin kuulumattomana sähläämässä. Olinko järjestäjien ominaisuudessa, vai miten, mutta mikit alkoivat kaatua Tiitin päälle. Kukaan ei oikein ymmärtänyt hetkeen mitään eli Olli saattoi olla se, joka jopa pelasti henkesi.”

Sähkökitaraorkesterin elämä on vaarallista, mutta kiehtovaa.

Elokuvateattereissa järjestettiin silloin tällöin yhteiskonsertteja. Ne olivat varmaankin Jukka Konttorin käsialaa. Muistamme, kuin

soitimme Picnicissä (nykyisen Foorumin paikalla ollut elokuva-teatteri) marraskuussa yhdessä Top Mostin kanssa. Se oli siihen aikaan Suomen suosituin popbändi ja siinä soittivat mm. Gugi Kokljuschkin, Harri Saksala, Kisu Järström ja Eero Lupari.

"Muistan, kuinka minua jännitti enemmän kuin koskaan sitä ennen ja sen jälkeen", Tiiti kertoo.

Vuoden 1967 yksi viimeisiä keikkojamme oli marraskuun 25. päivänä Norssilla.

Sinä lauantaina koulu päättyi normaaliin tapaan kello 13. Tipulan ulkopuolella oli lauma poikia tyttöystäviään vastassa.

"Miten ihmeessä nuo on jo tänne ehtineet, varmaan pinnanneet viimeiseltä tunnulta", Seija sanoi Sirpalle.

"Nähdään puoli kahdeksalta Norssin pihalla", Sirpa sanoi heidän erotessaan Oikokadun ja Pitkäkadun kulmassa.

Päästyään huoneeseensa Sirpa alkoi miettiä, miten hän pukeutuisi konvaan. Hänellä oli kaksiovinen vaatekaappi, johon isä oli asentanut ovien sisäpuolelle kaksi peiliä. Niiden kanssa oli hyvä tarkastella itseään. Keltainen ja violetti minihame sai jäädä kaappiin. Hän oli jo etukäteen valinnut sinisen 45 cm pitkän minihameen ylleen ja balleriinat jalkaan - se oli jo päätetty, mutta millainen paita päälle?

Vaihtoehtoina oli uusi äidin kanssa tehty paitapusero tai sinapinkeltainen tiukka resoripusero. Hän sovitti ensin jälkimmäistä. Katsoessaan peiliin hän näki omasta mielestään hyvävartaloisen teinitytön. Hoikka uuma ja sopivankokoiset rinnat. Hänen vartaloaan oli moni kehnunut. Omasta mielestään hänellä oli pikkuisen liian paksut jalat, kun hän vertasi itseään juuri huipulle tulleeseen Twiggyyn.

"Mutta en mä sellainen haluaisi ollakaan", Sirpa sanoi peilikuvalleen.

Sirpan äiti oli perinyt mummonsensa varaston pienikukkallisia mekkoja, jotka roikkuivat vintillä rekissä. Niistä oli tehty monet vaatteet ja nyt uusimpana paitapusero. Hän oli käynyt tätä varten ostamassa Syvänoron toisesta kerroksesta uudet Still-merkkiset kaavat.

"Kalle, Kalle, Kalle!" Syvänoron papukaija oli toivottanut Sirpan tervetulleeksi.

"Päivää!"

"Päivää! Päivää."

Kaavoissa oli uutuuksena aiempien pienten pyöreiden kaulusten sijaan isommat kaulukset, joiden kärki oli kaareva.

"Ihan kuin lehmän kieli", pikkuveli oli sanonut puseron nähtyään.

Heillä oli vanhojen vaatteiden myötä paljon ylimääräisiä nappeja, mutta Sirpa tuhlassi ja kävi ostamassa Jenny Salmelan Lyhyttavaraliikkeestä uudet vaalean violetit napit. Tämä pusero oli tehty isomummon harmaasta mekosta, jossa oli vaalean lilan värisiä, vaaleanpunaisia, valkoisia ja vaaleansinisiä kukkia.

Sirpa oli oppinut leikkaamaan kankaan, kiitos Tipulan käsityöopettajan tiukkojen ohjeiden. Tekniikan häneltä kyllä oppi, mutta mikään innostava opettaja hän ei ollut. Kaikkein eniten häntä kiinnosti opettaa työille hyviä käytöstapoja – ja oikeita käsityömenetelmiä.

Mutta pusero siitä tuli. Äiti teki kauluksen, koska se oli vaikein osa työstä. Käsien neulottiin napin reiät ja ei muuta kuin violetit napit kiinni ja siinä se oli.

Paitapusero näytti oikein hyvältä Sirpan päällä.

"Tässä se on", Sirpa totesi vetäessään vielä yllään voimakkaan violetit sukka housut, "Näillä mennään."

Piti vielä meikata. Harjoittelun jälkeen meikki onnistui oikein hyvin. Rajaus oli tyylikäs silmänurkasta ylöspäin kaareutuva viiva mukaanlukien. Hän katsoi itseään vielä kerran peilistä. Hän tiesi jo etukäteen, mitä äiti ja isä sanoisivat, kun näkisivät hänen lähtevän konvaan.

"Tuollaisissa vaatteissa et kyllä lähde mihinkään."

Ja siitä huolimatta hän lähtisi. Kikalla oli vielä lyhyempi hame.

"Sitten tulet kotiin, ennenkuin minä käyn nukkumaan", isä sanoi viimeisiksi sanoikseen Sirpan lähtiessä konvaan.

Sirpalla ei ollut avainta ja isä saattoi suutuspäissään tietyllä "tuulella" ollessaan pistää oven lukkoon, ennenkuin Sirpa oli tullut kotiin. Onneksi hän tiesi, että äiti pistäisi tässä tapauksessa avaimen roikkumaan saranaan ulkopuolelle, joten ei hätää.

Sirpa ja Seija tapasivat sovittuun aikaan Norssin pihassa. Sinne oli jo kokoontunut runsaasti väkeä eri kokoisiin ryhmiin. Iloinen pubeensorina raikui ja osa ihmisistä kierteli joukosta toiseen. Ennenkuin lipunmyynti alkoi, ovi aukeni ja popparin näköinen hoikka poika astui ulos.

"Tuo on Tetetermitestä", Seija tiesi.

Kaveri katseli ympärilleen ja löysi etsimänsä. Hän otti tyttöä kädestä ja vei hänet sisään ennen muita.

"Se haki tyttöystävänsä sisään, kyllä mua nyt ottaa sieluun. Näinkö se maailma oikein menee?" Sirpa puhisi.

"Taidat olla kateellinen", Seija naurahti, "Nyt päästään mekin sisään. Onko sulla tasaraha 2,50 mk?"

"And every day, I'm gonna say, THANK YOU BABY", Tetetermite lauloi.

"Thana biisi, kenenkähän se on?" Sirpa kysyi Jarpilta, jonka kanssa hän oli jo tanssinut hyvän tovin.

"Se on yks Moody Blues, sillä on paljon hyviä biisejä", Jarppi vastasi.

Hän tiesi lähes kaiken englantilaisesta popista ja oli muutenkin tyylikäs kireässä poolopaidassaan ja viimeisen päälle Modiquessa leikatussa tukassaan.

Sirpalla oli käynyt koko illan hyvä flaksi ja hän oli katsonut syrjäsilmin kuinka Tetetermiten sisälle etukäteen karräämä tyttö istui pääsääntöisesti yksikseen nurkassa, kun Tetetermite soitti.

"Sünäpäbän sai." Sirpa tuumi.

Joku tumma popparipoika piti tytölle välillä seuraa.

"Se on yks Halisen Ilkka, Tetesien kaveri", Seija tiesi kertoa.

Vuosi 1968 – Tetetermite lopettaa

Maailma kuohui vuonna 1968 rajummin kuin koskaan toisen maailmansodan jälkeen. "Hullua vuotta" leimasivat Vietnam, Tšekkoslovakia, opiskelijoiden radikalismi ja poliittiset murhat. Vietnamin sota, Kiinan kulttuurivallankumous ja Boliviassa kuolleen sissijohtaja Ernesto "Che" Guevaran esimerkki radikalisoivat etenkin nuorisoa ja opiskelijoita amerikkalaisuutta ja kapitalismia vastaan.

Länsi-Euroopassa vuosi 1968 huipentui Ranskan toukokuun mellakoihin. Tšekkosloveniassa pyrkimykset "ihmiskasvoiseen sosialismiin" päättyivät Varsovan liiton suorittamaan miehitykseen 21. päivänä elokuuta, jolloin 200 000 Varsovan liiton sotilasta ja 5000 panssarivaunua miehittivät Tšekkoslovakian ja päättivät ”Prahan kevään”.

Yhdysvalloissa kamppailtiin mustien ja muiden köyhien oikeuksista sekä Vietnam-politiikasta. Kansakuntaa järkyttivät melkein peräjälkeen Martin Luther Kingin ja Robert Kennedyn salamurhat.

Helsingissä Vanha Ylioppilastalo vallattiin marraskuussa.

Politiikkaa kevyemmästä päästä oli Neuvostoliiton Suomen-suurlähettilään Andrei Kovalevin lausunto, jossa hän ei pitänyt Suomen ja Neuvostoliiton välisen ystävyuden kannalta miellyt-

tävänä, että Karjala-oluen etiketissä on Karjalan vaakuna. Repliikki herätti vilkkaan keskustelun Suomessa, ja Karjala-oluen myynti kasvoi räjähdysmäisesti.

Suomessa hittejä olivat Simo Salmisen *Pornolaulu* sekä *Delilah* huhtikuussa Tom Jonesin ja touko-kesäkuussa Tapani Kansan esittäminä. Billboardin listalta löytyivät Beatlesin *Hey Jude*, Otis Reddingin *Sittin On The Dock Of The Bay* ja Bobby Goldsboron *Honey*.

Hulluna vuotena Tetetermiten keikkaputki jatkui. Meillä oli keikka muun muassa Ernosien kanssa Lyseolla 2.3. Ernos oli siinä mielessä erilainen pop-yhtye, että se esitti paljon myös omia kappaleitaan, tosin myös covereita ajalle tyypilliseen tapaan suomalaisina käännöksinä. Heidän innottajinaan olivat stemmanlaulun hyvin taitavat yhtyeet, kuten The Mamas& Papas ja The Beach Boys. Yhteisestä keikasta ei jäänyt meille mukavia muistoja. Roope kertoo:

"No, ei todellakaan. He olivat kettumaisia kavereita, olivat sen aikaisia kukkoilijoita niin sanotusti. Kitaristi potki suurin piirtein perseelle mua. Mä oon siitä lähtien inhonnut niitä."

Esiinnyimme myös toisen kerran Keski-suomalaisessa osakunnassa. Nyt keikasta jäi toisenlaiset muistot. Timo kertoo:

"Kylläpä vaan. Siellä koko 60-luvun villi opiskelijaelämä avautui silmiemme eteen, koska kyseessä oli siihen aikaan varsin suosittu salakapakka keskellä kaupunkia, jonka virvoitusjuoma-auto maatti oli täytetty olutpulloilla. Halisen Ilkan isovelji, myöhemmin eri puolilla maailmaa toiminut diplomaatti, buukkasi meille myös tämän keikan osakunnalle."

"Minulla oli Pekka Turtiaselta lainassa kultalamellinen tunika tai paita", Pekka kertoo Helsingin valloituksestaan. "Housuni olivat siniset, jäykkää kangasta ja leveälahkeiset. Paikka oli pieni, soitimme pienen salin perällä ikkunanurkassa. Ylioppilaita oli tila täynnä. Siellä oli myynnissä talon puolesta olutta, ehkä hyvin halpaan hintaan ilman anniskelulupaa? Soitimme ja tunnelma oli katossa, koska tanssijoita oli runsaasti bändin edessä. Minua alkoi piirittää yksi opiskelijatyttö, joka kävi keikan lopuksi houkuttelemassa minua yöksi luokseen. Olen muutenkin herkkä innostumaan ja olin aivan täpinöissäni ja lähdössä mukaan. Mutta kertoessani asiasta Roopelle, hän totesi ykskantaan, että: et kyllä lähde, mistä me sut huomenna sitten löydetään? Minulle oli nimittäin varattu yöpaikka hänen sukulaisensa luota Pohjois-Haagassa. Tässä tunnekuohussa minulta jäi osallistuminen roudaamiseen liian vähäiseksi ja sain Terolta ansaitut nuhteet : 'Pekka roudaamaan sieltä, et sää oo mikään tähti'. Bändi sekä suojeli että pudotti maan pinnalle, jos meinas nousta hattuun."

Pekan 'suojelija' Roope muistelee tapahtumaa:

"Autokuski oli Kari Vuorenmaa. Hänen veljensä Juha meni naimisiin Marjutin siskon Mirjan kanssa. Hän oli silloin muistaakseni armeijassa laivastossa. Tuon keikan jälkeenhän Pekka ja Tiitikin yöpyivät minun kanssa meidän Raijan luona Haa-gassa - Pekka tuli mukaan vähän naama vinossa, heh heh."

Tämän jälkeen soitimme muun muassa Pernasaaren koulukodissa, Viitaniemen yhteiskoululla ja Discola-kellarissa. Viimeksi mainittu paikka oli uusi Jyväskylän poppareiden menomesta Tapiokadun pienteollisuustalon kellarissa.

"Soititte muun muassa kappaleen *The Lion Sleeps Tonight*, jossa Roope lauloi falsetilla kertsin. Kuulin sen silloin eka kertaa.

Minusta se kuulosti todella hienolta", Stewe muistelee. "Siinä jossain vaiheessa neulapojat soittivat tuon ajan hitin Barry Ryanin biisin *Eloise*. Istuimme pöydässä ja sanoin Tetelle, että jos joskus osaisi tehdä noin hyvän biisin, voisi jo olla tyytyväinen elämänsä."

"No Stewe, olet jo tehnyt sen näin yli 50 vuoden jälkeen tarkasteltuna. Minusta ainakin 60-luvun *Sometimes* ja 80-luvun lopun *Bensaa jakaa ja öljyä vaihtaa* ovat hienoja biisejä."

"..."

Olimme päättäneet, että vuoden lopussa pistämme pillit pussiin ja keskitymme koulunkäyntiin, mutta kesällä meillä oli vielä kiivas keikkatahti päällä. Juhannuksena soitimme Saarijärven kuuluisilla juhannusjuhlilla Kukonhiekassa. Halisen Ilkalla oli jo ajokortti ja osa meistä tuli paikalle Ilkan isän valkoisella Chevrolet Chevy -autolla. Yövyimme teltoissa Ahvenlammen leirintäalueella.

Muina esiintyjinä Kukonhiekassa oli Helena Siltala ja Martti Innanen. Helena Siltala oli vanhan ajan iskelmätähti, joka oli aloittanut uransa jo vuonna 1953. Hänen tunnetuin kappaleensa on *Ranskalaiset korot*. Muistan, kuinka juttelimme takahuoneessa hänen kanssaan niitä näitä, vaikka hän oli meitä kaksikymmentä vuotta vanhempi ja aivan eri musiikkigenren edustaja. Martti Innanen oli puolestaan päässyt pinnalle edellisvuonna tango-parodioillaan *Elsa, koftalon lapsi* ja *Esteri, tyttö sadepisarain* sekä *Urjalan taikayö*. Hänen kanssaan en jutellut, hän varmaan tuli paikalle, esiintyi ja häipyi seuraavalle keikalle. Niin suosittu hän tuohon aikaan oli. Ulkolavalla esiintyi Paavo Noponen ja siellä oli myös nyrkkeilyottelu Viipurin Nyrkkeilijät vastaan Keski-Suomen piiri. Paavo oli varmaan paikalla sen takia, että Saarijärven juhannuskisat oli tuolloin yksi suurimmista yleisurheilukilpailuista ehkä

koko maailmassa. Monet urheilun maailmantähdet tulivat mielellään Saarijärvelle.

KUKONHIEKAN JUHANNUS
AATTONA 21. 6. KELLO 20 – 3

Rolf Kronqvist * Helena Siltala * Martti Innanen
*** Kitaraorkesteri Tete Termite ***

Jyväskylän Vesiturheiluklubiin (yli 10 henkeä)
VESI-SHOW
Sisältää mm: paljain jaloin hiihtoa
(Ilman sukia!!!) Leijalla lentoa • Kuuden pyramidin

ULKOLAVALLA
Juontajina "huumormiehiä"
Paavo Noponen, Reino Rautainen
SIRPALEOHJELMAA

NYRKKEILYOTTELU Viipurin Nyrkkeilijät – Keski-Suomen piiri
SUURI JUHANNUSKOKKO SYTYTTÄÄN NOIN KELLO 23

JUHANNUSILTANA 22. 6. klo 20–2
Seppo Rannikko * Veikko Salonen * Raimo Inkinen
KOKO MAAKUNNAN MAHTAVAT JUHLAT JA KISAT SAARIJÄRVELLÄ

Kukonhiekan juhannus vuonna 1968, Tetetermite kirjoitettu taas väärin

Keikkaputki jatkui kahden viikon päästä, kun esiinnyimme Jämsän Paviljongissa ja sitten viikon välein Suolahden Huvipuistossa ja Pieksämäellä. Elokuun kohokohta oli konsertti muiden bändien kanssa Jyväskylän Lounaispuistossa, jossa olimme villejä ja soitimme muun muassa Frank Zappan *Concentration Moonin* ja Rollareiden uuden biisin *Jumpin Jack Flash*. Loppu alkoi häämöttää.

Menimme lukion viimeiselle luokalle syksyllä -68 ja päätimme keskittyä koulunkäyntiin. En tiedä, olimmeko jo saaneet osamme bänditouhuista. En ainakaan muista, että lopettaminen olisi ollut millään tavalla järkyttävä asia. Ystävyyskämppämme jatkui niin kuin ennenkin. Esiinnyimme joskus lokakuussa 1968 paikallisradiossa, jossa paljastimme suorassa lähetyksessä lopettamisemme:

"Meistä on jo tullut isoja poikia ja olemme päättäneet ryhtyä opiskelemaan."

Ei tämä uutinen aiheuttanut mitään suurta kohua yleisön keskuudessa. Ei ainakaan minun kotiovelleni tullut kukaan itkemään.

Viimeisen keikkamme teimme Jyväskylän lyseolla 16.11.1968. Jos kukaan meistä ei muistanut mitään meidän ensimmäisestä keikastamme, niin ei viimeisestäkään. Millainen oli fiiliksemme alkaessamme soittaa? Mikä oli viimeinen kappale, jonka soitimme? Miltä tuntui kerätä kamoja keikan jälkeen ajatellen, että tämä oli sitten tässä? Ei hajuakaan.

Tämä bändimme ensimmäinen aikakausi oli monessa mielessä vallankumouksellista aikaa. Aikuisten ja nuorten musiikki eriytyi lopullisesti, popmusiikki sai valtavat mittasuhteet ja siitä tuli erittäin suurta bisnestä. Sen jälkeen nämä idolimme ryhtyivät hipeiksi, rauhanpuolustajiksi ja etsivät sielulleen rauhaa Intiasta. Ja huumeista, jotka tulivat rytinällä. Moni hieno muusikko kuoli aivan liian varhain. Sitten tuli progressiivinen rock ja ties mitä. Tetetermiten ensimmäinen kausi oli sekä meidän varhaisnuoruuttamme että samaan aikaan koko maailman mullistavaa aikaa. Kiitos siitä.

Tetetermiten ohjelmisto

Jospa katsotaan, millaisia biisejä Tetetermite soitti ja miten musiikkimakumme muuttui vuosien varrella. Tausta-aineistona on Ollilta löytyneet 4 käsinkirjoitettua biisilistaa, jotka on pystytty kappaleiden ilmestymisaikojen perusteella paikantamaan tiettyihin ajanhetkiin. Ne löytyvät tämän opuksen liitteestä. Samaten olen listannut muut biisit, joita varmuudella soitimme. Sekin lista on liitteessä. Soitettavat biisit vaihtuivat alkuvaiheessa nopeaan tahtiin.

Emme ole varmoja, mitä nämä Ollin listat ovat. Paras veikkauksemme on, että ne ovat treenilistoja eli biisejä joita ollaan kokeiltu ja osa hylätty. Mutta valtaosaa ollaan soitettu ihan keikoil-lakin. Jos 60-luvun listoja vertaa esimerkiksi Tetetermiten vuoden 2016 ohjelmistoon, niin näillä listoilla olevista kappaleista 10 on meidän uusimmilla Best Covers 1 ja 2 -levyillämme. Eli soitimme jo 60-luvulla lähes joka toista näiden viimeisimpien levyjemme biiseistä.

Jos katsomme biisilistojen kehittymistä, huhtikuun -65 listan 24 kappaleesta 9 on Beatlesta ja 4 Rolling Stonesia eli yli puolet kappaleista on näiltä kahdelta bändiltä. Jos mennään huhtikuuhun 1966, niin Beatlesia on enää 2, joista toinen on monen muunkin bändin soittama Money. Sen sijaan tässä vaiheessa ylivoimainen

suosikkimme oli Rolling Stones 10 kappaleellaan eli tässä ikuisessa kilpailussa Rollarit olivat ottaneet selvän johdon. Uutena suosikkina mukaan oli tullut Animals 4 kappaleellaan ja Them on ensimmäistä kertaa mukana *I Put A Spell On You:llaan*. Myös Yardbirdseiltä on mukana kaksi kappaletta. Kaiken kaikkiaan Tetermiten suosikkibändi oli ehdottomasti Spencer Davis Group, joiden kappaleista 14 oli soittolistoillemme.

Niin, takaisin Beatleseihin ja Rollareihin. Meidän bändissämme ei ollut koskaan Beatles- ja Rolling Stones-puolueita, niinkuin lyseossa tai monissa muissakin porukoissa.

Nuoremmatkin lukijat tietävät, mikä on The Beatles tai The Rolling Stones. Me lähdimme kuitenkin kohti rhytm&bluesia ja vähän tuntemattomampia bändejä. Voisi olla paikallaan kertoa muutama sana niistä.

The Them

Them oli vuonna 1964 perustettu belfastilainen rockyhtye. Yhtyeen sielu oli Van Morrison, joka oli bändin laulaja ja pääasiallinen lauluntekijä. He soittivat tosin myös paljon cover-musiikkia omalla tvistillään. Heidän suurimpia hittejään olivat kappaleet

Baby Please Don't Go, *Here Comes The Night* ja *Mystic Eyes*. Näistä mikään ei päässyt Englannin tai Yhdysvaltojen ykköseksi, mutta *Here Comes The Night* oli Englannin listakakkosena ja *Baby Please Don't Go* kymmentenä. Tällä kokoonpanolla he julkaisivat vain kaksi albumia eli 'The Angry Young Them' vuonna -65 ja 'Them Again' vuonna -66. Yhtye hajosi vuoden -66 loppupuolella kesken Yhdysvaltain kiertueensa ja Van Morrison läksi omille teilleen. Hän on vielä tänäkin päivänä yksi suurista popmusiikin nimistä, joka on jatkanut levyttämistä aina 2010-luvulle saakka. Hänellä on ollut suuri vaikutus moniin lauluntekijöihin, esimerkiksi Bruce Springsteeniin, Bonoon, John Mellencampiin ja Elvis Costelloon. Vuodesta 2015 alkaen hän on ollut Sir Van Morrison, kun Elisabeth II myönsi hänelle ritarin arvonimen.

The Yardbirds

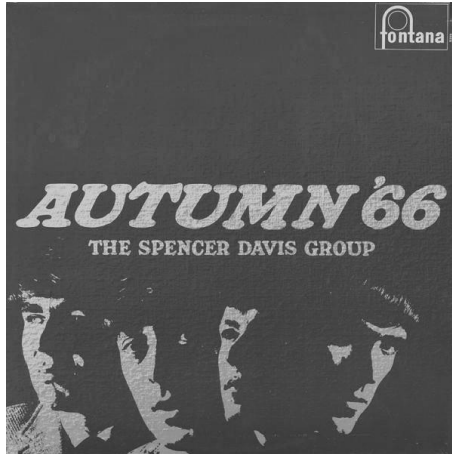
The Yardbirds on vuonna 1963 perustettu englantilainen rock-yhtye, jonka kokoonpano on vaihdellut huomattavasti. Sen riveis-

sä ovat soittaneet muun muassa Eric Clapton, Jeff Beck ja Jimmy Page, joille kaikille bändi oli kansainvälisen uran lähtökohta. Blues-rockin parissa aloittanut yhtye tunnetaan nykyisin parhaiten hiteistään *For Your Love*, *Heart Full of Soul*, *Still I'm Sad* ja *Evil Hearted You*.

The Yardbirds on myös versioinut monia bluesklassikoita. Yhtyettä pidetään myös Yhdysvalloista Britanniaan tulleen bluesin muokkaajana suuntaan, josta kehittyi varhainen heavy metal. Yhtyeen hajottua Jimmy Page perusti Led Zeppelinin, joka soitti ensimmäiset konserttinsa syksyllä vuonna 1968 nimellä The New Yardbirds.

Mennään takaisin Tetetermiten soittamiin kappaleisiin. Kun katsotaan lokakuun -66 biisilistaa, Roope oli jo mukana. Spencer Davis Group oli ottanut asemansa Tetetermiten suosikkibändinä. Sen kappaleita on listalla 7. Toinen suosikkibändimme Moody Blues on mukana ensimmäistä kertaa 4 biisillään, Themillä oli 3 kappaletta. Beatles ja Rolling Stones puuttuivat kokonaan listalta.

Maaliskuussa tilanne alkaa jo vakiintua. Spencer Davis, Moodies ja Them ovat vahvasti mukana, nyt myös Rollarit kolmella biisillä ja Beatlesin *In My Life* on ohjelmistossa. Katsotaan vielä eri biisien pysymistä soittolistoillamme. Huhtikuun -65 listalla on ainoastaan 4 biisiä, joitka ovat mukana huhtikuussa -66. Lisäksi kummajaisena Rollareiden *It's All Over Now*, joka ainoana on hypännyt pari listaa väliin ja on mukana maaliskuun -67 listalla. Vielä hassumpaa on, että huhtikuun listalta -66 lokakuun -66 listalle pääsi vain 3 kappaletta.

Spencer Davis Group ja suosikkilevyimme Autumn '66

The Spencer Davis Group oli englantilainen yhtye, joka perustettiin Birminghamissa vuonna 1963. Siihen kuuluivat Spencer Davis (kitara ja laulu), Steve Winwood (kitara, urut ja laulu), Muff Winwood (basso) ja Pete York (rummut). Vaikka yhtye oli Davisin perustama ja Steve Winwood oli liittyessään bändiin vasta 15-vuotias, Stevestä tuli pian yhtyeen ehdoton keulahahmo, koska hän lauloi hämmästyttävällä mustalla soundilla. Yhtyeen parhaimpia hittejä ovat *Keep on Running*, *Somebody Help Me*, *When I Come Home*, *Gimme Some Lovin* ja *I'm a Man*. Näistä kaksi ensin mainittua olivat Englannin listaykkösinä ja *Gimme Some Lovin* listakakkosena. Vuonna 1967 Winwoodit jättivät yhtyeen, minkä jälkeen Steve Winwood vaikutti vielä yhtyeissä Traffic ja Blind Faith. Stewe Winwood on myös nykyään arvostettu muusikko ja esiintynyt monen nykytähden kanssa vierailevana artistina. Tästä esimerk-

kinä hän on mukana Christina Aguilera albumilla *Back To Basics* vuodelta 2006.

The Moody Blues

The Moody Blues on Birminghamissa vuonna 1964 perustettu yhtye, jonka tyyli vaihtui ensialbumin rhythm&blues –pohjaisesta musiikista psykedeeliseen ja sittemmin progressiiviseen rockiin ja taiderockiin. Vuoden 1965 läpimurtohitti oli *Go Now*, mikä nousi Englannin singlelistan ykköseksi. Yhtyeen laulaja ja johtohahmo oli Denny Laine, joka erosi bändistä kuitenkin jo lokakuussa 1966. Myöhemmin hän oli alusta pitäen Paul McCartneyn Wings-yhtyeessä aina sen loppuun asti. Hän on edelleen aktiivisesti musiikkielämässä mukana. Laineen jälkeen yhtyeeseen liittyi Justin Hayward ja yhtyeen tyyli muuttui. Tämän uuden kokoonpanon suurin hitti oli *Nights in White Satin*. The Moody Blues esiintyy vielä nykyäänkin silloin tällöin.

Tällaiset olivat Tetetermiten suosikkiyhtyeet, joiden levyjä kuunneltiin ja edesottamuksia seurattiin tarkasti. Voidaan sanoa, että tiesimme lähes kaiken sen ajan popmusiikista. Se oli tuolloin helppoa, koska genre oli pieni verrattuna tämän päivän monimuotoiseen kokonaisuuteen.

Kaiken kaikkiaan siihen aikaan oli tapana, että pyrimme soittamaan mahdollisimman uutta musiikkia. Halusimme olla ajan hermolla. Olisikohan sillä jopa kilpailtu fanien suosiosta. Parhaimmillaan soitimme viikonlopun keikalla biisin, jonka soinnut Olli oli ottanut maanantaina.

"Bändiharrastukseen liittyi runsain määrin kuvittelua, jäljittelyä ja tunteita, joiden pohjalla on romanttinen suhtautuminen popmusiikkiin ja sen idoleihin" Pekka filosofoi mainiosti. "Ajatelkaa, Jyväskylä oli 60-luvulla Lontoo, Liverpool, Amerikka. Muutama viikko sitten maailmalla levytetty biisi oli täällä jäljennettynä, soinnut ja sanat - ja esitettyinä livenä. Olimme osa suurta maailmaa nyt -ajassa."

Tässä on väistämättä jotakin samaa kuin nykyajan internetissä, twitterissä tai facebookissa. Nopeus ja välineet olivat toki hitaampia ja kehittymättömiä. Mutta tällainen analogia tulee väkisin mieleen. Tästä keskusteltaessa Stewe tokaisee:

"Tetetermiten luonne on muuttunut. Ennen soitettiin mahdollisimman uutta, mutta nyt mahdollisimman vanhaa musiikkia."

"Heh heh."

Tetetermiten parin viimeisen 60-luvun vuoden aikana keikkalistat alkoivat vakiintua. Lokakuusta -66 maaliskuuhun -67 tullessa listoilla on peräti 23 samaa biisiä. Myöhempien aikojen

biisivalikoimista on vaikea sanoa mitään, kun tallella ei ole alkuperäisiä listoja. "

"Vielä yksi näkökulma. Aluksi soitimme mahdollisimman helppoja biisejä, joissa oli pari kolme sointua. Sitten biisit vaikeutuivat soittotaidon kasvaessa."

"Joo, mutta toisaalta myös koko popmusiikki vaikeutui ajan myötä. Jos vertaa biisejä vuodelta -64 vuoteen -68, yleinen vaikeustaso on aivan eri luokkaa."

Toisia bändejä kuuntelemassa

Osana 60-luvun populaarikulttuuria oli halu kuulla ja nähdä ulkomaisia ja kotimaisia tähtiä ja yhtyeitä. Me olimme tässä innokkaasti mukana.

The Renegades oli poikkeuksellinen ilmiö 60-luvun puolella välissä. Yhtye oli kotoisin Birminghamista ja se oli suosittu ainoastaan Suomessa. Bändin ensimmäinen levy *Cadillac* nousi listaykköseksi joulukuussa -64 ja kiertäessään Suomea Renegades sai aikaiseksi ennen näkemättömän suosion.

Kim Brown, Joe Dunnett, Ian Mallett ja Graham Johnson esiintyivät Yhdysvaltain sisällissodan ratsuväen asuissa esittäen *Cadillacin* lisäksi sellaisia kappaleita kuin *My Heart Must Do Crying*, *Talabassie Lassie*, *Matelot*, *Unchain my Heart* ja *Seven Golden Daffodils* (viimeksi mainitun muuten annoin 8 vuotta vanhemmalle siskolleni Päiville häälahjaksi; häntä ei tuohon aikaan yhtään kiinnostanut popmusiikki...).

The Renegades esiintyi Jyväskylässä kaksi kertaa. Ensimmäisellä kerralla he esiintyivät Vaajakosken yhteiskoululla alkuvuodesta -65. Emme olleet koskaan ennen, emmekä sen jälkeenkään nähneet sellaista hysteriaa. Seuraavana talvena he olivat Jyväskylän Valtiontalolla. Meillä on sellainen muistikuva, että Renegades oli jotenkin myöhässä keikalta.

"Väki odotteli kovassa pakkasessa, kun bändin pienen pakun ovi avautui", Timo muistelee, "ja siellä oli koko bändi sikin sokin soitinten seassa ja huopiin kääriytyneinä ja palelevina. Siitä oli kuuluisuuden kimallus aika kaukana."

Valtiontalo oli 60-luvun loppupuolelle saakka suosittu tanssisali ja ravintola, jossa esiintyi monia kuuluisuuksia. Talo on vuonna 1929 valmistunut Alvar Aallon Suojeluskunnalle suunnittelema rakennus, joka on tänä päivänä hyvin huonossa kunnossa. Se on tarkoitettu remontoida lähivuosina. Toivottavasti tämä legendaarinen paikka otetaan uusiokäyttöön myös konsertti- ja tanssisalina.

"Paikka oli mielestäni hieno tähän tarkoitukseen. Korkea lava ja tanssitilaa riittävästi yleisölle", Pekka toteaa.

Ennen Renegadesia kävimme kuuntelemassa siellä Ruotsin Elvistä Jerry Williamsia ja hänen yhtyettään The Violents. He esiintyivät suuren maailman malliin, esimerkiksi urkuri seisoi käsillään soittimensa päällä. Siihen aikaan urut olivat huomattavasti kookkaampia ja tukevampia kuin nykyaikana. Tänä päivänä urut ovat kooltaan pienempiä ja ainakin yli 60-vuotiaat urkurit paljon suurempia kuin silloin.

"Muistan, kuinka hiki lensi ja Jerry'n tukka oli vanhan liiton Ricky Nelson tai James Dean -mallia, lavalikehdintä oli vahvaa", Pekka kertoo. "Biisejä en muista, ehkä ne olivat *Jailhouse Rock* ja vastaavaa."

Toinen pohjoismainen kuuluisuus The Lollipop esiintyi keran Jyväskylässä. Yhtyeen muodostivat Tetetermiten poikien kanssa suunnilleen samanikäiset veljekset sekä heidän serkkunsa kokoonpanolla kitara, basso ja rummut. Vuonna -63 heidän ensilevynsä aikoihin veljekset olivat ainoastaan 13- ja 12-vuotiaita.

Lollipopseista tuli Ruotsissa hyvin tunnettu ja bändin suosio ylitti jopa Beatlesit vuonna 1963. Ruotsiin perustettiin useita Lollipops Fan Clubeja ja mm. Malmön Clubiin kuului vuonna 1963 yli 25000 jäsentä. Vuonna -64 ilmestyi heidän suuri hittinsä *Do You Know (How Much I Love You)*. Heidän kappaleensa on myös *I'll Stay By Your Side*, jonka Hurriganes teki Suomessa kuuluisaksi paljon myöhemmin.

The Lollipops esiintyi Jyväskylässä Viitaniemen yhteiskoulun konvassa, wow! Kun bändi saapui koulun alakertaan, niin Lennu - joka oli Teron tyttöystäväkin jonkin aikaa - käveli reippaasti aulaan läpi ja kuulutti kovalla äänellä:

”Lollipops are coming! Lollipops are coming!”

Downliners Sect oli yleisesti vähemmän suosittu bändi, joka soitti R&B:tä. He esiintyivät Ainolan tanssilavalla elokuussa 1965. Meistä moni oli heitä katsomassa.

Muuan Antti Hammarberg esiintyi Lyseon konvassa syksyllä 1965. Stewe kertoo:

"Hannu Tyynelä ylempään luokan poikana oli suurellisesti mukana järjestämässä konvia. Hän tuotti konvaan Hämeenlinnasta ison tähden, josta tosin kukaan ei koskaan ollut kuullutkaan mitään. Painetuissa julisteissa luki Irwing Goodman:llä. Muis-tan, kuinka myin tilaisuudessa lippuja ja limsaa."

Yhtyeen nimi oli Irwin and The Depraveds (Turmeltuneet). Itse asiassa eniten bändissä lauloi yhtyeen kitaristi Rauno Katajisto eli Rane, joka mm. lauloi Beatles-kappaleen *Yesterday*, joka oli juuri ilmestynyt. Rane teki sittemmin muutaman levyinkin. Irwin esitti tulevia hittejään lähinnä pukusuojassa ja joi kossua.

"Minusta hän lauloi yksikseen lavalla itseään kitaralla säestäen sen *En Kerro Kuinka Jouduin Naimisiin* -kappaleen", Olli muistelee.

"Ei tainnut juuri muuta laulaakaan."

Levy oli juuri ilmestymässä.

Konvan valvoja Pirkko Hiiva kyseenalaisti tilaisuuden jatkamisen, kun hän sai tietää, että pukuhuoneessa juotiin viinaa. Konva kuitenkin saatiin päätökseensä, mutta itse Irwin ei kyllä tehnyt tuolloin muistiin jäävää vaikutusta.

The Creatures soitti Norssin konvassa joskus keväällä -66. Bändin laulusolistina oli 15-vuotias Kirka Babitzin ja rumpalina Remu Aaltonen.

"Minä muistan, kuinka Remun rummut oli sijoitettu aivan lavan etureunaan ja Kirka lauloi hänen vierellään", Timo sanoo.

"Minä muistelen, että siellä esiintyi ensin The Sharks Turusta", Pekka muistelee. "Se oli myös hyvä. Mieleen jäi Sharksin Thembiisi *Bright Lights Big City*. Siinä laulaja oli mainio ja erityisesti komppikitaristilla hyvä rytmitys ja heleä kirkas terävä saundi. Kirka lauloi myös Beatlesin *Run For Your Life* mielestäni hieman paremmin kuin itse Paul."

"Mä olin noin metrin päässä Kirkasta. Muistaakseni soitti punaista Stratoa ja lauloi - tietysti. Tykkäsin keikasta kovasti, sen muistan. Tytöt kirku."

Sirpa oli saanut jälleen kirjeen Annelilta.

"Me käytiin toissa viikolla Rovaniemen serkun kanssa Hesassa. Siellä oli sinänsä ihan makeen näköistä. Katsottiin, löytyisikö sieltä mitään vaatteita ostettavaksi. Mähän oon ollut koko kesän töissä taimitarhalla ja rahaa kyllä nyt on, mutta ei sieltäkään mitään ihmeellistä löytynyt. Käytiin Min-

keissä, Pukevassa ja Teinitalossa, josta viimeksi mainitusta ostettiin sentään mulle yhdet valkoiset pitkikset ja kaverille resoripaita."

Sirpa ihmetteli, miten tuo Pohjoisen tyttö oli taas ollut Hesassa vaateostoksilla. Hän itse oli ollut pääkaupungissa ainoastaan käymässä Linnanmäellä ja Korkeasaarella. Sirpa oli ymmärtänyt, että Annelin lisäksi hänen kotikylässään oli tietty popkulttuuria tiiviisti seuraava joukko, mutta kaksi kolmasosaa nuorisosta kävi tanssilavalla tanssimassa tangoa ja eli siten toisenlaisessa maailmassa. Elämä ei ollut paikkakuntasidonnaista. Se oli asennekysymys!

Kirjeen lopussa Anneli vielä kertoi, kuinka he olivat olleet Kirkan konsertissa Rovaniemellä.

"Me oltiin Rovaniemen Valtiotalolla kuuntelemassa Kirkaa. Sali oli ihan täpötäynnä. Tytöt olivat selvänä enemmistönä. Kun Kirka tuli lavalle ja 'Hetki Lyö' rävähti soimaan, kaikki rupesivat hysterisinä kirkumaan. Me katsoimme serkun kanssa toisiamme.

'Eikös mekin voitaisi huutaa?' serkku kysyi.

Ja me huusimme. Me kirkuimme niin, ettemme olleet koskaan tehneet mitään vastaavaa. Se oli tosi vapauttava kokemus. En mä Kirkasta edes niin hirveästi tykkää, mutta se kirkuminen oli se juttu."

Ensimmäinen kansainvälinen huippubändi, jota kävimme kuuntelemassa ja katsomassa 4.1.1967 Helsingissä oli Dave Dee, Dozy, Beaky, Mick & Tich. Meistä paikalla olivat minun lisäksi ainakin Roope ja Olli. Yhtye oli englantilainen huippubändi, jonka levyn 'If Music Be The Food Of Love' olin ostanut edellisvuonna. Yhtyeen hittejä olivat ko. levylläkin olleet *Bend It* (Englannin listan kakkonen syyskuussa -66), *Bang*, ja *Hands Off*. Siinä oli myös kappale *Loos of England*. Tästä viime mainitusta biisistä

kerrotaan Iskelmä-lehden 2/67 haastattelussa 'DAVE DEE ja kumppanit Suomessa':

Ensimmäiset vaikeudet syntyivät, kun englantilaiset vieraat kieltäytyivät soittamasta tv-lähetyksessä kappaletta 'Loos Of England', jonka ohjelmantekijät olisivat ehdottomasti halunneet mukaan ja jobon Go-Go-Tytöt olivat suunnitelleet koreografiankin. 'He eivät vain ole tajunneet, että tässä laulussa kerrotaan Englannin käymälöistä', selitti Dave Dee allekirjoittaneelle. 'Eihän sellaista voi tv:ssä esittää'.

Jussi ja the Boys oli lämpöparina. Iskelmän jutussa kerrottiin myös itse konsertista:

Show'ta saatiin koko rahan edestä vasta väliajan jälkeen, kun englantilaiset vieraat astuivat lavalle. Dave Dee lauloi, Dozy lauloi, Tich lauloi ja Beaky tepasteli ympäri lavaa pitkin kapeine koipineen. Dave Dee ojenteli käsiään, joissa välkkyivät valtavat kultasormukset (jopa suuremmat kuin Jan Rohdella) ja astui lopulta yleisön joukkoon. Hän kiermurteli kultapaljetein kirjaillussa esiintymisasussaan ja yritti kaikki keinot, mutta yleisö pysyi paikoillaan... Oletin, että koviin mellakoihin ja yleisöryntäyksiin tottuneet Dave Dee, Dozy, Beaky, Mick & Tich olisivat olleet tyytymättömiä ylen rauhallisesti käyttäytyvään suomalaisyleisöön, mutta vielä mitä. Seuraavana päivänä ajaessamme lentokentälle he jaksivat ylistää Suomea ja suomalaista yleisöä ilmoittaen palaavansa tänne mielellään, vaikkapa vain pelkälle lomalle.

Tiedoksi nuoremmille: jutussa mainittu Jan Rohde oli norjalainen The Adventures-yhtyeen laulusolisti, joka teki kuuluisaksi Letkajenkka-biisin Doin' The Jenka vuonna 1963.

Parin kuukauden päästä edellisestä konsertista suuri suosikkimme Spencer Davis Group esiintyi 27.2.1967 Kulttuuritalolla. He soittivat kaikki suuret hittinsä ja olimme kovin tyytyväisiä saamamme antiin. He olivat myös Ylessä soittamassa ja vastoin

yleistä käytäntöä he soittivat ihan oikeasti livenä - ei playbackinä. Minä nauhoitin sen tv-esityksen Saja-magnetofonille.

"Ohjelmasta on olemassa tallenne, jonka minä ostin DVDnä Hollannista", Olli kertoo. "Katsellessani ihmettelin, miksi siinä on suomenkielinen tekstitys. Mutta sitten Tapani Karhu alkoi väli-ajalla haastatella. Koko juttu oli Ylen nauhalta, vaikka ei sitä siinä kannessa lainkaan mainittu."

"Tuo Spencerien live-tallenne YLEssä on tullut Teemalta ja kyllä täytyy vaan ihailta kavereiden, erityisesti Winwoodin kykyjä", Roope jatkaa. "Muuten toinen hämmästyksen aihe oli se, miten ammattitaitoinen, rento ja hyvin englannin kieltä taitava Tapani Karhu oli haastattelijana."

Tiivis Helsingin matkailu jatkui, kun kuukauden päästä Spencer Davis Groupin konsertin jälkeen Helsingin upouudessa puoli vuotta aiemmin avatussa jäähallissa esiintyivät toinen suursuosikkimme The Moody Blues ja sen lisäksi The Hep Stars ensimmäisenä pääsiäispäivänä 26.3.1967. Lippukin on tallella. Istuimme Ollin ja Roopen kanssa katsomossa Ra rivillä 6 ja minun paikani numero oli 078 ja lippu maksoi 8 mk eli nykyrahassa 13€.

Moody Bluesista on ollut puhetta jo aiemmin. Hep Stars oli ruotsalainen bändi, joka oli hyvin suosittu Ruotsissa ja Suomessa. Jotkut heidän kappaleistaan pääsivät myös listoille joissakin Euroopan maissa. Yhtyeen hittejä olivat coverbiisi *Bald Headed Woman*, mikä oli Ruotsin listan ykkösenä vuonna -65 sekä seuraavan vuoden ykköshitit Anderssonin tekemät bändin omat kappaleet *Sunny Girl* ja *Wedding*, joita myös me esitimme. Tämä Andersson ei ollut kuka tahansa Andersson, vaan Abban Benny

Andersson. Mainittakoon vielä, että Hep Stars-yhtyeeseen tuli mukaan alkuvuodesta Björn Ulvaeus, toinen B Abbasta.

Jäähallissa lämpärinä esiintyi Arto Sotavallan bändi The Roques, jossa muuten soitti kitaraa legendaarinen Jukka Tolonen. Heidän ensimmäinen levynsä ilmestyi noihin aikoihin. Se oli Herman's Hermitsin biisi suomeksi nimellä *Ei maitoa tänään* eli *No Milk Today*.

Sen jälkeen lavalle astui Kirka & The Creatures. Roope muistelee hänen idolinsa Jimi Henrixin kappaleen versiota *Hey Joe*:

"Mulle tästä jäi mieleen Creaturesin soittama *Hey Joe*, jossa Nikke Nikamon soolo oli surkea."

Olli kertoo kisan illan pääesiintyjästä:

"Minulle erityisen mieleen painuvaa oli kun pääesiintyjän alku viivästy, kun Hep Stars ja Moodies kiistelivät siitä, kumpi on pääesiintyjä, eli kuka soittaa viimeksi. No, Hep Stars hävisi sillä erää, ja soittivat ensin, sitten Moodies."

Olli muistaa oikein. Iskelmän numerossa 4/67 on aukeaman juttu illasta otsikolla TITTAANIEN TAISTELU JÄÄHALLISSA 26.3.1967:

Skäädä (suurmanageri Leksä Heinosen autonkuljettaja) oli taas myöhässä, kun odotettiin Moody Bluesin saapumista Helsingin lentoasemalle Sentulaan. Bensa loppui kuulemma kesken matkan.

Eki Pälli oli lentoasemalla hermostunut Skäädän vuoksi, ja Ana Einio Jäähallissa, pubelinkaapelin toisessa päässä totesi juuri, että aikaa on rahtunen, kun Pälli riemuitsi: Se tulee nyt. Pälli toi Moody Bluesit ja vei sinisten sävelten veijarit yhteen hallin pukuhuoneista, ja muu lehdistö ryös-

täytyi ihmepoikien kimppuun – lakosta huolimatta. He olivat kaikki nuoria vähänpelkääviä tyttöjä – nuo poplehtien terävät reporterit, jotka menestyvät tyylillä: paljon englanninkielisiä intiimejä kysymyksiä ja hymyllä pärjää. (Mainittakoon, että Erkki Pälli oli tuolloin jo vetaraanitoimittaja ja Iskelmälehden toimitussihteeri).

BANG!

Ensimmäisen pääsiäispäivän suuri suomalainen ilta Helsingin jäähallissa, popmusiikin uudessa kehdossa alkoi. Parituhatta nuorta hengittää hiljaa, rautalankayhtye vetää itsensä tyyneästi lavalle. Suomalainen kitaramusikki ontuu pabasti yleisön suosiossa, vaikka se ei ole niin heikkoa kuin mitä usein väitetään. Roquesin kohtalona oli jäädä vain sivupalaksi. Creatures olikin sitten vain lisukeita. Toista-sataa metriä teräsköyhtyä johdatti sähkökitaran soinnut jäähallin jokaiseen kylmään soppeen, mutta jää ei sulanut.

Hep Stars, Suuri Ruotsalainen, yritti: 'Where, where have you been?' mutta heidän kairansa ei ollut terävä, tai sitten siitä puuttui lämpö. Hurjan suosion levyillään saanut orkesteri poistui lähes kalpeana. Hiki oli ansaittu, mutta tulos...

Suomalainen yleisö oli hämmästyttävän epäkohtelias. Aivan kuin olisivat aavistaneet, miten kiiwas sanabarkka oli käyty Leksä Heinosen ja Hep Starsien välillä siitä, kumpi yhtye soittaa viimeisenä. Moody Blues piti oikeutetusti selvänä, että konsertin päätös oli heidän. Ja se oli!

'Go now, you've better go now!' Laulusolisti, jonka nimen harvat tietävät (koska harvat ovat asiantuntijoita) esitti laulunsa vibreiden kakkuloiden takaa. Hän oli erehdyttävästi

John Lennonin näköinen ja nautti tyylilykkyytensä ansiosta suurta suosiota jälkeensä pukuhuoneessa.

Olli oli asiantuntija:

"Mukana oli jo Justin Hayward ja John Lodge, Denny Laine oli just lähtenyt litomaan. Olivat myös TV:ssä samoihin aikoihin."

Tämä on totta, koska Iskelmän artikkelissa kerrotaan:

Genteleman-Tapsa Nalle-Karhu kehui Bluesit ylös pelkästään pukujen leikkauksen vuoksi. Hänellä oli rasittava onni viihtyä poikien kanssa kolmisen tuntia televisioohjelman teossa. Siis heidät nähdään kuvaruudussakin.

Iskelmän juttu jatkui:

Oppikaa tuntemaan Moody Blues ja kuunnelkaa, kun he esittävät levyllä kappaleet 'Boulevard of Madelaine' (biisin nimi väärin), ja 'From The Bottom Of My Heart!' Yhtye, josta kaikki sanovat 'yksi maailman parhaista' poistui huohottaen ja rasittuneina. Heidän rauhallinen shownsa kesti nelisenkymmentä minuuttia.

The Hollies esiintyi useamman kerran Suomessa. Näistä kerroista päättelimme olleemme Roopen kanssa Helsingin Kulttuuritalolla 29.8.-67.

"Minä muistan, että soittivat kappaleen 'Then The Heartaches Begin', joka on omistamaltani LP:ltä Evolution vuodelta 67", Roope sanoo varmasti.

The Hollies oli brittiläinen manchesterilainen pop-yhtye. Bändin suosio perustui suurelta osalta tarttuviin melodioihin sekä puhtaaseen yhteislaulantaan, jossa oli kirkas helposti tunnistettava soundi ja josta tuli heidän tavaramerkkinsä. Kolmiäänisen laulusoundin tuottivat Clarke, Nash ja Hicks. Vaikka Holliesin LP-levyt

eivät olleet suuria menestyksiä oli singlejen suosio taattu. Vuosina 1966-69 levytetyt *I Can't Let Go*, *Bus Stop*, *Stop, Stop, Stop*, *On a Carousel*, *Carrie Anne*, *Jennifer Eccles*, *Listen to Me* ja *Sorry Suzanne* olivat ympäri maailman suosittuja Hollies-kappaleita.

Bändin johtohahmo oli Graham Nash, joka halusi alkaa tehdä monimuotoisempaa ja kokeilevampaa musiikkia. Hän lähti The Holliesista vuonna -68 ja perusti muiden huippumuusikoiden kanssa bändin nimeltä Crosby, Stills, Nash & Young, mikä menestyi hyvin. Nash jatkaa aktiivisesti muusikon uralla ja häneltä ilmestyi uusi levy tänä vuonna 2016.

Seuraavaksi kävimme kuuntelemassa The Tremeloes-yhtyettä Rakennusmestarien Talolla uuden vuoden päivänä 1968. Lämpärinä oli muun muassa kotimainen The New Joys-yhtye. Paikalla meistä oli minun lisäksi ainakin Olli.

The Tremeloes oli perustettu jo vuonna -62, jolloin levy-yhtiö Decca Records järjesti esiintymiskokeen Tremeloesille. Samaan aikaan paikalla oli myös toinen nuori bänditulokas, jota kutsuttiin nimellä The Beatles. Tremeloes sai levytyssopimuksen, Beatlesit eivät. Aluksi bändi oli laulaja Brian Poolen taustayhtye. Poolen lähdettyä omille teilleen Tremeloes muutti musiikkityylinsä melodisempaan suuntaan, kasvatti hiuksensa pidemmiksi ja hankki muodinmukaiset vaatteet Carnaby Streetiltä. Muutaman epäonnistuneen levytyksen jälkeen vuoden 1967 alussa he levyttivät Cat Stevensin sävellyksen *Here Comes My Baby*, joka nosti heidät brittien Top-teniin. Seuraavaksi singlekseen he valitsivat amerikkalaisen The Four Seasons -lauluyhtyeen tunnetuksi tekemän sävellyksen *Silence Is Golden*. Kappale nousi Englannin listaykköseksi toukokuussa 1967 pysyen siellä kolmen viikon ajan. Yhdys-

valloissa kappale nousi Billboardin listoilla sijaluvulle 11 ja menestyi hyvin ympäri maailmaa. Tremeloes ei levytyksissään turvautunut tuon aikakauden muoti-ilmioon psykedeeliseen rockiin, vaan esitti tavaramerkikseen noussutta harmitonta kitara-poppia.

Iskelmä-lehti puffasi uuden vuoden päivän keikkaa Tremeloesista kertovalla artikkelilla lokakuussa -67. Siinä pojat kertovat hauskaasti heidän suurimman hittinsä "Silence Is Golden" tuloa listaykköseksi:

Kun näytti ilmeiseltä, että 'Silence is Golden' nousisi myyntilistoilla ensimmäiseksi, muut kolme paitsi Ricky menivät Fleet Streetille odottamaan aamulehtien ilmestymistä voidakseen ensimmäisinä iloita suuresta uutisesta,

'Huomatessamme ennakkotiedot oikeiksi muutuimme jälleen lapsiksi. Hypimme ympäri katua, nauroimme, lauloimme ja taputimme toisiamme selkään' kertoo Dave, joka tuona ikimuistettavana aamuna soitti klo 3.30 Rickylle. 'Dave herätti minut soitollaan kesken makoisimpien unien, mutta en tietenkään voinut olla vihainen hänelle' tuumi Ricky, joka oli pian yhtynyt muiden ilonpitoon. Chip oli mennyt seuraavana päivänä autokauppaan ja ostanut jublan kunniaksi sinisen 3,8 litran Jaguarin...

Viiimeisenä näistä kuuluisista ulkomaisista bändeistä kävimme Timon ja Roopen kanssa kuuntelemassa Traffic-yhtyettä Helsingin Kulttuuritalolla 8.8.-69. Steve Winwood oli lähtenyt Spencer Davis Groupista ja perustanut Traffic-yhtyeen alkukesästä 1967 eli samaan aikakauteen, jolloin flower power ilmiö puhkesi täyteen kukoistukseensa. Halu esittää jotain uutta ja omaperäistä oli tärkein kriteeri Trafficin luomiseen. Yhtye syntyikin oikeastaan jo paljon ennen kuin Winwood oli jättänyt Spencer Davis Groupin.

Kvartetin jäsenet soittivat eri yhtyeissä, mutta tapailivat toisiaan aina kun voivat harjoitellen tulevaa yhtyettään varten. Trafficin kokoonpano oli sikäli erikoinen, että siitä puuttui alun perin basso. Winwood ei pitänyt puutetta ongelmana:

"Basso on täysin tarpeeton kapine, jos yhtyeeseen kuuluu urut".

Onkohan Tiiti samaa mieltä Steve Winwoodin kanssa?

Meistä konsertti oli onnistunut.

"Muistan, että Stewe Winwood soitti keikalla vain kitaraa, joka oli vihreä – ei ollenkaan urkuja." Roope sanoo.

Kuitenkin konsertti haukuttiin melko lailla lyttyyn Stump-lehden arvostelussa, josta ote ohessa otsikolla "LATTEA TRAFFIC":

...Väliajan jälkeen porukka pakkautui katsomoon ja jäi odottamaan illan päätähtiä. Esiriipun takaa kuului taas sitä tavallista soitinten virittelyä ja rumpujen pauketta. Verhojen avauduttua havaitsimme lavalla höyryävän Traffic-liikenteen, joka yllätti meidät oudolla kokoonpanollaan. Rummuissa hääri Jim Capaldi, niinkuin pitääkin, samoin bassossa Dave Mason, mutta Stenie Winwoodin odotettuja urkusooloiluja jäi yleisö paitsi, sillä Stenie ei näyttäytynyt uruissa koko konsertin aikana lainkaan, sen sijaan hän keskittyi tarkekailemaan soolokitarransa soitinju. Illan ainoista urkujen käsittelyistä vastasi Chris Wood, joka pomppi edestakaisin lavaa, syöksyen väliin saksofoninsa, väliin Stenien urkujen kimppuun... Valokuvaajien räpsiessä fotojaan Trafficit aloittivat viimeisen numeronsa 'Mr Fantasyn', jolla he yrittivät korjata vainsiiksi jättämänsä kuvaa, siinä knitenkaan onnistu-

matta. Katsomo ei saanut nähdä suosikekseen lavalla täyttä puolta tuntia, jobon siibenkin oli mahdutettu ainoastaan neljä biisiä.

Tähän päättyivät minun konserteissa käynti pitkäksi aikaa. Syksyllä menin armeijaan ja sen jälkeen opiskelemaan. Suurista suosikeistamme noilta ajoilta minulta jäi näkemättä tietysti The Beatles, sekä Rolling Stones. Ensin mainittu ei koskaan esiintynyt Suomessa. Pientä korvausta tästä sain, kun olin Paul McCartneyn konsertissa Hartwall-areenalla 12.12.2011. Hän oli 68-vuotiaana kovassa vedossa esiintyen yhteen putkeen yli kaksi tuntia.

Rolling Stones sen sijaan on käynyt Suomessa monta kertaa. Ensimmäisen kerran Rollarit esiintyivät Porissa Yyterin hiekkarannalla vuonna 1965. En tiedä, miksi emme olleet paikalla. Seuraavan kerran he olivat Helsingissä Olympiastadionilla 2.9. 1970. He olivat ensimmäinen siellä koskaan esiintynyt yhtye. Minä olin tuolloin armeijassa. Seuraavan kerran Rolling Stones vieraili Suomessa Voodoo Lounge -kiertueen yhteydessä 6. kesäkuuta 1995 täydellä Olympiastadionilla – ja silloin minä ja ainakin myös Timo olimme paikalla. Senkin jälkeen he ovat käyneet Suomessa kolme kertaa.

Jyväskylän lyseossa

Meidän elämämme pääelementit 60-luvulla olivat popmusiikki ja Jyväskylän lyseo. Joku saattaisi haluta lisätä tähän listaan myös tyttöystävät ja seurustelun, mutta minä liitän ne vahvasti ensin mainittuun eli popparielämään.

Jyväskylän lyseo oli ja on hyvin kunnianarvoisa koulu. Onhan se maailman vanhin suomenkielinen oppikoulu. Sen olemme saaneet kuulla satoja kertoja, tosin silloin puhuttiin maamme vanhimmasta. Minä olen enentänyt sen maailman vanhimmaksi, koska sekin on totta.

Jyväskylän lyseon vanha koulurakennus

Selataanpa matrikkeliä "Jyväskylän Lyseo 1958-1983" ja katsotaan lyhyesti sen perustamisvaiheita. Koulun puuhamiehenä oli lääketieteen tohtori Wolmar Schildt (Kilpinen), joka oli asettunut Jyväskylään heti vuonna 1837 tapahtuneen kaupungin perustamisen jälkeen. Vuonna 1857 Jyväskylässä pidettiin kokous, joka hyväksyi Schildtin laatiman keisarille osoitetun anomuksen koulun perustamiseksi. Siinä toivottiin ensi kertaa annettavan opetusta suomen kielellä. Samaan aikaan pyrittiin vaikuttamaan myös yleiseen mielipiteeseen kirjoittamalla asiasta sanomalehtiin, joiden merkitys yhteiskunnallisen ja taloudellisen murroksen vuoksi oli kasvussa. Tukea koulun kannattajat saivat suomalaisuusmieheltä ja Vaasan lukion opettajalta Yrjö Koskiselta, joka ei omien sanojensa mukaan voi ajatella muuta kuin suomenkielistä koulua Jyväskylään.

Keisari oli tästä samaa mieltä esittelyssä 24.8.1857. Porvoon tuomiokapituli määräsi uuden koulun alkamispäiväksi 1.10.1858. Ensimmäiset ylioppilaat valmistuivat lyseosta toukokuussa 1865. Vielä 1870-luvun puolivälissä Suomessa oli Jyväskylän lyseon lisäksi vain kaksi suomenkielistä yliopistoon johtavaa koulua, nimittäin Kuopion lyseo ja Hämeenlinnan normaalilyseo.

Meidän lyseomme sijaitsi Yliopistonkadulla. Arkkitehtien S. Gripenbergin ja W. Polon suunnittelema rakennus valmistui 1902. Aikalaisarkkitehdit kuvasivat rakennustyyliä maurilais-tudorilaiseksi. Se henki ylvästä historiaa, josta myös opettajakunta toitotti alinomaa. Hyvin usein myös muistutettiin, että tätä koulua ovat käyneet muun muassa Alvar Aalto ja Tahko Pihkala. Alvarin tietävät kaikki, mutta nuoremmille ihmisille Tahko Pihkala on vähemmän tunnettu. Hän oli suuri urheiluvaikuttaja ja pesäpallon pelin keksijä. Sitä paitsi maailman ensimmäinen pesäpallon ottelu

pelattiin lyseon pihalla. Ajatelkaapa sitä! Kolmas kuuluisa lyseolainen oli Otto Ville Kuusinen, mutta häntä ei koulun juhlapuheissa tuohon aikaan mainittu. Isänmaallishenkinen arvoisa Jyväskylän lyseo ei arvostanut hänen toimiaan talvisodan aikana Terijoen hallituksessa eikä hänen sen jälkeisiä ansioitaan Neuvostoliiton kommunistisen keskuskomiten jäsenenä.

Vielä meitä vain vähän vanhemmilla oppilailla oli pyhä suhtautuminen kouluunne. Meidän 60-lukumme muutti meitä hieman toisenlaiseen suuntaan. Koulumme oli hieno, mutta ei maailman ulkopuolella. Nouseva vasemmistolaisuus vaikutti myös tähän. Päästessämme ylioppilaiksi lauloimme knallit päässä Lyseon pihassa *Internationaalin* eli *Työn orjat sorron yöstä nousee*. Jotkut vanhemmat pahoittivat tästä mielensä, osa laulajista oli ehkä tosissaan ja monelle se oli hauska vitsi.

Tällainen oli viitekehiksemme. Kouluajanamme lyseon oppilasmäärä vaihteli 900:n molemmin puolin. Luokkien keskimääräinen koko vaihteli 32-36 paikkeilla, mutta toisella luokalla meitä oli ainakin 40. Tuo luku 900 on syöpynyt mieleeni. Niin usein rehtori mainitsi puheissaan, että mitä jos kaikki koulun 900 oppilasta tekisi noin ja noin moittiessaan joidenkin oppilaiden käyttäytymistä.

Koulu oli tarkoitettu vain pojille, kunnes se pilattiin vuonna 1973 ottamalla tytöt taloon. Yhtenä iltana keväällä 2016 istuimme meidän ruokapöytämme ääreen oluen ja makkaran kera mui-telemaan kouluajoja. Sieltä paljastui myös toisenlainen näkökulma.

Poikakoulun tunnelman kyllä havaitsi silloin 60-luvulla. Mielensäni on tästä hauska esimerkki. Voimistelunopettajamme Erkki

"Ruuna" Raassinan oli käsketty pitää terveystiedon tunnilla sukupuolivalistusta. Häntä sanottiin Ruunaksi sen takia, että hänellä oli tapana välillä pärskähtää kuin hevonen konsanaan. Hän sanoi:

"PRHHH, pitäisi puhua sukupuoliasioita PRHHH. Sen vaan teille sanon, että jos tyttö väittää PRHHH olevansa raskaana, älkää ihmeessä PRHHH heti uskoko sitä, he saattavat hämätä PRHH." Tämä on ainut asia, mitä muistan poikakoulun sukupuolivalistuksesta. Ja ihan hyvin olen pärjännyt.

Mutta sellaista oli elo poikakoulussa. Linja-autoasema ja tori olivat siihen aikaan lyseon vieressä. Muistan, kuinka joskus joku maalaisnainen kävi pissalla lyseon pihalla, kun oppilaat olivat luokissa. Joku huomasi sen, ja huusi: Katsokaa, nainen on tuolla pissalla! Noin 40 sierainparia oli välittömästi kiinni ikkunassa huudellen kaikenlaista.

"Ei niiden mummojen tarvinnut pissatakaan. Riitti, kun kulki ohitse, niin joku katsoi ikkunasta ja huusi: kattokaa nainen! Ja kerran kun joku torimummo käveli korin kanssa nykyistä Lyseokatua, niin..."

"Kiitos, taitaa olla hyvä asia, että nämä erilliset poika- ja tyttökoulut lakkautettiin."

"Jatketaan vielä aiheesta. Minusta tuntuu, että lyseon naisopettajat oli valittu pääosin sellaisilla kriteereillä, etteivät he aiheuttaisi oppilaisa mitään seksuaalisia intohimoja. Siitä huolimatta muistan, kun yksi opettajattarista - joka ei ollut kaikkein attraktiivisin objekti noin yleisessä mielessä - kirjoitti taululle innokkaasti, sen perse heilui samassa tahdissa. Sekin jo herätti joi-takin tuntemuksia."

"Joo ja mä muistan yhden kaverini kertomuksen yhdestä toisesta naisopettajasta. Vaikka tämäkään lehtori ei ollut mikään attrak-

tio, hänellä oli melko isot rinnat. Kaverini sanoi, ettei hän tehnyt mitään muuta tunnilla kuin tuijotti open rintavarustusta. Siinä meni paljon oppia hukkaan. Eli, enhän minä mutta pojat..."

"Niin ja ei sekään opettaja kuitenkaan mikään Marilyn Monroe ollut."

"Joo, ei ollut."

"Monelle mun luokkakaverille poikakoulu repäisi kuilun tyttöjen ja poikien väliin", Pekka toteaa. "Sen ylittäminen vaati rohkeutta ja itsetuntoa kouluelämän ulkopuolella. Monelle kuilu oli vaikea ylitettäväksi ja siksi tarvittiin rohkaisua. Soittaminen rockbändissä takasi kyllä meille jyväskyläläisten tyttöjen kiinnostuksen ja 60-luvun tapaan useimmat pääsivät naimisiin pian lukion jälkeen."

"Popparin elämä oli mukavaa..."

"Nyt siirrytään muihin teemoihin. Liikunnanopettajamme Ruuna Raassina arvosti bändinjätkiä. Hänellä oli kuitenkin oma käsitöksensä meidän liikunnallisesta suuntautumisesta. Hän oli vilpittömästi ylpeä kun bändinjätkä osasi tehdä kuperkeikan. Tuli paljon kehuja."

"Mutta varmaan kaikki muistavat sen nolon ja ilkeän jutun, kun jokaisen piti tehdä pukkihyppy ihan oikean voimistelupukin yli. Muistatko Olli, kun oltiin siinä jonossa koko luokka? Sulla tuli valtava rimakauhu. Kaikki katsoivat vaivautuneina, kun Raassina vaati sinua tekemään sen. Ja sinä et uskaltanut."

"Joo, se kammo tuli edelliseltä tunnilta, kun meidän piti tehdä lentokuperkeikka eli siis hypätä kontallaan olevan kaverin yli ja tehdä kuperkeikka siihen perään. Ja tulin päälleni. En mä mikään

urheilija ollut, enkä ole koskaan ollut. Mä pelkäsin, että rojahdan sen päälle. Päähäni sattui pahasti."

Emme muista, miten se tilanne laukesi, hyppäsikö Olli vai antoiko Raassina periksi. Joka tapauksessa koko luokka oli Ollin puolella.

Sitten siirryimme voimistelusta suomenkieleen. Pitkäaikainen lyseon rehtori (1954-1973) Martti Saraste oli autoritäärinen, jopa pelottava kaveri, vaikka olikin erinomainen suomen kielen opettaja. Koulun entinen oppilas poliittinen valtiosihtööri Risto Volanen sanoo riemuyltioppilaspuheessaan: "Koulun ehdoton johtotähti oli kuitenkin rehtori Martti Saraste. Hänessä yhtyivät persoonallisella tavalla tietty sivistyssuvun tyyli ja oikeudenmukaisuus ja se myös säteili asioihin, joista nykyään puhutaan koulun työrauhana."

Joka tapauksessa koviksetkin olivat kuin pyhäkoulupoikia, kun Saraste käveli käytävällä sotilaallisesti ohi. Sarasteen opeista minä muistan vieläkin erittäin hyvin, että jos verbin kantasana on kaksitavuinen o-loppuinen sana tai kantasanaa ei voida erottaa, niin verbiin ei tule i-kirjainta väliin, siis vero-verottaa, pullo-pullottaa jne. Jos sen sijaan kantasana on kaksitavuinen a-loppuinen sana, niin i-kirjain tulee tasa-tasoittaa, villa-villoittaa jne. Mutta jos kantasana on kolmitavuinen o-loppuinen sana, i-kirjain tulee. En edes keksi esimerkkiä, katio-katioittaa.

"Kiitos Tero, riittää."

"Mutta Ilman Sarasteen suomen kielen oppeja minusta ei ikinä olisi tullut toimittajaa", Tiiti toteaa tähän painokkaasti.

"Saraste sanoi minulle, että se Serimaa ei noita pilkkusääntöjä opi, vaikka matemaatikko onkin. No, sitten mä ne kuitenkin jossakin vaiheessa opin."

"Minulle suomen kielen Opettaja oli Laurion Pena jo ennen Sarastetta", Stewe sanoo.

"Joo, sama täällä", Pekka komppaa. "Minulle Pentti Laurio oli esikuva ja innoittaja. Luimme vuoronperään jotakin kirjaa ääneen. Lukuvuoroni jälkeen Laurio sanoi: 'Sinä se tulet hankkimaan vielä hyvät rahat tuolla äänelläsi'. Tällä kannustuksella hankkiuduin opiskeluaikana Helsingissä TV:n lukijaksi ja luin luonto-ohjelmia ja historiadokumentteja. Äitini keräsi Kukkumäessä pikkuveljen ja naapurin lapsia telkkarin eteen ja käski olemaan hiljaa, kun Pekan ääni kuuluu TV:ssä. Lukiossa Martti Saraste herätti rakkauden suomen kieleen, mikä rakkaus on säilynyt koko elämän ajan."

"Kyllä meillä oli monia loistavia opettajia, jotka - uskaltaisin sanoa - vaikuttivat omaan ajattelutapaani ja jättivät pysyvän jäljen", Stewe kertoo. "Mikkola, aivan loistava saksanope, josta aisti sen, että hän oikeasti välitti meistä. Itse asiassa Mikkola teki minusta opettajan. Jotenkin alitajunnassani peilasin koko ajan Mikkolaa miettiessäni, miten näihin lapsiin pitäisi suhtautua."

"Joo, hän ansaitsee kehut", Tiiti kertoo. "Hän sai minustakin pitkän saksan ällän kirjoittajan."

"Sitten mainitsisin Börje Åkerfeltin, historianmaikan ja analyytikon, joka sai minussa syttymään kipinän historiaan." Stewe jatkaa. "Ja Sorsan Jaakko, joka sieti kaikki hänestä piirtämäni pilapiirroukset, ja joka osasi minullekin ymmärrettävässä muodossa avata matematiikan saloja. Pentti Laurio, jokapaikan höylä ja näyttelijä, joka äidinkielen opettajana selvitti suomenkielen rakenteet niin, ettei jäänyt mitään epäselvää. Mutta yllättävää kyllä opettaes-

saan yhtenä vuotena kuvaamataitoa hän ohjasi minut hyvällä otteellaan myös kuvataiteen maailmaan."

"Muistatteko, että ennen Rakel Bouchtin eli Pukin kuvaamataidon tuntia kävimme ostamassa Tyynelästä kokonaiset tuoreet ranskanleivät, jonka jokainen söi itsekseen tuplatunnin aikana yritäessämme piirtää – ja Stewen piirtäessä? Siinä oli tunnin jälkeen maha melko lailla turvoksissa."

Rakel oli tuohon aikaan jo kuusissakymmenissä ja minun mielestäni jotenkin kovin taitelijan oloinen tumma ranskalaisen näköinen nainen.

"Mitä mieltä sinä Stewe olit hänen opetusannistaan?"

"Kuvaamataidon opettajana Boucht oli vanhan koulukunnan ihmisiä. Pääpaino oli metodeissa ja tekniikassa, ei niinkään improvisaatiossa ja tunteiden siirtämisessä kuvaan, mikä sinänsä ei nyt välttämättä huono asia ollutkaan."

"Jos puhutaan musiikinopettajista, Alestalolla ei ollut mitään tekemistä tämän meidän musiikkiharrastuksen kanssa. Sitä laulettiin vaan *Ateenalaisten laulua* ja *Sotilaspoikaa*. Hänen jälkeensä Liisa Tenkku tuli vuonna -65 opettajaksi. Hän ymmärsi laajasti erilaista musiikkia."

"Muistan, kun hän teki jonkinlaista analyysia Beatlesin *Yesterday* musiikkirakenteesta ja istui aina joskus jopa pommisuojassa kuuntelemassa meitä."

"Ja kun hän kerran johti jossakin juhlassa klassista bändiä, joka soitti Straussin valssia, hän pyysi minua soittamaan sähköbasso, kun heiltä puuttui kontrabasso."

"Liisa Tenkku kirjoitti muuten mun ensimmäiset omat sävellykset nuoteiksi kun oltiin menossa Teiniliiton taidepäiville", Stewe kertoo. "Ja hän järkkäsi mulle stipendin."

"Jossakin vaiheessa useat lyseon opettajat alkoivat ymmärtää tätä bänditouhua – ehkä sen takia, että me oltiin melko hyviä oppilaita. Me saatiin harjoituskämpä jne. Mutta mehän ei oltu huonotapaisia poikia."

Pärjäsimme koulussa hyvin. Minulla oli lukuaineiden keskiarvo yleensä yli 9, Stewellä oli korkeimmillaan 9,1, kunnes se alkoi pudota, Ollilla lähes ysi.

"Minulla lukuaineiden keskiarvo putosi soittoharrastuksen myötä 2 numeroa", Roope toteaa.

"Oli tosin mistä pudottaa, kun oli 9,92 keskikoulussa."

"Minun aktiivinen toimintani lukiovuosina sai aikaan sen, että lukemiseen ei liennyt järin paljon aikaa ja todistusten keskiarvo tippui tasaisesti 3:n luokan 9,1:stä seiskan pintaan", Stewe kertoo omasta koulumenestyksestään.

"Kahlasin kyllä pitkän matikan, koska kunnan oppilaat valitsivat niin", Pekka muistelee. "Hunsvotit valitsivat kielilinjan ja muun muassa latinan, jossa pääsi helpommalla. Olin niin innostunut bändistä ynnä näistä muista rämplättävistä siinä määrin, että koulu kärsi. Tosin Erkki Raassina myös pelotteli lukion keskiarvorajalla, joka saattaisi johtaa rajatapauksissa koulun vaihtoon lukion alkaessa. No ehkä en vain ollut lukiokypsä. Mutta tuplasin siis viidennen luokan, mikä ei kyllä kannattanut. Lukiossa sitten lukuaineiden keskiarvo oli 8-0 – 8,5,"

"Minä muistan myös, kun sain stipendin", Pekka jatkaa. "Perusteluina ei ollut koulumenestys tai muu sellainen vaan mulle sanottiin: Pekka Mustonen, ole hyvä. Sinä olet ollut oikein kiva poika."

"Heh heh!"

"Tähän pitää lisätä, että Saraste kutsui minut yksityisesti kansliaansa tuon edellä kuvatun "kiva poika"-episodin jälkeen ja onnitelti vahvasta laudaturista, jonka kirjoitin äidinkielestä. Oli hän selvästi otettu myös omasta työstään opettajana, jolle olin hankkinut hattuun yhden sulan lisää. Siinä hän suositteli minulle myös äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelua."

Kaiken kaikkiaan meille kaikille on jäänyt Jyväskylän lyseosta hyvät muistot ja minä olen kaikille kavereilleni muistanut aina jossakin vaiheessa mainita, että olen käynyt maailman vanhinta suomenkielistä oppikoulua.

Popparin elämää 60-luvun Jyväskylässä

Jyväskylän vaatekaupoista ei saanut 1960-luvun puolivälissä sellaisia vaatteita, joita Suosikin kuvissa ja levyjen kansissa näkyi. Onneksi jotkut bändin poikien tyttöystävistä osasivat ommella ja tekivät kaikille halukkaille Tetetermiten pojille housut. Ei muuta kuin Syvänorolle tai Mitrolle ostamaan esimerkiksi ruutukangasta. Sellaisia housuja ei ollut taatusti muilla. Täyttä pintamuotia ja tosi kireät. Olimme hoikkia pillikinttuisia poikia.

Meistä Roope osasi myös ommella.

”No, minä tein housuja itselleni äidin Singerillä, tavallisia ja samettihousuja. Tein ainakin Tetelle valkoiset housut ja muistaakseni Pekallekin ruskeat. Niissä ei ollut taskuja. Vetoketju sentään oli. Muistan että Aulangon keikalla mulla oli myrkyin vihreät housut ja kirkkaan punainen paita. Oli se varmaan näky.”

”Ja kyllä minäkin yritin housuntekijä olla”, Timo sanoo. ”Vetoketjun sain jotenkin ommeltua kiinni. Mutta ongelmia mulla oli sivusaumojen kanssa, etteivät ne lähteneet kiertämään.”

”Mulla ainakin oli raidallisia popparihousuja”, Tiiti jatkaa. ”Sittem viime vuosina ne lahkeet levenivät polvesta alaspäin oikein reilusti. Piijjo-sisko niitä housuja mulle teki.”

Kävimme myös ainakin kerran pari ihan Helsingissä saakka ostamassa muotivaatteita. Teinitalo Kaisaniemenkadulla oli ”hovi-vaatettajamme”. Ostimme viimeistä huutoa olevat kauluspaidat,

kauluksen korkeus vähintään 8 senttiä. Ne eivät olleet perinteisiä kulmapaitoja, vaan niissä oli pyöristetyt kulmat. Yhdelle valkoinen, toiselle vaalean sininen, kolmannelle vaalean vihreä, neljännelle vaalean keltainen ehkä yhdelle vaalean punainen. Olivatko kaikki viisi mukana, en muista. Pari tällaista todella epämukavaa korkeakauluksista paitaa taisi myös päätyä bändille, kun Timo kävi perheineen kesämatkalla Tukholmassa. Mutta poppari on aina poppari.

Meistä oli tullut jonkinlaisia pikkupiirin pikkujulkiksia. Olimmehan bändin jätkiä. Emme kuitenkaan olleet hyviä verkostoitujia tai fyysisen naamakirjan ystävien kerääjiä. Pyörimme omassa pienessä piirissämme. Menimme koulun jälkeen joko suoraan kotiin tekemään läksyjä tai ehkä meille tai Ollin luo kuuntelemaan musiikkia. Meillä molemmilla oli magnetofoni. Ollilla Grundig ja minulla Saja. Maanantaisin illansuussa tuli Markku Veijalaisen pop-ohjelma, jonka peri sittemmin Reino Helismaan poika Markku Helismaa. Oli kiva kuunnella kelamankalle nauhoitetut parhaat pikausinnat. Suurin osa Jyväskylän poppariporukasta vietti aikaansa Ruthin Vintillä ennen keskioluen vapauttamista ja sen jälkeenkin. Me taas tapasimme treenien tai läksyjen ja päivällisen jälkeen Grillibaarissa, Hospitsin kahvilassa tai Sohwin krouvin paikalla olleessa kahvilassa yläkaupungilla tai laskeuduimme alakaupunkiin alumiinitalon Herkkusuuhun.

Grillibaarista (nykyisin Pizzeria Maria) minulle tulee mieleen parikin hauskaa yksityiskohtaa. Sieltä sai ranskalaisia perunoita ja nakkeja: taksimiehen annos eli taksari yhdellä tai kahdella nakilla. Kuitenkin niin, että kun kesällä vanhat perunat loppuivat, loppui myös ranskalaisten saanti. Piti odottaa syksyyn, kunnes uusista perunoista oli tullut vanhoja. Toisin sanoen ranskalaiset perunat

olivat siihen aikaan kausituote. Kerran kun olimme Grillibaarissa, huomasimme, että itse Laila Kinnunen oli siellä syömässä jonkun miehen kanssa. Meistä lisäksi ainakin Ahosen Timo oli muistaakseni paikalla. Minä popparipoikana päätin ihan piloillani mennä pyytämään iskelmälaulajalta nimikirjoitusta ja sen sain. Lapunen oli minulla tallessa hyvin pitkään, kunnes joskus ehkä 80-luvulla heitin sen pois. Harmittaa vietävästi, sehän kuuluisi kunniapaikalle Norsubaarin seinälle.

Oli tullut syksy. Oli ihanaa, kun kesä oli mennyt ja porukka taas koontui syyskuun alussa. Kaikki olivat lähteneet kesän alussa koulun jälkeen mökeilleen, eikä nähnyt kavereitaan koko kesänä. Muut hävisivät ja Sirpa tallasi siskonsa kanssa samoja raitteja läpi kesän. Oli ollut tylsää.

Nyt oli syyskuun alun keskiviikko ja kello kuusi. Pikkulauantain kunniaksi Sirpa oli päättänyt käydä keskustassa katsomassa meininkiä. Hän oli tehnyt treffit Seijan kanssa kello kuudeksi Kirkkopuiston missikujan Gummeruksen puoleiseen päähän.

Sirpalla oli aikaa ja hän päätti mennä Harjun urheilukentän takaa kiviportaita pitkin linja-autoaseman ja hyseon välistä Tyynelänkulmalle. Ensimmäiset rasvikset olivat jo tulleet torille asemapaikalleen. Ilta oli vielä nuori. Sirpa käveli uuden Tyynelän tavaratalon rakennuksen obi kohti Kauppakatua. PYPin kulmassa hän tapasi pari tuttua ja vaihtoi muuttaman sanan. Kadulla huristeli muutama Kuplavolkkari, Simca ja yksi hieno vaaleansininen Taunus 17M. Sirpa tunnisti sen, koska yhden hänen ihastuksensa isällä oli sellainen. Hän varoi näitä harvoja autoja siirtyessään kadun toiselle puolelle katsomaan Mitron ikkunoita. Sinne oli laitettu kanniisti esille uusia samettisia kangaspakkoja. Hän päätti tehdä itselleen sinapinkeltaiset sammarit. Hän oli nähnyt jossakin kuvan sellaisista.

Missikujan penkit alkoivat olla täynnä ja nuorisoa parveili paljon pitkin kujia. Nurmikolle ei saanut mennä. Se oli ankarasti kiellettyä. Komulaisen veljekset uhosivat siinä parille popparille, jotka istuivat rauhassa penkillä, mutta näki, että he olivat samalla valmiina juoksemaan pakoon.

Seija odotti Kauppakadun ja Gummeruksen kadun kulmassa.

"Mennäänkö syömään taksimiehen annos Grillibaariin, niinkuin oli pube", Seija kysyi.

"Mennään, nyt on jo sen verran syksy, että ranskiksia varmaan jo saa."

He astuivat sisään ja moikkasivat tuttuja.

"Mä menen tuohon pöytään Kikan ja Mimmin kanssa. Käy sä ostamassa, niin mä maksan sulle sitten puolet", Seija komensi.

"Joo, mulle taksimies kahdella nakilla, jaffa ja kahdet ruokailuvälineet. Niin ja sinappia ja ketsuppia, ei muuta. Kiitos."

Aikansa odotettuaan hän sai annoksen ja meni pöytään istumaan.

"Ai, kun hyvää, en oo ranskalaisia saanut sitten viime toukokuun", työtöitö kehui kilpaa.

"Mä päätin ostaa Messinaa, käyhän se sulle?"

"Kyllä käy. Kiitos!"

Syötyään Sirpa ja Seija vielä keskustelivat jonkin aikaa Kikan ja Piken kanssa Herman's Hermitsistä, Tremeloesista, tulevista kovista ja muista tärkeistä asioista. Sitten he lähtivät ja menivät Kauppakadun toiselle puolelle ja maleksivat alaspäin. Kaptabin kohdalla Tetetermiten pojat tulivat vastaan kävellen rinnakkain koko jalkakäytävän leveydeltä. He kyllä antoivat kohteliaasti tietä ja pari heistä hymyilikin tytöille.

Päästyään Alumiinitalon kohdalle tytöt kurkkasivat vielä Herkkusuunbaariin, olisiko siellä tuttuja. Tällä kertaa ei ollut, vaikka normaalisti aina siellä joku ainakin puolituttu oli.

"Kävellään vielä takaisin Asemakadun kobballe, mä lähdän sitten tästä kotiin", Sirpa sanoi.

Kun hän oli kiivennyt kiviportaat ylös, Harjulla maleksi punaparran jengi. Yhtäkkiä joku heitti lassin Sirpan kaulaan. Hän säikähti valtavasti, riuhkasi lassin kaulastaan ja juoksi kotiin. Hän kuuli jengin naureskelevan ja he huutelivat kaikenlaista hänen peräänsä, mutta eivät lähteneet seuraamaan. Se oli hyvin pelottavaa, vaikkei eivät he koskaan tehneet tytöille sen kummempaa. Olisi ollut turvallisempaa kiertää Harjun toista puolta kotiin, mutta matka olisi ollut pitempi.

"Täytyy barkita seuraavalla kerralla", Sirpa tuumi omaan huoneeseensa päästyään.

Hän pisti Fenno-radion auki ja katsoi, tulisiko sävelradiosta jotakin. Ei tullut, vaan toiselta kanavalta pubetta ja toiselta jazzia. Hän avasi kirjansa 'Hiiriä ja ihmisiä'. John Steinbeck oli yksi hänen lempikirjailijoistaan.

Minä sain aina joululahjaksi jonkin uuden vastailmestyneen levyn, jota olin toivonut. Niin taisi meistä monet muutkin saada. Me jopa vähän koordinoimmekin joululahjatoivelistoja.

"Joo, sovimme keskenämme, kuka ostaisi minkäkin bändin levyjä", Olli kertoo. "Minun osalleni tulivat Them, Zombies ja Moody Blues. Levyt tulivat tänne susirajalle melkoisella viiveellä ja maksoivat maltaita. Meillä ei ollut kovin paljon rahaa, nuoria koulupoikia kun olimme."

Minun joululahjojani olivat Beatles for Sale (julkaistiin 4.12.-64), Beatlesien Rubber Soul (julkaistiin 3.12.1965), The Who-yhtyeen A Quick One (ilmestyi 9.12.1966), Procol Harum (ilmestyi syyskuussa 1967, siis jo vähän vanhempi levy) ja Beatlesin Valkoinen Tupla (julkaistiin 22.11.1966). Voi sitä riemua, kun aattoiltana

pääsi kuuntelemaan omaan huoneeseensa upouutta levyä. Olin saanut ehkä vuonna 1963 oman levysoittimen, joka vieläkin soi Norsubaarissa. Se oli kytketty vanhaan putkiradioon. Kun mono-levyistä luovuttiin ja stereolevyt tulivat markkinoille, muistaakseni Ahosen Veli-Matti kertoi Timon välityksellä, miten kahdesta putkiradiosta voi rakentaa stereosoittimen. Levysoittimeni oli jo alunperin stereo. Tämä systeemi minulla oli niin kauan, kuin asuin kotona. Vasta naimisiin mennessäni vuonna 1974 ostimme stereot Kaupparista.

”Mun mielihahjoja itselleni oli 67 ilmestyneet Hendrixin Bold as Love ja Creamin Disraeli Gears”, Roope jatkaa. ”Me muuten soitettiin keikkallakin biisiä Outside Woman Blues. Minä lauloin sen.”

Yksi luokkatoverimme oli monelle levyjen ja muunkin tavaran hovihankkija. Kun hänelle kerrottiin, että se ja se uusi levy oli tullut Askon levyosastolle, kaveri tyhjensi jenkkikassinsa pulpettiin, piipahti ruokatunnilla asioille, livautti levyn kassiinsa ja toimitti levyuutuuden puoleen hintaan asiakkaalle. En muista, käyttikö joku Teteterminen pojista hänen palveluitaan, mutta minä en ainakaan.

”Minä ostin ensimmäisen LP-levyni Them yhtyeen ”The Angry Young Them” häneltä,” Olli tunnustaa. ”Levy oli ilmestynyt kesäkuussa 1965. Ostin sen viidellä markalla, siihen aikaan levyt maksoivat muistaakseni noin 20 mk. Kaveri oli sen käynyt ’poimimassa’ tavaratalosta, kun minä oli sen ensin käynyt edellisellä välitunnilla valitsemassa. No, rikos on jo kovastikin vanhentunut.”

”Kävimme kuuntelemaan levyjä bändikavereiden luona Serimaalla, Ansiolla ja Ahosella. Ollin luona oltiin varmaan eniten”, Tiiti kertoo. ”Siellä hoituivat samalla myös matikan tehtävät, joita ei itse osannut ratkaista. Ollin luo ei vaan passannut viikonlopulla

yrittääkään ennen puoltapäivää. Olli oli monesti vielä iltapäiväläkin yöpuvussa."

Olli oli varsin ahkera äänittäjä ja Grundig taltioi lukemattomia 60-luvun aarteita.

"Itse olin ehkä enemmän Rollari-fani, vaikka pidinkin kovasti myös Beatlesista," Olli kertoo. "Oli mulla silti jossain vaiheessa - ehkä noin 1965 - mankan saatuani nauhalla 'kaikki' Beatlesien siihen asti julkaiseman piisit ... Se nauha ja nauhuri on vieläkin tallella, toimivana. Nauhan piisit äänitin radiosta, ja leikkasin ja liimasin nauhan kasaan, eli turhat katkoin pois ja siitä saadun nauhan käytin uudestaan. Nauhurin nopeus oli peräti 4.75 cm/s (todella hidas: studiolaatu on 38 cm/s), joten äänitysten tekninen taso on jokseensakin huono, sanelukoneen tasoa. Nauhurissa olisi ollut kaksinkertainenkin nopeus 9.5 cm/s, mutta nauhat maksoivat sen verran paljon, etten raaskinut sitä käyttää."

"Mulla on Ollin huoneesta sellainen muisto, että päiväsaikaan musiikkia kuunnellessamme Ollin äiti Anja aina silloin tällöin kulki Ollin huoneen läpi vastaanottotiloihinsa valkoisessa hammaslääkärin takissaan", Timo muistelee.

"Musiikin kuuntelussa olin täysin bändikavereiden varassa." Tiiti kertoo. "Kun me muutettiin syksyllä 1963 Viitaniemeen, meitä oli 51 neliön kaksiossa alkuun seitsemän henkeä: isä, äiti, Eke, Piijo, Ooke, Kekkuli ja minä. Meillä oli kotona televisio ja matkaradio, muttei levysoitinta tai magnetofonia. Siinä huushollissa ei poppi soinut. Tuntui vähän oudolta, kun Terolla ja Ollilla oli omat huoneet, levysoittimet ja mankat. Timo sentään joutui jakamaan oman huoneensa Veli-Matin kanssa."

Tästä siirryimmekin olutmakkaraillassa hetkeksi keskustelemaan eri yhteiskuntaluokista ja perheiden varallisuuseroista noin yleisemminkin. Meillä ei koskaan ollut 60-luvulla mitään sosiaali-
luokkaeroja. Me kaikki olimme lyseolaisia, soitettiin samassa bändissä ja meillä oli samat harrastukset. Mutta tottakai toisilla oli enemmän rahaa käytettävissä kuin toisilla.

"Mutta minä rautatieläisperheestä tulleen olen samaa mieltä, että ei siinä silloin ollut mitään sellaisia sävytyksiä", Roope puuttuu keskusteluun. "Mä kävin topparoikassa ja niin pois päin, mutta ei me kehuttu sillä tai muuta semmoista. Eikä muut omilla jutuillaan."

"Niin, ei siinä mun mielestä ollut mitään tuommoista vaikka laajemminkin ajatellen kuin vain tän bändin yhteydessä", Stewe pohtii. "Koulussa ei ollut semmoisia ajatuksia, että jotkut ovat alemmista ja jotkut ylemmistä sosiaaliluokista. Mutta pitää muistaa, että me oltiin oppikoulussa ja sitten oli ne, jotka olivat kansalaiskoulussa tai amiksessa. Ja siinä oli se raja. Niin että me kaikki olimme päässeet sellaiselle tasolle, että siinä porukassa kaikki olivat yhtäläisiä."

"Stewe, hyvin sanottu! Mutta en minä niistä rautakolleista erilleen kasvanut ennenkuin lukiossa Tetetermiten myötä."

"Oppikoulu vai ei, oli se vedenjakaja. Sehän ilmensi sitä aikakautta."

"Tuo on totta, mun kaksi vuotta nuorempi ja vuotta vanhempi veli menivät amikseen ja meidän tiet erosivat vuosikausiksi. Vasta sitten vanhoilla päivillä me löydettiin taas toisemme."

"Jos ajatellaan ihan tätä päivääkin, kyllä meillä kaikilla on hyvin samanlainen elämänasenne ja huumori. Suurinpiirtein samanlaiset ajatukset ja suvaitsevainen ilmapiiri."

"Onko se yhdessäolo muokannut meistä samanlaisia tässä mielessä."

"Ei, kun se on perimää siltä ajalta."

"Me oltiin lyseolaisia, teinejä, mutta sen lisäksi 60-luvun lapsia ja mä tunnen edelleen olevani 60-luvun lapsi. Se 60-luvun henki, joka tiivistyi jollakin lailla tässä popmusiikissa. Se unelma on edelleen toteutumatta, mutta jotenkin se mussa vielä elää. Se on elämän läpi kulkeva teema."

"Nyt sä Pekka puhut yleviä."

"Kuka ottaa lisää makkaraa?"

Valtiontalolla tapahtui muutakin häkellyttävää kuin Renegadesin konsertti. En tiedä kenen idea ja miksi, mutta osa meistä meni Veikko Niemelän tanssikouluun opettelemaan vakiotansseja. Myös ainakin Lampisen Pertti oli mukana. Muistan siitä, että hän oli niin hyvä. Luulen, että bändistä ainakin Timo, Olli, Tiiti ja minä olimme siellä. Voi sitä nöyryytystä rytmimusiikin harrastajalle. Yritin parastani ja Veikko hüpi sujuvin tanssiaskelin viereeni ja sanoi minulle, että tanssin kuin Tippavaaran Vanha Isäntä. Tuli paha mieli.

"Salissa tytöt seisoivat toisella puolella ja pojat toisella. Kun soitto alkoi, Veikko Niemelä seisoi keskellä salia ja hoputti poikia: No hakekaa nyt, eihän tästä muuten mitään tule."

Jo aiemmin mainittu maanantai-illan suussa tullut Popsävel-ohjelma oli ainut puhtaasti meidän musiikkigenreen keskittyvä noin kolmen vartin ohjelma. Keskiviikkoisin tuli Kahdeksan Kärjessä, mutta siihen ei tuohon aikaan huolitettu poppia – rauta-

lankaa ja tangoa vain. Lauantai-iltapäivisin tuli tunnin ohjelma Lauantain toivotut levyt. Se alkoi klassisella musiikilla ja siirtyi pikku hiljaa kevyempään suuntaan. Popmusiikin vakiinnuttaessa asemansa joskus saattoi viimeisten biisien joukossa kuulla jopa jonkin Beatlesin biisin. Verrattuna nykykenttään musiikkigenrejen rakenne oli hyvin yksinkertainen: klassinen, vanha tanssimusiikki, raulalanka, tangot/iskelmät ja pop. Ihmiset olivat hyvin ehdottomia. Erityistä vääntöä oli tangokansan (jota popväki kutsui rasvateiksi) ja poppareiden (joita tangoväki sanoi moppitukiksi) välillä.

Tuolloin ei puhuttu ollenkaan rock-musiikista vaan nimenomaan pop- tai rytm&blues musiikista. Rock'n roll'han oli taakse jäänyttä Elviksen ja kumppaneiden aikaista elämää. Sama-ten farkut eivät 60-luvulla kuuluneet kunnon popparin vaatetukseen, ne olivat vanhanaikaisia 50-luvun lopun kapinallisten vaatteita.

Valtava muutos musiikin ohella oli nuorisomuodin nopea kehityminen. Beatlesin myötä tulivat pitkät tukat, jotka eivät olleet aluksi pitkät. Vuonna -66 Small Faces-niminen bändi toi muotiin ylhäältä kuohkeamman moppitukan. Sitten hippiaikana tukat sen kuin vain kasvoivat.

Me tietenkin kasvatimme itsellemme beatlestukat. En muista, että siitä kotona mitään suurta riitaa olisi syntynyt. Toki se pitkä tukka oli sellainen, ettei se peittänyt aluksi edes korvia. Siitä huolimatta kadulla kulkiessamme saimme aina silloin tällöin vapaa-painijan näköisiltä tuntemattomilta miehiltä kommentteja, että mitäs neidit tai tytöt. Suomen kielen opettajamme Pentti Laurio oli vitsikäs. Hän mutisi jotakin jollekin meistä. Ja sitten kun kysyimme, että anteeksi mitä, en kuullut, hän sanoi lujalla äänellä:

ETTÄ SITÄ VAAN, ETTÄ OLEN KUULLUT, ETTÄ PITKÄ TUKKA HEIKENTÄÄ KUULOJA. No, se oli huumoria. Jossakin konvassa viritimme pitkään ja hartaasti kitaroitamme ja Pentti oli valvovana opettajana tilaisuudessa. Setin jälkeen hän sanoi meille: Se oli mielenkiintoinen se eka biisi "Boiing, Boiing, Boiing".

Sitten 60-luvun puolen välin jälkeen maailma meni sekaisemmaksi: pojat alkoivat ottaa permanentteja. Niitä kutsuttiin minivoqueiksi, permanentti sanana oli liian raflaava. Yleensä se olikin vaan jonkinlainen minikäsitteily. Joka tapauksessa myös jotkut meistä ottivat minivoquen. Minulla on luonnostaan taipuisa tukka. Äitini opetti, miten sen saa kätevästi vielä kiharammaksi. Pesun jälkeen, kun tukka oli kuivunut, keitettiin teepannussa vettä ja pantiin tukka höyryyn samalla kädellä hieman pöyhöttäen. Ai että, kuinka tytöt tykkäsivät.

Vähitellen 60-luvun puolenvälin jälkeen popmusiikki sai enemmän julkisuutta myös radiossa. Muistan hyvin, kun olimme kesämökillämme Päijänteen rannalla vuonna -66 elokuussa. Äiti teki ruokaa keittiössä ja radio oli auki. Sieltä tuli Beatlesien *Michelle* ja vähän myöhemmin juuri ilmestynyt *Yesterday*. Äitini sanoi: Nuo pojathan laulavat mukavasti ja kauniita lauluja. Olin vähän epävarma, tykkäsinkö hänen kommentteistaan. Tämänhän piti olla kapina.

Muutenkin vanhempamme suhtautuivat myötämielisesti sekä harrastukseemme että muihin bändin jäseniin. Tästä on mukava esimerkki. Tiitin äiti kirjoitti maaliskuussa 1966 tyttärelleen, joka asui Ruotsissa:

Tiiti on niin tuohon musiikkiin innostunut, mutta ei hän ole lyönyt laimin koulutehtäviäänkään. Noitten poikien kitarayhtye on jo muutaman kerran ollut soittamassa kompareissakin, pari viikkoa sitten Säynätsalossa saakka ja hintaakin tuli 20 mk miestä päälle.

Ja samaa asiaa vielä maaliskuussa 1968:

...ja yksi asia vielä, josta olen ollut niin kiitollinen: Tiitiä ei ole tarvinnut pelätä mistään huonosta seurasta eikä tupakanpoltostakaan. Ne hänen soittokaverinsa ovat kaikki yhtä kilttiä poikia, ei heistäkään kukaan tupakoi ja koulussakin ovat niitä parhaimpia oppilaita.

"Tähän voisin vielä lisätä, että tuskin olisin lukioon mennyt ilman bändikavereiden apua", Tiiti toteaa. "Meidän perheen yhdeksästä lapsesta minä olen ainoa ylioppilas. Meidän perheessä arvotettiin enemmän kädentaitoja, joita minulla ei ollut."

Pekka innostuu kertomaan harrastuksistaan:

"Minä olin ja olen yhä herkkä innostumaan. Se on mielestäni hyvä piirre ihmisessä. Mutta siinä ehkä vaaransakin. Minulle kertyi - olisiko ollut ensimmäinen vuosi bändissä - liikaa ns. koulutyön kanssa kilpailevia harrastuksia. Oli tyttöystävä, Vuokko Vanamo Kalmari, joka teki bändille julisteen. Siitä tunnistaa em. syystä parhaiten minut, joka olen vasemmalta ensimmäinen. Sitten oli vuosi kaupunginteatterissa Vesa Niinikankaan kanssa satunäytelmässä Prinsessa Ruusunen. Olimme kuninkaan vartiosotilaita. Muistelen että Vesalla ei olisi ollut yhtään vuorosanaa, minulla oli kolme: 'Kyllä armollinen kuningatar'. Nekin missasin ensi-illassa, kun ohjaaja Nousiainen kiusasi meitä puhuttamalla meitä kyseiseen kohtaukseen saakka. Kun hetki tuli, en tajunnut missä mennään ja Mikko Nousiainen karjaisi nämä kolme sanaa sijastani."

Stewe taisi viettää lukiossa enemmän taiteilijaelämää kuin me poppinörtit.

”No joo tai ei. Teiniteatterissa me teimme jopa pikkujouluohjelmistoa firmojen pikkujouluihin, kävimme esiintymässä esimerkiksi Jyväshovissa ja jopa Parkanossa. Mukana Teiniteatterissa olivat Vesan lisäksi muun muassa Aimo Nikulainen, Olli Ikonen ja Raila Leppäkoski, kaikki tunnettuja nimiä.”

Vuonna 1967 Stewe kävi tämän porukan kanssa myös isolla kirkolla esittämässä jossain kilpailussa itsenäisyyden kavalkadin. Se esitettiin Kulttuuritalolla. Ohjaajana oli Raila Leppäkoski. Esitys koostui suomalaisten runoilijoiden teksteistä. Aihe oli historiamme käännekohta luokkasota. Kaikki teksti tuli nauhalta, muu esitettiin liikunnallisesti. Kasvot oli valkoiset, siis he olivat todella tosissaan. Stewe oli toisessa pääosassa. Siinä oli siis mies ja nainen ja se oli tietysti kannanotto punaisten puolesta.

”Yhtäkkiä, kesken esityksen, minulle tuli pimeä kohta”, Stewe muistelee. ”En tiennyt, mitä piti tehdä ja käännyin hädissäni ympäri. Punaisten puolta esittävä ryhmä kavahti liikettäni. Ahaa, olin taas kartalla, minun piti valita millä puolella olin. Sitten vuoden 1968 lopussa päätin lopettaa kaiken harrastamisen ja ruveta lukemaan yo-kirjoituksiin. Me harjoiteltiin silloin Bengt Ahlforsin näytelmää ’Miss on mun iso pörröinen nalle?’ Jäin näytelmästä kesken pois. Se oli viisas päätös, en olisi varmaan muuten päässyt ylioppilaaksi, vaikka vähän harmittikin seurata näytelmän ensi-iltaa Huoneteatterilla katsomosta käsin.”

”Se oli mulle uutta, että Pekka oli mukana näissä teidän teatterijutuissa.”

”Kyllä vaan, Vesa ja mä teimme myös yhteistyötä Pekan kanssa”, Stewe sanoo. ”Se oli sitä meidän sketsilinjaa, mutta välillä

Pekka lauloi ja minä säestin. Vesalla oli rekvisiittana vanerilaa-tikko-narubasso. Teimme yhden keikan Kala-Eemeliön pikkujou-lussa Tikan majalla. Miehet tarjosivat pinon takana viinaa, eikä lopputulema ollut auvoinen."

Sitten Aimo Nikulainen teki nuorten keskusteluohjelmaa ra-dioon ja Stewe kävi useassa ohjelmassa laulamassa aihetta sivun-neen tekemänsä ajankohtaisen laulunpätkän.

"Ne oli suoria lähetyksiä, voit vain kuvitella, mitä sontaa se oli."

"Sä oot aina niin kriittinen."

Stewestä ja Vesasta yritettiin kouluttaa kaadereita Haukiputaalla Teiniliiton kurssilla. Siellä opetettiin muun muassa kokoustek-niikkaa sitä, kuinka kokousteknisesti voidaan jyrätä. Myös väit-telytaitoja harjoiteltiin.

"Se oli mielenkiintoista. Olin 18-vuotias. Kurssin johtajana toimi nykyinen Suomen Pankin pääjohtaja Erkki Liikanen, vara-johtajana oli pitkätukkainen Björn Wahlroos ja siihen osallistui 15-vuotias Olli-Pekka Kallasvuo. Ei ne jääneet minun mieleen, tsekkasin nämä nimet netistä. Mutta eihän ne vielä kuuluisia ol-leetkaan, samanlaisia nuoria kuin me muutkin."

Mainittakoon, että tyttäreni Jenni oli kerran tämän Stewen "hyvän ystävän" ja kurssikaverin Nallen kanssa tulossa Nizzaan samalla Norwegianin koneella. Heillä oli paikat samalla rivillä. Nalle auttoi Jennin laukun ylös ja sanoi, että meillä onkin tässä hyvää tilaa, kun ostan aina myös tämän keskipaikan itselleni tyh-jäksi. Mahtuu paremmin olemaan ja tekemään töitä. Hän oli hyvin kohtelias. Mutta kaikkihan me tiedämme, että hän Stewen kanssa oppi kurssilla oikein mainiosti, kuinka väitellään ja jyrätään toiset "kokousteknisesti".

Mutta mennään takaisin 60-luvun Jyväskylään. Oppikoululaiset tunsivat melko hyvin toisensa, mutta olivat jakaantuneet pienempiin porukoihin. Oli teinätterilaiset, Vintin jengi ja niin edelleen. Myös oleskelupaikkaa vaihdettiin. Hippiaikana koko popparijengi alkoi kerääntyä Kirkkopuistoon ja sen jälkeen Harjulle Neron portaiden alapäähän. Yliopistonkadun ja Gummeruksenkadun kulmassa oli grilli, josta sai syömistä ja juomista. Myös huumeet rantautuivat 60-luvun lopussa Jyväskylään tiettyihin piireihin.

Tetetermitessä olimme kilttejä poikia. Hoidimme koulumme, emme polttaneet tupakkaa emmekä käyttäneet alkoholia. Moni meistä ei ainakaan silloin 60-luvun bändiaikana maistanut oikeastaan ollenkaan alkoholia.

"Se eka kerta tapahtui vasta penkkareissa Korpilahden Nelospirtillä, kun vanhemmat Tipulan likat tarjosivat Patras Muscattellia." Tiiti kertoo.

"Minäkin otin ensimmäisen kunnan kännini penkkareissa", Olli tunnustaa. "Pullollinen Egri Bikaveriä teki kyllä tehtävänsä."

Mutta tämä tapahtui bändin lopettamisen jälkeen. Olimme astumassa kohti aikuisen ihmisen elämää.

Kohti elämää

Tammikuun lopussa 1969 The Beatles esiintyi viimeisen kerran yhdessä. Tetetermite aloitteli, kun Beatles tuli kuuluisaksi ja lopetti, kun Beatleskin lopetti. Vuonna 1963 teimme sähkökitaroita, kun "Please please Me" ilmestyi. Viimeisen keikkamme teimme 16.11.-68 ja Beatles 30.1.-69. Sinänsä ei kai ole epäilystä, kumpi näistä kahdesta orkesterista on jättänyt suuremman muistijäljen maailmankaikkeuteen. The Beatles Rooftop Concert pidettiin levy-yhtiön katolta. Poliisi keskeytti luvattoman konsertin.

Huhtikuun alussa Suomen valtion virastoissa siirryttiin ympäri-vuotisesti viisipäiväiseen työviikkoon, jota jo kolmena edellisenä vuotena oli noudatettu kesäkuukausina.

Heinäkuun 20. päivänä ensimmäinen miehitetty kuulento Apollo 11 laskeutui kuun pinnalle kello 21:17:40 Suomen aikaa. Neil Armstrongista tuli ensimmäinen kuun pinnalla kävellyt ihminen, joka lausui kuun pinnalla kuolemattomat sanansa: "Tämä on pieni askel ihmiselle, jättiläisharppaus ihmiskunnalle." Minä muistan, kun katsoin tätä suoraa lähetystä. Vanhempani olivat mökillä ja minä olin siirtänyt televisiomme omaan huoneeseeni ja tuijotin tapahtumaa lumoutuneena. Isäni tuli jossakin vaiheessa käymään kaupungissa ostoksilla ja hakemaan postia. Kun hän astui sisään asuntoon, hän kysyi:

"Joko ne on laskeutunut?"

"Ei vielä muutamaan tuntiin."

Hetkessä oli jotakin historian havinaa. En tosin tiedä, miten paljon tapahtuma on loppupeleissä maailman kulkuun vaikuttanut. Kai ainakin monia arkipäivääinkin liittyviä keksintöjä kuuhun pyrkiminen on tuottanut.

Musiikin puolella Beatles-kattokonsertin ohella suuri tapahtuma oli nelipäiväinen Woodstock-festivaali, joka alkoi New Yorkin osavaltiossa 15. elokuuta.

Suomen ykköshittejä olivat kuukausikaupalla Tapani Kansan *Käymme yhdessä ain ja Kuljen taas kotiinpäin* sekä Pasi Kauniston *Koskaan et muuttua saa*. Yhdysvaltojen listakärjessä oli Rolling Stonesin *Honky Tonk Woman* sekä The 5th Dimensionin *Aquarius/Let The Sunshine*. Mekin kävimme kesällä Tampereella katsomassa Hair-musikaalia. Paikalla olivat meistä ainakin Timo, Olli ja minä. Sen lisäksi mukana olivat Halisen Ilkka, Niinikankaan Vesa ja Nikulaisen Aimo.

Suomessa vuoden ehdottomasti tärkein tapahtuma oli keskioluen vapauttaminen 1.1.1969. Laki antoi oikeuden myydä Suomessa III veroluokan olutta elintarvikeliikkeissä. "Se oli hirveä rulljanssi, kun rekat rahtasivat olutlasteja maitokauppoihin. Autoja tuli ja meni. Tuntui, että nyt tehdään historiaa", muisteli eräs Koffin työntekijä tullessaan töihin kello seitsemäksi ko. uuden vuoden päivän aamuna. Suomi muuttui ja olutta alkoi saada myös pienemmillä paikkakunnilla.

Anneli meni ystävättärensä kanssa jälleen kerran baariin odottamaan Unnukan linja-auton lähtöä. Baari oli yhdistetty keskioluen vapautumisen

takia osuuskaupan ravintolaan. Tytöt istuivat entiselle puolelle ja huomasiivat, että heidän kuvaamataidon opettajansa istui sillä toisella puolella juomassa olutta. Hänen nimensä oli Håkan Surakka ja hän todennäköisesti odotti bussia Rovaniemelle, jossa asui. Håkan oli lähes taiteilijan näköinen raidallisissa housuissaan, villapaidassaan ja silkkeissä kaulaliinassaan. Baskeri vain puuttui. Håkan oli tunneilla pubelias ja oli väittänyt tuntevansa muun muassa Särerstöniemen ja kätelleensä Kekkoista. Kukaan ei ollut ihan varma, pubuiko hän totta vai tarua.

Håkan huomasi tytöt, tuli heidän luoksensa ja kysyi, haluaisivatko tytöt tulla istumaan hänen seurakseen. Tytöt katsoivat toisiaan.

"No, voidaan me tulla."

Håkanilla oli pöydässään puoliksi juotu Lapin Kulta ja tubkakupin vieressä Kent-aski.

"Polttavatkos tytöt", Håkan kysyi.

"Ei me olla sellaiseen opittu", Unnukka vastasi.

Håkan syytti savukkeeseen ja katsoi tupakansavun lävitse oppilaitaan vaitonaisena. Tytöt miettivät, mistä tässä on oikeasti kyse. Anneli ja Unnukkakaan eivät oikein osanneet sanoa mitään.

"Maistuisikos teille olut, minä voin tarjota", Håkan sanoi pienen hiljaisuuden jälkeen.

Tytöt katsoivat taas toisiaan ja antoivat katseellaan toisilleen merkin.

"No, voidaan me ottaa."

Håkan nosti kätensä ja kutsui tarjoilijan paikalle.

"Lapin Kullat heille ja myös minulle."

"Onkos tytoillä tarpeeksi ikää?" tarjoilija kysyi katsoen Annelia ja Unnukkaa.

"On niillä", Håkan sanoi varmalla äänellä, vaikka tytöt eivät vielä olleetkaan 18-vuotiaita.

He saivat oluensa ja kohottivat lasinsa.

"Kippistä".

"Kippis."

Tytöt miettivät kuumeisesti, mitä oli tapahtumassa samalla kun siemäilivät oluitaan. Håkan syytti taas Kentin ja katseli tyttöjä. Hän kyseli tyttöjen kuulumisia ja kertoi olevansa Tapperin taiteilijajaveljesten koulukavereita Saarijärveltä. Hetken hiljaisuuden jälkeen jotakin sanoakseen Anneli totesi muistaessaan Håkanin Kekkos-jutut:

"Nyt kesällä ollessani taimitarhalla töissä Urkki vieraili Persian shahin kanssa siellä. Niitä oli iso porukka."

"Eikös ollut Kekkosella jämäkkä kädenpuristus", Håkan sanoi tapittaen Annelia suoraan silmiin. Anneli painoi katseensa alas.

"Ei hän kesätyöläisiä kätellyt."

Sinä istuttiin vielä puolisen tuntia puolivaivautuneina keskustellen niitä näitä.

"Outoa!" Anneli mietti.

Kun tyttöjen oluet oli juotu, he kiittivät kauniisti opettajaansa ja kertoivat Unnukan bussin lähtevän pian. Håkan syytti jälleen tupakan ja sanoi olevansa iloinen saadessaan jutella tyttöjen kanssa, kun hänellä ei ole täällä kirkonkylällä kovin paljon tuttuja. Håkan katseli mietteliäänä tyttöjen perään, kun he poistuivat ravintolasta.

Tytöt juoksisivat osuuskaupan taakse ja purskahtivat hysteeriseen nauruun ehkä osittain myös oluen vaikutuksesta.

"Mistä ihmeestä tässä oli oikein kyse?"

Normaalin elämän kiertokulkuun kuuluu, että ihminen etsii vastakkaisen sukupuolen läheisyyttä. Tänä päivänä myös yhtä hyväksyttävää on etsiä vain läheisyyttä. Meillä kaikilla oli tyttöystäviä, jopa lähes kuukauden kestäneitä vakavia suhteita. Mutta vähitellen alkoi tosi pariutuminen. Onneksi kenellekään ei sattunut vastaan Yoko Onon tyyppistä bändin tuhoajaa. Mutta kuitenkin yhteiset illat alkoivat osittain vaihtua tyttöystävän kanssa vietettyihin hämyisiin nurkkiin kaupungin syrjäkaduilla. Ensimmäisenä tämän touhun aloitti Tiiti Arjan kanssa vuonna 1967. Ekoilla treffeillä he kävivät katsomassa uuden Jerry Lewis -leffan.

”Muutaman koeseurustelun jälkeen, jotka eivät oikein ottaneet tulta, tutustuin yhdessä konvassa sitten Mankeen eli Marketta Hietalaan,” Olli kertoo tutustumisestaan todelliseen ensirakkautensa. ”Oliskohan ollut 1967, valitettavasti tässäkin muisti heittää. Perheemme olivat partiotoiminnan kautta osin jo tuttuja, mutta se ei tainnut asiaan vaikuttaa. Manke oli mulle se ensimmäinen oikea tyttöystävä. Lisäbonuksena oli sitten se, että Manke on hyvä pianisti. Hän saikin myöhemmin musiikista ammatin, oli pitkään Käpylän musiikkiopistossa. Hänen silloinen bravuurinsa - minun mielestäni - oli norjalaisen Christian Sindingin *Kevään kobinaa* eli *Frühlingrauschen*.”

Minä aloin olla Liisan kanssa ja Timon Maikin kanssa vuonna 1968. Kun puhutaan ystävydestä, niin pitää muistaa, että myös meidän vaimomme ovat olleet mukana yhden elämäniän. Tosin silloin 60-luvulla emme vielä olleet yhdessä vapaa-aikoina. Tyttöystävät olivat bändäreinä keikoilla ja tunsimme hyvin toisemme.

Roope alkoi seurustella Marjutin kanssa.

”Minä tapasin Marjutin Koivurannassa juhannuspäivänä 1969, kun mun edellinen tyttöystävä Siru halusi lähteä Maran kanssa ja hän tarjosi Marjutia tilalle”, Roope kertoo. ”Oli niin hyvä tarjous, että mielelläni esittelin Sirun Maralle.”

Stewe alkoi olla yhdessä Liisansa kanssa vuonna 1974.

Näin vanhoilla päivillä huomaamme, että emme vain me miehet ole ikaikaisia ystäviä. Vaimomme ovat oleellinen osa kokonaisuutta, minkä olemme monen monissa juhlissa huomanneet viimeisen muutaman vuosikymmenen aikana. Upea yhteisö.

Mennään vielä hetkeksi vuoteen 1969. Me keskityimme ylioppilaskirjoituksiin ja ne menivät kaikilta hyvin. Sitten alkoi tenttikausi. Olimme koko ajan tekemisissä toistemme kanssa sekä yhdessä että pienemmissä porukoissa ja monilla oli vielä erilaisia pieniä ja suurempiakin musiikkivirityksiä.

Jossakin vaiheessa Timosta, Stewestä ja minusta alkoi tuntua siltä, että olisi tosi kiva yrittää tehdä omaa musiikkia. Tähän saakkahan olimme vain soittaneet covereita. Timoa kiinnosti sanoittaminen ja meitä Stewen kanssa säveltäminen. Stewe oli itseksensä jo tehnytkin joitakin biisejä. Muistan, kuinka joskus kesällä -69 istuimme isäni Ford Caprin kyydissä – meillähän oli jo ajokortit – jossakin Viitaniemessä päin ehkä Keskikadulla parkissa ja miehitimme sanoja. ”Katson yksin meren ranta, linnun kuolleena mä nään”, Timo oli kirjoittanut. Vaikuttavaa ja mielenkiintoista. Timon isä oli kalatalousneuvoja ja hän järjesti meille pääsyn Huopankoskelle, jossa Juhani Ahokin oli viettänyt 1920-luvulla paljon aikaansa kalastellen. Menimme sinne kolmestaan tekemään mu-

siikkia pariksi päiväksi syyskuun alussa. Paikka museoitiin vuonna 2016, ei tosin meidän takiamme. Meillä oli tuolloin jo muutama keskioilupullo mukana. Se oli hieno ja intensiivinen kokemus, juttelimme nauhalle ja äänitimme muutaman biisin. Bändin nimeksi keksimme hippihenkisesti "The Kautsunummi Studioband And His Living Strings Yellow Buss Orchestra". Äänitimme neljä omaa biisiä: *Big Bill Brady*, *Sometimes*, *Katson Yksin Merenrantaa* ja *Early Bird*. Pitäisikö näistä kappaleista tehty levy salakuljettaa museoesineeksi?

Illalla niiden muutaman oluen jälkeen juttelimme ja minä sanoin, että kun vanha Tetetermite hajosi, niin perustetaan New Tetetermite. Sanoin Stewelle, että vaikka se on vielä ihan vihreä poika, niin tule bändiin mukaan. Pääset New Tetetermitesseihin .

”..tesseihin,” Stewe toisti. ”Kyllähän se sopii. Sen jälkeen sehän on ollut kuuluisa bändi. Sai vähän vahvistusta nääs.”

”Heh heh, kaukoviisauttako?”

Tulimme kotiin ja Stewe jutteli jossakin Wandon kanssa ja kertoi omista biiseistämme. Wando sanoi olevansa kateellinen. Jostakin kumman syystä soitin nämä biisit myös Jukka Konttorille (Jyväskylän musiikkimoguilille, ja hän myös ihmetteli positiivisesti aikaansaannoksiamme. Ei näistä sitten mitään sen kummempaa tullut. Kyseessä oli vain joutoaikana tehty projekti. Mutta jäiköhän asia kytämään, kun me kolme olimme aktiivisia aloittamaan omien kappaleiden rustauksen 1980-luvun lopulla.

”Olin mukana Stewen kanssa tuossa tapaamisessa Wandon kanssa”, Roope komppaa. ”Se oli varmaan jo vuonna 1970. En muista siitä juuri mitään muuta kuin tuon, että Wando oli tosiaan kiinnostunut omista biiseistä.”

Tetetermiten hajottua Roope siirtyi todelliseen huippubändiin. Roope kertoo tästä seuraavasti:

"Muistaakseni aika pian Tetetermiten lopettamisen jälkeen syksyllä -68 Wando tarjosi - vai oliko se Palle - kitaristin paikkaa uuteen Silveryn kokoonpanoon. Basistiksi oli kutsuttu Jyväskylän kovin basisti Jussi Kauppinen. Kyllähän se vähän aluksi hirvitti, kun tiesi tentti- ja ylioppilaskirjoitusten ajan olevan kiivasta treeni- ja keikka-aikaa. Mukaan kuitenkin lähdin, enkä kadu sitä yhtään."

Roope löysi lopulta ihan riittävästi aikaa lukemiseen ja soittamiseen. Harjoituskämppä oli keskellä kaupunkia Suvannon omistaman elokuvateatteri Suomi-Elon sisäpihalla. Sisäänkäynti oli jotakuinkin nykyisen Stadiumin kohdalla.

"Porukan touhu oli vähän 'huuruisempaa ja savuisempaa' kuin Tetetermiten, mutta hauskaa oli", Roope jatkaa. "Keikka- ja kesätyöpalkkioilla ostin 100 wattisen Selmer-vahvistimen. Kitarani oli edelleen vanha kunnan Hagström, johon liitin jonkinlaisen särkijän esiasteen. Keikkapalkkiot eivät olleet kummoisia. Muistan, kuinka Accuset-laulukamojen velaksiosto johti trattoihin ja Wandon isän lompakolle."

Silveryn musiikkimieltymyksiin vaikuttivat mm. bändit Vanilla Fudge, Ten Years After, Deep Purple, siis jonkunlaista proge- ja jopa jazz-meininkiä sekoitettuna heavy-musiikin ensiaskeliin. Tarkoitus oli keskittyä enemmän soittoon ykkössilveryn stemmalaulua unohtamatta. Vuonna 1969 YLE järjesti ensimmäiset Pop-musiikin SM- kilpailut.

"Demonauhojen perusteella valittiin muistaakseni 10 bändiä loppukilpailuun Vaasaan. Mukaan päästiin ja sijoituttiin hopealle lappeenrantalaisen Kopet-bändin jäkeen. Tuossa bändissä lauloi ja soitti trumpettia muuten Pave Maijanen. Loppukilpailun osittainen nauhoitus löytyy YLE:n arkistosta."

Roope keikkaili Silveryn kanssa ympäri Suomea. Muutamia keikkoja he tekivät myös Arto Sotavallan ja Sammy Babitzinin taustabändinä. Sammy ei ollut tuolloin vielä kuuluisuus. Roope muistaa, kuinka Rovaniemellä yleisö vihelsi Sammyn tullessa Silveryn soiton jälkeen laulamaan *Twilight Timea*.

"Rakastuin Marjutiin kesällä -69. Aloitin myös opiskelun heti syksyllä 1969 Jyväskylän yliopistossa", Roope kertoo tämän ajan lopusta. "Keikoilla kiertäminen alkoi tuntua työltä. Toisaalta Jussi ja Wando olisivat halunneet niitä enemmänkin. Taisi olla 70-luvun kevätpuolta, kun Silvery lopetti. Wando, Jussi ja Pallekin jatkoivat Hesän bändeissä (Jormas, HEC...). Sitten 70-luvun alku teki meistä monen muun opiskelijan tapaan vasemmistolaisia. Stewe teki näyttävän uran Jos-Agitissa laulaen kuorossa vallankumouslauluja. Minä hurahdin perin pohjin fyysikkään ja kiihdyttimiin."

Stewe ja Roope musisoivat myös tässä vaiheessa jonkin verran yhdessä.

"Näin me teimme", Stewe muistelee. "Siinä oli varmaan Roope'n veli Rise mukana ja joitain muita, mutten en muista ketä. Me harjoiteltiin jossain pukuvarastossa. Kappaleet olivat sellaisia kuten Spencereiden *Together Till The End Of Times* ja Beatlesien *I'm so tired*. Olin todella huono. Minusta tuntui, että minua yritettiin laittaa sellaisiin saappaisiin, jotka ei ollut mun omat."

”Se oli Kannisen pukutehtaan varasto. Sen muistan, että Tete-
termiten entisiä kampeita oli jossain vaiheessa siellä ja Kannisen
Markku, Heikkilän Jussi, Nousiaisen Jukka ja minä niillä soitettiin.
Mutta sitä en muista, milloin se oli.”

”Joku mielikuva siellä soittamisesta minullakin on”, Timo lisää.

”Paikka oli joka tapauksessa Kannisen pukutehtaan alakerta,
jossa oli ruokala ja tehtaan tuotteiden eli valmiiden vaatteiden va-
rasto”, Roope jatkaa. ”Ja soittopaikka oli just se varasto. Mutta
tuota Stewen mainitsemaa sessiota en kyllä tosiaan muista. Jos
Stewe itseään tuolloin huonoksi arveli, niin minusta olisi kyllä
kitaran kanssa voinut todeta samoin kuin se elokuvan promooot-
tori Leningrad Cowboysista: Paskaa, ei kaupallista potentiaalia.”

”Opiskeluvuosina yritimme myös Roopen kanssa soittaa duo-
na, tyyliin Simon ja Garfunkel,” Stewe jatkaa muistelua. ”Harjoi-
teltiin ja tehtiin joku keikkakin, Roope varmaan muistaa tämän-
kin paremmin.”

”Joo, niin yritettiin. Sen täytyi olla Silvery-aikojen jälkeen eli
1970-71. Osattiin aika hyvin kaksiaänisesti Simonin ja Gar-
funkelin *Feeling Groovy*. Me esiinnyttiin kerran lyseolla jossain ihme
juhlassa. Laulettiin mm. *Aa aa Allin lapsi*. Olisikohan toinen biisi
ollut Donovanin *Colours?*”

”Sehän oli seurausta siitä, että me opiskeltiin molemmat matik-
kaa ja meidän tyttöystävät oli ainakin vähän aikaa toisilleen
tuttuja.”

Stewe kokeili myös laulujen sanojen suomentamista.

”Tein tekstin lauluun Eleanor Rigby, ei se minusta huono ollut.
Tämä oli varmaan jo vuonna 1968.”

”Niihin aikoihin kun termitit lopettivat kirjoitusten lähestyttyä, Suomessa ja Jyväskylässä käväisi amerikkalainen nuorisopoppoo Sing-Out Up with People,” Olli kertoo tämän ajan puuhistaan.

”Porukan jäsenistä joku yöpyi sekä mun että Manken kotona, ehkä partioyhteyksien takia. Poppoon energisyys oli tarttuvaa, ja lähdimme mukaan sen toimintaan. Olimme Manken kanssa jopa Italiassa Roomassa kesällä esiintymismatkalla. En ollut ihan hirmu innostunut, mutta homma sopi minullekin, kun muutakaan soitantoa ei ollut näköpiirissä ja kun se sopi tyttöystävälle. Lähtiessämme hommaan mukaan meillä kummallakaan ei ollut oikeasti käsitystä millaiseen patavanhoilliseen ja uskonnolla ratsastavaan porukkaan olimme joutuneet, mutta se selvisi kyllä ajan mittaan, oikeasti melko nopeasti, ja se homma kuivui sitten siihen. Ei vastannut meidän kummankaan maailmankuvaa lainkaan. Mukana toiminnassa oli muuten myös termiittiroudari Tilu Pasanen.”

Minä lähdin armeijaan syksyllä -69. Muistan, että sairastuin pahaan flunssaan lähtöhetkellä ja isä vei minut Kajaaniin Ford Caprilla ja minut passitettiin sieltä suoraan sairaalaan. Armeijassa tarvittiin upseerikerholle bändi. Me perustimme sellaisen. Siinä oli Helven Eki rummuissa, pelastusarmeijan pääjohtajan Wahlströmin poika ja yksi kaveri, joka soitti koskettimia. Tarvittiin basisti ja minusta tuli sellainen. Sorry Tiiti. Muistaakseni soitin jonkun oikeakätistä bassoa väärinpäin. Esiinnyimme useasti kerholla. Tämä kosketinsoittaja pyysi mua armeijan jälkeen basistiksi Tuulikki Elorannan bändiin, jossa hän soitti. Tuulikki Eloranta oli melko tunnettu iskelmälaulaja, jonka suurin hitti oli Edith Piafin *Hymni rakkaudelle*. Tanssikeikkojen sijaan hän esiintyi 70-luvulla enimmäkseen ravintoloissa. Minua ei asia kiinnostanut. Halusin

opiskella. Tyhmä jätkä. Sen jälkeen en bändikamoihin koskenut ennen 80-luvun loppua.

"Minä menin armeijaan vuonna -72", Tiiti kertoo omista armeijakokemuksistaan. "Edessä oli pitkä hiihtomarssi. Sain kuulla, että osallistuminen asevelvollisten henkisiin kilpailuihin vapautti tuosta inhottavasta retkestä. Kysyin itselleni kasarmilla kaveria: Olisiko kukaan halukas lähtemään kanssani henkisiin kilpailuihin laulamaan Eino Puumalaisen Rata-näytelmässä olevaa kappaletta 'Junttali Junttali Poo'. Muuan Pekka Mäkelä oli vapaaehtoinen. Minä lauloin kertosäkeeseen jopa toisen äänen. Lauluyhtyeiden sarjassa ei ollut muita osanottajia kuin sotamiehet Mänttari ja Mäkelä. He saivat hienot alpakkalusikat palkinnoksi."

Miehet alkavat puhua lisää armeijamuistojaan. Muistan, kuinka olin joutunut sammuttamaan suurta metsäpaloa Rantsilaan. Se oli kovaa hommaa, kun yhtäkkiä missä tahansa saattoi maasta nousta tulenlieskoja. Olin soittanut upseerikerholla ja he tiesivät urkuritaustani. Kajaanin kasarmilla oli joku kirkollinen tilaisuus ja sieltä lähetettiin hakemaan minut urkuriksi 150 km päästä. Menin juttelemaan sotilaspastorin kanssa ja sanoin, etten ikinä ole yhtäkään virttä soittanut ja tällä varoajalla en pysty sitä tekemään. Pappi sanoi: selvä, täytyy katsoa, mitä tehdään. Mutta onneksi sinä pääsit sieltä metsästä pois. Loikoilin itsekseni pari päivää kasarmilla käyden välillä sotilaskodissa kahvilla ja munkilla.

"Pekka, sullakin on sotilasmuusikkotaustaa."

"Joo, armeijan bändiin haettiin soittajia ja laulajia Haminassa. Minut valittiin ja pääsin laulamaan tässä ominaisuudessa upseerikerholle. Muistan, kun kerran vedin kurkku suorana ja antaumuk-

sella: Oi äiti, oi äiti tiedä en, ammuin jälleen yhden jäniksen. Rouvat katsoivat minua silmiin samalla kun tanssivat majurinsa tai everstinsä kanssa."

"Mullakin on kokemusta armeija-ajan bändihommista", Stewe puuttuu sotilaskeskusteluun. "Mekin kasasimme Heikkilän Jyrkin kanssa jonkinmoisen orkesterin ja esiinnyimme jossain tilaisuudessa. Sen kaltainen aktiivisuus oli kovasti plussaa. Eli summa summarum vaikuttaa siltä, että bändinjätkät ovat hienosti pystyneet lusmuilemaan soittotaidon varjolla armeijassa."

"Näinhän se taisi mennä."

Pekka ei malta olla kertomatta vielä yhtä tarinaa opiskeluajoinaan:

"Sitten kun menin opiskelemaan papiksi, ostin opiskelija-aikoina akustisen kitaran ja soitin kerran Hotelli Intercontinentalissa muotinäytöksessä pari biisiä: Jose Felicianon *Listen To The Falling Rain* ja Joan Baezin yhden Vietnamin sotalaulun. Nauhoitin laulaen ja soittaen kitaraa nämä ja muutaman muun biisin kasetille ja lähetin Fazermusiikkiin. Itse Topi Kärki vastasi minulle, että meillä ei ole käyttöä sinulle, vaikka osaat laulaakin melkoisesti."

"Hieno kertomus. Jokaisella bändillä täytyy olla oma Toivo Kärki-tarinansa. Tämä on meidän."

Olimme jonkin verran muutenkin tekemisissä toistemme kanssa lyseon jälkeen. Timo mainitsi jo aiemmin pesäpallon pe-luusta Cygnaeuksen koulun kentällä. Se oli aikaa jolloin Julinin Sanna ja Ahosen Lilli olivat vielä lastenvaunuissa. Nuo Lillin lastenvaunut oli Maikin sisko Iikka ja hänen miehensä Retu löytäneet Ota-

niemestä hyljättyinä ja varustettuna ”Lapset leirille” tarralla. Timo ja Maikki päälystivät ne punaisella vakosametilla Lilliä varten. Lillin jälkeen ne matkasivat Olariin Ansion Heidille. Tätä taidetaan nykyään kutsua kierrättämiseksi.

Me kävimme Ahosilla kylässä heidän asuessaan Äänekoskella ja Oulussa.

"Ollikin vieraili luonamme Äänekoskella", Timo muistelee hymyissä suin. "Mukava muisto tuosta vierailusta on sellainen, että aamulla lähtiessäni viemään lapsia päiväkotiin ja sitten töihin Olli jäi vielä meille aamukahvipöytään, koska hänellä ei ollut kiirettä ja Peppi Pitkätossu -kirja oli vielä kesken."

Jos vielä lopuksi mietti meidän opiskelemaan lähtemistämme ja uravalintojamme, toisilla oli sattuma pelissä, toisilla ei. Emme me paljon keskustelleet, mitä kukin aikoo koulun jälkeen ryhtyä tekemään. En tiedä, kuinka kirkkaana kullakin oli mielessä, mitä heistä tulee isoina. Mutta minulla ei ainakaan, ei mikäänlaista ideaa eikä halua. Pakko oli kuitenkin. Isäni ja veljeni olivat ekonomeja ja tuntui jotenkin helpolta vaihtoehdolta mennä Kauppakorkeakouluun, varsinkin kun minulla oli sen verran hyvät paperit, että tiesin pääseväni sinne ilman muuta. Ja hyvä asia oli, ettei siellä ollut pääsykokeita. Äiti ei oikein pitänyt ajatuksesta. Eikös tässä perheessä ole jo ihan riittävästi ekonomeja. Mutta sinne menin.

Tiiti oli innostunut urheilusta ja muistaakseni hän alunpitäen haaveili urheilutoimittajan työstä. Tiiti kertoo totuuden:

"Olin kiinnostunut urheilusta, mutta vielä kesällä 1968 mulla ei ollut mitään hajua, mitä rupeen isona tekemään. Loppukesästä sitten sukulaiseni ehdotti, että ruppepa toimittajaksi. Niinpä

rupesin. Niin yksinkertaista se ammatinvalinta voi olla. Hyvä oli valinta.”

Minusta oli hyvin luonnollista, että Olli lähti lukemaan matemaattisia aineita ja fysiikkaa. Olihan hän tehnyt meidän monen matikan tehtävät jo vuosia. Roope ja Stewe lähtivät samalle tielle. Minusta se ei ollut niin itsestään selvää, en tiedä miksi, olivathan he tosin hyviä matemaattisissa aineissa. Sen sijaan Timolle sopi mielestäni oikein hyvin psykologia ja Pekka oli ollut seurakuntahommissa mukana niin, että miksipäs ei.

Tällaista elämä on. Sattuma ja oma tahto vuorottelevat. Joka tapauksessa me hajaannuimme kukin tahoillemme 17 vuodeksi. Alkoi opiskelun, perheiden perustamisen ja uran luonnin vuodet. Mutta annetaanpa jokaisen veljeksensä kertoa omin sanoin, miten elämä tästä eteenpäin vei.

Osa II

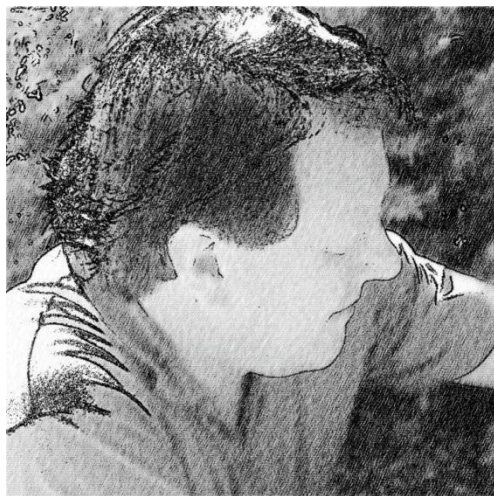
Seitsemän veljestä

Timo Pentti Sakari Ahonen

Synnyin 21.3.1950

Vanhempani Paavo Pentti Ahonen ja Meri Inkeri Ahonen os.

Porra

Kaikki ei alkanut siitä kun synnyin, vaan jo paljon aiemmin. Isäni oli kotoisin Leivonmäeltä Aholan talosta. Talosta, joka puoli vuosisataa myöhemmin kietoutui myös osaksi minun ja perheeni elämää. Taloksi, jossa tätä nyt kirjoitan ja jota kautta olen saanut kosketusta myös siihen maailmaan johon isäni syntyi ja kasvoi ja joka oli minulta vuosikymmenet varjossa. Varjossa siksi, että

muutamia hataria mielikuvia lukuun ottamatta (siitä, miten nukun Aholan salissa ja herään kun aamu aurinko valaisee kukallisia tapetteja tai miten tätini huhuilee lehmiä laitumelta tai miten kummisedän kanssa haetaan hevonen haasta) tärkeät asiat perheellemme tuntuivat tapahtuvan äitini suvussa ja siellä mistä hän oli kotoisin eli rannikolta pienestä Särkisalon (Finby) kunnasta, jossa ”pappa Wilenius” toimi pappina.

Miksi näin oli? Ei se varmaan ollut äitini pahansuopuutta tai isäni taustan väheksymistä. Ehkä enemmänkin sitä, että äitini oli sosiaalisempi ja uskon, että jollain tavalla isänikin nautti vaikkapa kesäretkistä äitini kotiseudulle ja sukulaisiin. Jo varhain minulle kuitenkin välittyi sellainen käsitys, että äitini suku, vaikka ei ollut mitenkään vauras, päinvastoin, oli osa jotakin suurempaa kulttuurista sukutarinaa, joka sai alkunsa kauppaneuvos Johan Sederholmista ja eli Pensalon pappilassa. Siihen kuuluivat lasten oppikouluajan opiskelijakortteeri Turussa, aurinkoiset kesät Särkisalossa, meri, kalastus, laulu ja musiikki ja myös ruotsin kielen sujuva hallinta (mitä jo pienenä ihmettelin. Silloin kun keskustelu kääntyi ruotsinkieliseksi, oltiin tultu aroille alueille).

Sodan jälkeen, kun isäni olisi halunnut opiskella veiston-opettajaksi, mutta hänen äitinsä, joka oli jäänyt leskeksi, katsoi, että on järkevämpää mennä kalatalouskouluun, kun siitä saa nopeammin ammatin ja äitini, joka oli ollut lastentarhanopettajana Ebenezerissä Helsingissä ja tullut perustamaan lastentarhaa Jyväskylään, kohtasivat toisensa Jyvälän kortteerissa. Oliko se tulista rakastumista, vai sodan kokeneiden ja tärkeitä vuosia menettäneiden aikuisten ihmisten vahva halu saada itselleen ihan oma perhe, en tiedä. Minusta päätös oli kuitenkin hyvä.

Minä synnyin perheemme esikoisena 1950 Vellamonkatu kolmen asuntoon, asuntoon, joka oli oleva myös minun perheeni tärkein koti ja on sitä nytkin. Elämä tuossa pienessä kerrostaloyhteisössä ”Velkaisten talossa”, kuten sitä naapurin isäntä nimitti, oli varsin vilkasta, koska kaikissa asunnoissa oli lapsia eikä leikkikavereista ollut puutetta ja alakerrassa oli askarteluhuone, joka toimi monenlaisten puuhastelujen ja näytelmien näyttämönä. Perinne oli, että äitini kokosi koko talon lapsikatraan joulun aikaan katsomaan kaupunginteatterin lastennäytelmää, ja sitten välipäivinä pyrimme ”rekonstruoimaan” sen askarteluhuoneessamme.

Lukuun ottamatta joitain traumaattisia takaiskuja, kuten toisella luokalla virkkaamani sipulipussin katoaminen koulun kevätnäyttelystä ja tärkeän Tex Willer kokoelmani menettäminen, kun lainasin sen Kiven Paavolle - elämäni oli onnellista. Cygneuksen koulu oli aivan naapurissa. Vasta myöhemmin olen ymmärtänyt, että samassa koulussa oli kaksi ihmistä, joista tulisi minulle tärkeitä läpi elämän. Anna-Maija Mikkonen oli pikkuveljeni kanssa samalla luokalla ja asui toisella puolella koulua Ahdinkadulla. Haluaisin sanoa, että muistan hänet jo tuolta koulun pihalta, mutta en muista. (Paljon myöhemmin seurustelumme ensimmäisenä jouluna näin paljon vaivaa pimiössä valmistaakseni valokuvan, jossa hän ja minä olemme juuri tuon ikäisenä. Se onnistui, kiitos veljeni luokkakuvan). Sen sijaan muistan Teuvon, joka oli kanssani samalla ”Pesäpallo-Tenon” luokalla ja asui hevosehaan toisella puolella, kun katsoi kerrossänkyjen yläsängystä meidän makuuhuoneesta.

Oppikouluun pyrkiminen. Pelko epäonnistumisesta ja helpotus

kun tulokset tulivat. Isä oli minusta ylpeä, tunsin sen, vaikka ei hän sitä sanonut, ei ollut tapana. Varjon noihin vuosiin heitti isäni sairastuminen. Jotain keuhkoissa, tubi, Kinkkomaan sairaala. Isä heitti meille lapsille karkkipussin ikkunasta nurmikolle ja teki rottinkitöitä. Äiti oli huolestunut ja yritti viedä eteenpäin Muuramen kesämökin rakentamista, joka oli samaan aikaan menossa.

Vähitellen koulussa alkoi syntyä niitä ystävyysuhteita, joista tämä kirja kertoo. Jotenkin niiden kymmenien ja satojen mahdollisuuksien verkostosta valikoitui ne ihmiset, joista tuli tärkeitä. Mutta koska he ovat tarinan päähenkilöitä, jätän heidät ja siirryn aikaan jolloin kävi selväksi, että ajatus siitä, että Tetetermite oli ja meni, alkoi hiipiä tajuntaa.

Anna-Maija, tästä lähtien Maikki. Tyttö, jota en huomannut Cygneus-koulun kentällä, käveli minua vastaan koulumatkoilla. Tuli vastaan yleensä Harjun kohdalla. Oikeaa rakastumista en ollut ennen kokenut. Myöhemmin ymmärsin, että aloin stalkata häntä. Missä hän asui? Helppo homma, vaatii vaan jäljittämistä. Mistä rapusta hän kävelee sisään Tellervonkadulla maalaisten viinakaupan talossa? Hän on Tipulasta, miltä luokalta? Ketä tuossa rapussa asuu? Siskoni Tuuli oli onneksi samassa koulussa. Kiihtos vuosikertomusten ja tieteellisen tarkan poissulkutekniikan, jäljitys onnistui! Mac Grilli syksy ennen ylioppilaskirjoituksia edellisenä päivänä ennen ensi lumen satamista - onnen päivänä! Vihreä mohairpusero (miten pehmeä se olikaan) ja mikrohousut.

Kirjoitukset, joista vielä myöhemminkin näin painajaisunia, Maikki Sveitsiin kesätöihin, kirje päivässä, runoja. Syksyllä armeijaan. Loputtoman pitkät 11 kuukautta. Inhosin armeijaa. Kieltäy-

dyin RUK:sta, jouduin puhutteluun, ”mikä kuvittelin olevani?”. Pääsin opiskelemaan psykologiaa, onkohan siitä ammatiksi? No, jos vaikka jaksaisi humanististen tieteiden kandidaatiksi ja katsoisi sitten. Maikki alkoi opiskella ranskaa (mistä oli paljon hyötyä paljon myöhemmin Normandiassa Teron ja Liisan talolla, kun alkuperäisen vesiputki oli posahtanut).

Muutimme Vellamonkadulle. Me, vastanaineet, jotka olimme saaneet Maikin pikkuveljen (Nuorisoliiton kasvatin ja aktiivin, sittemmin Talouselämä-lehden toimittajan) ottopojaksemme, kun Maikin vanhemmat muuttivat Lahteen. Isäni puri kieltään (ymmärrän häntä nyt), kun näki miten maalasimme asunnon ruskeaksi ja oranssiksi Janatuisen Hilkan avustuksella... Kommuuni, Godard, Antonioni Blow-up... Che Guevara, Lautasellinen Quotemalan verta... Eläköön Algerialainen punaviini ja Porvoon lankku!... En oppinut polttamaan piippua, vaikka yritin. Puna-perjantait Ilokivessä ja Marxilais-Leniniläisen filosofian perusteet...

Innostuin opinnoista. Maikki ei päässyt kiinni ranskan kieleen ja vaihtoi sairaanhoitajakouluun (Painostinko? En tiedä). Alku oli vaikeaa, mutta nyt kun katsoo taaksepäin, hänestä tuli hieno hoitaja, terveydenhoitaja ja terveydenhuollon opettaja, jolle ihmisen kuuleminen ja auttaminen on ollut luontaista ja tärkeää.

Valmistuin psykologiksi. Vuodeksi Ouluun lastentarhanopettajakoulutuksen lehtoriksi. 28 neliön yksiö kiskurivuokralla Letkunpuiston kyljessä, minä, Maikki ja Lilli, joka nukkui auki-levitettävän sänkymme vuodevaatelaatikossa. Meistä ei tullut oululaisia, takaisin Jyväskylään, koulutukseen ja töihin perheneuvolaan

vuodeksi ja sen jälkeen Äänekoskelle perustamaan perheneuvolaa, Ilona on juuri syntynyt. Vakituinen työ-paikka ja elämä tuntui turvalliselta. Pikkukaupunki, jossa yhtäkkiä huomasi olevansa ”se perheneuvolan psykologi” ja kunnallis-politiikan pyörteissä, asuntolautakunnan puheenjohtaja. Uusia ystäviä, pikkukaupungin verkostot.

Maikki töissä Suojarinteellä ja sitten kouluterveydenhoitajana, minä perheneuvolan psykologina. Köysi alkoi kiristyä kaulan ympärillä. Tässäkö tämä on? Toisaalta helppoa ja turvallista, toisaalta niin kuristavaa. Joskus Jyväskylässä sunnuntai-iltana Ylä-Ruthin hämärässä, hengittämässä, Maikki ja minä pakokauhun vallassa, tontti Pallotiellä, talopaketti katsottuna. Se on siellä Koskella, Pallotiellä, meidän elämä, vai onko?

Olin aloittanut jatko-opintoja ja Jyväskylässä tulee työpaikka auki ja Vellamonkatu on tyhjillään. Nyt tai ei koskaan, paetaan kun vielä voidaan! Nopea muutto Jyväskylään, Pilvi on juuri syntynyt, henki alkaa taas kulkea. Teen jatko-opintoja. Valmistun neuropsykologiksi. Perustamme Niilo Mäki Instituutin, se tuntuu omalta, olen siitä ylpeä. Uppoan yhä enemmän tutkimuksen maailmaan, mutta olen saanut yhteyden taas niihin ystäviini, joista tämä kirja kertoo. Saan Yhdysvalloista Anna Elosen apurahan väitöskirjatyön loppuunsaattamiseen. Martti Takala sanoo luovuttaessaan sitä, että käytä se niin kuin parhaaksi katsot (viisas mies). Ostan sillä ensimmäiseksi rummut.

Väittelen tohtoriksi. Maikki lähtee kahdeksi vuodeksi Tampereelle opettajakoulutukseen. Ei ollut tarkoitus väitellä, kun tulin opiskelemaan yliopistoon. Asiat vaan johtivat toiseen. Yliopisto

imaisi minut sisään... tuntiopettaja, assistentti, yliassistentti, määräaikainen apulaisprofessori ja kehityspsykologian professori 2001... laitoksen varajohtaja, laitoksen johtaja.

STOP – kyllä se on syöpä, sanoo kirurgi. Oliko se tässä mie-
tin. Kipu, pahaolo, raihnaisuus, väsymys, viilleltynä ja sädetettynä,
voimattomana. Kaksin kotona, minä ja Maikki, joka jaksaa hoitaa
ja rakastaa. Punssileivos ja lämpötyyny, joka lievittää kipua, kun
solumyrkky kiertää suonissa. Aika kulkee hitaasti. Onko sitä vielä
jäljellä?

On sitä. Maikin kanssa yhdessä Afrikkaan, ties monennenko
kerran, avanne vielä sulkematta, hullut! Takaisin työhön. Vuodet
dekaanina ja juuri kun pitäisi alkaa jarruttamaan, yliopiston halli-
tukseen yhdessä Roopen kanssa.

Nyt yliopisto alkaa tuntua omalta. On tullut aika miettiä, miten
luopua siitä.

Heinäkuun puoliväli Aholassa. Sateinen viikko. Ilta on jo pi-
mentynyt, kun kirjoitan tätä. Juhannuksesta on jo kolme viikkoa ja
pimeys alkaa jo viipyillä metsänrajassa, vaikka ilma on sateen
jälkeen laheeta. Into 3v tulee saunasta ja on pukenut Sivulasta
löytämänsä vanhemman serkkunsa Aarnin verkkatakin päälleen.
Hän tulee ihan lähelle ja ojentaa hihaa minua kohti ja sanoi
”Haista, se tuoksuu ihan Aarnilta”. Ehkäpä se onkin niin. Sitten
kun unohdamme, mitä kukin sanoi ja oli ja miten asiat tapahtuivat
ja miltä ne näyttivät – kaikesta jää jäljelle ainakin - tuoksu.

Olli Tapani Serimaa

Synnyin 16.5.1950

Vanhempani Esko Hjalmar Serimaa ja Anja Marjatta Ahtola-Serimaa

Synnyin toukokuun 16. päivänä Helsingissä. En tiedä miksi juuri Helsingissä; äitini kun oli tuohon aikaan "Suomen Vetelin hammaslääkäri", kuten hän itse sanoi. Sodan jälkeen äitini valmistui hammaslääkäriksi, ja sai paikan kunnan hammaslääkärinä Vetelistä. Isäni oli siihen aikaan aika paljon Helsingissä, joten se voi

olla syynä siihen että synnyin Helsingissä.

Äitini oli nappikauppiaan tytär Jyväskylästä. Hän kirjoitti ylioppilaaksi Jyväskylän tyttölyseosta; samalla luokalla oli Teten äiti. Kirjoitusten jälkeen (1936?) hän lähti opiskelemaan lääkäriksi Helsinkiin. Jatkosodan syttyessä äitini oli melkein valmis lääketieteen kandidaatti. Jossain vaiheessa äiti valmistui lääketieteen kandidiksi, mutta ilmeisesti siihen aikaan lääketieteen proffat eivät vielä kukaan oikein suvainneet naisopiskelijoita, ja kokemansa syrjinnän takia vaihtoi hammaslääketieteeseen, josta valmistui lisen-siaatiksi sodan jälkeen 1946.

Isäni ja äitini menivät naimisiin vuonna 1949. Isäni ja hänen veljensä olivat silloin vielä sukunimeltään Samuelsson. He kuitenkin suomensivat nimensä Serimaaksi, joka ei tietääkseni tarkoita mitään. En tiedä mistä Serimaa tuli. Koska nimenmuutoksen tekivät vain isäni ja hänen veljensä, kaikki Serimaat ovat minulle suhteellisen läheistä sukua; kaukaisimmat ovat serkkuni lapsia. Äiti oli hetken Serimaa, ja eron jälkeen sitten Ahtola-Serimaa.

Vetelistä äiti ja minä muutimme takaisin Jyväskylään lähes heti minun synnyttyäni, en ilmeisesti ehkä ollut kirjoillakaan Vetelissä. Isä ja äiti eivät silloisen asuntopulan vuoksi saaneet omaa yhteistä asuntoa, mikä saattoi osaltaan vaikuttaa heidän eroonsa 1952 kun olin noin 2,5-vuotias. Isä meni uusiin, ilmeisesti rikkaampiin ja parempiin naimisiin, ja minulla on velipuoli Jukka ja sisarpuoli Kristiina. En ole kovasti ollut heidän kanssaan yhteydessä, mutta tavannut kyllä ajoittain (viimeaikoina useimmiten hautajaisissa).

Äiti piti sitten yksityispraktiikkaa Ahtolankulmassa ja myöhem-

min Vaasankatu 31:ssä, kunnes 1965 siirtyi keskuskansakoulun yhteydessä olleeseen kouluhammashoitolaan. Siellä hän paikkasi mm. rasavillin Matti Nykäsen hampaita. Äiti jäi eläkkeelle noin vuonna 1980.

Isäni oli kotoisin Lohjalta, Muijalasta. Hän oli Polin diplomi-insinööri, ja perusti siten myöhemmin Helsinkiin LVI-insinööri-toimiston, joka kulki hänen nimellään vielä jonkin aikaa 60-luvun lopulle asti, eli useita vuosia hänen kuolemansa (1961) jälkeen.

Isästä minulla ei ole oikeastaan mitään mielikuvaa, olinhan aika pieni eron aikana. Sen muistan, että joskus ehkä 4-5 -vuotiaana, kun olin Kirkkopuistossa muiden lasten kanssa puistotädin Hilda Kirmasen vahdittavana, joku vieras setä puhutteli minua, ja istuimme hetken puiston penkillä. Se oli ilmeisesti isä, mutta en muista lainkaan isää, ainoastaan sen puiston penkin. Minulla on kuitenkin muutama esine muistona isästä valokuvien lisäksi: tshekkiläinen ilmakivääri, jonka sain aivan liian nuorena, mutta jolla sitten hieman vanhempana pentuna ammuin mökillä maali- tauluun, isokokoinen ja komea purjevene, noin metrin mittainen, joka oikein purjehtii vedessä, ja on nyt mökillä takan päällä, ja hieno isän Brasiliasta tuoma pieni taulu, joka kuvaa Rio De Janeiro sokeritoppavuorta, ja joka on tehty kokonaan perhosen siivistä. Upea, vaikka ei varmaankaan ihan luontoystävällisin. Isä oli nuorempana merillä, ja kävi Brasiliassa joskus 40-luvun lopulla.

Lapsuus (50-luku)

Koko 50-luvun asuimme Jyväskylässä yliopiston kupeessa Ah- tolankulmassa. Siitä Ukki oli jossain vaiheessa, varmaan n. 1900- vuosisadan vaihteessa ostanut (tai rakennuttanut) kauniin empire-

tyylisen yksikerroksisen puutalon.

Kansakoulussa opettajani Essi Korhonen ihmetteli, kuin kirjoitukseni oli kovin huonoa. Tyypillisesti kirjoitin "kuolu", kun piti kirjoittaa "koulu", eli diftongit vaihtuivat; ja muuta sellaista. Asiaa tutkittiin oikein lääkärissä monta kertaa. Tuomiona sitten lopulta oli piilevästi vasenkätinen. Saattoi tuossakin jotain perää olla, mutta omasta mielestäni olen kyllä pääosin oikeakätinen. Minusta nykyinen diagnoosi olisi varmaankin lukihäiriö, ymmärtääkseni juuri tuollaiset virheet kuuluvat siihen. Mutta siihen aikaan ei taidettu lukihäiriötä vielä tuntea. Vieläkin mulla diftongit helposti keikkuu väärin päin.

Valitettavasti vuonna 1961 tai 1962 Ahtolankulman empiretalo hävitettiin ja tilalle rakennettiin siinä nyt oleva kerrostalo. Ylä-Ruth on oleellisesti Ukin kaupan paikalla. Me muutimme 1961 alta pois hieman ylemmäksi Vaasankatua (31) juuri valmistuneeseen kerrostaloon, kuudenteen kerrokseen. Usein viiletin pyörällä Teten kodin ohi silloista palokunnan mäkeä alas, ja olin lyskässä useimmiten ihan viime tipassa.

Nuoruus (60-luku)

Isäni kuoli jo marraskuussa 1961. Hautajaisissa tapasin veli- ja sisarpuoleni ensimmäisen kerran. Seuraavan kerran tapasin heidät vasta kun olin jo opiskelemassa, todennäköisesti Fammun hautajaisissa. Tapasimme sitten vielä muutamia kertoa minun opiskelijakämpässä Korkeavuorenkadulla. Jukalla oli uusi Black Sabbath albumi, mitä kuuntelimme, joten se on varmaankin ollut keväällä 1970. Isän perintönä sain Ahtolankulmasta yhden pikkuhuoneis-

ton nimiini.

Äidin kanssa matkustelimme jonkin verran 60-luvun alkukesinä. Ensimmäinen matka taisi olla Itävaltaan ehkä 1963. Ja Saksan eteläosiin, Baijeriin ja Alpeille seuraavana vuonna, 1964. Silloin letkajenkka oli suurta huutoa. Hotellimme alakerrassa oli kunnan Kneibe, jossa väännettiin Letkistä oikein olan takaa. Tuolloin ostin Beatlesin myös Beatlesien itsensä alkuperäisiin taustoihin laulaman singlen, jossa oli piisit *Komm, gib mir deine Hand* ja *Sie liebt dich*. Vuonna 65 kävimme vielä Gotlannissa ja Visbyssä. Paikka sinänsä oli mukava, mutta laivalla törmäsin joihinkin meidän luokkalaisiin ja sain hävetä silmät päästäni, kun olin niin mampapoika, etten matkustanut itsekseni. No toisaalta halvemmaksihan se minulle tuli ... Ja mikäs siinä, taisin silloin ollakin mammanpoika.

Opiskelu (70-luku)

Kesällä 1969 kävin pyrkimässä Polin teknisen fysiikan linjalle. Sitä varten piti lukea ensimmäinen luku Kalle Väisälän Vektori-analyysiä. Sen opettelu oli minusta mukavaa, ja oikeastaan silloin viimeistään tiesin, että olin lähtemässä oikealle tielle. Vaikka taisi se jo olla selvää kouluaikoinakin. Minulla oli silloin kaksi vaihtoehtoa: opiskelemaan joko Polille teknistä fysiikkaa tai Helsingin yliopistoon teoreettista fysiikkaa. Yliopistoon pääsin suoraan ylioppilastodistuksen perusteella, mutta Polille oli vaikea päästä; valintakoe oli pakollinen ja siitäkin vain parhaat pääsivät tekniseen fysiikkaan. Valinta ei ollut helppo, ja niinpä räknäsin että jos en pääse Polille, asia ratkeaa. Mutta pääsinkin Polille, joten ongelma ei kadonnutkaan. Kävin kesällä yliopiston teoreettisen fysiikan

laitoksella, jossa tapasin tulevat opettajani, Hannu I. Miettisen ja Hannu E. Miettisen Hannu I. on kova puhumaan ja kääntää pään kuin pään. Ja niinpä valitsin yliopiston, ja minusta se on ollut hyvä valinta. Olen nimittäin pohjimmiltani paremmin teoreetikko kuin insinööri. Osavaikutus voi olla myös sillä, etten silloin kesällä löytänyt Polilta ketään vastaamaan uteluihini.

Opiskelemaan tulin siis Helsingin yliopistoon teoreettista fysiikkaa 1969. Jouduin eroon Mankesta, ja matkustinkin sitten pari vuotta lähes joka viikonloppu Jyväskylän ja Helsingin väliä.

Manke oli minua kaksi vuotta nuorempi, ja kävi vielä koulua, mutta tuli sitten kirjoitettuaan myös Helsinkiin, ja asuimme pari vuotta sitten yhdessä Manken vanhempien omistamassa asunnossa Kristianinkadulla (9C) Krunikassa. Meille tuli kuitenkin ero vuonna 1974, ja silloin ostin muutaman sadan metrin päästä serkkuni Takalan Hannun entisen asunnon Kulmakadulla, jossa siis asun yhäkin. Kulmakadun ostin oikeastaan isän perintörahoilla, isän perintö oli noin 60 000 mk (1963), jolla sain sen Ahtolankulman uuden kerrostalon pikku huoneiston, ja Kulmakadusta maksoin siis 1974 kaikkiaan 128 000 mk, josta osa oli kyllä lainaa.

Opiskeluaikaan harrastin paljon trubaduurilaulantaa sekä erikoisesti yhteislaulantaa, kitaran säestyksellä. Joskus olin porukan ainoa soittaja, mutta useimmiten mukana oli myös muita. Ihan ensimmäisinä opiskeluvuosina, ehkä ensimmäinen syksy 1969 pois lukien, nämä lauluillat olivat suhteellisen yleisiä. Tämä oli hyvää harjoitusta korvalle, kun piti johtaa tai ainakin yrittää pysyä enemmän tai vähemmän epäviraisen ja pullopostilla viritty-

neen lauman mukana.

Termiittien lopetettua jäin kyllä kaipaamaan säännöllistä soit-
tamista. Minulla oli jopa ajatuksena aloittaa klassisen kitaran opis-
kelu silloin opiskelun ohessa, mutta valitettavasti se ei koskaan
toteutunut.

Opiskelin koko opiskeluaikani ihan tosissani ja kunnolla, mutta
osallistuin myös paljon opiskelijaelämään. Erityisesti ainejärjes-
tömme toiminnassa (Limes, matematiikkaa, fysiikkaa ja tietojen-
käsittelyoppia opiskelevien ainejärjestö) olin alusta alkaen
suurella innolla mukana. (Siellä tutustuin sitten useamman vuoden
kuluttua Rituunkin.) Olin opiskelun alkuaikoina mukana "edis-
tyksellisessä" opiskelijaliikkeessä nimenomaan Limeksen puitteis-
sa; en niinkään osallistunut poliittisten puolueiden tai ryhmittymien
toimintaan. Kovasti käytiin Vietnamin sotaa vastaan, Chilen
sotilasvallankaappausta vastaan, ja mielenosoituksissa opinto-
hallinnon ja YYA:n puolesta. Sitten kun Mankekin tuli Helsinkiin,
jatkoimme yhdessä mukana Limeksen toiminnassa. Emme olleet
osakuntajutuissa mukana, vaikka olimmekin Keski-suomalaisen
osakunnan (KSO) jäseniä; heidän juhlistahan termiitit olivat
käyneet jo 60-luvulla kahdestikin soittamassa. Edelleenkään emme
oikeasti olleet puoluepolitiikassa mukana, mutta kyllä Limes oli
silloin aika "edistyksellinen" ja (puolue)-poliittinen. Olin hyvin ly-
hyen aikaa jopa Limeksen puheenjoh-tajana (lähinnä sere-
moniallinen virka, ei toiminnanjohtaja).

Opiskelu aiheutti jonkinasteisen tauon musiikkiharrastuksiini,
mutta kävin kyllä joissain konserteissa ihan opiskelun ensi vuo-
sina. Mm. Hollies, Ten Years After, Fleetwood Mac, Procol

Harum...

Ritu mukaan ja eloa Kulmakadulla

Rituun tutustuin syksyllä 1976, kun Ritu tuli opiskelemaan. Limeksen jonkun uusille opiskelijoille tarkoitetun juhlan jatkot olivat "sattumalta" meillä (tätä sattui tuohon aikaan ja myöhemminkin varsin usein), ja siitä se alkoi. Ritu oli myöhemmin sitten myös kurssillani (FYMM), ja pärjäsi tietysti hyvin. Taisin kuitenkin olla erityisen varovainen Ritun arvosanojen kohdalla, ettei vain kukaan pääsisi sanomaan, että suosin Ritua. Myöhemmin muuttimme sitten yhteen (Kulmakadulle) ja vuonna 1982 menimme naimisiin.

Ritu oli alussa opiskelijoiden politiikassa hieman minua ehdottomampi, mutta kyllä se meiltä kummaltakin sitten jäi hieman taka-alalle.

Ritun kanssa innostuimme 80-luvulla punkista: Hassisen kone, Pelle Miljoona, ... Kävimme Tawastialla säännöllisesti erityisesti 80-luvulla, ja taas 90-luvun loppupuolelta alkaen. Nähty on varmaan noin satakunta keikkaa siellä. Ja sitten myöhemmin olemme käyneet kuuntelemassa vaikka ketä: Beach Boys, Zombies, Moody Blues, Uriah Heep, Popeda, Deep Purple, Black Sabbath, Gary Moore, Jeff Beck (mieliinpainuvimpia keikkojani Pori Jazzissa 2010), Eric Clapton, ...

Kulmakadulla oli 70-luvulla melko vilkas seuraelämä. Siellä vietin kymmentuhatpäivän synttäreitäni (noin 27 vuotta ja 4.5 kuukautta), jolloin sain lahjaksi kenkäläatikollisen tulitikkuaskeja, kaikkiaan (arviolta) 10 000 tulitikkua. Niitä on vieläkin noin puoli

kenkälaatikkoa jäljellä. Kulmakadulla asui myös jonkin aikaa suoraan meidän alapuolella Toni Edelman silloisen vaimonsa Marja-Leena Koukin ja poikansa Samulin kanssa. Useanakin sunnuntaiamuna alakerrasta kuului mm. Eija Ahvon laulu Tonin säestämänä. He harjoittelivat Tonin säveltämiä uusia biisejä. Mikä sen hienompi tapa herätä. Muutaman kerran olimme Ritun kanssa myös jatkoilla Edelmanneilla.

Kerran keväällä vuonna 1980 eräs naapurimme tuli aamuyöstä taksilla kotiinsa ison teatterikorkeakoululaisten remmin kanssa, ja soitti ennen lähtöään ravintelistalle meille ja pyysi meitä jatkoille. Ritun kanssa olimme jo nukkumassa, mutta pukeuduimme ja menimme kaksistaan kylään, kummallakin punkkupullo kummassakin kädessä. Ne jatkot kestivät pitkälle aamuyöhön. Aivan viime hetkillä, ennen poistumista, joukossa yksi nuori herra esitti laulun joka oli aivan uunituore. Ja lauluhan oli Hectorin uudelta levyltä 'Ruusuportti', nimeltään *Luossan kerjäläinen*. Ihastuin siihen välittömästi, ja selvitin asian nuorelta herralta. Seuraavana päivänä ostin levyn, ja kirjoitin sanat ja soinnut paperille.

Fysiikkaa opettamassa ja tutkimassa 1970- ja 80-luvulla

Tuntiassistentiksi jouduin tai pääsin jo toisen vuoden syksyllä, eli vuonna 1970. Teoreettisessa fysiikassa opiskelijoita oli niin vähän, että laskuharjoitusassistentteista oli suorastaan pulaa, ja niin moni ihan vasta-alkaja joutui pitämään harjoituksia heti itse kurssin suoritettuaan. No toisaalta siinä oppi sen mikä oli jäänyt hataraksi kurssilla, ja viimeistään asian oppi hallitsemaan, jos sen joutui luennoimaan. Eli toisaalta oli vaan hyvä kun heti joutui tuleen. Luennoimaan jouduin sitten kaksi vuotta opiskeltuani.

Pääosin teoreettisen fysiikan matemaattisia apuneuvoja (eli FyMM, fysiikan matemaattiset menetelmät).

Luennoin sitten Fymmaa monta vuotta. Opin laskemaan Lorentzin funktion ($= 1/(1+x^2)$) Fourierin muunnoksen niin hyvin, että pystyn sen vieläkin todistamaan ilman papereita, taululla liidun kanssa vaikka extempore. Siihen menee koko kaksoisluento, eli puolitoista tuntia. Todistus on lähes matemaattisen tarkka, pienin täsmennyksin täysin vedenpitävä, mutta tässä pääpaino on ymmärtää miten se lasketaan ja miksi se pätee, ei viilata matemaattista täsmällisyyttä. Luennoin vielä CSC:lle mentyänikin, ja Amerikoissa kirjoitin loppuun asiaa koskevan kirjan, FyMM II osat 1 ja 2, jotka ainejärjestömme Limes sitten kustansi. Niitä käytettiin oppikirjoina vielä aika monta vuotta mun jälkeenikin.

Minun oli alussa hieman vaikeaa sovittaa eksaktin tarkka matematiikka, jota matematiikan laitoksella vaalittiin, ja se sovellettu matematiikka, eräänlainen korkeampi laskento, jota fysiikka teorioissaan käyttää. Fyysikolle riittää ymmärtää matematiikkaa niiltä osilta, jossa sitä tarvitaan, ja ihan tarkan todistuksen olemassaolon riittää, sitä ei tarvitse välttämättä käydä läpi. Matemaatikko taas haluaa olla täysin varma siitä, että todistusketju on varmasti aukoton. Tässähän ei olisi mitään probleemaa, ellei matemaattinen lähestymistapa vaatisi usein niin pitkää matkaa, että fyysikolle tärkeisiin sovelluksiin päästäisiin vasta vuosien päästä. Tähän dilemmaan se mua edeltänyt luennoitsijakin kaatui; josta opin että liian syvälle matikan nippeleihin ei pidä sotkeutua. Mielestäni pystyin kuitenkin sovittamaan nämä hieman vaikeasti sovitettavat päämäärät: pyrin pitämään esityksen riittävän eksak-

tina, käyttämään oikeita käsitteitä, ja selventämään miksi ja millä ehdoin asia pätee, mutta sivuuttamalla useimmat tarkat todistukset kirjallisuusviittauksin.

Saatoin kuitenkin olla melko vaativa opettajana, vissiin. Mielestäni (silloin ja vieläkin) tentissäkin piti vielä oppia. Tapanani oli harrastaa sekä laskareissa että tenteissä moniosaisia tehtäviä. Niiden tarkoitus oli kyllä helpottaa tehtävän suorittamista johdattelemalla eteenpäin askel askeleelta. Mutta se poiki kuitenkin teoreettisen fysiikan laitoksen miesten vessan seinälle Siltavuorenpenkereelle seuraavan aforismin: Fymman koetehtävä: a) selitä maailmankaikkeus, ja b) anna kaksi esimerkkiä.

Pohjimmaltaan taidan olla matemaatikko. Eli kun pintaa raaputtaa, ensin tulee nykyinen tietokonenörtti, joka pelaa super-tietokoneiden kanssa, seuraavassa kerroksessa asuu fyysikko, sitten sisemmällä ihan teoreettinen fyysikko, ja aivan ytimessä on matemaatikko. Olen koettanut harrastusmielessä yhdistää hieman suurimpia kiinnostuksen kohteitani, musiikkia, fysiikkaa ja matematiikkaa. Ja edelleenkin luen sängyssä unta odotellessa matematiikan kirjoja usein. Tai Aku Ankkaa. Minulle on tullut edelleenkin Aku ihan kotiin tilattuna jo melkein kolmekymmentä vuotta.

Opiskeluajan hienoimpia tunteita oli se kun yhtäkkiä, melkein valaistuksenomaisesti ymmärsin "matematiikan kokonaisuuden." Siihen asti olin kyllä pärjännyt matematiikassa hyvin, mutta siitä huolimatta se tuntui jotenkin sirpaleiselta, ja kokonaisnäkemys puuttui kokonaan. Mutta noin neljän vuoden opiskelun jälkeen, matematiikan lisensiaattikursseilla valaistus sitten saapui. Eikä onneksi ole hävinnyt vieläkään.

Tätä kahtiajakaisuuttani osoittaa myös se että tein gradun matematiikasta, mutta sivugradun ja lisensiaatin teoreettisesta fysiikasta, josta sitten myös kirjoitin kourallisen tutkimuspapereita suomalaisten, venäläisten (Vladimir Minogin) ja unkarilaisten (Varró Sandor) kollegojen kanssa. Armeijassa alokasaikana kirjoitin yhden artikkelini loppuun. Tutkimusaiheeni oli valon ja materian vuorovaikutus, ja erityisesti atomien ja molekyylien jäähdyttäminen laservaloa hyväksi käyttäen. Juuri niistä sen ajan tutkimuksista tuli fysiikan Nobel vuonna 2007, ja olen todella ylpeä siitä, että osallistuin silloin pieneltä osaltani palkittuun tutkimukseen. Tunsin henkilökohtaisesti oikein hyvin kaksi kolmesta Nobelistista, yhtä en kovin hyvin.

Töissä supertietokoneella (80-luku)

Vuonna 1984 menin "aprillipilaksi" CSC:lle (nykyään CSC – Tieteen tietotekniikan keskus) fysiikan erikoismieheksi. CSC:ssä oli silloin 18 henkilöä, nyt jo liki 300. Nykyään CSC on opetusministeriön ja korkeakoulujen omistama voittoa tuottamaton osakeyhtiö.

Pian jouduin supertietokonetta hankkimaan. Superkone antoi kuitenkin odottaa itseään. Vihdoin vuonna 1987 valtionvarainministeriö näytti superkoneen hankinnalle vihreätä valoa, ja saimme hankintamäärärahasi 50 miljoonaa markkaa, eli noin 10 miljoonaa dollaria. Suurimmat superkoneet ovat oikeastaan aina maksaneet korkeintaan noin 20 miljoonaa dollaria, joten tiesimme saavamme Suomen oloihin ja kokoon nähden melko hyvän laitteiston.

Olin tiiviisti mukana superkoneen hankinnassa, ja kun Cray

vihdoin saatiin valittua hieman "vaikean" prosessin jälkeen (mm. emoyhtiömme VTTK puolusti voimallisesti mielestämme tutkijoiden käyttöön sopimatonta IBM-laitteistoa), vedin sen asennusprojektia ja johdin sitä ryhmää, joka sitä sitten pyöritti. Supertietokone asennettiin kahdessa vaiheessa: tammikuussa 1989 tuli väliaikainen Cray X-MP EA//14se, ja loppusyksyllä 1989 lopullinen ensimmäinen suomen supertietokone, teholtaan noin nelinkertainen Cray X-MP EA/432. Toimitusjohtajamme oli vuoden verran sapattivapaalla, ja sinä aikana hankimme vielä superkoneen odotusaikana vanhentumaan ehtineen OPMVAX-edustakoneen tilalle minisuperkoneen CONVEX, jonka hankinta- ja asennusprojekteja vedin. Siinäkin oli omat mutkansa, mutta kunnialla siitä selvittiin. Myöhemmin meillä on ollut monenlaisia supertietokoneita, joita ovat toimittaneet IBM, Cray, Silicon Graphics ja HP, ja joiden hankinnassa, ylläpidossa ja käytössä olen ollut vaihtelevasti mukana.

Amerikoissa 90-luvun alussa ja töissä uudestaan (2000-)

Olin supertietokoneen myötä joutunut myös mukaan aika lailla hallinnolliseen puuhaan mukaan; olin useammankin arvovaltaisen CSC:n toimintaa ohjaavan, rahoittajamme opetusministeriön asettaman toimikunnan sihteerinä. Näissä hommissa oli melkoisesti työtä. Ja ehdin jo perusteellisesti leipääntyä papereiden pyörittämiseen, ja hieman johtotehtäviinkin; olen selvästi paremminkin sellainen joka haluaa tehdä itse, vaikka sitten ohjelmointia tai kynällä ja paperilla laskemista. Niinpä kun Ritulle tarjottiin mahdollisuutta lähteä post-dociksi Kaliforniaan, Stanfordin yliopistoon, tartuimme innolla tilaisuuteen. Minunkin oli tarkoitus siellä opiskella, mutta taisin enimmin kirjoittaa FYMMan monistetta.

Minulle oli todella merkittävä asia, että Termitet aloittivat taas uudestaan silloin 80-luvun lopulla. Juuri hienompaa asiaa ei ole. Huomasin kuinka olinkaan bändisoittamista kaivannut. Silloin Kaliforniaan lähtiessäni ainoa mieltäni askarruttanut asia oli se, että en sinä aikana voinut osallistua soitantaan.

Pidimme kovasti Kaliforniassa olostamme, säähän siellä oli jopa yksitoikkoisuuteen asti hyvä, aurinkoinen ja satamaton. Vuodenajat ovat kaikki samanlaisia. Kaliforniassa meidän piti olla vain yksi vuosi, mutta se venähti kahdeksi (syksystä 1991 syksyyn 1993). Kun tulimme takaisin Suomeen, suuri lama oli noin vuotta sitä ennen iskenyt, ja Helsinki ja koko Suomi oli aika erilainen kuin lähtiessämme. Toki kahdessa vuodessa ehtii ilman lamaakin kaikenlaista tapahtua.

Palattuamme jatkoin CSC:llä superkonehommia, mutta tein kaikenlaista muutakin, kuten verkkohommia, johdin mikrotietokoneyksikköäkin hetken, mutta kun en tykännyt siitä edelleenkään, jatkoin enemmän suunnittelu- ja toteutuspuolella, vähän kaikenlaista. Kirjoitin sähköpostioppaankin, joka tietenkin nyt on osin vanhentunut, vaikka ei niin pahasti kuin luulisi. Sähköposti toimii edelleen samoin periaattein. Sittenmin 2000-luvulla olen tehnyt vaikka mitä, pääosin kuitenkin eurooppalaista grid-yhteistyötä DEISA- ja viimeksi PRACE-projekteissa. PRACE työtä jatkan vieläkin, jonkin aikaa, mutta eläkkeelle jääminen alkaa olla jo lähellä.

Joka tapauksessa Amerikoista palattuamme alkoi mielessäni hiljalleen kypsyä tarkoitus kehittää itseäni enemmän musiikin alueella ja laajentaa musiikkiharrastustani. Otin selvää mm. Game-

lan-musiikista. Se on muutaman vuosisadan takaista Indonesia-laista klassista "sinfonista" hovimusiikkia, jota soittaa usein monikymmenpäinen, jopa noin satapäinen, orkesteri. Kävimme Ritun kanssa sellaista harvinaisuutta täällä Helsingissä kuuntelemassakin. Soittimet ovat pääasiassa erilaisia kelloja ja metallofoneja, suurin ja tunnetuin on se elokuvissakin nähty iso gongi. Asteikko on länsimaalaisesti erikoinen, vaihtelee orkes-terista toiseen, ja on "epävireisen" kuuloinen länsimaiseen musiikkiin tottuneeseen korvaan. Asteikkoja on oikeastaan kaksi, heptatoninen eli seit-sensävelinen pelog ja vanhempi, pentatoninen slendro. Myös in-tialaiseen ja arabialaiseen musiikkiin yritin perehtyä.

Perustimme myös muutaman muun CSC-läisen kanssa työ-paikkabändin noin vuonna 1996 tai 1997. Siitä oltiin jo pu-huttu pitkään, mutta sitten hiljalleen asiassa ryhdyttiin tositoimiin. Bändin nimeksi pantiin CSC kunniaksi Cosmic Sound Check, eli kosmikkit. Noin 15 vuoden urakan jälkeen toiminta hiipui noin 2012. Sen rauniolle syntyi kuitenkin entistäkin ehompi ja aktii-vinen PWRHeat, johon edelleenkin kuuluu kolme CSC-läistä, mutta emme pidä itseämme mitenkään työpaikkabändinä.

Samoihin aikoihin 90-luvun lopulla lähdin myös hetken mieli-johteesta harrastamaan yhtä amerikkalaisen juurimusiikin osa-alueetta eli bluegrassia. Sitä opetettiin Toimelan kansalaisopistossa. Siellä opin tuntemaan koko sen porukan josta kehkeytyi täysin akustinen Nurkkatanssiorkesteri eli nurkkikset, soittiminaan läski-basso, viulu (fiddle, figeli), kitara ja laulu; tyypillisistä blue-grass-soittimista puuttuvat vain mandoliini ja dobro. Nurkkis kehittyi hiljalleen osasta sitä porukkaa, jolla oli jamit ravintola Ankkurissa Punavuoressa aina perjantaisin Toimelan bluegrass workshopin

jälkeen. Nämä jamit olivat taas kerran jotain sellaista jota ilman ei pitäisi elää, se palautti mieleeni opiskeluaikaiset yhteislaulut; nyt vaan soitto oli todella hyvää ja kurinalaista, mutta soittamisen riemu sama. Ja mun onneton nuottikorva joutui taas kerran koville ja harjaantui oikein olan takaa, kun yritti pysyä pelkällä korva-kuulolla ja reaaliajassa tuntemattomissa piiseissä mukana, ja parhaassa tapauksessa jopa antaa niihin pieni omakin panos.

Ritun kanssa olimme joskus 90-luvun puolivälissä kesällä pari kuukautta Grenoblessa, jossa olevalla synkrotronilla Ritu teki mittauksia, ja minä sain tehdä töitä siellä kirjoittamalla yhden isomman dokumentin.

Ritun 50 v -juhlissa ja samalla meidän 25-hääpäiväjuhlissa syksyllä 2007 olivat kaikki minulle rakkaat ja tärkeät soittokaverit mukana: Termitet, Nurkkikset ja Kosmikit. Nykyään soittelen kosmikkien jatkon eli PWRHeatin kanssa kaapelilla lähes viikoittain, Nurkkisten kanssa usein, ja aina kun minulle suinkin mahdollista myös Jyväskylässä termiittien kanssa. Minusta on ollut hienoa nähdä miten hyväksi olemme tulleet soittamisessa. Toki parempikin aina voisi olla, mutta kyllä meiltä monet isotkin jutut sujuu todella mallikkaasti. En olisi ikinä silloin 60-luvulla uskonut että pystyisimme soittamaan ja ennen kaikkea laulamaan esimerkiksi *Go Now* -piisin.

Vuoden 2014 kesän korvalla meitä kohtasi sitten suuri suru. Ritu sairastui, ja olin sitten melkein kaksi vuotta omaishoitajana. Ritu kuoli huhtikuussa 2016 noin 58,5 -vuotiaana. Nämä viime vuodet ovat olleet todella raskaita, enkä ole vieläkään oikein toipunut. Samaan aikaan sain myös astman, mikä ei toki allergi-

suuteni takia ollut mikään ihme.

Vuonna 2000 minulla todettiin oikean käden keskisormen viimeisessä nivelessä okasolusyöpä. Sormen pää jouduttiin amputoimaan. Onneksi se oli oikea käsi, eikä vasen; vasemmassa kädessä tämä vamma olisi vaikeuttanut soittoa. Ja vuosien kuluessa olen saanut vasemman olkapääni sijoiltaan jo kaikkiaan neljästi. Ensimmäinen oli jo 1974, ja viimeinen vissiin 2011 itsenäisyyspäivän aikoihin, jolloin kaaduin liukkaalla Rautatieaseman edessä kitarakotelon kanssa ja sain pienen palan luustakin irtoamaan; sitä ei kuitenkaan ole onneksi tarvinnut leikata.

Muutenkin hiljalleen huomaa, että enää ei ole sittenkään ihan nuori.

Pekka Päiviö Mustonen

Synnyin 18.8.1950.

Vanhempani Usko Mustonen ja Ellen Inkeri Mustonen os
Sivonen

Äitini syntyi Riekkalansaassa 1927. Isoäitini Annan ensimmäinen mies oli Nikolai Buljugin. Hän oli ortodoksi. Nikolai kuoli pian ensimmäisen lapsen, Paulin, synnyttyä. Toisen avioliiton Anna solmi Sortavalan postinkantaja Eero Sivosen kanssa. Perheeseen syntyi neljä lasta lisää, äitini toiseksi nuorimpana. Eero kuoli äitini ollessa kaksivuotias. Anna tuli viiden lapsen kanssa

kahteen kertaan evakkoon. Äitini, jonka muisti on ilmiömäinen, kertoo ensimmäisestä 12-vuotiaana kokemastaan evakkomatkasta talvisodan sytyttyä: ”Eihän tässä huonosti käynyt, pääsin ensimmäisen kerran matkustamaan junalla”.

Äitini puolelta juureni ovat Sortavalassa, josta näkyy pian satamasta lähdön jälkeen Vanha Valamo, bysanttilaisen kulttuurin keskus alueella. Äitini on puhelias - ilo pintaan vaikka sydän märkänis -tyyliin - ja loputtoman rakastava ja armollisen hyväksyvä, aina läsnä ja käytettävissä. Hänen luokseen uskalsi mennä, vaikka olisi ollut kuinka tuhma. Hänen luonaan käyvät edelleen kaikki hänen 11 lastensa lasta. 79 vuoden ikäerolla ei ole mitään merkitystä, niin sosiaalinen ja joustava äitini on.

Äitini kautta minuun siirtyi syvä menetyksen tunne Karjalan maasta, jonne Jumala oli karjalaisen kansan asettanut asumaan satoja vuosia sitten ja jonka maan Stalin-piru vei. Voin melkein samaistua äitini kokemuksiin ja tunteisiin, kun hän kertoo elävästi, miten neuvostopommittajat lensivät Sortavalan yli ja naapurin luudantekijät, äiti ja tytär, kuolivat pommisirpaleisiin ja miten Nousiaisenmäen lapset, äitini mukana, nauroivat ääneen, kun vainajia vietiin pois hevostärryillä ja heidän jalkansa heiluivat kärryjen takareunan yli hassusti eri tahtiin. Näistä tuskallisista mielikuvista huolimatta tunnen, että minussa on äitini kautta puoliryssä, mistä olen kiitollinen. Melankolisuus, joka vaihtuu hetkessä rajattomaksi iloksi ja päinvastoin, kaikki vedetään tunteella. Äitini lauloi kauniilla äänellään yhä uudelleen – käki kukkuu siellä ja kevät on – kuin jostakin äärettömän kauniista Pyhän Kalevalan maasta.

Äitini sai minut aavistamaan, että olin heitetty outoon maailmaan, teurastamoon, joka on täynnä Hitlereitä ja Stalineja. Käsitys vahvistui, kun aloin lukea keskikoululaisena kuuden miljoonan juutalaisen kaasuttamisesta kuoliaiksi keskellä ”sivistynyttä ja kristittyä” Eurooppaa.

Isäni Usko Mustonen syntyi Savossa Akonpohjan kyläkoulun saunassa 1923. Isoisäni Matti Mustonen toimi kansakoulun opettajana vuosikymmenien ajan. Hän pääsi 1920-luvun alussa Ateneumiin opiskelemaan kuvataiteilijaksi. Mutta elannon hankkiminen perustamalleen perheelle toi hänet opettajaseminaariin Jyväskylään. Hän piirsi ja maalasi läpi elämänsä sekä kirjoitti runoja, oli suosittu puhuja ja kirjoitteli Savon lehtiin.

1930-luvulla Juankosken äärioikeistolaiset piirit palkkasivat paikallisen miehen ampumaan isoisäni, koska tämä kieltäytyi liittymästä IKL:ään. Kysyttäessä hän oli vastannut: ”En tule mukaan, minun on oltava kaikkien akonpohjalaisten perheiden opettaja”. Tehtävään palkattu mies sai kiväärin ja pullon viinaa mukaansa. Hän oli opettajan vakioireitin varrella metsässä väijymässä sovittuun aikaan. Tällä kertaa opettaja ei tullutkaan yksin vaan rinnalla kulki isoäitini Kerttu Mustonen. Mies selitti asiaa myöhemmin ilmeisen helpottuneena, ettei hän uskaltanut humalatilansa vuoksi ampua, koska olisi voinut osua opettajan vaimoon.

Eino Leinon vanhempi veli Kasimir toimi koulutarkastajana ja yöpyi aina Akonpohjan koululla, kun tarkastusmatka suuntautui Pohjois-Savoon. Eino Leinohan oli oikealta nimeltään Armas Einar Leopold Lönnbohm, jonka isä alk. Mustonen. Kun isoisäni teki kuolemaa, hänen nuorimman poikansa, minulle erityisen rak-

kaan sedän, Aatos Mikael Valomielen, vaimo Mirja Mustonen kysyi häneltä, onko se totta, että Eino Leino on hänelle sukua. Siihen hän sai vastauksen: ”Sitä juoppoa ei meidän sukuun oteta.”

Isäni toimi talvisodan aikana Kaavin kirkon jumalanpalveluksissa kanttorina ja hänen haaveenaan oli opiskella kirkkomuusikoksi. Sota muutti suunnitelmat. Teknisestä koulusta hän valmistui rakennusmestariksi ja teki pitkän uran SOK Vaajakosken tehtaiden rakennusosaston työpäällikkönä.

Isäni palasi jatkosodasta vänrikkinä ja sotasankarina. Hän oli ehdolla Mannerheim-ritariksi, koska haki joukkueensa haavoittuneen miehen linjojen välistä vihollisen tulen alla. Pelastunut sotilas kävi elämänsä loppuun kerran vuodessa tapaamassa isääni.

Isoäitini Kerttu pahoitteli sitä, että sota muutti nuoren miehen. Iloisesta lapsirakkaasta velikullasta tuli läheisilleen äkkipikainen ja kyvytön olemaan perheessä läsnä. Hän haki transsendenssia musiikista. Hän lauloi Jyväskylän eri kuoroissa vuosikymmenien ajan. Isäni tunnettiin työ- ja kuoropiireissä hauskana ja älykkäänä seuramiehenä.

Jouluisin oli mukavaa, kun äidin puolen sukulaiset kokoontuivat meille Kannaksenkadun omakotitaloon laulamaan tapaninpäivänä joululauluja. Isäni sairastui vakavasti vain 53-vuotiaana. Äiti toimi sitten 13 vuoden ajan omaishoitajana. Kun isä kuoli 1993, äitini ilostui ja nuortui. Päättelin, että hänellä oli hyvä omatunto isän hyvästä hoitamisesta, vaikka se oli välillä raskasta ja uhkasi hänenkin terveyttään. Äiti elää yhä ja täyttää tänä vuonna 89 vuotta. Mitä vanhemmaksi tulen, sitä enemmän kaipaen isääni, johon en koskaan ehtinyt tutustua.

Minä

Lapsuuteni oli onnellinen. Kesät olivat 1950-luvulla aurinkoisia ja uimavedet lämpimiä. Lapsuus kattoi ajan syntymästä oppikouluun pääsyyn. Olin aina ollut herkkä lapsi, joka vaistosi ympärillä olevien perheen jäsenten, sukulaisten ja ystävien keskinäisten suhteiden tilan ja tunnelman. Selostin vessan pöntöltä peiliin päin mm. urheilukilpailuja niin kovalla äänellä, että vanhempien piti tulla toppuuttelemaan ainakin silloin, kun meillä oli vieraita kylässä. Kun hyvin pienikokoinen Jyväskylän seurakunnan pastori ja loputtoman ystävällinen ja alituisesti hymyilevä pastori Armas Ostela oli kastamassa siskoani Leena Inkeriä, olin katsonut häntä ylös kasvoihin ja sanonut: ”Minä otan tuon kepin ja lyön sillä sinua Jumala.” Porin-Matti uunin vieressä seisoi hiilihanko, tuo keppi. Koin, että kaikkialla oli salattuja epämääräisiä uhkia. Joutuiko se siitä, että isä siirsi sota-ahdistuksensa minuun, esikoispoikaansa.

Lyseo

Poikalyseoon pääsy 1961 sai isäni hymyilemään. Hän osti minulle parhaan mahdollisen polkupyörän, kolmivaihteisen Crescentin, jossa oli myös nopeusmittari. Kun jätin pyörän Keskimaan siirtomaatavarakaupan eteen Kukkumäessä, pikkupojat koontuivat kadehtimaan ja ihmettelemään pyörää ja mittaria.

14-vuotiaasta alkaen olin joka kesä pari kuukautta kesätoisissa jollakin Jyväskylän rakennustyömaista. Oli outoa, että yleensä perheelliset rakennusmiehet olivat aggressiivisia ja kiroilivat hokeamalla v....a ja p.....ä, pieniä palkkoja ja kurjia töitä ja vihasivat kapitalisteja ja kaikkia herroja. Koko Suomessa vallitsi 50 -60-

luvuilla sodan jälkeisen elämän kauhu. Silloin en vielä ymmärtänyt, että rintamamiehet hoitivat sotatraumojaan juomalla viikonloppuisin ja muulloinkin. Oma isäni ei niin tehnyt. Hän oli iso-isäni tavoin raitis, ei tupakoinut, ei juonut kahvia ja oli kasvis-syöjä.

Lyseo-vuodet olivat sekä iloisia että vaikeita. Ensimmäisellä luokalla oli n. 45 poikaa, Pekka-nimisiä useita. Minun lisäksi mm. Pekka Linjama. Olin aina vähän ulkopuolelta tarkkailija, en halunnut kuulua laumaan. Monesti ihmettelin, mitä nuo pojat tuolla taas koheltavat. Kun luokkakaverit pelasivat jääkiekkoa Harjun kentällä, minä kiersin yksin pikaluistimilla rataa ja hioin luis-telutyöliä kentän eteläpäädyssä, missä oli usein tyttöluokka urheilutunnilla. Sain lisänimen ”Lordi”, mutten tiedä mitä siihen sisältyi.

Minua kiinnostivat kysymykset, kuten miksi on tyttöjä ja poikia, onko Jumala olemassa, miksi ihmisen historia on sotien historiaa, miksi on nälkää, oliko ensimmäinen ihminen Adam juutalainen, mitä ihminen voi tietää, onko kuoleman jälkeen mitään, voisiko sosialismi ratkaista minun eksistentiaalisen hätäni ja kai-puuni ehjään? Minusta ei tullut vasemmistolaista eikä oikeisto-laista enkä viihtynyt ns. uskovaisten pietistien laumassa. Halusin olla yksilö. Oma minä ja siinä kuohuvat voimat kiihottivat, mutta aiheuttivat myös ahdistusta ja levottomuutta.

Tetetermiteen laulajaksi

Kun pääsin mukaan Tetetermite-yhtyeeseen, oli se unelmieni täyttymys siitä huolimatta, etten edes osannut unelmoida sellai-sesta mahdollisuudesta. Pian koin, että laulaessani saatoin olla sitä

mitä olen. Siinä olin enemmän oma itseni kuin missään muualla. Kyse ei ollut vain esiintymisen tuomasta nautinnosta. Bändin harjoituksissa ja keikalla kaikki muu unohtui, laulu lauloi lävitseni kuin valo, joka tulee ylhäältä ja valaisee maailman. Olin myös ylpeä päästessäni hienojen kavereiden porukkaan. Koin, että rasakas sodan paino, suomalaisen elämänmenon kaunaisuus ja katkeruus ja täysin turhilla asioilla suomalaisia syyllistävän, elämän iloa pilaavan uskonnollisuuden varjot väistyivät. Tulimme osaksi uuden modernin ajan avarakatseisuutta, tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta. Peruskoulu ja hyvinvointivaltio saivat alkunsa juuri 1960-luvuilla, mikä ei ole sattumaa. Kaikessa siinä soi 60-luvun rock ja rhytm&blues, Them, Rolling Stones, Beatles, Pretty Things, Mamas and Papas, Bob Dylan jne.

Nuori mies etsii totuutta

Nuoruuden kiihko ja voima johtivat filosofian, teologian, psykologian ja historian tutkisteluun. Halusin lisätä ymmärrystä, viisautta. Omista vanhemmista ei ollut auttamaan nuoren miehen etsinnässä. Opettajissa ei myöskään ollut esikuvia eikä opastajia.

Koulu ei valmistanut sen enempää opiskelua kuin elämääkään varten. Koulu käsitteli tiedon niin, että meidät oppilaat saatettiin asettaa paremmuusjärjestykseen.

Etsin isähahmoa tai guraa, Gamalieliä, jonka jalkojen juureen voisin istua. Soitin eräänä syysiltana pastori Jaakko Jaatisen ovikelloa saadakseni keskustella. Se soitto muutti elämäni. Jaatinen kävi tuntiopettajana Lyseossa ja piti mielestäni älykkäitä aamun-avauksia. Hän ei puhunut hengellisillä fraaseilla vaan ymmärrettävää sen ajan arkista kieltä, jossa oli kuitenkin syvempää analyyt-

tisyyttä. Jaatinen johdatti minut jo lukioaikana Aapo Riihimäen keskustelupiiriin.

Riihimäki oli Hämeen Autovarusteen toimitusjohtaja ja omistajasukua. Hän oli myös lyseolainen 1940-luvun lopulta. Hän kävi opiskelemassa USA:ssa mm. taloustiedettä, mutta ei mieltynyt siellä vallalla oleviin oppeihin. Hän oli itseoppinut filosofi, jota mm. Jyväskylän yliopiston filosofian professori Reijo Wilenius piti 1900-luvun suurimpana suomalaisena filosofina. Hän on edelleen tuntematon suurelle yleisölle, koska hän tulee akateemisen maailman ja kirkon ulkopuolelta.

Filosofiisiin vaikutuksesta sain suunnan etsinnälleni; elämän tarkoituksen etsiminen ei ole turhaa, vaikka se herättää monissa ihmisissä epäilyn koko kysymyksen mielekkyydestä.

Nuori mies etsii kutsumusta

En ollut tullut koskaan ns. uskoon, sikäli kuin sillä tarkoitetaan pietististä oman elämän antamista Jeesukselle ja siihen liittyvää lupausta iankaikkisesta elämästä kuoleman jälkeen. Monille ikätovereilleni rippikoulussa em. käännyttämisen kaavalla tehty hengellinen väkivalta pilasi suhteen kristinuskoon ja kirkkoon koko loppuelämäksi. Olen ymmärtänyt kristityn kutsumukseni Lutherin viitoittamalla tavalla: ”Kristittynä oleminen on kristityksi tulemista, kristityksi tuleminen on ihmiseksi tulemista.” Mm. tästä syystä olen aina kammonnut teeskenneltyä uskovaisuutta ja hurskautta ja mieluummin pistänyt huumoriksi, jos olen vaistonnut omahyväistä hurskastelua lähelläni.

Opiskelussa olin kiinnostunut uskonnon filosofiasta. Graduni aihe käsitteli venäläisen filosofin Nikolai Berdjajevin ajattelua.

Hän esitti ensimmäisenä, että Neuvostoliiton kommunistinen puolue on kirkon kaltainen organisaatio, joka saatuaan valtiovallan haltuunsa alkaa rakentaa maan päälle Jumalan valtakuntaa, kuitenkin ilman Jumalaa. Berdjajev näki Dostojevskin tavoin, että kehitys Venäjällä tulee johtamaan uudenlaiseen valtioterroriin ja orjayhteiskuntaan. Nämä ennustukset toteutuivatkin liiankin kirjaimellisesti. Loppu on kirjattu Vankileirien saaristo-kirjaan. Sain gradustani arvosanaksi eximian ja kehotuksen jatko-opiskeluihin. En kuitenkaan viihtynyt yliopistoteologian parissa. Minulle sanottiin, että täällä toimitaan tieteen ehdoin, sitten kun lähdet yliopistosta, voit kirjoittaa niin tulisia pamfletteja kuin haluat. Halusin elää rohkeasti, en istua tutkijan kammiossa. En kuitenkaan tajunnut opiskeluaikana, että kirkko tulee olemaan työnantajani tulevaisuudessa.

Pappina kirkossa

Piispa Aimo Nikolainen toimitti vihkimisen avustajineen Helsingin tuomiokirkossa. Samalla siunattiin lehtoreiksi n. 10 nais-teologia. Naispappetta ei tunnettu 1976. Olin yksin alttarilla arvovon prelaattien edessä. Mieleni teki huutaa apua.

Myöskään kirkon työssä ei ole mahdollista kysyä, miten ihmiset voisivat perusyhteisöjensä tasolla tarttua omaan elämäänsä muuttaakseen sen niin, että maailma alkaisi uudistua. Uskovaiset kyllä uskovat yliluonnollisiin ihmeisiin, mutteivät siihen, että ihminen voisi muuttua ja laittaa ihmisten väliset (taloudelliset) suhteet kuntoon. Minulle hoettiin, ettei ihminen voi koskaan muuttua, susi se on toiselle. Alkoi hankalassa yhtälössä eläminen. Pidin aina seurakuntalaisista tilanteissa, joissa oltiin kasvokkain. Mutta missä oli-

vat seurakuntalaiset, jotka ovat kiinnostuneita maailmasta ja sen uudistamisesta omasta elämästä alkaen?

Parhaat virkavuoteni sattuivat vuosien 1976 – 1983 ja 2006 - 2015 väliin. Ensimmäisellä jaksolla toimin Jyväskylän Kaupunki-seurakunnan nuorisopastorina. Uskoin tuohon aikaan yhä, että kirkko voisi olla muutosagentti. Silloin koko hiippakunnassa tiedettiin, että Jyväskylässä joku pitkätukka villitsee nuorisoa. Potkua tähän antoi 1979 Kotimaa-lehdessä olleet teesini kirkosta. Sain runsaasti hyvää palautetta kautta Suomen - kotiseurakunnassa esimiehen ja muiden pappien kaunan.

Nuorison villitseminen tapahtui nuoriso- ja opiskelijamessussa torstaisin klo 20.15, koska luennot päättyivät yliopistolla klo 20. Paikalla oli 100-200 nuorta. Yritin päästä 1982 opiskelijapapiksi yliopistolle, mutta hävisin kirkkoneuvostossa äänin 7-4. Se johti siihen, että hakeuduin Kuokkalaan papiksi ja lihoin parissa vuodessa kymmenkunta kilo. 1988 minut valttiin ylivoimaisella äänimäärällä, 836 ääntä, Kuokkalan kappalaiseksi. Sain hyvän tuen seurakuntalaisilta, jotka kokivat, että olen ”kaiken kansan pappi”, en vain sisäpiirin uskovaisten. Kuokkalassa olin johtavana pappina ja esimiehenä yhtäjaksoisesti 2015 asti.

Jäin hyvillä mielin eläkkeelle ja suostuin ottamaan vastaan rovastin arvon, kun piispa Peura sitä minulta tiedusteli. Koin että Kuokkalassa minun ja työtovereiden ja seurakuntalaisten välille syntyi vähitellen rakkaussuhde, jota sävytti molemminpuolinen kiintymys ja tuttuus. Kuokkalan kirkon sakaristossa on minusta kuva, jossa olen koko työporukan keskellä, ei mitään pönötyskuvaa.

Rakkaudesta ja perhe-elämästä

Toinen koko nuoruuttani hallitseva kysymys oli: miksi on tyttöjä ja poikia? Tunsin olevani vain puolikas, joka etsii toista puolikastaan tullakseen kokonaiseksi.

Pääsin naimisiin Helena Nuutisen kanssa 1970. Hän oli kaunis pappilan tyttö Uraisilta, mutta asui lukion ajan viikot Jyväskylässä. Meille syntyivät ihanat lapset Milka, Liina ja Aaro. Mutta avioliitto päättyi 1994 eroon. Oman kutsumukseni ja kirkon työn välinen jännite ahdisti ja masensi aika ajoin kovasti. Koin yhden burn outinkin.

1980-luvun loppupuolella teimme kahden muun perheen kanssa aloitteen Kuokkalan kartanoon perustettavasta superheenomaisesta yhteisöstä. Kuokkalan kartano oli tuolloin vailla käyttöä, kun hydrobiologian laitos oli lähtenyt pois sieltä.

Esitimme kaupunginjohtaja Jaakko Lovenille ehdotuksemme, jonka mukaan jokaisella perheellä on oma pieni asunto kartanon tiloissa, yhteiskeittiö yhteisen päivällisen valmistamiseksi, talon alakertaan olisi tullut partiolippukunta ja erillisiin huoneisiin pari sijoitusnuorta. Loven innostui: ”Tällaista juuri tänä aikana tarvitaan. Oikeaa kansalaisaktiivisuutta ja vastuun ottoa.” Hanke kaatui, kun se esiteltiin valtuustoryhmille. ”Mitä lie hörhöjä, ei tämmöinen sovi Suomeen.” Virallinen selitys oli, että hanke kaatui, koska olisimme päässeet kaupungin vuokra-asuntohinnoilla muita veronmaksajia parempaan asemaan.

Pääsin toiseen avioliittooni 1995 kauniin Leena Puustisen kanssa. Saimme kaksi hienoa poikaa, Rubenin ja Oskarin. Olen viiden lapsen isä ja viiden lapsen onnellinen isoisä.

Purjehduksesta

Aloitin purjehduksen 1983 hankkimalla Windmill-merkkisen kevytvene. Sitä seurasi Rosinante- niminen kölivene, joka oli yhteinen toisen perheen kanssa. Seuraavaksi kymmenen vuoden ajan omistin osakkuuden Nemea-yhtymästä, jolla oli neljän perheen omistuksessa 31-jalkainen Guyline 95 -purjevene. Se oli aika pikkuporvarillinen hanke, juppivene neljän perheen käytössä. Silti kuulin, että saapuessamme JVS:n tukikohtaan Päijänteellä oli eräässä veneessä tokaistu: ”Sieltä ne kommunistit tulevat.” Tavoitteena oli pitää lyhyen purjehduskauden ajan veneen käyttöaste mahdollisimman korkeana jakamistalouden hengessä. Omistamalla ja käyttämällä venettä erikseen ja yhdessä pääsimme samalla järkevään yhteistoimintaan neljän perheen kesken. Kimppa toimi hyvin. S/Y Nemean jälkeen purjeveneemme on ollut 20-vuoden ajan AVANCE-245 nimeltään Beata.

Purjehdus on ollut elämäni parhaita asioita. Purjehdus on kaudista. Kulkea tuulen voimalla Päijänne Jyväskylästä Lahteen ja takaisin on ainutlaatuinen kokemus; matkaan kuluu helposti koko viikko ja sen aikana koetaan usein yksi ukkosmyrsky, tyyntä, saunomista ja uintia, vaeltamista Kelventeen kansallispuistossa, iltaisin hyvää ruokaa ja juomaa.

Vene, joka kulkee tuulen mukana sulautuu osaksi aaltoja, pilviä ja tuulta, koko luonnon olemusta ja sen ehtoja, tarjoaa purjehdijalle joka hetki muuttuvan tilan varhaisesta auringon paisteesta hämärtyvään tyyntyvään iltaan. Purjehdus ei ole kiireisen ihmisen laji, siksi sen hitauteen ja luonnon voimien armoilla olemiseen pitää tottua ja suostua. Se on kasvattavaa.

Takaisin Tetetermiteen

Tultuani takaisin bändiin pitkän tauon jälkeen aloin vähitellen päästä mukaan soittamiseen ja laulamiseen ja – aloin voida paremmin sekä yksityiselämässäni että työssäni. Käsitän nyt, että paluu Tetetermiteen tuki minua mm. työssä jaksamisessa, koska soittaminen yhdessä vanhojen kavereiden kanssa palautti minuun sen puolen, jonka olin kadottanut, palavan intohimon musiikkiin. Sitä tunnetta, että joku laulaa lävitseni ja saa kaiken muun menettämään merkityksensä, minulla ei ollut ollut sitten 60-luvun bändiaikojen. Joskus tavoitin tuon ilon laulaessani messua Kuokkalan kirkossa.

Paluuni yhtyeeseen tavallaan pelasti minut. Rock and roll ja vanhat ystävät palauttivat osan, sen tärkeimmän minussa jälleen eloon. Tunnen yhdessä soittamisen ja yhdessä olemisen suuren mysteerin. Musiikki lienee ollut ennen sanoja ja puhetta.

Tero Olavi Ansio

Synnyin 20.09.1950

Vanhempani Kalervo Olavi Ansio ja Eeva Augusta Ansio os
Pellinen

Synnyin perheen kolmantena lapsena. Sisareni ja veljeni ovat minua 8 ja 10 vuotta vanhempia. Syy isoon ikäeroon on, että juridisesti Kari ja Päivi ovat veli- ja sisarpuoliani. Mutta veljenä ja sisarena minä olen heitä aina pitänyt. Heidän äitinsä kuoli vuonna 1946, kun Päivi oli 4 ja Kari 6 vuotias. Isäni oli minun syntyessäni 47 - ja äitini 34-vuotias. Leskimies löysi itseään 13 vuotta nuoremman neiti-ihmisen pankin juhlista. Isäni oli ekonomi ja äitini

varanotaari eli hän oli suorittanut alemman oikeustutkinnon. Hänellä oli suunnitelmissa jatkaa ylemmän tutkinnon parissa, mutta sota keskeytti nämä suunnitelmat. Isä oli virallisesti suuren jyväs-kyläläisen monitoimialan yrityksen Are Oy:n apulaisjohtaja, mikä vastaa suurin piirtein nykyistä varatoimitusjohtajan pestiä. Hän vastasi Aren autoliiketoiminnasta.

Emme olleet rikas perhe, mutta hyvin toimeentuleva – ehkä silloisen Jyväskylän yläluokkaa. Joskus, kun jotkut ystäväni ovat kertoneet köyhästä onnettomasta lapsuudestaan, olen virnistänyt heille: "Voi sinua onnellista, olet päässyt elämässäsi eteenpäin. Jokaisen sukupolven tavoitteena on päästä vanhempiaan pitemmälle. Minä ressurkka kökötän samalla vihreällä oksalla kuin isänikin."

Lapsuuteni oli turvallinen ja tasapainoinen. Tottakai jokaisessa perheessä on joskus joitakin ongelmia, mutta minä koin lapsuuteni onnelliseksi. Ollessani 2-vuotias muutimme upouuteen kerrostaloon Kilpisenkadun ja Yliopistonkadun kulmaan viidenteen kerrokseen. Lapsuus kului leikkiessä taloyhtiön lasten kanssa ja kesät Päijänteen rannalla. Teimme perheen kanssa automatkoja kotimaassa.

Koulun jälkeen oli varusmiespalveluksen aika. Armeijassa olosta en pitänyt. En ollut riittävän sotilaallinen ja sporttinen siihen puuhaan. En halunnut RUK:hon. En ole koskaan sitä ennen enkä sen jälkeen saanut kokeista tai tenteistä niin huonoja numeroita kuin aliupseerikoulussa. Esimerkiksi jostakin Hevososen harjaamisen ohjesäännön tentistä sain tuskin yhtä pistettä. Armeijan jälkeen aloitin opiskelut Kauppakorkeakoulussa Helsingissä. Luku-kausi oli alkanut jo reilua viikkoa ennen kuin pääsin armeijasta. Olin tottunut 11 kuukauden aikana siihen, että kaikki hoidetaan

puolestani. Muistan, kun menin ensimmäistä kertaa Kauppa-korkeakoulun aulaan ja kukaan ei ollut minua vastaanottamassa eikä käskyttämässä. Ihmiset kiiruhtivat vain eri suuntiin luennoille. Seisoisin siellä varmaan vieläkin, ellei yksi jyväskyläläinen puolituttu eli Arjatsalon Jarkko olisi tullut moikkaamaan minua ja auttanut alkuun.

Seurustelin edelleen Liisan kanssa. Hän on minua puolitoista vuotta nuorempi ja syntynyt vuoden 1952 alkupuolella. Hän aloitti siis koulunsa kaksi vuotta myöhemmin. Sitten hän meni oppikouluun vasta viidenneltä luokalta. Hän kävi Tipulaa, joka oli 9-vuotinen. Näistä syistä hän pääsi ylioppilaaksi vasta neljä vuotta myöhemmin kuin minä. Siksi asuimme eri paikkakunnilla koko minun opiskeluaikani.

Minä opiskelin tehokkaasti ja olin joka viikonloppu Jyväskylässä. Osallistuin hyvin vähän opiskelijaelämän riemuihin. Tämä johtui tiukasta siteestäni Jyväskylään sekä siitä, että minulla on PVI. Se tarkoittaa Perimältään Vahvasti Ihmiskammoinen. En ole koskaan ollut innokas verkostoitumaan, etsimään uusia tuttuja, luomaan suhteita ja small talk on ollut minulle aina luonnotonta pakkopullaa. Tämä ei ole hyvä asia yritysjohtajaksi aikovalle opiskelijalle. Mutta hyvin minä olen PVI:ni kanssa pärjännyt. Sen sijaan tuttujen ja ystävien kanssa olen riittävän sosiaalinen ja puhelias.

Opinnot sujuivat hyvin ja valmistuin ekonomiksi keväällä -73 ja samana syksynä sain jo maisterin paperit. Tai en saanut, koska en ostanut niitä. Siksi virallinen koulutustutkintoni on kauppatiedeidän kandidaatin tutkinto. Silloin syksyllä mietin, mitä minä valmistumisen jälkeen oikein rupeaisin tekemään. Yrity maailma ei oikein siinä vaiheessa kiinnostanut. Sitten tuli joku, joka vaikutti

tulevaisuuteeni – eikä ole jäänyt ainoaksi kerraksi. Kun ei tee mitään, joku hoitaa asiat puolestani.

Olin tehnyt graduni systeemidynamiikka-nimiseen mallintamismetodiin perustaen. Tuohon aikaan ilmestyi maailman tulevaisuutta käsittelevä kohuteos "Kasvun rajat", joka perustui samaan metodiin. Apulaisprofessori, jolle graduani tein, jäi vuodeksi virkavapaalle vuoden -74 alusta. Hän tarjosi minulle vt. apulaisprofessorin viran puolikasta, johon ilomielin suostuin. Opetusvelvollisuuteni oli kolme tuntia viikossa ja lisäksi pitäisi jatkaa tutkimustyötä. Palkka oli apulaisprofessorin palkan puolikas miinus 10%:n epäpätevyysisä. Tunnit pidin keskiviikkoiltapäivisin, jolloin pystyi olemaan lähes koko viikon Jyväskylässä. Liisa oli aloittanut nimittäin opintonsa hammashoitajakoulussa ja asui edelleen Jyväskylässä. Jos laskee tuntipalkkaani, työn vaativuutta ja rasittavuutta, olin vuonna 1974 urani huipulla. Sen jälkeen se on ollut yhtä loivaa alamäkeä.

Liisan valmistuttua menimme naimisiin 31.12.1974 ja Liisa muutti Helsinkiin. Hän pääsi töihin Toivo Kärjen miniän vastaanotolle. Eli tässä lisää bändin Toivo Kärki-tarinoita. Ja Liisan vaihdettua työpaikkaa hänen pestinsä peri Eini, nykyinen ikiteinilaularitar. Me asuimme aluksi pienssä opiskelijakämpässäni Arkadiankadun ja Fredrikinkadun kulmassa, sitten muutimme Liisan siskon ja hänen miehensä luokse Pengerkadun pienen pieneen yksiöön, kunnes meistä tuli espoolaisia. Aiemmin mainittu Arjatsalon Jarkon isän firma rakensi Olaria ja me pääsimme vuokralaiseksi Jarkon omistamaan yksiöön. Ensimmäiseen omaan asuntoon – kaksioon Olariissa – muutimme joskus loppuvuodesta -76. Muistan, kun läksimme lomalle isän ja äidin tueksi Päijänteen rannalle kesällä -76, meillä oli rahaa tilillä 26 markkaa eli nykyra-

hassa yli 4 euroa asunnon maksujen takia. Elimme vanhempien mökillä heidän rahapussinsa turvin, mutta teimme ruuat ja remontit ja hoidimme heitä. Isän kunto oli heikentynyt pienen halvauksen takia ja siksi he tarvitsivat apuamme.

Pikku hiljaa seuraava luonnollinen vaihe elämässä oli halu saada lapsia. Esikoisemme Heidi syntyi 31.8.1977. Jo keväällä, kun kävi ilmi, että Liisa on raskaana, kävin ostamassa kaupasta yhden kaapin vaippoja täyteen, kun Liisa vielä totutteli ajatukseen äidiksi tulemisesta. Olin mukana synnytyksessä ja olin onnesta kankea, kun minusta tuli isä. Ja sen ajan isän halu oli osallistua aktiivisesti kaikkeen lapsen hoitoon liittyviin tehtäviin – rintaruokintaa lukuunottamatta. Siihen aikaan äitiyslomat olivat paljon lyhyempiä ja Liisa palasi töihin, kun Heidi oli 5 kuukautta vanha. Hänen työnsä alkoi aikaisin ja minulla korkeakouluopettajana oli joustavat työajat. Hoidin Heidin kaikki aamutoimet ja vein hänet hoitoon.

Apulaisprofessoripuolikkaan toimen aikaan hain assistentin tointa ja sain sen. Samalla toimin tuntiopettajana ja suoritin jatko-opintoja. Ne eivät sujuneet samalla vauhdilla kuin aiempi opiskelu. Teimme yhden kaverini, Mattilan Ekin, kanssa kuitenkin tiede-teollisia artikkeleja ja saimme niitä julkaistua ulkomaisissa tiedelehdissä. Kävimme myös eri puolilla Eurooppaa konferensseissa esittelemässä niiden tuloksia. Se oli hauskaa, kaverini halusi pitää esitelmät ja minä nakotin etupenkissä hiljaa. Matka-apurahan saanti edellytti käyttää halvinta mahdollista matkustustapaa ja ehdottomasti halvimmat lentoliput edellyttivät viikon matkaa. Meidän oli pakko viettää ainakin puolet viikosta tutustuen turistina sellaisiin kaupunkeihin kuin Bryssel, Pariisi, Lontoo, Wien ja Salzburg. Ei pöllömpää elämää.

Jossakin vaiheessa minusta alkoi tuntua tyhmältä ajatus jäädä opettamaan tuleville liikkeenjohtajille yrityselämän salaisuuksia ilman, että on päivänkään kokemusta asiasta. Loppupeleissähän kauppakorkeakoulu on enemmän ammattikoulu kuin tieteellinen yliopisto. Huomasin myös, että väitöskirjan teko ei ole minun juttuni. Olen mielummin pintaliitäjä, kuin syvän meren sukeltaja. Minusta on hauska tutustua monenlaisiin juttuihin, se käy ilmi myös myöhemmästä elämästäni. Tulevaisuutta ajatellen perustimme Arjatsalon Jarkon kanssa tilitoimiston, jossa minä hoidin kirjanpidot ja Jarkko järjesti suhteidensa perusteella meille asiakkaita. Homma oli tosi pientä. Atk-palvelut olivat uutta ja me päätimme hoitaa nämä kirjanpidot tietokoneella. Jarkko ehdotti Unic Oy:tä, josta hänellä oli kokemuksia. Näin teimme ja tutustuin jossakin vaiheessa Unicin myyntijohtajaan Jorma Hänniseen. Meillä synkasi mukavasti ja en muista, vihjasinko jossakin vaiheessa kiinnostukseni tähän yritykseen vai menikö se toisinpäin.

Joka tapauksessa hän soitti minulle ja kysyi, olisinko kiinnostunut tulemaan töihin Uniciin. Tämä tapahtui vuoden 1979 alussa. Jälleen ulkopuolinen taho auttoi minua suuressa muutoksessa. Sanoin kyllä ja minulle tarjottiin tuotepäällikön paikkaa ja kysyttiin, mitä haluan palkkaa. Sanoin, että te tiedätte paremmin, mitä noista hommista maksetaan. Lupasin tulla töihin ja hän lupasi palata palkka-asiaan. Olin hämmästynyt, kuinka paljon enemmän se oli verrattuna assistenttin ansioihin. Minusta tuli uniclainen 1.3. 1979. Aivan kuten ennen armeijaan menoa menin parturiin. Minulla olikin olkapäille ulottuva tukka pitempi kuin koskaan. Se ei sopinut bisnesmiehelle...

Jutellessani sukulaisten ja tuttavieni kanssa he kysyivät, mitä sinulle kuuluu. Minä vastasin, että ei mitään erikoisempaa. Ainoas-

taan vaihdan työpaikkaa, meille syntyy toinen lapsi ja olemme hankkineet ensimmäisen automme, isäni vanhan Ford Escortin. Jenni syntyi Albinionin Adagion tahdissa 19.9.1979. Ehdin juuri synnytyksestä ostamaan Naistenklinikan lähialkosta pullon viskiä syntymän kunniaksi.

Unicissa minut nimitettiin vuoden päästä palvelukeskusjohtajaksi ja niin alkoi yli 30 vuotta kestänyt johtajan pesti. Musiikin soittaminen oli jäänyt. Sain kuitenkin äidiltäni meidän Rönischpianon, jolla soittelin lastenlauluja tyttärilleni. Siinä kaikki ja se oli kuitenkin paljon: *Lapaduu, Matkustan ympäri maailman, Huugi-guugi* jne. Muutimme Nummelaan rivitalokolmioon syksyllä -80. Työ oli vielä tuossa vaiheessa pääsääntöisesti kahdeksasta neljään -hommia, ja perhe oli vahvasti etusijalla. Oli hauska seurata tyttöjen varttumista. Juho Tero Kalervo syntyi 15.9.1983. Olin tietysti synnytyksessä mukana ja nyt myös ensimmäistä kertaa pidin parin viikon isyysloman. Minusta tuntui, ettei pomoni tätä täysin ymmärtänyt, koska asia oli kovin uutta.

80-luvun jälkimmäinen puolisko oli ehkä työurani parasta aikaa. Firma kasvoi ripeästi, siellä oli hyvä henki, innovatiivisuutta ja kaiken kaikkiaan ennakkoluuloton meininki. Minä olin kaikessa tiiviisti mukana. Kalle Heikkilä jäi ansaitulle eläkkeelle -87 ja uudeksi toimitusjohtajaksi tuli aiemmin mainittu Jorma Hänninen. Vuonna -88 Unic listattiin pörssin OTC-listalle. Olin tuohon aikaan yrityksen talousjohtajana. Tämä prosessi teetti paljon töitä ja olimme päättäneet lähteä ensimmäisenä osakeantipäivänä matkalle Lontooseen. Kun puolen päivän aikaan saavuimme perille, Jorma soitti Suomeen kysyäksään listauksen tilannetta. Se oli jo moninkertaisesti ylimerkitty. Listaus keskeytettiin toisen päivän 23-kertaisesti ylimerkittynä. Me toimiva johto emme tästä kostuneet

mitenkään - korkeintaan hyvän aterian kanssa nautittujen juomien ja pubikierroksen muodossa Lontoossa. Näihin vuosiin myös ajoittui Tetetermiten uudelleen kokoontuminen kaikkine hienoine kokemuksineen, josta enemmän kirjan osassa III.

Olimme hankkineet vuonna -84 Pieksämäen Lahnasen kylältä kesäpaikan yhdessä tätini kanssa, joka oli vanhapiika eli nykyterminologian mukaisesti sinkku. En tiedä, halusimmeko olla erikoisia, mutta olimme päättäneet ostaa mummonmökin rantahuvilan asemasta. Sinne oli matkaa Nummelasta yli 300 kilometriä, mutta keväästä syksyyn lähdimme sinne lähes joka viikonloppu. Liisa oli pakannut kamat ja laittanut lapset valmiiksi lähtöä varten. Kun tulin kotiin, heitin puvun ja kravatin nurkkaan ja vaihdoin verkkarihousut jalkaan ja 15 minuutin kuluttua olimme matkalla. Kesäisin Heinolan tienoilla oli valtavat ruuhkat ja matka kesti. Takaisin tullessame kävimme lähes joka kerta Jyväskylässä katsomassa vanhempiamme. En tiedä, miten me jaksomme tehdä tämän mutkan, mutta me halusimme tehdä niin.

Vuonna -89 hankimme yhdessä parin tuttavaperheen kanssa talon Normandiasta Calvadosista pienestä kylästä nimeltään Beuzeville. Toinen näistä pareista erosi heti alkuunsa ja talo jäi meille kahdelle perheelle. Kymmenen vuotta ajoimme joka kesä sinne niin, että lähtö oli perjantai-iltana ennen loman alkua. Aluksi reitti suuntautui Ruotsin läpi ja sitten kun enemmän varaa, niin ajoimme Finjetillä Travemunden ja sieltä autolla talolle. Tosin meillä oli aina halvin hytti autokannen alapuolella ilman omaa vessaa. Koko perhe muistaa nämä kesät lämmöllä, vaikka meillä oli paljon seikkailuja ja ongelmia. Tästä olen kirjoittanut kirjankin. Huomasimme ajan mittaan, että talo rapistuu ja tarvitsisi remonttia, jota emme halunneet tehdä. Toisaalta Normandian ilmasto on hyvin

Englannin tyyppinen, kesät kauniit, mutta loppuaika hyvinkin kosteaa. Päätimme myydä talon ja teimme sen vuonna 1999. Se oli surullista, mutta järkevää. Päätimme, että viiden vuoden päästä hankimme asunnon Etelä-Ranskasta. Siihen meni 11 vuotta.

Maailma muuttui 90-luvun alussa suuren laman myötä. Ensimmäistä kertaa historiassa myös it-yritysten liikevaihto laski ja väkeä oli vähennettävä. Minun työurani ylivoimaisesti ikävin paikka oli, kun jouduin henkilökohtaisesti irtisanomaan toistakymmentä ihmistä. Tunsin itseni pyöveliksi ja se otti koville. Ei tietenkään samalla lailla koville kuin niille ihmiselle, jotka joutuivat työttömäksi. Maailmasta tuli paljon kovempi ja minäkin liityin Ekonomi-liittoon.

Kaikilla pankeilla oli ollut oma it-palveluyritys, en tiedä miksi. Mutta kaikki sopuleina luopuivat niistä 80-luvun lopussa tai 90-luvun alkupuolella. Myös Osuuspankkijärjestö alkoi suunnitella Unicin myyntiä. Tietotehdas osti yrityksemme 1995 kesällä. Se oli meistä pahin mahdollinen vaihtoehto, koska olimme veriset kilpailijat markkinoilla. Muistan, kun kesälomallamme istuin Eifeltornin juurella odottamassa, kun lapset vieraineen kiipesivät torniin. Puhelin soi ja Jorma kysyi, missä olen. Kerrottuaani sijaintini hän sanoi, että hyvä ettet tornissa, koska Tietotehdas on ostanut Unicin. Voi sitä harmitusta. Mutta loman jälkeen töihin oli mentävä ja suoraan Tietotehtaan tiedotustilaisuuteen. No, lopulta kävi hyvin. Minusta tuli uuden yrityksen palkka- ja henkilöstöhallinnon järjestelmistä vastaavan yrityksen toimitusjohtaja. Tässä uudessa yrityksessä oli 120 ihmistä töissä.

Vuodet vierivät, lapset kasvoivat ja töitä tuli koko ajan lisää. Tietotehtaasta tuli ensin Tieto ja sitten TietoEnator. Vuosituhan-

nen vaihde ja sen jälkeen euroon siirtyminen toivat kasvua meidän tyyppiselle it-alan yritykselle. Kansainvälinen liiketoiminta tuli minulle uutena mukaan. Se merkitsi myös huomasti lisää matkapäiviä. Olin puolitoista vuotta oman toimen ohella myös meidän Norjan tytäryhtiömme toimitusjohtajana ja olin kaksi päivää viikossa Oslossa. Yrityksemme, jonka nimi muuttui alinomaa, kasvoi ja osti yrityksiä. Sitten TietoEnator halusi keskittyä ydinliiketoimintaansa, johon me emme kuuluneet. He alkoivat myydä meitä. Minä koko yrityksen varatoimitusjohtajana olin mukana tässä myyntiprosessissa. Kesällä 2004 meidät myytiin ruotsalaiselle sijoitusyhtiölle Nordic Capitalille. Siitä seurasi kasvua ja lisää yritystostoja. Tämä oli myös mielenkiintoista aikaa, vaikka pääkonttorin Tukholmaan siirtymisen myötä se merkitsi vain lisää matkapäiviä. Niitä oli 130-150 päivää vuodessa monen vuoden ajan.

Näiden vuosikymmenten aikana minun roolini muuttui sopivan tiheästi niin, ettei työnantajaa tehnyt mieli vaihtaa. Suurimmillaan johtamallani organisaatiolla oli 1100 työntekijää viidessä eri maassa ja liikevaihtoa yli miljardi Ruotsin kruunua. Sanon tämän kruunuina, koska se kuulostaa paljon enemmän kuin yli 100 miljoonaa euroa... Vuosien varrella olin ollut vaikka minkälaisena johtajana: palvelukeskus-, asiakaspalvelu-, toimitus-, tuotekehitys-, yksikön-, talous- jne. Pintaliitäjä, ei syvän meren sukeltaja.

Me muutimme takaisin Jyväskylään vuoden 2004 alusta, jolloin yrityksen myyntiprosessi oli juuri käynnissä. Äitini kuoli kesällä -03 ja me päätimme ostaa perikunnalta lapsuuden kotini. Minä ajattelin eläkepäiviä, mutta Liisa heti muuttamista. Teimme koemuuton eli säilytimme myös kotimme Nummelassa. Mutta tiesimme jo ensimmäisten päivien aikana, että tänne jäämme. Syksyllä myimme Nummelan asuntomme. Heidi asui Jyväskylässä jo

valmiiksi ja Jenni muutti myös pian jälkeemme tänne. Juho pysyi Helsingin seudulla. Mökki oli rutkasti lähempänä ja myös Tetetermite.

Suurin takaisku elämässäni on ollut tyttäreni Jennin sairastuminen anoreksiaan vuonna 2001. Se on varjostanut tietyllä tavalla elämäämme koko sen jälkeisen ajan. Sanonta, että anorektikon koko perhe sairastaa anoreksiaa pitää paikkaansa. On se niin kummallinen tauti. Tällä hetkellä tilanne on melko hyvä ja tasapainoinen, mutta ei Jenni terve ole. Toisaalta olemme oppineet huomaamaan, että jokaisella on joku kipeä kohta ja että se on osa elämää.

Mutta Jyväskylään muutto merkitsi myös lisää matka-aikaa ja uutena myös matkat Espoon konttoriin. Herätys vartin yli viisi aamulla, taksi puolelta, lentokone Helsinkiin kuudelta, odotusta yli tunti Helsinki-Vantaalla, kone Tukholmaan klo 8.00, perillä tunnin päästä klo 8 CET, matka taksilla aamuruuhkassa Sundbybergin konttoriin vähintään kolme varttia ja ensimmäinen palaveri klo 9.00. Pahimmoilleen samalla tavalla illalla kotiin, tosin olin aina yleensä kaksi päivää putkeen Tukholmassa. Siihen usein liitettiin perään tai alkuun päivä Esboossa tai Oslossa. Se alkoi puuduttaa.

Olin pitkään säästänyt vapaaehtoista eläkevakuutusta, jota aloin hyödyntää 60,5 vuotiaana. Kerroin hyvissä ajoin ruotsalaiselle pomolleni aikovani jäädä 2011 alkupuolella eläkkeelle. Hän kysyi, olenko tarkemmin miettinyt ajankohtaa. Sanoin, että kyllä on, yhdestoista helmikuuta 2011. Hän kysyi, onko juuri tuohon päivämäärään jokin syy. Vastasin, että on: se on palindromipäivä 11022011. Hän katsoi minua sen näköisenä kuin olisi halunnut taluttaa minut välittömästi kohti ulko-ovea.

Tätä päätöstä en ole hetkeäkään katunut. Hankimme eläköitymistäni ajatellen asunnon Provencesta Grassen kaupungista kesällä 2010. Lauantaina 12.2.2011 käynnistin auton ja läksimme Stewen kanssa matkalle Euroopan halki kohti Grassea. Stewe oli jäänyt eläkkeelle muutamaa viikkoa ennen minua. Olimme tällä retkellämme puolitoista kuukautta. Rouvat tulivat ilahduttamaan meitä Grasseen yhdeksi viikoksi. Minä ryhdyin kirjoittamaan historiikka yrityksestämme jonkinlaisena irtaantumisriittinä. Ja kesällä kirja valmistui. Grassesta on tullut olennainen osa elämäämme. Minä vietän siellä 3-4 kuukautta vuodessa. Lopun ajan olen Jyväskylässä tai Lahnasen kylällä.

Yksi asia vielä: meillä on ollut koira lähes yhtäjaksoisesti 30 vuotta. Labradori Donna tuli kymmenvuotiaalle Heidille vuoden -88 alkupuolella. Donna eli 13-vuotiaaksi, sitten puolen vuoden päästä meille tuli ihana sekarotuinen Iitu 7-vuotiaana pitovaikesein vuoksi. Kun Iitu kuoli, taas puolen vuoden kuluttua hankimme Bretagnen bassetin Ossin, joka on tällä hetkellä meidän vanhojen ihmisten silmäterä. Koirat ovat ihania.

Jos tässä lopuksi yrittäisi tehdä yhteenvetoa tähänastisesta elämästäni, niin PVI:ni huomioon ottaen olen mielestäni hyvin pärjännyt. En ole koskaan pyrkinyt mihinkään asemaan enkä tavoitellut suurta mammonaa. Toisaalta olemme tehneet määrätietoisesti asioita, jotka meistä ovat tuntuneet hyviltä. Olemme matkustelleet paljon. Olemme käyneet yli 50 maassa ilman niiden keräilyä. Olen osannut jäädä eläkkeelle itselleni sopivaan aikaan ajattelematta viimeisiä pennosia. Olemme toteuttaneet kaksi Ranskan projektia. Olen – jälleen pintäliittäjänä – kirjoitellut kirjoja, harrastanut musiikkia ja säveltämistä, yrittänyt jopa vähän maalaila taulujakin ja olen innokas nikkari Lahnasella. Sitä voi

häpäistä itsensä niin monella tavalla. Kun otetaan huomioon työurani moninaisine tehtävineen voisiko sanoa, että olen ollut keskimääräistä monipuolisempi keskinkertaisuus.

Mutta kaiken kaikkiaan, pitkälle en ole päässyt. Olin yli kolmekymmentä vuotta töissä samassa yrityksessä, rakastan samaa naista ja asun samassa asunnossa kuin kuin 60-luvulla. Mutta onneksi Liisa on päässyt ylöspäin – Kilpisenkatua 300 metriä. Ja matkamme jatkuu.

Rauno Juhani Julin

Synnyin 8.11.1950

Vanhempani Veikko Julin ja Taimi Ellen Julin os. Hyvönen

Isä oli kotoisin Antreasta ja äiti Impilahdelta Karjalasta. Isä oli erikoisen tumma ja ruskeasilmäinen. Julin-sukujuuret voivat hyvin olla idässä, sillä esimerkiksi Venäjällä Julin on yleinen nimi. Novgorodissa on fyysikko nimeltä Julin. Sanoi omaavansa mordvalaiset sukujuuret, joten ehkäpä mekin. Nähtyään isäni kuvan uzpekistanilainen fyysikkovieraani Askar Safarov totesi, että voisi olla jopa uzpekki. Isän vanhemmat siskot kertoivat, että jo isän isä soitti keisarinvallan aikana hanuria häissä. Isä soitti rumpuja, viulua ja muitakin instrumentteja ennen sotia bändissä, jonka nimi

valokuvan perusteella oli Hanoy. Hän oli myös kätevä käsistään; rakensi meille puuleikkikaluja ja perheelle huonekaluja, kesämökin, saunan ja aitan. Isä oli huolellinen askareissaan ja joskus jopa ärsyttävä niuhottaja. Isä meni rautateille töihin jo nuorena Suojärvellä. Hänellä oli jo alle viisikymppisenä sydänvaivoja, joiden takia pääsi sairauseläkkeelle VR:n järjestelymestarin virasta Jyväskylässä. Sydän petti lopullisesti v. 1974 Halssilan kirkon mäessä kalareisulle lähtiessä. Isältä jäi mieleen sanonta ”aika ja poika saa vaikka tähden taivaalta”. Sanovat, että minulla on isän ääni ja kädet.

Taimi-äiti oli sievän näköinen vaaleaverikkö, ilmeisesti bändäri, koska joskus kehui isän rumpalittyliä. Isä taas kertoi, että äiti oli erikoisen hyvä tanssija. Hänellä oli kolme siskoa ja veli. Osa heistä oli vakavamielisiä ja osa iloluontoisia, äidin kuulussa edellisiin. Iloluontoinen Tyne muutti vuonna 1960 perheineen Australiaan. Vasta viime vuonna saimme tietää, että perhe oli elänyt Canberran Westlaken slummissa vaatimatonta elämää. Äiti aloitti myymälä-apulaisena jo Karjalassa ja jatkoi Jyväskylässä Tyynelässä vaate-myyjänä. Hän piti hyvää huolta perheestä, ei sietänyt alkoholin käyttöä ja oli siisteyden perikuva – ”paskaan hukutte, kun miusta aika jättää”, sanoi. Isän kuolemasta äiti ei toipunut koskaan, vaikka eli sen jälkeen vielä 25 vuotta.

Vanhin veljeni Raimo eli Rami syntyi Suojärvellä 24.8.1936 kuten Raija-siskokin 24.10.1939. Kertovat, että Raijan ristiäiskattauskin jäi pöytään, kun talvisota alkoi ja tuli lähtö länteen. Isä toimi VR:llä sodan aikana ja komennettiin välirauhan aikana Ouluun, minne perhekin muutti evakkoon. Takaisin Suojärvelle perhe muutti muiden sukulaisten kanssa jatkosodan asemasodan aikana, kunnes 1944 tuli taas äkkilähtö evakkoon. Äidin isä ja äiti eli Hyvösen ukki ja mummo olivat jo tulleet Vaajakoskelle. Heidän

perässä muutti Julininkin perhe ensin Vaajakoskelle ja sitten 1948 Jyväskylän Heikinkatu 2:een valmistuneeseen upouuteen rautatie-läisten kerrostalon 30 neliön huoneistoon A5.

Minä synnyin marraskuussa 1950 ja pikkuveljeni Risto eli Rise huhtikuussa 1952. Olin sisarporukan ainut vaaleaverikkö. Jo pienenä joku talon pojista keksi minulle Roope-nimen. Perhe pääsi saman talon tilavampaan 52 neliön asuntoon A7. Muistan kuinka Risen kanssa nukuttiin samassa huoneessa isän ja äidin kanssa ja minulla oli koottava pukkisänky, jolla oli hauska leikkiä. Talossa oli metrin haloilla toimiva keskuslämmitys ja asunnoissa puuliedet, joilla lämmitettiin myös vesi. Talon ympäristö muodosti isolle lapsikatraalle mielenkiintoisen, nykymittapuun mukaan varmaan vaarallisen leikkiympäristön. Autoliikenne Jyväskylästä itään kulki talon kahden sivun ohi Tourulantien kolisevan sillan yli ja pihan toinen puoli rajoittui saastaiseen Tourujokeen, jonne lapsilla oli esteetön pääsy. Talon roskapönttöjen ja joen reunoilla juoksi isoja rottia, joita innolla pyydystettiin. Koko talon alan kattavassa kellarikerroksessa leikittiin pimeessä pülostä, jossa mukana piti olla tietysti tyttöjä. Lähellä oli myös ratapiha, jossa oli tavaravaunujen jakelun takia Ankka-veturi jatkuvasti työn teossa. Radan yli kulkevalla sillalla otettiin savuja ja romuvaunulta etsittiin aarteita. Olin ilmeisesti ajoittain aika rämäpäinen, koska Rami muistelmissaan kirjoittaa isän sanoneen, että Raunolla on hevosen leikit. Taisin olla kuusivuotias, kun minut vietiin kaksi kertaa ambulanssilla sairaalaan. Ensin meni vasemman käden luut poikki ja sitten pää halkesi, kun laskin kelkalla seinään. Sairaalaan jäi mieleen karneat eetterinukutukset. Seuraavana vuonna käsi meni poikki vielä toisenkin kerran.

Pesäpalloa pelattiin Tourulantien ja ratapihan välisellä kentällä,

joka on itse asiassa pala legendaarista Jyväskylän Ramonin urheilukenttää. Palloa haettiin joesta Jyväsjärveä myöten aina kun sattui ohiheitto. Tärkein urheilulaji pojille oli mäkihyppy, jota harastettiin Tourulan talolta joelle laskevassa rinteessä. Talvella lumi ei ollut yleensä valkoista höyryveteistä ja Schaumannin piipusta tulleen noen takia. Hyvärisen pojilla oli ihan oikeat mäkisuksetkin, joilla minäkin salaa vanhemmilta hyppäsin seitsemän vuotiaana Taulumäen pienemmästä hyppyristä. Isä lupasi ostaa minullekin mäkisukset, jos menestyisin koulussa, mutta ei sitten koskaan lupastaan pitänyt. Rautatieläisten hiihtokilpailuissa en koskaan pärjännyt enkä joukkuepeleissäkään päässyt koskaan talon joukkueeseen. Olin ikäisiini verrattuna pienikokoinen ja vartaloltani heiveröinen mutta isopäinen. Karvahattuni meni isoillakin pojilla silmille asti.

Ilmeisesti 50-luvun alussa oli käynnissä jonkinlainen kesämökikibuumi ainakin rautatieläisten keskuudessa. Iso osa Heikinkadun perheistä muutti kesäisin mökille Päijänteen rannalle. Meille isä rakensi mökin Leppäveden Mustalahteen kaverinsa Ahokkaan Walden kanssa. Mökki oli minulle Risen kanssa pääosin paratiisi, missä elämä ja kaveripiiri muuttui kolmen kuukauden ajaksi täydellisesti. Läheisessä maalaistalossa oli Ami, jonka kanssa urheiltiin pelloilla ja valettiin metsissä räksiä ritsoilla, myöhemmin ilmakiväärillä pyydystäen ja harvinaisia lintujakin pongaten. Jo pienenä meidät opetettiin mökillä työntekoon, kuten tässä kirjassa on jo aikaisemmin käynyt ilmi.

Rami on minua 14 ja Raija 11 vuotta vanhempi. Heidän merkityksensä meille Risen kanssa oli suuri. Rami oli meille roolimalli ja veli, joka ymmärsi pikkupoikien tarpeita. Hän teki meille jousipyssyt ja toi tuliaisina Robin Hood- lehdet. Raija hoiti meitä pie-

nenä mökilläkin. Heidän kauttaan sain ensikosketuksen iskelmiin. Rami kirjoittaa muistelmissaan, että lauloin jo vuonna 1952 Veikko Tuomen Vanhan vaahteran laulua. Muistan vieläkin jopa englanninkieliset sanat jostain laulusta ”joo rais aa vi ais uu ven vuman in lav”. Muistan kun pienenä Raija sanoi, että minun pitäisi saada saksofoni ja päästä bändiin. Kyllä minä varmaan isältäkin sain musiikkivaikutteita, kun hän itseään mandoliinilla säestäen lauloi ralleja. Muistan myös kuinka isommat pojat yllyttivät minua talon nurkan taakse laulamaan *Aseman kello löi kolme kertaa ja silloin se juna* lähti Ikimuistoksen rennot vierailut Ramin ja Raijan perheiden luona olivat jotain mikä sai meidät jo silloin ehkä tajuaamaan, että meillä oli vanhat vanhemmat. Varsinkin Raijan aviomiehen, Hesarin urheilutoimittajan ja myöhemmin Seuralehdenkin päätoimittajan Heikki Parkkosen toimintatapa oli jotain erilaista, josta halusin ottaa mallia. Jo Raijan ja Hekan häätkin vuonna 1962 olivat erilaiset, vaikka ne vietettiin ahtaassa Heikinkadun asunnossa absoluuttisesti ilman alkoholia. Suuren vaikutuksen teki se, kun Hekan hiljainen pikkuveli Hemppa kahvituksen aikana nousi yhtäkkiä ylös ja esitti *Tutti Fruttin* Elviksen elein.

Koulun aloitus Kessarilla 1957 kuusivuotiaana oli hirveä shokki. En oikein tajunnut, mistä on kysymys. Oli kaikenlaisia ongelmia enkä oppinut lukemaan enkä kirjoittamaan. Luultavasti minulla oli ja on edelleenkin lukihäiriö, koska olen hirveän hidas lukemaan. Koulua käytiin kahdessa vuorossa, alkuviikon kolme päivää aamuvuorossa ja loppuviikon kolme päivää iltavuorossa. Muistan, että joskus mentiin kello 14 kouluun ja päästiin kello 18. Koulumatkat oli painajaisia Tourukadun koulukiusaajien takia. Jonkunlaisen helpotuksen toi kolmannella luokalla opettaja Aarno Mantere, joka osasi käsitellä kaikentyyppisiä poikia. Kun Hinkkasen Eki villiintyi tunnilla, otti Mantere hänet syliin. Mantereen

luokalla tajusin, että minähän voin koulussakin laulaa ja piirtää yhtä hyvin kuin kotona. Hän perusti nokkahuiluorkesterinkin, jossa soitin erilaisissa juhlissa. Luokallani olivat myös Tero Ansio, Olli Nurminen ja Pertti Lampinen. Ihailin jo silloin Teron tyylikkäästi leikattua tukkaa, mikä oli jotain erilaista verrattuna minun nuli-päähän. Jostain syystä pääsin tuohon porukkaan, joka myös koontui Teron kotona ideoimaan kerhotoimintaa. Jossain vaiheessa halusin näyttää Terolle, että meillä soitetaan muutakin kuin nokkahuilua, koska hän kävi kerran meilläkin.

Heikinkadun kaverit menivät Kunnalliseen, mutta isä ja äiti halusivat, että minä ja Rise seuraamme Ramin jälkiä Lyseoon, jonne pääsin juuri ja juuri. Jouduin C-luokalle, jolla minulla ei koko keskikoulun viiden vuoden aikana ollut yhtään vapaa-ajan kaveria. Stewe oli samalla luokalla ja nuuski luontoa Ellosen Tuomon kanssa. Tero ja muut joutuivat B-luokalle. Jostain syystä hoksasin koulunkäynnin jujun ja aloin saada huippunumeroita olematta kuitenkaan pinko. Neljännellä luokalla minulla oli Lyseon paras keskiarvo, mutta ei sitä mitenkään Lyseossa noteerattu.

Vapaa-ajat hengailin edelleen rautakollien kanssa, jotka varsin pian potkittiin pois Kunnallisesta. Koulumenestyksestä ei niissä piireissä uskaltanut kertoa. Vuoden 1963 musiikkivallankumous, Beatles ja muut sekä suomalainen rautalanka, kolahti rajusti siihenkin porukkaan. Kuitenkin ainoastaan Sundqvistin Pepe sai oikean sähkökitaran ja oli kitaransoitotunneillakin. Meillä oli Risen kanssa aluksi vain mandoliini, jonka soitossa Rise oli parempi kuin minä samoin kuin rumpalinakin. Santalan Pötsi osasi laulaa. Tuosta porukasta (Pim Pam Boys) on tallella kuvakin. Olikohan se Vappuna 1964 kun Tivoli Sariolassa näimme ensimmäistä kertaa pop-bändin livenä. Se oli tanskalainen Seven-Nine-Thirteen,

jonka *Hippy Hippy Shaken* tahdissa me twistattiin hurmoksessa. Pötsin kanssa iskettiin jopa tytöt. Minut huumannut ensisuudelma oli varmaan teknisesti huono, koska tyttö ei enää seuraavana päivänä saapunut treffeille. Jouluna 1964 saimme lahjaksi akustiset kitarat, toinen halpa venäläinen, toinen Landola. Ostin Immosen kitarakoulun ja aloin opetella sointuja ja näppäilysoittoa. Olin sitkeä ja pian osasin jo lauleskella kitaran säestyksellä. Hommasin erillisen kitaramikinkin ja käytin vanhaa radiota vahvistimena. Edistyin varmaan sinnikkyuteni ansiosta kavereita nopeammin.

Lapsuus ja pitkät kesät mökillä jäivät taakse kun menin kesäksi 1965 juoksupojaksi VR:n tavaratoimistolle 250 markan kuukausipalkalla. Sen jälkeen, aina kesään 1972 asti olin kesäisin VR:llä topparoikassa. Se oli raskasta urakkatyötä seitsemästä neljään. Heiveröinen vartaloni vankistuikin nopeasti, kun Siilaston Eskon kanssa kilpailtiin ratapölinvaihtoennätyksistä. Urakkatyöllä tienasi hyvin, joten kotoa ei rahaa tarvinnut pyydellä edes koulukirjojen ostoon ja vuokraakin maksoin kun ensimmäisinä opiskeluvuosina asuin kotona.

Vuonna 1966 se sitten tapahtui. Minulle tarjottiin kitaristin paikkaa Tetetermitessä. Epäroin, mutta Rise sanoi, että totta helvetissä menet. Sitä seuranneista vuosista musiikin parissa niin Tetetermitessä ja Silveryssä kerrotaan tämän kirjan muissa osissa. Kaveripiirini muuttui kertaheitolla, rautakollit menivät omia teitään, mutta minusta tuli poppari. Keskiarvo koulussa tipahti kahdella numerolla, mutta se ei huolestuttanut yhtään. Matikassa ja fysiikassa oli edelleen hyvä ja muissakin aineissa tajusin tentti-aikana lukea niin, että pääsin riittävän hyvin paperein ylioppilaaksi.

Juhannuspäivä 1969 on elämäni tärkein päivä. Menin jostain syystä Risen ja Leinin Maran kanssa Koivurantaan kuuntelemaan

jotain laulajaa - olikohan Kirka. Siellä entinen tyttöystäväni Siru iski silmänsä Maraan ja pyysi vihjaisemaan asiasta Maralle. Tein sen ilomielin, koska olin itse iskenyt silmäni Sirun kaverina olleeseen erikoisen hyvän näköiseen tyttöön. Hän oli tuleva vaimoni Marjut eli nykyisin Makku. Siitä päädyttiin neljästään sitten Makun tyhjillään olleeseen kotitaloon Halssilan Ilveskujalle ja sitä myöten nyt jo 47 vuotta kestäneelle yhteiselle elämän taipaleelle. Oltiin rakastuneita ja meillä synkkäsi hyvin. En halunnut mennä vielä edes armeijaan, tekosyynä soittaminen Silveryssä ja opiskelun aloitus Jyväskylän yliopistossa, minne pääsin suoraan paperien perusteella. Makku päätti hyväksyä varasijalta saadun kutsun opiskelemaan sairaanhoito-oppilaitokseen. Nuo kaksi vuotta olivat sellaista ajelehtimista, kun opiskelukaan ei oikein kiinnostanut. Opiskelukavereina oli Stewe, Hepe ja Atta, joiden kanssa vietettiin aikaa Ruthin vintillä ja kauhisteltiin epsilonin olemusta. Stewen tyttöystävä Kaija oli Makun koulutoveri. Meillä oli neljästään ikimuistoisen hauskoja iltoja. Kerran kännipäissään värjätettiin Stewen pitkä kiharrutettu tukka punaiseksi. Se oli hurja näky.

Asuin opiskeluaikan alkuvuodet kotona Aittorinteellä. Vietin kuitenkin suurimman osan illoista Makun luona Ilveskujalla. Hänen vanhempansa Veikko ja Elvi olivat suurenmoisen avarakatseisia ihmisiä lukuun ottamatta Veikon ryyppykausia. Makku on iltauninen ja niinpä päädyin usein pohtimaan matikan ja fysiikan ongelmia talon yläkerran hellakomerossa.

Innostuin erityisesti fysiikan kokeellisista labratöistä ja kvanttifysiikan mystisestä maailmasta. Pohdiskelu alkoi tuottaa tuloksia ja sainkin ensimmäisen assistenttuurin viransijaisuuden syksyllä 1972.

Mentiin Makun kanssa jossain vaiheessa kihloihin ja naimisiin

1972 Stewen ja Makun siskon Mikun todistamana toivossa saada oma kämppä Kortepohjasta. Sitä ei saatu, mutta vuoden 1973 alussa muutettiin vuokrayksioon Jyskään kunnes Makun isä opasti meitä hankkimaan Arava-yksiön Keltinmäestä. Makku oli jo vuoden 1973 alusta alkaen töissä sairaalan ensiapupoliklinikalla. Huhtikuun 29. päivän aamuna Makku tuli taas yövuorosta kuolemalle haisevine käsineen - arvaa kuka kuoli viime yönä käsiin - Sami Babitzin, se jota Silveryssäkin olin säestänyt.

Vaikka fysiikan parissa alkoi mennä hienosti, oli olo bändihommat ja ruumillisen kesätyön jätettyäni jostain syystä tuskainen. Stewen kanssa kyllä pikkuisen soittelimme ja laulelimme, opettelin myös klassisen kitaran soittoa, mutta ilman Makkua olisin ollut ihan hukassa ja tyhjän päällä. Kesällä 1974 Risen appiukko Vode Uusitalo usutti minut kanssaan lenkille. Silloin tajusin, että kova fyysinen rasitushan turruttaa tuskaisen olon. Se ja aiempi huono menestys kaikenlaisissa kilpailuissa motivoivat lopettamaan tupakan polton ja aloittamaan systemaattisen juoksuharjoittelun, joka huipentui kun 1978 juoksin TUL:n maratonhopeaa ajalla 2.26,08. JyTo:n juoksukaverit muodostivat ihan uudenlaisen ystäväpiirin, jossa soittotaitoa ei noteerattu. Myöhemmin liikuntainnostus tarttui myös Makkuun ja siskoonsa Mikkuun sekä myös kaikkiin lapsiin. Fysiikan laitoksen nuorten urheiluharrastajien innoittamana teen edelleenkin rajuja juoksu- ja hiihtoharjoituksia tavoitteena joku kilpailu kerran vuodessa.

Huhtikuussa 1974 syntyi esikoisemme Sanna. Ostimme seuraavana vuonna Keltinmäen Sienitieltä rohkeasti velaksi uuden kolmen huoneen asunnon. Vaikka molemmilla olikin jo säännöllinen työ, se oli tiukkaa aikaa. Myytiin puhelinkin ja mieleen jäi myös lounaspaikkani Aren baarin 50 markan puolikas hernekeittoannos.

Paula syntyi kesäkuussa 1977 ja taas päätettiin hankkia parempi asunto rivitalosta Halssilanrinteen Mesikämmenestä. Makku oli kouluttautunut terveydenhoitajaksi neuvolaan ja minä olin päässyt mukaan rakentamaan Nisulankadun alle uutta kiihdytinlaboratoriota. Vasta väiteltäni 1979 menin armeijaan, missä pääsin urheilijaporukkaan ja siksi säännöllisesti viikonloppuisin kilpailulomille ja käymään kotona. Silti se oli kahden lapsen kanssa kovaa aikaa Makulle.

Akateemisen uran jatkaminen fysiikan alalla edellytti post doc-kokemusta ulkomailla. Niinpä minäkin suuntasin vuoden 1981 alussa Saksan Juelichin tutkimuskeskukseen Humboldt-stipendiaatiksi. Stipendiin kuului kahden kuukauden saksankielen kurssi Passaun Goethe-instituutissa, missä Ökö Mikkolan opit palautuivat mieleen. Makku tuli tyttöjen ja piilomatrustajan kanssa perässä - Vesku syntyi Juelichin pienessä sairaalassa heti huhtikuun alussa. Kaupungissa kerrotaan kuulemma vieläkin tarinaa suomalaisista, jotka ajoivat polkupyörällä paikallissairaalaan hoitamaan synnytyksen. Juelichistä, joka on pikkukaupunki Aachenin lähellä, oli mukava tehdä autoreissuja Belgiaan ja Hollantiin. Sanna kävi siellä koulua ja Paula päiväkodissa. Puhuivat saksaa jopa keskenään. Toimintani Juelichissä jopa tutkimusryhmän johtajana palkittiin JY:ssä yliassistentin viralla. Siitä se ura rupesi urkenemaan kiihdytinpohjaisen tutkimuksen vetäjäksi. On ollut hienoa olla mukana luomassa ja johtamassa menestystarinaa Nisulankadun vanhan leipomon kellarista Suomen suurimmaksi kansainväliseksi tutkimusinfrastruktuuriksi Ylistöllä.

Makulla on aina ollut asuntoasiat mielessä enemmän kuin minulla. Hän haaveili omakotitalosta ja pongasikin tontin, kun Kuokkalan Ristikiveä suunniteltiin 1984. Minulla ei vielä ollut

edes perustietoja talonrakentamisesta, mutta niin vain talopaketti suunniteltiin tilattiin. Aika pian, jo perustuksia tehdessä huomasi, että eihän se ole sen kummempaa kuin kiihdytinfysiikan laitteiden suunnittelu ja rakentaminen. Otin paljon valokuvia eri rakennusvaiheista ja laadin innoissani 25-sivuisen jutun ”Näin syntyi omakotitalo”, jonka Parkkosen Heka julkaisi Seura-lehden liitteenä. Talo kävi lasten kasvaessa pian ahtaaksi ja mieli halasi Halssilaan, lähemmäksi tuttuja maisemia ja latuja.

Makku se taas tontin löysi läheltä syntymäkotiään Oravan-kujalta. Nyt ei kelvannut enää talopaketti vaan oikein arkkitehdin suunnittelema talo, joka sopi tontille ja jonka kellariin piti saada omalla sisäänkäynnillä ja vessalla varustettu soittostudio Tetetermitelle. Se oli 16% koron asuntolainoinen hurja urakka koko perheelle, mutta lopputulos on tyydyttänyt niin perhettä lastenlapsineen kuin myös Tetetermiteä jo 25 vuoden ajan.

Muusikon taitojen ylläpitäminen ei lasten kasvatuksen ja uran luomisen ohessa ole mahdollista. Toki soittelin ja laulelin lapsille niin, että jonkinlaisen musiikki-innostuksen hekin kokivat jossain vaiheessa. Tytöt kävivät pianotunneilla, Paula suoritti jopa tolppaykkösen konservatoriossa ja laulaa edelleen kuorossa. Vesku soitti koulun heavy-bändissä ja opetteli Metallican huikeimmat soolot, kunnes yhtäkkiä innostui viulun soitosta ja klassisesta musiikista. Veskun klassisen kitaran biisit tallensin hienolle CD:lle.

Kitarasoolojen opettelemiseksi ei tarvitse enää vinyylilevyjä raiskata. Tarjolla on netissä opetusvideoita ja tabulatuureja melkein jokaisen kuuluisan soolon, soittotyylin ja sormitusten opettelemiseksi. Niiden avulla olen minäkin vasta 2000-luvulla oppinut monenlaisia uusia kikkoja venytyksistä pull-offeihin. Oppimista on vielä mittaamaton määrä. Aikaa siihen kuitenkin tarvitaan,

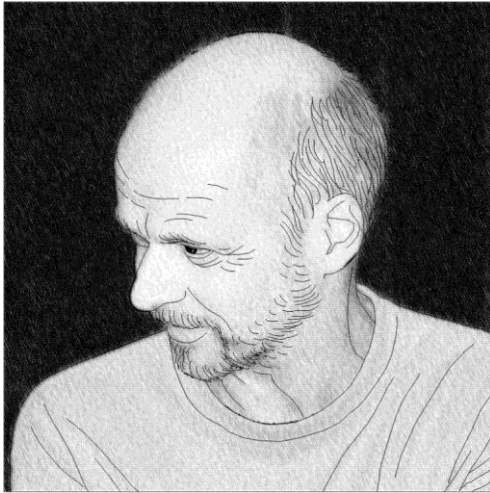
mutta sitähän minulla kohta on ylenmäärin.

Miten erilainen olisikaan tämä elämäntarinani ilman kutsua Tetetermiteen vuonna 1966. Kaiken kukkuraksi bändin jätkät ovat edelleenkin parhaita ystäviäni ja Tetetermite on tunnetumpi, soittaa ja laulaa paremmin kuin koskaan aikaisemmin.

Jarkko Mänttari

Synnyin 17.11.1950

Vanhempani Toivo Mänttari ja Alli Matilda Mänttari os
Hannula

Molemmat vanhempani olivat kotoisin Kymenlaaksosta. Isä syntyi vuonna 1904 Sippolan kunnan Liikkalan kylässä maalais-
talon poikana ja äiti viisi vuotta myöhemmin Iitissä Perheniemen
kartanon pehtoorin perheeseen. Toisensa he tapasivat aivan sat-
tumalta Jyväskylän kirkkopuistossa, todennäköisesti kesällä 1928.

Teollisuuskoulussa Helsingissä opiskellut isäni oli tullut jo toi-

sen kerran kesätöihin työkaluviilariksi vasta tuotantoon aloittaneelle Valtion Kivääritehtaalle. Äitini isä Kaarlo Hannula oli saanut väliaikaisen pestin Kuokkalan kartanon pehtooriksi ja Allitytär oli päässyt töihin Kauppakadun yläpäässä toimineeseen Santalan kahvilaan. Isä oli seisokellut kirkkopuistossa juttelemassa toisen kivääritehtailaisen miehen kanssa, kun Hannulan tytär oli kävellyt puiston laitaa kotiin päin. Nuoret miehet olivat siinä ruvenneet jututtamaan neitokaista ja siitä se jotenkin lähti. Usein on harmittanut, etten tullut koskaan tarkemmin kysyneeksi asiaa heiltä, vaikka muutamaa tuhatta muuta ihmistä olenkin haastatellut.

Niin kiihkeää se kymenlaaksolaisten lempi oli, että ensimmäinen lapsi syntyi jo ennen kuin rakastuneet ehdivät virallisesti naimisiin. Papin aamenen jälkeen niitä tuli sitten lisää, vähän enemänkin. Se Santalan kahvilan pesti jäikin äidin viimeiseksi ansio-työksi. Suurperheen äidillä hommaa riitti.

Teknikoksi valmistuttuaan isäni teki vielä kesän 1929 Tourulassa viilarin hommia, siirtyi sitten konttorin puolelle piirtäjäksi, tilastokonttoriin kustannusarviointiin sekä aikatutkimukseen ja sitten syksyllä 1936 työnjohtajaksi koneistusosastolle, jossa viihtyi 40-vuotisen työuransa loppuun kevääseen 1969.

Talvisodan tauottua nelilapsiseksi kasvanut perheemme pääsi kesällä 1940 muuttamaan Tourulan tehtaan henkilökunnalle rakennettuun kerrostalon 51 neliön asuntoon, jonka peräkammarissa minä synnyin marraskuussa 1950 perheen kahdeksantena lapsena, tai jos ollaan oikein tarkkoja, niin yhdeksäntenä, sillä ennen talvisotaa perheeseen oli syntynyt poika, joka kuoli 11 päivän ikäisenä keuhkokuumeeseen. Kun minun jälkeen perheemme syntyi vielä yksi poika, niin, yhdeksän meitä jäi elämään.

Olen siis ihan oikeasti ollut yksi seitsemästä veljeksestä, joilla on ollut kaksi siskoa.

Juuri ennen minun syntymääni perheemme oli saanut lisätiloiksi seinän takaa 32-neliöisen huoneen, alkovin ja keittiön asunnon, jonka vanhimmat sisareni valtasivat. Ei sitä tilaa silti liikaa ollut. Kun illalla pikkukammarin hetekat levitettiin, huone oli yhtä petiä. Kirjoituspöytä siinä huoneessa kuitenkin oli ja aseteline, jossa puolentusinaa pitkää asetta. Ne oli isän eikä niihin koskettu. Isä harrasti sekä metsästystä että urheiluammuntaa. Vähän polleita-han me oltiin siitä, kun isä oli kesällä 1939 paukutellut Sveitsin Luzernissa pienoskiväärillä makuulta 40 laukausta ja kaikki kymppiin. Se tiesi maailmanmestaruutta ja rikkomatonta maailmanennätystä.

Jos minun pitää yhdellä sanalla kuvata lapsuuttani, niin se sana on turvallinen. Suurperheen lisäksi turvallisuutta toi se viidestä kerrostalosta muodostunut asuinyhteisö, jota minun lapsuudessa ruvettiin kutsumaan Kolhoosiksi. Myö oltiin Kolhoosin kakaroita ja ylpeitä siitä. Vasta lyseossa minulle selvisi, mistä alueen nimi oli peräisin.

Vaikka isämme oli tehtaalla pomona, perheemme aineellinen elintaso oli niukempi kuin niissä duunariperheissä, joilla oli vain yksi tai kaksi lasta, ja molemmat vanhemmat ansiotyössä. Luonnon antimet olivat suuressa arvossa. Marjojen poimintaa ja kasvi-maan kitkemistä riitti. Joskus kitkettiin ja itkettiin, mutta ruuasta meillä ei koskaan ollut pulaa. Jos joskus oli sellaista herkkua kuin nakkikastiketta, niin äiti päivysti hellan ääressä varmistamassa, että kaikille riitti. Ajatus "Että kaikille riittää" on varmaan tärkeimpiä lapsuudenkodista saamiani elämänohjeita.

Minun ikäiset Kolhoosin kakarat aloittivat koulunkäyntinsä Kessarilla, uudessa Keskuskansakoulussa. Parhaiten sieltä on jäänyt mieleen se, kun opettaja Kiviranta syötti minulle väkisin hernekeittoa, josta en silloin tykännyt. Seuraavan kerran maistoin rokkaa 12 vuotta myöhemmin ja tykästyin.

Kessarin joulukuvaelmassa olin teatteriurani huipulla, kun pääsin serkkupojan vanhassa kylpytakissa paimeneksi kedolle. Vuoro-sanoja ei ollut. Vasta myöhemmin selvisi, että samaisen kuvaelman enkelikuorossa oli ollut mukana muuan Nisulan tyttö Arja Salo.

Kolmannen ja neljännen luokan opettajani Alpo Mäkelä oli tiukka ukko, jonka mielestä kaikkien piti oppia kertotaulut ja mahdollisimman monen pyrkiä oppikouluun. Minä pääsin Lyseoon, jossa 21 vuotta vanhempi Antti-veljeni oli aikoinaan käynyt keskikoulun.

Lyseoon siirtyminen toi uusia kavereita ja Kolhoosin kaverit jäivät muistoihin, kun perheemme muutti syksyllä 1963 Viitaniemeen Valmetin eläkesäätiön 50-neliöiseen aravaosakkeeseen. Siellä meitä oli aluksi isä, äiti ja viisi lasta. Elintason nousu näkyi siinä, että vanhat putkihetekat hylättiin ja tilalle ostettiin kaksi levitettävää puista "pinnalaveria" ja uusi sohva.

Jo lapsesta asti olin ollut kiinnostunut urheilusta. Kun olin saanut kerran kaverin jääkiekkomailasta iskun silmäkulmaani niin, että se näkevä silmäni muurautui umpeen, minulle hommattiin pikaluistimet. Luisteluharrastus jatkui vielä Viitaniemessä asues-sammeekin, mutta onneksi sitten tuli se pop-musiikki, joka pelasti minut turmiolliselta urheiluharrastukselta.

Viitaniemessä touhuttiin alkuun oman talon poikien ja likkojen

kanssa. Talon kellarissa lätkittiin pingistä ja joskus kun tyttöjä oli paikalla, niin saatettiin sammuttaa valotkin. Nisulankadun varressa oli yksi tyhjä tontti, jonka heinikossa me Viitaniementie nelosen pojat potkimme palloa. Joskus kesällä 1966 huomioni kiinnittyi tien toisella puolella omakotitalossa asuneeseen punertavatukkaiseen teinityttöön. Koulut alkoivat syksyllä, ja satuimme joskus yhtä aikaa meidän talon nurkalle, kun tämä tyttö asteli aidanviertä Viitaniemen yhteiskoululle päin. Sitten minä rupesin ikkunasta vahtaamaan, milloin naapurin tyttö oli tulossa ja kun oikein vikkellästi lähdin kotoa, osuttiin aivan satumalta aidan vierelle yhtä aikaa. Kun keräsin tarpeeksi rohkeutta, niin eräänä aamuna sitten rohkaisin mieleni ja tein tytölle suoran ehdotuksen: "Lähetkö elokuvaan kattomaan uutta Jerry Lewistä?" Oliskohan ollut Hurruri Jerry, en ole varma, en siitä elokuvasta mitään muista, mutta varmaan me jossain vaiheessa pidettiin kädestäkin kiinni. Seuraavana syksynä äitini kirjoitti siskolleni Ruotsiin, että Tiitilläkin on jo vakituinen tyttöystävä.

Tuo Tiiti-nimi täytyy tässä välissä selittää. Se oli niin, että puoli-toista vuotta vanhempi Ooke-veljeni sanoi pienenä tuttia tiitiksi. Kun Ooke sitten tuli niin isoksi, että tutti pantiin piiloon, poika oli tullut minun pinnasängyn viereen, hokenut "tiiti, tiiti" ja nappanut minulta tutin suuhunsa. Kun sitten minultakin vietiin tutti, Ooke rupesi kutsumaan minua Tiitiksi. Siitä lähtien olen ollut perheelle, muille sukulaisille ja Kolhoosin sekä Viitaniemen kave-reilleni Tiiti. Lyseolaisista lähinnä vain bändikaverit kutsuvat minua Tiitiksi. Virallisia etunimiä minulla ei ole kuin tuo Jarkko ja sekin tuli almanakkaan vasta 60-luvulla, mistä pienenä olin kovin katkera.

Jossain vaiheessa sitten selvisi sekin, että meillä oli tämän

tyttöystävän kanssa yhteinen menneisyys Kessarin joulukuvael-massa. Se lukioaika menikin sitten seurustelun, bändiharrastuksen ja koulunkäynnin yhteensovittamisessa. Sinne lukioonhan minä oikeastaan menin näiden bändikavereiden mukana hommaamaan äidilleni sitä ensimmäistä ja ainutta korua, jota hän oli kaipaillut, ylioppilaslyyryä. Bändikavereilta sain arvokasta apua erityisesti matematiikassa, josta en oikein mitään ymmärtänyt.

Lukioajan kova koettelemus oli Arjan isän äkillinen kuolema kesken kesälomamatkan 1968. Silloin lupasin Arjalle, että pidän hänestä huolta. Vähän huonoahan se huolenpito väliin on ollut, mutta yhteisen peiton alla vieläkin nukutaan.

Samaisena kesänä -68 kirkastui oma ammatinvalintani. Äidin puolen serkkuni Niilo Kauppila oli Jyväskylässä käymässä Kiri-KPL -ottelua seuraamassa ja meillä pistäytyessään kysäisi, että mi-täs olet aatellut isona ruveta tekemään. Kun minulla ei ollut vielä mitään haisuakaan, niin Nisse tokaisi, että rupeahan toimittajaksi. En oikein itsekään ymmärrä, miten siinä niin sitten kävi. Minä en ollut mitenkään kirjallisesti lahjakas, en ollut kirjoittanut runoja, enkä pitänyt päiväkirjaa. Nisse järkkäsi niin, että sain tehdä Kou-volan Sanomiin muutaman pikkujutun ja seuraavana keväänä pääsin sitten Heikki Kahakorven hyvin pohjustamana Keski-Suomen Iltalehteen toimitusharjoittelijaksi ja sitä tietä omin avuin Tampereen yliopistoon toimittajatutkintoa opiskelemaan. Myös kesällä 1970 olin Iltalehdessä, joka sitten syksyllä kuoli pois, ja samalla tein pesäpallojuttuja Keskisuomalaiseen.

Syntymävian takia olen katsellut maailmaa lapsesta asti enim-mäkseen vasemmalla silmälläni. Sitten kun tietoisuuden riimi-kanteleeni todenteolla helähteli yliopiston vasemmistolaisessa ym-päristössä, pääsin seuraavaksi kesäksi Kansan Uutisten kesätoi-

mittajaksi Helsinkiin. Ensimmäisen kerran yhteiskunnallinen kiinnostukseni oli kyllä herännyt jo lokakuussa 1968 Meksikon olympialaisten aikaan, kun mustat jenkkijuoksijat Tommie Smith ja John Carlos nostivat palkintopallilla kätensä Mustien Panttereiden Black Power-tervehdykseen. Sain sitten kuukautta myöhemmin kotiväeltä synttärilahjaksi toivomukseni mukaisesti James Baldwinin romaanin Toinen maa, joka oli aika rankkaa tekstiä vasta silmiään aukovalle.

Toimittajatutkinnon tutkielman sain valmiiksi 15. helmikuuta 1972 iltapäivällä noin tuntia ennen kuin piti hypätä junaan, joka vei minut inttiin Mikkeliin. Pysin varusmiestoimittajaksi Ruotuväki-lehteen, mutta ottivat sitten mieluummin sellaisen tyyppin kuin Johnny Liebkind, jolla ei ollut minkäänlaista toimittajakoulutusta tai -kokemusta. Kun en kelvannut myöskään komppanjan kirjuriksi, kieltäydyin Auk:sta ja minut passitettiin Kana-vuoreen vartioimaan, että vuori pysyy paikallaan. Sen tehtävän hoidin tunnollisesti.

Armeijan jälkeen olin muutaman kuukauden Ammatinvalinnan ohjauksen Jyväskylän piiritoimiston tietopalvelussa, kunnes tulin valituksi Kansan Uutisten urheilutoimittajaksi 1.2.1973 alkaen. Arjakin muutti keväällä Helsinkiin ja pääsi hammashoitajan hommiin. Olimme ikään kuin jo asettautuneet stadilaisiksi, kun Kansan Uutisten Jyväskylän toimittaja Erkki Antikainen sai päätoimittajan paikan Kuopiosta ja päätoimittaja Simpura tuli kysymään, haluaako Mänttari palata isiensä maille Antikaisen tilalle. Yksi ilta sitä Arjan kanssa pähkäiltiin ja päätettiin palata. Se oli erinomainen päätös.

Jyväskylässä sain työskennellä "Antikaisen tilalla" 40 vuotta unelmatyöpaikassa. Lähimmät esimiehet 300 km päässä, eivätkä

mitään hankalia tyypejä. Työ oli hyvin itsenäistä ja vapaata, mutta sillä tavalla sitovaa, että menemisiä püisasi. Sain aika lailla omin päin päättää, mistä aiheista juttuja väänsin ja ketä haastattelin. Helsingistä tuli hyvin harvoin määräyksiä, joskus sentään kainoja toivomuksia. Oli hienoa, kun sain haastatella sellaisia tavallisia ihmisiä, joita kukaan muu toimittaja ei koskaan ollut haastatellut. Julkkisten perässä ei tarvinnut juosta. En missään vaiheessa edes harkinnut työpaikan vaihtoa, vaikka muutamia ehdotuksia vuosikymmenien varrella tuli, ja vaikka lehden talous oli väliin ihan kiikunkaakun. Miksi olisin jättänyt unelmatyöpaikan? Sain tehdä työni omien ihanteideni ja periaatteideni pohjalta, niin että kaikille riittäisi.

Jyväskylästä ei talvella 1974 tahtonut löytyä meille vuokra-asuntoa. Muutama kuukausi vanhempien nurkissa riitti. Me tyhjätaskut ostimme velaksi 35 neliön yksiön Tellervonkadun viinakauppaa vastapäätä. Siihen kauppaan meillä oli harvoin mitään asiaa. Elimme hammashoitajan palkalla ja minun toimittajapalkkani siirrettiin puolivuositain minun tililtä työväenpankin tilille.

Kun kesällä 1976 olimme menneet koruttomasti naimisiin Keskuksiellä Laukaan kihlakunnan henkikirjoittajan toimistossa, talonmies Niutanen tuli ottamaan Salo-nimen pois postiluukusta ja tokaisi siinä ohimennen, että "saavatpahan alakerran rouvatkin sielulleen rauhan." Olivat paheksuneet susiparin elämistä.

Maaliskuussa 1978 meille syntyi Mikko. Tarvittiin isompi asunto ja sellainen löytyi Halssilanrinteeltä Mesikämmenen varresta. Arja odotti toista lasta, kun tuttu toimittajaparis kunta kertoi muuttavansa takaisin Helsinkiin ja tarjosi meille kivaa asuntoa Kortepohjasta. Muutettiin Auvilankujalle helmikuussa 1983 ja kesällä perheeseen syntyi toinen lapsi Maija-Reetta. Elettiin ruuh-

kavuusia. Töitä ja järjestöhommia oli niin paljon, että päävastuu lapsista luisui Arjalle, joka siinä sivussa vielä sitkeästi opiskeli itselleen kättilön ammatin. Yritin kyllä kovasti olla osallistuva perheenisä. Onneksi molemmat lapset olivat pienestä pitäen hyvin itsenäisiä. Maija sanoi jo ala-asteella, että "minä hoidan ite kouluni eikä teidän tarte siihen puuttua" ja niinhän tuo on tehnyt. Mikko-kin teki kouluvalintansa itse ja hyvin on pärjännyt.

Työn ohessa touhusin erilaisissa luottamustehtävissä, muun muassa Jyväskylän kaupungin kuluttajalautakunnan puheenjohtajana (1981-88) sekä Keski-Suomen sanomalehtimiesyhdistyksessä, sittemmin Keski-Suomen Journalisteissa hallituksen jäsenenä, puheenjohtajana, asiamiehenä ja myös yhdistyksen yhden mökin isäntänä, jonka etuoikeuksiin kuului syksyinen paskahuussin tyhjennys. Paikallisilla näytöillä pääsin myös valtakunnallisiin tehtäviin Journalistien rauhantoimikunnan sekä Eettisen valiokunnan jäseneksi.

Parikymmentä vuotta olen toiminut Mänttärin sukuyhdistyksen valtuuskunnassa ja reilun vuosikymmenen ajan toimitin maan suurinta ja kauneinta sukulehteä Niinipuuta.

Iän myötä olen huomannut muuttuneeni entistä enemmän menneisyyden mieheksi, jota kiinnostaa kaikenlainen historian tallentaminen. Olen ollut mukana muun muassa toimittamassa Kiväärיתהאן tarinaa, keskisuomalaista rytmimusiikkia käsittelevää Yy,kaa,koo -kirjaa sekä Keskisuomalaisten pelimannien jäljillä -kokoelmaa, ja ihan itse olen kirjoittanut kansandemokraattisen piirilehden Keski-Suomen Työn historian, urheiluseura Keljon Viestin 70-vuotishistoriakirjan Kohti uutta huomenta ja viimeksi Tourulan tehtaan asuinalueen lasten elämästä kertovan kirjan Kolhoosin kakarat.

Leipätyötäni lukuunottamatta puuhasteluni ovat yleensä olleet sellaisia, ettei niistä taloudellisesti ole hyötynyt, mutta ovat tuoneet hyvän mielen. Huomasin jo lapsena, ettei minusta ole bisneksen tekijäksi. Kun isämme oli marjareissulla kerännyt myös ison kimpun suopursuja ja komensi Ooken ja minut niitä torille myymään, me kaupattiin koko sangollinen pilkkahintaan yhdelle torikauppiaille.

Kun lapset olivat lentäneet Kortepohjan pesästä, me muutimme Arjan kanssa Lutakkoon pieneen kaksioon. Luulin muuttavani sieltä enää Seppälänkankaalle, mutta Arja sai vielä houkuteluksi rivitaloon lähelle Päijänteen rantaa Säynätsalon Karkausaareen. Päijänteellä soudellessani ja hiihdellessäni olen joutunut tunnustamaan, että vaimokin voi olla joskus oikeassa. Säynätsalon saarivaltakunta on mukava paikka asua. Vahva jyväsyläläisyyteni on saanut säykkiläisen lisämausteen.

Kaikkein parasta täällä Karkutiellä on ollut se, että lapsenlapsemme Faemke ja Minke ovat vain parin kilometrin päässä. Lastenlasten kanssa touhuaminen on antanut aivan uudenlaista iloa elämäni.

Teuvo Tapio Kaipainen

Synnyin 8.1.1951

Vanhempani Matti Tapio Kaipainen ja Helmi Helena
Kaipainen o.s. Hinnilä (ent. Hinderson)

Isäni syntyi Juvalla nelilapsisen perheen kuopuksena. Elämä heittäli sieltä Lappeenrantaan ja sitten Kivennavalle, sieltä sodan alkaessa evakoksi Joroisiin, välirauhan aikana takaisin Kivennavalle, josta tuli jälleen lähtö, nyt Lappeenrannan kautta Jämsänkoskelle, josta Lahteen ja vielä Nastolaan. Siinä välissä pari vuotta rintamalla ja haavoittuminen. Jossain vaiheessa hän pestautui maan-

siirtoauton kuljettajaksi Mankalan voimalaitostyömaalle Iittiin, naapurikuntaan. Äitini oli siellä keittiöapulaisena. Äidilläni oli monta sisarusta, heistä isoimman jäljen minuun jättivät Olli, Amerikan käynyt poikamies, ja Kepa, Kerttu, jonka luona paljon olimme. Mieheensä oli kuollut ennen syntymääni. Hänen lapsensa Pentti ja Kauko olivat meille kuin veljiä, hyvin läheisiä. Kake kuoli lenkkipolulle, sitä pitkään surin. Penan 70-vuotispäivillä juuri kävimme.

Tämän haluan tehdä selväksi. Minä olen syntyperäinen stadi-lainen. Passissani lukee Syntymäkotikunta Helsinki. Itse asiassa vanhempani asuivat Lahdessa ja olivat sukuloimassa Helsingissä, kun päätin syntyä. Siihen aikaan ei ollut vielä tarkkoja säädöksiä syntymäkotikunnan merkitsemisen suhteen. Kahdeksan ensimmäistä elinvuottani vartuin Lahdessa. Meitä oli kolme lasta, minä nuorimmainen. Anja -47, Martti -49 ja minä -51. Loput kolme sisarustani syntyivät sitten toisena aaltona Jyväskylässä. Riitta -60, Pirjo -61 ja Hannu -65. Saimme kasvaa aika vapaasti, mutta kuitenkin joltisessakin kurissa ja herran nuhteessa. Kotimme ei ollut uskonnollinen, mutta ei isäni oikein suvainnut partioonkaan liittymistä. Hän yritti hienovaraisin evästein aukoa silmiämme sille, mistä maailmassa oikein on kyse. Kerran naapuriperhe pyysi minua ja veljeäni Maraa mukaansa kirkkoon jumalanpalvelukseen. Saimme lähteä ja saimme jopa 20 markkaa mieheen kolehtia varten. Kotiin tullessamme veljeni kanteli isälle, että Teve ei laittanut kolehtiin kuin 10 markkaa. Isäni oli hetken hiljaa ja kysyi sitten: "Kumpi teistä on tyhmä?"

Kaksi mielestäni merkittävää episodina Lahden ajoilta.

Ekaluokalla Möysän kansakoulussa opettaja antoi piirustus-tehtäväksi hänen muotokuvansa rustaamisen. Muut lapset nauroi-

vat tuotostani. Olin onnistunut värittämään opettajamme naaman koko lailla tumman ruskeaksi. Opettaja kuitenkin kiinnitti sen seinälle parhaiden joukkoon. Mielestäni olin ainakin osittain oikeassa ja otettu opettajan ratkaisusta. Eivät asiat aina ole sitä miltä näyttävät.

Tokaluokan kävin Kartanon kansakoulua, aivan siinä linja-autoaseman naapurissa. Koulu oli tosiaan entinen kartano ja sen edessä oli kaunis pieni puisto. Kerran kouluun mennessäni näin miehen, joka istui puiston penkillä ja ikuisti kuvaa puistosta ja kartanosta lehtiönsä. Jäin hänen taakseen toljottamaan työn edistymistä. Se oli mieleenpainuvaa katseltavaa. Unohtui kouluun meno. En saanut jälki-istuntoa, mutta kyllä siinä selitettävää riitti.

Äitini oli viimeiset Lahden-vuotemme vaneritehtaalla töissä. Isäni oli käynyt autokoulunopettajakurssin. Hän oli valmistunut nuorimpana Suomessa, ja toimi autokoulunopettajana Lahdessa ja välillä Loimaallakin. Sitten hän luki itsensä teknikoksi ja perusti oman autokoulun. Se menestyi nopeasti ja oli pian Lahden suurin. Liike-elämän lujat lait kuitenkin iskivät takaisin. Jostain syystä pankit irtisanoivat lainat ja autokoulu meni myyntiin, mikä rasitti perhettämme pitkään. Vuonna 1958 isäni sai korjaamopäällikön paikan Jyväskylästä Sisä-Suomen Autokeskuksesta, ja muu perhe muutti perässä Jyväskylään kesällä vuonna 1959.

Asuimme monet vuodet Keskikadulla korjaamon vieressä, omakotitalon alakerrassa samassa korttelissa kuin Timo. Meistä tulikin luokkakavereita mennessäni Cygnaeuksen kouluun kolmannelle luokalle. Kotouttaminen tapahtui jouhevasti. Sain ensi töikseni opetella Keski-Suomen kotiseutulaulun. Hyvin olen Jyväskylään juurtunut.

Lähiyhteisössä oli paljon lapsia, ja kaikki olivat kavereita keskenään. Ketään ei kiusattu. Vanhemmilla lapsilla oli oma asemansa, mutta se oli lähinnä suojeleva. Erilaisuuttakin siedettiin. Meilläkin oli siinä mukana yksi poika, joka tiedettiin vähän yksinkertaiseksi, mutta ei häntä kukaan syrjinyt. Ilkka sai olla mukana ihan niin kuin muutkin. Touhut olivat moninaisia. Pikkusuksimäkeä, lennokkien rakentelua, jousipyssyjä, yhteisiä pihaleikkejä, teikkamista, puukon heittoa, kalastusta, korkeushyppyä, pesäpalloa, seiväshyppyä. Seipäät tehtiin haavasta. Nuoret haavat olivat sopivan paksuisia, suoria ja kuivuneina erittäin kevyitä. Isä rakenteli hienot, metalliset, jousitetut polkuautotkin peltiseppä Veikko Saarenpään kanssa Keskikadun korjaamolla meille molemmille perheille. Niillä kaikki ympäristön lapset ajelivat - olimme ylpeitä. Monesti lorvimme korjaamollakin, kun ei ollut muuta puuhaa. Ei meitä kukaan pois ajanut. Juoksuttivat usein läheiselle kioskille pilsneriä hakemaan. Katselin vierestä, kun Saarenpää yhtä Mersua laitteli. Se oli rutattu lähes rusinaksi. Hän sanoi siitä vielä ihan siistin pelin takovansa. Nykyään tällaisia pellin oikoja ei enää ole. Luulenpa, että he olivat aikansa käsityö mestareita.

Tämä Ilkka muuten, kun kävimme pyöräillen kalareissulla, sohautti virvelinvapansa etupyörän pinnojen väliin, ja se katkesi. Hän kirjoitti, tai ehkä pikkuveljensä Jouni, joka häntä vähän katseli perään, Abun tehtaalle, että se oli katkennut kalaa sisään vedettäessä. Lähettivät sieltä hänelle uuden vavan ja myös hienon virvelikelan korvauksena. Sen verran hänellä omatunto kolkutti, että lähetti sen kelan takaisin. Me häntä siitä joukolla moitimme. Missä on rehellisyyden raja ja missä täyspäisyyden. Näin Ilkan paljon myöhemmin, jo opettajana ollessani. Hän kertoi olevansa suojatyöpaikassa töissä, sitä vähän häpeili. Sanoin, että sellaiseen minäkin olen päätenyt.

Korjaamon sorvari Ristola oli kova kalamies. Kerran kesällä hän sanoi meille: "Jos löydätte kasiaisia, niin maksan 5 markkaa kappale." Oli kuivaa aikaa, emmekä niitä löytäneet. Mutta kun syksyn sateet tulivat, muistimme Ristolan puheet. Kasiaisia alkoi löytyä, ja iltapuheet menivät taskulamppujen valossa matoja kerätessä. Kasiaisten väliavarastoksi värkkäsimme mullalla täytetyn puulaatikon, kahvinporoja pintaan kasiaisille evääksi ja sitten vesiheinää. Mielessä oli suuret rahat, meillä oli satoja, ellei tuhansia kasiaisia. "Ei niitä kukaan enää osta. Niitähän on kaikki paikat täynnä.", sanoi Ristola, kun menimme matoja hänelle kauppaamaan. Liike-elämän kovat lait.

Voionmaankadun kulmassa olleen hevospies Kankaanpään talon pihassa oli kerran kova vilinä. Mustalaisten kuningas Hagert oli siellä nuorikkonsa kanssa pitoja pitämässä. Oli siinä ihmettelmistä, korskeata menoa. Kerran päätimme lähteä samaisen Kankaanpään pihaan omenavarkaisiin. Hissukseen, hissukseen, illan pimeydessä. "Pojat! Älkää niitä puista ottako! Siinä on maassa vielä ihan hyviä!", kuului Kankaanpään tiukka ohje kuistilta. Josakin mielessä sanonta "seura tekee kaltaisekseen" kiteytyi kyllä hänessä. Hän oli pitkänaamainen ja aavistuksen verran hevosen näköinen mies. Ja avarakatseinen.

Ne oli kyllä onnellisia aikoja. Ja kesällä paistoi aina aurinko.

Meidän suvut, isän ja äidin puolelta, eivät ole olleet koulutettua väkeä. Siskoni Anja oli toinen ylioppilas suvuissamme, ja minä kolmas. Olin eka loppitutkinnon suorittanut. Vaikka lukeneisuutta ei suvuista löytynytäkään, meille kuitenkin tarjottiin kaikille lapsille sellaista mahdollisuutta.

Minulla ei ollut mitään käsitystä siitä, kuinka vaikeata oppi-

kouluun pääseminen olisi, joten en siitä mitään paineita ottanut. Yllätyksekseni pääsin aivan heilauttamalla sisään. Lyseossa oli vastassa aivan uusi maailma. Sanoisinko, että parempien maailma. Viihdyin koulussa hyvin. Opettajista minulla ei ole pahaa sanottavaa. Toiset hoitivat leiviskänsä rutiininomaisesti, toiset antaumuksella ja jotkut taiturimaisesti. Erityisellä innolla tartuin koulun oheistoimintoihin, kerhoihin. Olin mukana Luonnonnuuskijoissa, musiikkikerhossa, näytelmäkerhossa ja taidekerhossa, sekä myös teinikunnan toiminnassa.

Hannu Tyynelän vetämässä valokuvauskerhossakin kävin kuilemassa, opettelemassa vedostusta, mutta se sitten jäi, kun minulla ei ollut kameraa, eikä siihen varaa.

Aivan uutta oli, että pystyi painattamaan T-paitoja. Sisareni Anja (isoaku) ja naapurin Anja (pikkuaku) painattivat minulle vaaleankeltaisen paidan, jonka selässä luki STEWE.

Jossain vaiheessa muutimme Tourukadulle Soikkelin taloon, Tourujoen rantaan. Isäni hommasi keskimoottoriveneen, jolle saatiin paikka sillan kupeeseen pesutuvan viereen pieneen laituriin. Silloin ei ollut venepaikkoja eikä venepaikkamaksuja, vaan asiat sovittiin ihmisten kesken. Sorvari Ristola sanoi tuntevansa Tourujoen sen verta hyvin, että hänen opastuksellaan löytäisimme ajolinjan, jolla emme karahtelisi kiville suunnatessamme Jyväsjärvelle. Matkaan lähdettiin. Ristola oli pienessä sievässä, niin kuin useimmiten. Meni sata metriä ja veneen pohjassa kolahti. Ristola sanoi asiantuntevasti, vähän pää heilahdellen: "Siinä oli ensimmäinen kivi." Taas kohta kolahti ja aika kovaa, hyvä ettei potkuri jäänyt sille tielleen. Ristola totesi tyynesti: "Siinä oli toinen", näin jatkettiin. Kyllähän me Jyväsjärvelle pääsimme ja opimme myös kivet Tourujoella ajan myötä väistämään. Minäkin sain ohjata ve-

nettä Tourujoen uomassa. Vietimme paljon aikaa veneillen ja teltaillen. Pohjois-Päijänne tuli tutuksi. Erityisen mieluisa kohde oli Neihtyensaarilla Kärkisissä, hieno hiekkarantainen poukama. Minulla oli usein perhosaavi mukana.

Seison hiljaa haavi kädessä pensaikon reunassa. Saaliina on ollut lähinnä metalliyökkösiä, kuten gammayökkösiä ja messinkiyökkösiä. Niille on tunnusomaista metallihohtoinen upea kuviointi. En ole niitä ottanut, kokoelmani on niiden osalta jo riittävä. On hie- man hämää, aivan tyyntä ja hiljaista. Kaikki muut ovat jo men- neet nukkumaan. Yhtäkkiä se on siinä.

Kettu. Seisahtaneena aivan viereen, lähes kosketusetäisyydelle. Katsomme toisiamme silmästä silmään, hievahtamatta. Hetki tun- tuu ikuisuudelta. Komea eläin. Sitten liikahtan, vain hieman, ja muutamassa sekunnissa kettu on jo ylhäällä mäellä. Haaveilen vie- lä hetken aikaa. Teen varsinaisen löydön, saan haaviini hienon, värikkään metallikuvioisen yökkösen, jollaista en ole ennen näh- nyt. Se on varmaan harvinaisuus. Onneksi otin levityslaudan mu- kaan, levitän sen aamulla. Ei se mikään varsinainen harvinaisuus ollut, tinayökkönen, mutta minulle ensikertainen.

Vanhempani tilasivat minulle Åke Skjöldin piirrustuskurssin, kun sen Seura-lehdessä ollut mainos oli niin usein ollut avattuna olohuoneen pöydällä. Sisareni Anja sitä kyllä oli miettinyt, en mi- nä. No, oli siitä iloa meille kummallekin. Sieltä tuli säännöllisin väliajoin kurssivihkoja, joissa kerrottiin jotain piirtämisen saloista ja annettiin harjoitustehtäviä. Saatoit myös lähettää arvioitavaksi tekeleitäsi. Niin en koskaan tehnyt. Aika nopeasti ymmärsin, mikä oli tuonkin kurssin idea. Kun piirret riittävän paljon, opit piir- tämään. Ja minähän piirsin. Mäki-Matista sai halvalla makulatuuri- paperia. Sitä, johon ranskanleivät sun muut käärittiin. Minulla oli

kymmenen sentin pinkka tuota vähän kellahtavaa paperia piirrokksiani varten. Piirsin kaikkea mahdollista, jakoavaimesta orivarsaan. Kyllähän siinä pakostakin jotain oppii.

Niinikankaan Vesan kanssa teimme moninaisia asioita. Olimme lyseoaikana paljon yhdessä. Vesa leijui pilvissä, hänellä oli oma todellisuutensa. Kirjoitimme tekstejä. Meistä piti tulla kirjailijoita, osittain siis samoja pilviä kahlattiin. Minäkin romaania aloittelin, se alkoi Tourujoen vanhan ruumishuoneen niityltä, mutta ei minulla ollut silloin vielä mitään sanottavaa. Teimme kaikenlaisia ohjelmia. Vesa soitti suutaan ja minä lauloin jotain. Näin se suurinpiirtein meni. Suunnittelimme myös Puunhakkaaja-oopperan librettoa. "Puita minä hakkaan, puita minä hakkaan. Hakkaa sinä vaan. Hakkaa sinä vaan. Joko puut ovat valmiit?" Ei sitä sanottavaa vieläkään kovin paljoa ole kertynyt.

Tietysti seurasin läheltä myös Tetetermiteä, olivathan kaikki heistä luokkakavereita tai rinnakkaisluokilta. Arvostin kovasti sitä, mitä he tekivät. Musisoin itsekin, sen minkä taisin. Yritin tehdä laulujakin. Toimin myös Teiniteatterissa. Sen toimitila Cygnaeuskadulla oli jossain vaiheessa melkein toinen kotini. Radikalismi nosti päätään. Sienen muotoinen pilvi. Aktiviteetteja riitti niin paljon, että koulunkäynti hieman kärsi. Keskiarvo laski loppua kohden niin, että oli päättötodistuksessa enää seitsemän ja pienet rapiat. No, ei se haitannut, otin tenttikaudella kirjat käteeni ja sain kuin sainkin kirjoituksista ällän paperit. Erityisesti minua ilahdutti viidennellä luokalla saamani lyseon musiikkistipendi. Olin siitä kovin ylpeä, koska koulussa oli liuta muusikoitakin. Lyseo oli tärkeä vaihe elämässäni.

Jatkoimme molemmat Roopen kanssa Jyväskylän yliopiston matemaattis-luonnontieteellisessä tiedekunnassa. Matematiikalla

aloitettiin. Kävimme samoja luentoja cumlauden loppuun. Vietimme aikaa yhdessä myös luentojen ulkopuolella. Tiemme osittain erkanivat, kun Roope suuntautui fysiikkaan ja minä tilastotieteeseen ja vallankumoukseen.

Pääsin laulamaan Jos-Agitiin. Päädyin myös kirjoittamaan köörin nuotit. Se oli hauskaa ja opettavaista. Avautui siinä musiikki minulle paljon, vaikka teoreettinen pohja olikin harsonohut. Perustimme, yhdessä Lauri (Akmeeli) Yli-Tepsan ja Matti Salmen kanssa, Jos-Graafin. Se oli kuvallista agitaatio-propagandaa tuottava Jyväskylän Opiskelevien Sosialistien käsikassara. Jossin toimisto oli Keskustiellä. Alakerrassa ryskytti painokone ja viereisessä huoneessa meidän pieni, tehokas tiimi väänsi silkkipainolla julisteita tai tussaili lihakaupatekstillä ilmoituksia. Punaperjantaista minun taipaleeni Jossissa alkoi. Siellä tapasin myös Liisan. Kävimme Liisan kanssa valtaamassa yliopiston päärakennuksen, vastalauseena opintotuen heikennyksille. Nukuimme juhlasalin näyttämön sivusyvennyksessä.

Samaisella lavalla lauloimme jossain arvovaltaisessa juhlassa. Mukana oli venäläisiä vieraita ja ulkomaankauppaministeri Jermu Laine. Vanhempani olivat katsomossa. Isäni oli ikään kuin viran puolesta paikalla, kun oli päätynyt sosialidemokraattina Jyväskylän kunnalliselämään. Marseljeesia vedimme suomeksi. Aseihin astuaa, ja kohti sortajaa. Isäni niska punotti, mutta äitini sanoi jälkeensä, että oli erottanut ääneni, ja että kauniisti lauloin.

Jos-Agit pääsi niin pitkälle, että ihan loppuvaiheessa, kun olin mukana, teimme levynkin, Työkansan lauluja. Suunnittelin sen kannen. Kuva siitä löytyy Love-recordsin historiikista, vierellään Hectorin Hotelli Hannikainen.

Opiskelijaelämä oli niin hauskaa, ettei meillä Liisan kanssa varsinaisesti mikään kiire ollut työelämän puolelle. Olin suuntautunut fysiikan ja kemian sijaan tilastotieteeseen ja tietojenkäsittelyyn, koska niillä ajattelin välttäväni päätyvästä opettajan ammattiin. Sen en uskonut itselleni sopivan. Toisin kuitenkin kävi. Kun armeijasta ei välttämättä olisi enää ollut lykkäyksiä helposti saata-
vissa, päädyin vuonna 1976 Tikkakoskelle ilmavoimien viestikouluun. Armeijasta minulla ei ole mitään sanottavaa. Kun kotiuduin lokakuussa, otin tutkinnon ulos yliopistolta. Liisa oli valmistunut erityisopettajaksi. Seuraavaan kevääseen opiskelimme vielä, minä huvikseni yhteiskuntapolitiikkaa, josta tein cumun.

Menimme naimisiin. Tuomari Karpio meidät vihki, siinä oli pari toimiston työntekijää todistamassa. Sukulaiset saivat kutsun kakkukahveille, he olivat iloisesti yllättyneitä. Äitini, joka täyttää 90 vuotta tänä vuonna, muistaa usein mainita, että perkule, isäni sohlasi Voigtländer-kameransa kanssa, eikä filmi pyörinyt, joten kuvia ei ole. Sitten työnhakuun. Liisa sai erityisopettajan viran Kivijärveltä, minä auskultoimattomana ja epäpätevänä väliaikaisen pestin matematiikan, fysiikan ja kemian opettajana yläasteelta. Hieman epäilytti se opettaminen.

Kivijärvi oli meille hyvin merkittävä paikka. Molemmat lapsemme syntyivät siellä, Janne -78 ja Maarit -81. Olipa heillä rauhallinen ympäristö aloittaa elämänsä. Se oli hieno paikka myös siinä mielessä, että siellä ei ollut varsinaisesti mitään tekemistä. Tai jotain sentään. Musiikin parissa halusin olla, joten liityin Kivijärven mieskuoroon. Enpä olisi uskonut. Beiget puvut päällä, vaaleansininen paita ja solmio. Hyvinkin erihenkistä porukkaa, mutta ihan mukavaa se oli. Päädyin taas nuottien kirjoittajaksi. Kasetti-kin tehtiin, ei minulla sitä enää ole. Ei se mitään varsinaisen nau-

tinnollista kuultavaa ollut, hieman elähtäneitä kakkostenoreita ja lähes bassoja. Norjassa asti kuitenkin kävimme esiintymässä. Kun Viitasaarelta käynyt kuoronjohtaja lopeteli myöhemmin, pyysivät minua jatkamaan. Onneksi ymmärsin, ettei minulla ollut kompetenssia 30 miehen sonnilaumaa johtamaan.

Kaikki muu tekeminen pitikin sitten kehitellä itse. Koulussa oli käytettävissä veistoluokka, joten aloin tehdä ennen inhoamiani puukäsitöitä. Tein meille huonekaluja, pöytiä ja tuoleja, ja lapsille leluja. Soittimiakin aloittelin, tein ensimmäisen kanteleeni, ja tuohipäällysteisen leppähuilun, myös panhuilun koivusta. Koulun musiikinopettajan ja matikanopettajakollegani kanssa soittelimme helppoja klassisia, instrumentteina sopraano- ja alttonokkahuilut, myös joskus piano tai kitara. Esiinnyttiinkin. Ostin suurennuskooneen ja valokuvasin. Paljon liikuin luonnossa pastelli- ja akvarellivärien kanssa. Pidin näyttelyinkin.

Halvinta harrastetta oli urheilu. Pelasimme sulkapalloa. Minulla on plakkarissa Kivijärven avoin sulkapallomestaruus nelinpelissä, parini oli paikkakunnan kanttori. Erittäin mukava mies, mutta urkurina äärettömän huono. Talvella hiihtoa ja lumettomaan aikaan juoksua. Juoksin 10 kilsan lenkkejä 3-4 kertaa viikossa. On se kumma, kuinka sellainen voi luiskahtaa ikään kuin huumeen puolelle. Mennä piti, säähän kuin säähän. Nyt kerron, miten lopetin juoksemisharrastuksen. Olin juoksemassa jossain Kivijärven ja Kinnulan puolivälissä, Muholan kylän tienoilla. Sataa tihuutti. Aivot lillui päässä juoksun tahtiin, lits lits. Siinä on oikealla puolella jyrävä kivipaasi, johon joku on aikanaan hakannut tekstin, silloin valkoisella maalilla jo korostetun, "Ajomies, älä lyö hevostas." Pysähdyin. Mietin hetken, käännyin takaisin ja kävelin kotiin. Sen jälkeen olen vältellyt juoksuaskeleiden ottamista.

Entinen Jossin aikainen ystävämme Laura Veijola otti yhteyttä. Hän oli kirjoittanut lastenkirjan ja kysyi olisinko halukas sen kuvittamaan. No jo toki. Kirja ilmestyi Gummerukselta ja se poiki minulle ison joukon kuvitustöitä Gummerukselle, myöhemmin myös joihinkin muihin kustantamoihin ja tahoihin. Tein kuvituksia niin paljon, että hankimme ensimmäisen uuden länsiauton Mazda 323:n niillä palkkioilla Arelta, luokkakaveriltamme Heimo Harjulalta. Saippualaatikko, itäsaksalainen Wartburg meni vaihtoon. Jossain vaiheessa huomasin, että käytin kaikki loma-ajat ja osan työajoistakin kuvitustöihin. Voisi ehkä sanoa, että oli siitä luovuus kaukana. Lopetin.

Kivijärveä kesti viisi vuotta, minun pestilleni ei enää tullut jatkoa. Olin huomannut, että opettaminen oli kivaa ja minulle täysin soveliasta hommaa. Muutimme Jyväskylään ja auskultoin. Nyt olin virallisesti pätevä opettaja. Liisa jätti virkansa Kivijärvellä ja luki itselleen tuona aikana toisen opettajan pätevyyden, valmistui opinto-ohjaajaksi.

Ei kun taas töitä hakemaan. Minun auskultointini meni loistavasti. Niin menivät myös Liisan opinnot. Häinkin suoritti opokurssin parhain arvosanoin. Meillä oli nyt niin hyvät paperit, että suoraan sanottuna, suurin piirtein, saatoimme valita, mihin lähtisimme. Ikävä kyllä, Jyväskylässä ei ollut virkoja auki. Päädyimme valitsemaan virat Kuopiosta. Liisa meni Petoselle erityisopettajaksi ja minä Minna Canthin yläasteelle matikanopeksi. Muistan, kun menin ensimmäiselle oppitunnille. Lapset olivat mukavia, vähän tutustuimme. Sitten aloin kysellä, minkälaisia taitoja ja valmiuksia heillä jo oli. Laitoin taululle murtoluvun ja pyysin ehdotusta siitä, miten tuota voitaisiin supistaa. Pyytäessäni, yksi tyttö nousi ylös ja aloitti supistamisen "Kaks männöö itteesä yhesti...." Ajattelin, että

mukava on savonkielisten kanssa matematiikkaa vääntää. Niin kuin olikin. Koulussa oli jotkut juhlat, joihin oli saatu joku stara esiintymään. Tuntui olevan kovasti oppilaiden ja opettajien mieleen. En tuntenut. Komeäääninen oli. Osoittautui Sakari Kuosmasiksi.

Meni pari vuotta. Jannen oli syksyllä aika mennä kouluun. Kävimme katsomassa paikan. Asuimme keskustan ulkopuolella, Leväsellä. Koulu oli ihan kivan näköinen, tehty entiseen isoon navettaan. Mietimme asunnon ostamista. Sitten tapahtui jotain. Olimme autolla matkalla keskustaan. Ohitimme Saastamoisen tehtaan, josta pääsi kaikenlaista hajua. Maaru, neljävuotias, lausui takapenkiltä "Teällä haesoo." Katsoin Liisaa. Sanoin, että mitä jos muutetaan takaisin Jyväskylään. Liisa kannatti ajatusta.

Onneksi Jyväskylässä tuli virka auki. Hain ja sain. Liisa pääsi Äänekoskelle luokanopettajan pestiin. Jossain vaiheessa hän vietti vielä yhden opiskeluvuoden Kokkolassa ja hankki kolmannen opettajapätevyyden, luokanopettajan, ja myös maisterin paperit. Minä jouduin siis silloin yksinhuoltajaksi. Lapset kävivät Kypärämäessä koulua. Asuimme ensimmäisessä omassa asunnossamme Metsäkadulla siinä koulun vieressä. Sillä perusteella olimme sen ostaneetkin, että lähellä koulua. Hyvin meillä meni silloinkin, vaikka jouduin monta käytännön puuhaa opettelemaan. Ensimmäinen hernekeitto paloi aavistuksen pohjaan, mutta opin leipomaan jopa pullia. Liisan pesti, sittemmin erityisopettajana, vaki-naistettiin. Niissä toimissa sitten jatkoimme. Se, että pääsin mukaan Tetetermiteen, oli kyllä hienoa. En minä mieskuoro Sirkkoihinkaan olisi halunnut mennä.

Lähes kaikki se, mihin tartuin aikoinaan, on jatkunut. Taide, musiikki, luonto ja puukäsityöt. Ainoastaan urheilu siitä jäi. Ja se

kirjailijajuttu. Olen aina ihmetellyt, kuinka joku pystyy kirjoittamaan kirjan. Tete sen joskus minulle ehkä kertoo.

Intermezzo

Olemme nyt kertoneet kappaleen kunkin veljeksien elosta erittäin, vanhemmasta nuorimpaan asti. Oli siis mennyt lähes 17 vuotta veljesten muuttamisesta Impivaaran erämaahan, jona aikana jokaisen elämä oli muuttunut aikuisen miehen auvoiseksi oloksi.

Ja tahdonpa vielä kertoa erään kesäisen tapaamisen. Sillä olivatpa veljekset päättäneet jälleen yhtyä riemujuhlaan. Kaikki olivat he myös kokoontuneet vaimoinensa, lapsinensa; ja oli pa vilinätä avarassa tuvassa, koska lapsia ankara joukko piehtaroitsi ja kii-riskeli lattialla ja pihan kedolla. Tuolla taas, tulisijan ympärillä, istui kälysten joukko hausassa kanssapuheessa keskenänsä, ja päivän emäntä siellä liikutteli kiltisti ruokapataa, joka täysinäisenä kiehui.

Siellä myös tulitakan juurella laulukansio polvella, Olli nähtiin, valmiina alkamaan laululla tunnelmaa luomaan. Mutta perillä pöydän ympärillä istuivat muut veljekset, haastellen entisistä ajoista, päivästä metsien yössä ja Impivaaran kantoisella aholla, kome-roisen, kohisevan vuoren alla. Ja muistot menneistä vaaroista, taisteloista ja töistä sulivat suloisesti yhteen heidän mielessänsä kuin metsät, laaksot, vuoret ja korkeat nummet kaukaisuuden sinihämärässä yhteensulaa. Kaikki liittyi tummaksi, ihanaksi uneksi, ja hiljainen riutumus miesten povessa tuntui.

Niin he katselivat takaisin olleisiin päiviin. Niinpä kesä-iltana, koska luonto valvoi ja vihreänä seisoo lempeä lehto, katselee paimen matkanpäästä armasta ahoa, jossa hän kerran kesänä kilvoitelti, tuskitteli, hikeä vuodattain. Päivä oli kuuma ja helteinen, etäällä ukkonen jymisi ja sumuna parveilivat paarmat ja kärpäset, saattaen karjan kiilivään kimmaan. Mutta ennen iltaa oli hän koonnut karjansa taas ja asteli iloisena kellojen kilinässä kotia. Sitä päivää hän nyt muistelee ja hymyää. Niinpä myös mannermaalla harmeneva merimies johdattelee mieleensä muinoista myrskyä merellä. Pilvet haahden pimeyteen käärivät, kuohuva aalto uhkaili kuolemalla; mutta ennenkuin yö oli tullut, vaikenä tuuli, aalto viihtyi ja nukkui ja kirkastuvasta lännestä säteili aurinko taas, osoittaen tien satamaan. Tätäpä myrskyä muistelee merimies hiljaisella riemulla nyt. Niin muistelivat veljeksetkin menneitä päiviänsä, valoisana kesä-iltana istuissaan ympäri ison pöydän ja haastellessansa keskenään.

Mutta tulelta nostettiin pata, tehtiin tuohisista haloista oivallinen pystyvalkia, ja sen loimoittavassa valossa alkoi nyt kitara soida. Silloin kohta vaikenä lasten metelöitsevä liuta, vaikenivat myös veljekset juttelemasta pöydän ääressä, koska Olli loihi Luossan kerjäläisen. Kauniisti palavan pystyvalkian huminassa kaikui laulu, ja Ritu käänsi nuottikirjan sivua.

Mutta tuli viimein aika laulamasta, ja siitä kallistuivat he vihdoinkin laattian oljille öiseen lepoon. Mutta kuka varhemmin kuka myöhemmin heräsivät he seuraavana aamuna, ja menivät aamueineelle. Sieltä, koska päivä oli täydeksi valjennut, he palasivat kilvan kiitäen taas omaan eloonsa odottaen tulevaa.

(lievästi muunneltu lainaus Aleksis Kiven Seitsemästä veljeksestä)

Osa III
Viimeisimmät
30 vuotta

Jälleentapaaminen ja Lahnasen vuodet

On toukokuun loppu tai kesäkuun alku vuonna 1985 reilut 16 ja puoli vuotta Tetetermiten viimeisen keikan jälkeen. Törmäsin Ahosen Timoon Kauppakadulla. Olimme ilmeisesti perheen kanssa käymässä Jyväskylässä katsomassa normaaliin tapaan meidän molempien vanhempia. Vaihdoimme kuulumisia varmaan vähintään 10 vuoden jälkeen. Timo ehdotti, että mitäpä jos tavataisiin porukalla pitkästä aikaa vaikkapa Ahosten mökillä Muuratjärven rannalla.

Edellisen kerran olin ollut siellä Maikin ja Timon hääbileissä joskus 70-luvun alussa. He olivat ensimmäiset meistä, jotka menivät naimisiin. Sitä edellisen kerran olin Ahosten mökillä ehkä vuonna 1968, jolloin vietimme siellä Timon, Ollin, Roopen ja Tiitin kanssa pari päivää miettien syntyjä syviä ja teimme myös taidevideon kaitafilmille. Lähisaarella oli tyttöjä, joille huhuilimme ja kävimme jopa soutuveneellä lähes saaren rannassa juttelemassa – ja vain juttelemassa heille. Myöhemmin kävi ilmi, että yksi tytöistä oli hyvän ystävämme Halisen Ilkan nykyinen vaimo Päivi. Tähän liittyy myös muistikuva, että Mustosen Pekka ei ollut meidän kanssamme. Hän kuitenkin tuli tapaamaan meitä upouudella Vespallaan.

Pekka sanoi olutmakkaraillassamme vuonna 2016, että skootteri oli lällärikamaa. Me muut olimme silloin ja olemme vieläkin, sitä mieltä, että se oli eliittikamaa.

"Joo, silloin 60-luvulla italialaiset elokuvat olivat kova sana ja niissä huristettiin aina pitkin Rooman tai Milanon katuja vespalla."

"Vespa oli eliittikamaa teini- ja popparipiireissä", Pekka täydensi. "Muoti tuli mm. näistä italialaisista elokuvista. Toinen skoottereiden suosioon vaikuttanut asia oli se, että skoottereissa oli katteet, jotka suojasivat ajajaa ajoviimalta ja vesiroiskeilta. Skootterilla saattoi ajella ilman ajoasua siis shortseissa ja pelkässä kesäpaidassa. Kypäräpakkoa ei vielä ollut, mikä seikka teki tyyliin panostamisen mahdolliseksi. Muistaakseni ajoasuni oli usein paljas pää, joskus baskeri ja kaulan ympäri kiedottu ja olan yli heitetty kaulahuivi. En kuitenkaan muista, että olisin vielä tuolloin nähnyt Marcello Mastroiannin ajelevan Anita Ekbergin kanssa Rooman katuja kaulaliina hulmuten elokuvassa *La Dolce Vita*. Ammattikoululaiset, rumasti sanottuna rasvikset, virittelivät mopojaan ja siirtyivät sittemmin kunnostamaan vanhoja englantilaisia moottoripyöriä kuten BSA, Norton ja Royal Enfield. Sitten 60-luvun lopussa japanilaiset löivät maailman ällikällä tuomalla markkinoille tehokkaita surmanloukkuja kuten Kawasaki, Honda, Suzuki. Niissä oli enemmän voimaa kuin mitä ajo-ominaisuudet, jarrut ja muu varustus sieti. Ne suistivat Vespat, Lambretat ja muut skootterit valtaistuimiltaan lällärikamaksi."

Takaisin vuoteen 1985. Paljon oli maailma muuttunut sitten 60-luvun auvoisten vuosien. Hippi- ja vapaamielisten aatteiden aika päättyi 70-luvun lopussa kiihkeän ylipolitisoitumisen vuosien jälkeen. Ne muuttuivat osaksi yleistä arvomaailmaa kuten nais- ja

rauhanasia, myös luonnonsuojelun merkitys alkoi korostua, mutta muuten oltiin siirtymässä pinnallisempaan suuntaan 1980-luvun lähestyessä.

Maailmanpolitiikkaa 70-luvulla hallitsivat idän ja lännen välinen asevarustelu sekä kolmannen maailman ongelmat. Kylmän sodan rintama-asetelma oli yhä rautaesiripun jakama länsi ja itäblokki. Huomattavaa jännitettä maailmassa ylläpiti 'asevarustelukilpa' ydinaseilla, ja sitä yritettiin hillitä aseistariisuntaneuvotteluilla idän ja lännen eli Varsovan liiton ja NATO:n kesken.

Vuosikymmentä leimasi liennytyks Yhdysvaltain ja Neuvostoliiton välillä. Länsi-Euroopassa tämä meni vielä pitemmälle, ydinaseiden vastustus kohdistui nimenomaan Yhdysvaltain aseisiin ja pelättiin suomettumista (Finnlandisierung). Suomettuminen-termi liittyi Saksan sisäpolitiikkaan ja pelkoon, että liikaa Neuvostoliiton kanssa kauppaa käyvä maa jää syvälle Neuvostoliiton vaikutuspiiriin.

Suomessa meidän presidenttimme Urho Kekkonen valittiin poikkeusmenettelyllä neljännelle virkakaudelleen vuonna 1974 – laki presidentin toimikauden pidentämiseksi neljällä vuodella syntyi värikkäiden vaiheiden jälkeen tammikuussa 1973 – ja normaalissa valitsijamiesvaalissa laajan poliittisen rintaman tuella viidennelle kaudelleen vuonna 1978. Vuoden 1978 vaalissa Kekosta vastassa oli vain neljä pienpuolueiden ehdokasta. Suomen ja Neuvostoliiton välisen YYA-sopimuksen voimassaoloa jatkettiin 20 vuodella vuonna 1970.

Suomi nousi hetkeksi maailman huomion keskipisteeseen, kun Helsingin Finlandia-talossa järjestettiin kesällä 1975 Euroopan

turvallisuus- ja yhteistyökonferenssi (ETYK). Kokoukseen osallistuivat kaikki Euroopan valtiot – Albaniaa lukuun ottamatta – sekä Yhdysvallat ja Kanada. Monet valtionpäämiehet käyttivät ETYK:in tarjoamaa tilaisuutta hyväkseen myös kahden- ja monenkeskisiin keskusteluihin. ETYK-kokouksen aikaan me olimme Liisan kanssa ensimmäisellä yhteisellä ulkomaan matkallamme Jugoslavian Opatjassa ja palatessamme sieltä muistan hyvin kaikki turvajärjestelyt ja kansainvälisen tunnelman Helsingin lentokentällä.

Nykymuotoinen terrorismi tuli kuvaan mukaan 70-luvulla. Euroopan kohutuimpia terrori-iskuja olivat Musta Syyskuu -ryhmän hyökkäys israelilaisia urheilijoita vastaan Münchenin olympialaisten aikana vuonna 1972 ja hyökkäys öljyntuottajamaiden järjestön OPECin päämajaan Wienissä joulukuussa 1975. Näiden iskujen pääsuunnittelijaksi nimettiin Ilich Ramírez Sánchez (tunnettu myös nimillä "Carlos" ja "Shakaali"). Huomiota herätti myös Punaisten prikaatin suorittama Italian pääministerin Aldo Moron kaappaus ja murha keväällä 1978. Arabiterrorismi ilmeni lentokonekaappauksina ja liittyi etenkin palestiinalaisten turhautumiseen Israelin vallan alla.

Toisaalta Yhdysvallat joutui vetäytymään Etelä-Vietnamista 1975, minkä jälkeen Pohjois-Vietnam miehitti sen.

Taloudellisessa mielessä 1970-luvun alkupuolen öljykriisi oli pelottava kokemus länsimaille, mutta esimerkiksi Yhdysvalloissa oli siirrytty jo sitä ennen hitaampaan talouskasvuun, suureen inflaatioon ja pysyvään suurehkoon työttömyyteen. Japanin nousu oli

huipussaan muun muassa elektroniikassa, autoteollisuudessa ja laivanvarustuksessa.

Popmusiikki pirstoutui 60-lukua selvemmin useisiin eri genreihin. Poppia hallitsivat Abba ja Elton John, discomusiikkia Bee Gees ja Boney M, glamrockia David Bowie ja Queen sekä raskaammalla puolella AC/DC, Led Zeppelin, Deep Purple, Black Sabbath ja Uriah Heep. Suomessa kovia sanoja olivat bändeistä Tasavallan Presidentti, Wigwam, Hullujussi, Hurriganes ja punkbändi Eppu Normaali sekä solisteista Hector, Juice Leskinen ja tietysti edelleen Danny.

John Lennonin murha kohahdutti koko läntistä maailmaa vuonna 1980.

80-luvun teemoja olivat idän ja lännen välisen asevarustelun purkaminen ja kylmän sodan päättyminen sekä tietokoneiden ja elektroniikan nousu läntisessä maailmassa.

Neuvostoliiton puoluejohtaja Leonid Brežnev kuoli syksyllä 1982 sairastettuaan jo pitkään. Tämän jälkeen maata johtivat lyhyen aikaa Juri Andropov ja Konstantin Tšernenko, jälkimmäinen vain vajaan vuoden. Mihail Gorbatšov nousi Neuvostoliiton johtoon 1985 noin kolme kuukautta ennen Tetetermiten jälleentapaamista.

1970-luvun digitaalikello sai seurakseen monia muita digitaalitekologiaan perustuneita laitteita. IBM PC julkistettiin vuonna 1981 ja tietokoneet alkoivat tulla koteihin. Matkapuhelin ja CD-levy syntyivät, ja nestekidenäyttöjen myötä kehitettiin esimerkiksi elektroniikkapelejä. Korvalappustereot yleistyivät, tosin

vasta kasetteja soittavina. 1980-lukua voikin pitää kannettavien laitteiden syntyvuosikymmenenä.

Suomessa elettiin 1980-luvulla nousukautta. Sisäpoliittisesti merkittävimpiä tapahtumia oli presidentti Urho Kekkonen eroaminen terveyssyistä presidentin virasta 1981 ja Mauno Koiviston valitseminen presidentiksi 1982. Kuusikymmentäluvun kasvatille oli hurja ajatus, että Kekkonen ei ollutkaan ikuinen.

Urho Kekkonen kuoli 31.8.1986. Yksi meidän aikakautemme oli lopullisesti päättynyt.

1980-luvulla Suomessa elettiin vahvan hyvinvointivaltion aikaa. Suomessa vallitsi voimakas taloudellinen nousukausi, joka kesti koko vuosikymmenen. Merkittävä syy nousukauden pitkittymiseen ja markkinoiden ylikuumentumiseen oli ulkomaisen luotonhakemisen vapautuminen. Myös pankkien luotonanto yksityishenkilöille vapautui ja luottokanta kasvoi enimmillään yli 100 % vuodessa. Nämä seikat johtivat kansantaloudessa olleen rahamäärän voimakkaaseen kasvuun, joka puolestaan nosti asuntojen ja liikeyritysten hintoja voimakkaasti. Syntyi kiinteistö- ja pörssi-kupla, jonka aikana syntyi nopeasti velkarahoituksella suuria omaisuuksia. Kasinotalous kukoisti.

Tällaisessa maailmassa vuonna 1985 tapasimme Timon kanssa Jyväskylässä Kauppakadulla, joka ei vielä silloin ollut kävelykatu, vaan joukkoliikennekatu. Jyväskylän Liikenteen punaiset bussit huristelivat katua pitkin vieden kaupunkilaisia vaikkapa Mäyrämäestä Vaajakoskelle.

Sovimme Timon kanssa, että hän ottaa vastuun tapaamisen järjestämisestä. En tiedä, oliko hänellä yhteystietoja, vai katsoiko

hän puhelinluettelosta kavereiden numerot. Kännyköitä ei siihen aikaan vissiin ollut juuri kenelläkään. Minulla ei ollut aavistustakaan, missä he asuivat ja mitä he tekivät. Joka tapauksessa kutsu kävi Muuratjärven rantaan juhannuksen jälkeisenä viikonloppuna 29.6.1985. Kaikki varmasti odottivat mielenkiinnolla tapaamista. Paikalle oli kutsuttu Ahosten lisäksi Mänttärät, Julinit, Serimaat, me ja Haliset eli Tiitin päiväkirjamerkintöjen mukaan 12 aikuista ja 12 lasta.

Saimme ohjeet, miten päästään perille (ilman navigaattoreita). Pakkasimme porukkamme autoon ja läksimme Muurameen. Mielenkiintoista! Muistan elävästi, kun saavuimme perille ja näin pihalla lähes kaljupäisen partaisen miehen lapsen kanssa. Kuka hän oikein on? Sitten tajusin, että Tiitihän se siinä. Tästä lähdettiin.

Oli käsittämätöntä, kuinka 16 vuotta suli hetkessä pois. Tottakai esittelimme lapsemme ja sivusimme lyhyesti, mikä jokaisen elämänkuvio sillä hetkellä oli. Mutta hyvin nopeasti paikalla olivat vain se Timo, Tiiti, Roope, Olli, Tero ja Ilkka, jotka olivat parhaat kaverit 60-luvulla. Ja myös vaimot olivat hyviä tuttuja. Me emme olleet siinä tapaamisessa yliopistomiehiä, johtajia, toimittajia, opettajia tai arkkitehtejä. We were back! Se oli mahtava tunne. Lapsuuden kavereissa on jotakin erityistä. Vaikka meillä kaikilla on myös monia huippuhyviä ystäviä myöhemmiltä ajoilta, lapsuuden ystävydessä on jotakin maagista.

Itse illasta en muista mitään erityisempää kuin että syötiin ja juotiin hyvin, pantiin lapset nukkumaan ja jatkettiin jutustelua pikkutunneille asti.

"Minulle jäi mieleen se, kuinka kukaan ei uskaltanut ehdottaa olutpullon avausta, kunnes Tero varsin myöhään verrattuna nykyiseen tapaan uskalsi sen tehdä. Ainakin minulle tuo ehdotus oli helpotus," Roope kertoo.

Kului vuosi ja tapasimme uudestaan Ahosten mökillä. Nyt paikalla olivat Halisten sijaan Stewe ja Liisa. Mukana oli myös joitakin soittimia. Viikonlopun aikana todettiin, että olisi kiva koettaa soittaa ihan oikeasti aivan kuten ennen vanhaan.

Ensimmäiset soittohapuilumme Muuramessa

Meille oli tulossa Kesälään sähköt syksyllä -86 ja päätimme tavata siellä soiton merkeissä. En muista, millä soitimme. Joka tapauksessa jostakin vehkeet hankittiin.

"Voi olla että siinä vierähti tosiaan jonkun aikaa kun itse kukin alkoi miettimään soittimia ja sitten hankkimaan niitä", Timo sanoo. "Itse ostin ensin ihan sellaiset halpisrummut New Sound tai jotakin sellaista. Ja sitten aika pian Taman rummut sen Amerikan stipendin ansiosta, josta kerroin aiemmin."

"Minä soitin aluksi Julinin Jussin Tokailla. En muista oliko lainassa myös Jussin vahvistin. Pian kyllä ostin Kaupparista valkoisen Squierin ja Yamaha-vahvistimen," Roope kertoo.

"Muistelen, että kummipojallamme Mäkelän Tommilla oli joitakin orastavia bändivirityksiä," Tiiti puolestaan aprikoi. "Mutta sitten poika innostui enemmän surffauksesta ja kummisetä osti häneltä jonkinlaisen bassokitaran."

Minä ostin aluksi halvat Yamaha-merkkiset kotiurut ja sitten parin vuoden päästä hankit kunnon pelin, Korgin. Muistan oikein hyvin, kun menin hakemaan isäni autotallista vanhaa hienoa 60-luvun Vox-vahvistintani. Siellä se oli alkuperäisen suojuhupun alla. Nostin vahvistinta ja ajattelin, että onpas tämä kevyt. Ovatko voimani kasvaneet sitten 60-luvun? Nostin hupun pois ja huomasin, että itse vahvistin ja kaiuttimet oli varastettu ja vain kuoret olivat jäljellä. Joku sanoi minulle, että tee rikosilmoitus. Minä sanoin, että tuntuu tyhmältä vastata poliisin kysymykseen rikosajankohdasta, että en tiedä edes millä vuosikymmenellä rikos on tapahtunut. En nimittäin ollut koskenut Voxiini sitten vuoden 1969.

Aluksi meillä ei ollut minkäänlaista tarkoitusta kaivaa Tete-termiteä ullakon periltä esiin, vaan ainoastaan soitella kaveriporukassa. Stewe oli ollut mukana Ahosten mökillä ja oli laulellut aikoinaan paljon Roopen kanssa. Siksi oli luontevaa pyytää hänet mukaan jameihin.

"Mikä oli Pekan rooli tässä vaiheessa," Timo herättelee keskustelua. "Minulla on sellainen mielikuva, että jossain vaiheessa joku meistä oli tavannut sinua Hesassa ja silloin sinä Pekka olit selkeästi ilmoittanut että ne vanhat soittojutut on mennyttä aikaa eivätkä kiinnosta. Mutta onko tämä oikea mielikuva ja miltä ajalta tuo tieto oli?"

Se joku meistä olin minä. Tapasimme kerran Pekan kanssa satumalta Helsingissä ja kävimme heillä kylässä. Se oli todennäköisesti niihin aikoihin, kun me molemmat asuimme Pengerkadulla. Olimme nimittäin Liisan kanssa hyyryläisinä yhdessä hänen siskonsa ja miehensä kanssa kolhoosissa pienen pienessä yksiosässä keväällä 1975 muutaman kuukauden ennen muuttoamme Olariin. Minä en muista, mitä me puhuimme. Mutta jos olen niin sanonut, se pitää paikkansa tai ainakin niin olin ymmärtänyt.

"Joo, muistan Teten ja Liisan käyneen Helenan ja mun luona vierailulla Pengerkatu 22:ssa. Mukava muisto. Mutta mitä keskustelimme, siitä minulla ei ole mielikuvaa. Jos bänditouhusta oli puhetta niin ehkä silloiset tuntemukseni liittyivät lukionaikaisiin muistoihin, joissa Lyseo ja bändi jotenkin vielä koplautuivat yhteen. Kun pääsin pois Jyväskylästä ja Lyseosta, alkoi elämäni Helsingissä ja olin päässyt naimisiin. Kaikki oli uutta. Mutta laulun himo ei ollut kadonnut minnekään. Olen kertonut keikasta Hotelli Interkontineliassa muotinäytöksessä ja niin pois päin."

No takaisin Kesälän tupaan. Minä en ainakaan ollut soittanut rockia sitten vuoden 1968 ja muistan, kuinka jännittävää oli soittaa ensimmäinen biisi lähes kahdenkymmenen vuoden tauon jälkeen. Kappale oli joku *Memphis Tennessee*, *Salattu suru* tai *Dust my*

Blues. Olimme hämmästyneitä, kuinka pääsimme kappaleen ainakin lähes loppuun saakka. Se tuntui niin hyvältä.

Tämä oli yhteinen tunne ja siksi rupesimme pitämään soittoviikonloppuja muutaman kerran vuodessa. Minä ja Olli tulimme Helsingistä ja muut Jyväskylästä. Ostimme evääksi leivät, leikkeleet, makkarat, tomaattia, kurkkua, punajuuri- ja perunasalaattia sekä pari pussikeittoa – ja tietysti runsaasti olutta. Siinä kaikki. Me kaikki olimme vuosien varrella oppineet oikein hyvin nauttimaan mallasjuomista.

Soittoleirin eväspöytä

Me soitimme, juttelimme niitä näitä perjantai-illasta sunnuntai-aamuun lämmittäen saunan lauantai-iltana. Työasiat ja urakehitys eivät kuuluneet puheenaiheisiin. Ne olivat täydellisiä irti arjesta - tapahtumia. Ei tullut koti- eikä työasiat mieleen. Kun sunnuntai-iltapäivällä palattiin kotiin, oltiin henkisesti puhdistautuneita ja valmiit kohtaamaan arjen haasteet.

Tiiti kirjoitti Kansan Uutisiin aiheesta kolumnin 22.3.1990. Tässä siitä katkelma.

... Tämä kaikki selittely on ikään kuin johdatukseksi sille, mistä syystä en sunnuntaina näyttäytynyt esimerkiksi Jyväskylän Kansandemokraattisen kunnallisjärjestön vuosikokouksessa. Vietin viikonlopun Pieksä-mäen maalaiskunnan Lahnasen kylällä erään entisen pienviljelijätorpan tuvassa. Soitettiin rock and rollia puolitoista vuorokautta melkein yhtä soittoa. Kuusi nelikymppistä ukkoa. Parin vuoden ajan olemme kuukauden parin jälkeen pitäneet tällaisia keski-ään kriisin kanssa tuskailevien perheenisien musiikkiterapialeirejä.

Paitsi että on soitettu 60-luvun renkatuksia, routesixtysixtyä ja honky-tonkwomenia, on myös luotu aivan uutta. Ihka omia kappaleita. Siis omaehtoista luovaa kulttuuritoimintaa. Ja vielä ilman minkäänlaista yhteiskunnan taloudellista tukea.

Rock-kulttuurin voi sanoa olleen – siltä osin kun sitä ei ole valjastettu pubtaasti rahanteon välineeksi – nuorison kapinointia vanhempien asenteita ja arvomaailmaa vastaan. Hyvä niin. Mutta eivätkö sitten viroissa ja toimissa olevat nelikymppiset saisi kapinoida vallitsevaa arvomaailmaa vastaan soittamalla rockia. Meidän bändissämme on mm. yksi pääkaupunkiseudun ATK-firman markkinointijohtaja, jonka mielestä on paljon komeampaa soittaa rock-bändissä, kuin pelata golfia, niin kuin hänen piireissään on yleisesti tapana.

Tietysti jotkut ilkeämieliset vain hymähtävät, ilkeimmät jopa irvailevat, että siinä vanhat äijät yrittävät elää uudelleen kadotettua nuoruuttaan. Olkoon sitten niin, mutta rockin soiton terapeutista merkitystä ette silti pysty kiistämään. Sitä jaksaa viikonlopun terapialeirin jälkeen taas kummasti

tätä tämmöistä jokapäiväistä arkielämää. Ei se meillä miehilläkään aina niin helppoa ole.

Niin, odotelkaahan siellä Jyväskylän Eläkeläiset ry:ssä kuorojenne ja mandoliinikerbojenne kanssa vielä vähän aikaa. Ei tässä kauan mene, kun tullaan pistämään pystyyn rock and roll -ryhmäkin."

Irti Arjesta -tapahtuma Lahnasella

Mitäs te kaverit tähän sanotte?

"No perhana, noinhan se on mennyt."

Me aloimme myös nauhoittaa soittojamme ja olemme tehneet niistä muistoksi Tetetermite Lost Tapes -sarjan. Niistä ei ulkopuolisille soitettavaksi juuri ole, soittotaito oli vielä sen verran ruosteessa. Minun hyvä ystäväni Pete Lappi oli Ylellä äänittäjänä ja sain monta kertaa häneltä lainaksi hyvän nauhurin, jota käytimme. Ensimmäiset äänitykset on tehty elokuussa 1987. Siinä on jo äsken mainittujen kolmen kappaleen lisäksi *Keep On Running*, *Johnny B Good*, *The Times They Are Changing*, *Norwegian Wood* ja

Matelot. Vieläkään meillä ei ollut ajatusta Tetetermiten paluusta. Kuvaavaa on, että Tiiti oli tehnyt kalenteriinsa merkinnät: 27.-28.6.1978 Pieksämäelle luokka- ja bänditapaaminen ja 28.-30.8. Tetetermite Lahnanen soi. Tete, Timppa, Olli, Roope, Stewe ja minä. 15.1.1988 Pieksämäellä jamit.

Aloimme tehdä myös omia kappaleita. Timo oli tehnyt nivas-kan laulun sanoja, jotka hän jakoi meille sävellettäväksi.

”Tuo nivaska syntyi varmasti sellaisesta tuskasta, että oikeastaan minun olisi pitänyt kirjoittaa väikkäriä, mutta kun ei pystynyt sitä lähestymään niin keksi aina muuta,” Timo kertoo.

Pääasiassa Stewe, Roope ja minä hoidimme sävellykset. Itse en ollut koskaan aikaisemmin sellaista tehnyt. Tai, jos ihan tarkkoja ollaan, olin tehnyt yhden laulun, jota lauloin lapsille syöttäessäni heille iltapalaa. Sen sanat menivät jotenkin näin: "Paljon en kotoani saanut, oli ankeata lapsuuteni niin, ei isä meille paljon mitään jaannut, mutta yhden jutun kotoani sain. Iltapalaa, iltapalaa, iltapalaa vain." No joo.

Stewe teki muutaman laulun sanoineen ja jossakin vaiheessa minä myös ja sitten myös erilaisilla kombinaatioilla. Tosin useimmiten Timo ja Stewe parantelivat sanoituksiani. Tältä ajalta ovat sellaiset kappaleet kuin *Näkymättömät langat*, *Bensaa jakaa ja vaihtaa*, *Pariisilainen katulaulaja*, *Jörgen Eisberg - kielten maisteri* ja *Kultainen Norsu*, joka tässä vaiheessa oli nimeltään *Itsekään rakkauden kaipuu* ja osittain toisenlaisena sanoituksena. Lost Tapes-sarja marraskuuhun -92 saakka pitää sisällään lähinnä näitä omia biisejä. Vuodesta -93 saimme oman harjoituskämpän Roopen talon alakerrasta ja soittamisen ja harjoittelun painopiste siirtyi sinne.

Ryhdyimme myös pitämään joka vuosi kesäjuhlia Lahnasella. Paikalla olivat bändin lisäksi vaimot ja iso lapsikatras. Siinä oli yleisömmä, kun pidimme 24.7.1988 ensimmäisen LahnaRock-tapahtuman. Soitimme pihamaalla aitan kongilla ja lapset ja vaimot tanssivat. Olimme kyllä varoittaneet kylän naapureita meluhaitoista. Vähän yli puolen kilometrin päässä asunut Jalkasen emäntä kertoi, että konserttia pystyi hyvin kuuntelemaan oman talon rappusilta. Olimme varmaan myös sanoneet naapureille, että konserttia saa tulla kuuntelemaan ihan paikan päälle, mutta kukaan ei muistaakseni uskaltanut paikalle.

Tiiti kirjoitti Kansan Uutisiin tapahtumasta jutun, joka ilmestyi lehdessä 6.8.88:

"PIENI ON KAUNISTA ROCKISSAKIN

Pieksämäen maalaiskunnan Lahnasen kylällä järjestetty Lahnarock-88 dB oli taatusti kesän hillityin rock-festivaali. Minkäänlaisia järjestyshäiriöitä ei parhaimmillaan toiselle kymmenelle keivunnut festivaalilyeisö aibeutannut. Saapas-ryhmäläisiä ei tarvittu sammuneita keräilemään eikä poliisia tappeluita selvittämään. Pieni on todella kaunista.

Suurinta osaa Suomen suven rockjuhlia vaivaa mammuttitauti. Pikkupaikkakunnillakin järjestettyihin festareihin haalitaan tuhatmäärin ihmisiä ja kymmenittäin yhtyeitä ulkomaita myöten. Selvähän se, että häiriöitä syntyy. Monituhatpäisestä joukosta joku voi mennä vaikka tarpeilleen viattoman kyläläisen puutarhaan. Saattaapa vielä mennessään repäistä perunanvarretkin mukaansa. Ja entä se viinan kanssa lotraaminen?

Lahnarockissa palvelut oli mitoitettu tarkkaan potentiaalisen juhla-kansan mukaisesti. Ravintolapalvelut pelasivat ilman ruuhkia. Sekä yleisön että esiintyjien makkarat ja kyljykset paistuivat sovinnollisesti samassa

grillissä. Myöskään kaksireikäisen huussin ovelle ei syntynyt minkäänlaisia jonoja.

Lahnarockin pääesiintyjä, myös ainoa, oli 20 vuoden esiintymistauon jälkeen lavalle (tässä tapauksessa aitan kuistille) palannut jyväskyläläinen Tetetermite. Uudella, yhtyeen jäsenten omista sävellyksistä ja sanoituksista koostuneella setillä Tetetermite onnistui hetkeksi pysäyttämään jopa pari ohikulkenutta kyläläistä.

Rockjublien uusiin tulokas Lahnarock-88 dB onnistui kaikin puolin niin erinomaisesti, että jatkoa on varmaankin tulossa. Ensi vuonna on odotettavissa, että desibelimäärä nousee 89:ään. Muilta osin festivaalia ei ole tarkoitus paisutella, joskin Finlands Festivals -ketjuun liittyminen saatetaan ottaa harkittavaksi.

Lahnarock -88

Jutun yhteydessä oli myös oheinen kuva, jossa bändi soittaa aitan kuistilla edessään ainoastaan nukkuva labradorinnoutajamme Donna. Kuvatekstinä oli: Lahnarockin pääesiintyjä Tetetermite

villitsi uudella ohjelmistollaan festivaalikansaa, joka kuitenkin osasi käyttäytyä asianmukaisen arvokkaasti. Toinen Lahnarock pidettiin samalla kokoonpanolla vuonna -89.

Seuraavina vuosina kokoonnuimme Lahnaselle kesäjuhliin pitämättä konserttia. Lapset isoimmasta päästä alkoivat jäädä kotiin ja soitto oli enemmän nuotiosoitteita. Kerran juhlapaikamme ympärillä oli Ranskan ympäriajon banderolleja. Ne oli saatu, kun kilpailun reitti kulki Beuzevillen talomme ohi ja televisio ripusti ne aitaamme sanoen, että saatte pitää lakanat kunhan korjaatte ne tapahtuman jälkeen pois.

Söimme ja joimme hyvin ja keskustelimme pikkutunneille asti erilaisista asioista. Minulle on jäänyt erityisesti mieleen yksi lämmin elokuinen yö, kun Olli piti meille ex tempore-esitelmän tähdistä. Katsoimme tähtitaivasta osa maaten nurmikolla selällään, osa oli pystyssä niskojaan taivutellen. Minä tunnistin ilman apua ainoastaan Otavan.

"Katsokaa, tuolla on niinsanottu kesäkolmio. Se koostuu kolmesta tähtikuviosta. Se on tuo iso, etuajo-oikeus-kolmion näköinen ryhmä taivaalla. Tuolla! Näettekö?" Olli sanoi.

Me katsoimme hänen osoittamaan suuntaan ja valtaosa näki tai oli näkevinään Ollin mainitseman kolmion.

"Se on saanut nimensä siitä, että se näkyy erityisen hyvin kesällä - silloin kun taivas vaan on riittävän musta ja pilvetön. Se näkyy kyllä myös talvisessa Suomessa. Tuolla vasemmalla yläkulmassa on Joutsenen tähtikuvio, Siinä on neljä tähteä, jotka muodostavat pienemmän, tosin melko ison kolmion, melkein tasasivuinen. Kirkkain eli Deneb ylämpänä ja kolme muuta suorassa alemmalla

viivalla. Näettekö?"

Me nyökkäilimme ja katsoimme ja kuuntelimme lumoutuneina.

"Sitten tuossa keskellä on Lyyran tähtikuvio, oikealla ylhäällä. Kirkkain eli Wega on ylimpänä kärkenä."

Lämmin elokuinen yö otti meidät vaippaansa ja tähdet loistivat.

"Ja sitten tuo kolmas on Kotkan tähtikuvio alhaalla. Kirkkain on Altair ja sitten näkyy oikeastaan vain yksi toinen tähti tuolla hieman lähempänä kolmiota melkein Altairin yläpuolella. Kolmion sisällä on vain melko himmeitä kohteita, eli se näyttää lähes tyhjältä, olosuhteista ja näkövälineistä toki riippuen. Tyhjähän se ei suinkaan ole."

Olli esitteli näiden lisäksi paljon muitakin tähtiä: Perseus, Acturus, Otava, Pikkuotava, Pohjantähti, Härkä, Kaksoset, Orion... Minä muistan tämän yön edelleen hyvin selvästi. Se oli hieno hetki.

Vuonna 1999 naapurimme Lahnaselta ehdottivat, että mitä jos paikallinen kylätoimikunta järjestäisi meidän pihallamme konsertin, jossa esiintyisi Tetetermite. Lupauduimme ja pihakonsertti "Kevyesti kesäillan iloksi" järjestettiin la 31.7.

Myös Pieksämäen lehti puffasi tapahtumaa 29.7.99:

"PIHAKONSERTTI PALTASELLA

Paltasella järjestetään kuun viimeisenä päivänä pihakonsertti osoitteessa Lahnasentie 253. Konsertissa soittaa musiikkiryhtye Tetetermite 60-luvun tahteja. Ryhtye koostuu eri puolelta Suomea tulevista perheenisistä. Tetetermitellä on ollut tapana kokoontua yhteen soittamaan syksyisin ja talvisin, mutta nyt heidät on saatu houkuteltua pitämään kesäkonsertti.

Konsertissa mukana puubaalee Paltasen kylätoimikunta, joka järjestää tilaisuuden ruokapuolen. 'Kevyesti kesäillan iloksi' -nimellä kulkeva konsertti alkaa klo 17. Tilaisuuteen on vapaa pääsy."

Taas oli jutussa kirjoitettu Tetetermite väärin – kahteen kertaan... Paikalle tuli lähikylistä ja vähän kauempaakin enimmäkseen vanhahkoa väkeä yhteensä noin sata henkeä. Muistaakseni suurta tapahtumaa kunnioitti läsnäolollaan myös Pieksämäen silloisen maalaiskunnan kunnanjohtaja, joka antoi isäntäväelle kiitokseksi kalanperkausvehkeet. Myös Pieksämäen lehden nuori toimittaja oli paikalla ja teki tapahtumasta jutun, joka julkaistiin lehden etusivulla heti maanantaina 2.8. Jutun yhteydessä oli tapahtumasta kaksi isoa kuvaa ja etusivulle ei mahtunutkaan sen lisäksi muuta kuin pari mainosta ja pieni juttu otsikolla "Kolme kärysi ratista".

Otsikkona oli "Tetetermite rockasi Paltasella. SEDÄT JAKSAVAT HEILUA Jutussa kerrottiin muun muassa:

"Taivas on kuin Suomi-filmistä. On punainen tupa ja bändi soittaa aitan edessä California dreamin' ja Dylanin Mr tambourine manin. Unta tai sitten kyseessä on kesän paras kylätapahtuma.

... Aikaisempina vuosina yleisönä oli omat perheet. Ensin lapset olivat mukana, sitten poissa ja nyt he alkavat ilmestyä poika- ja tyttöystävien kanssa. Nyt sessiosta oli tehty ensimmäistä kertaa yleinen tapahtuma. Paltasen kylätoimikunta teki kaiken järjestelytyön. Me tulimme vaan soittamaan, toteaa Mänttari.

... PUHDASTA 1960-LUVUN ROCKIA. Keikkatanko säästi Tetetermiten soittajat muiden vuosikymmenten vaikutteilta. Yhtye soittaa edelleen esikuviansa Beatlesien, Rolling Stonesien biisejä. Lisäksi lauuantaina kuultiin Roy Orbisonia, Bob Dylania sekä yhtyeen omia biisejä. Kukaan

bändin jäsenistä ei tee soittamista työkseen, vaan musiikki on työn vastapaino. Allekirjoittanut nyt ei ymmärrä soittamisesta yhtään mitään, mutta Tetetermite kuulosti oikeasti tosi hyvältä.

Me soitamme ainoastaan omaksi iloksemme. Meidän julkaisemissa kaseteissa lukee: ei kaupalliseen levitykseen ja jaamme niitä ilmaiseksi, kertoo laulajakitaristi Teuvo Kaipainen. ..."

Vuonna 2000 syyskuussa Lahnasen pihalla pidettiin minun 50 vuotisjuhlan. Paikalla oli noin 80 ihmistä ja Tetetermite soitti tuussapaikassa. Minulle kohokohta oli, kun yllättäen perheeni ajoi pihaan vihreällä Morris Minillä, jota koristi viinipunainen paksu lahjarusetti. Siinä oli heidän syntymäpäivälahjansa minulle. Juhlien innoittamana olimme rakentaneet toisen aitan päätyyn Norsubaarin, johon oli koottu muistoja 60-luvulta ja Liisan ja minun yhteisiltä matkoilta. Nimi Norsubaari johtuu siitä, että olimme olleet keväällä Ahosten ja Julinien kanssa Sambiassa. Timolla oli siellä yliopistomaailmaan kuuluva projekti ja hän kutsui meidät sinne viikoksi vieraakseen. Lusakan slummialueella oli paikallinen puuseppä, joka veisti ihmisille nimikylttejä. Timo kysyi, haluaisimmeko itsellemme sellaisen. Olin päättänyt jo tuolloin baarin rakentamisesta ja pyysin, että saisin sitä varten baarikyltin. Timo ja Maikki jäivät Sambiaan lähdettyämme ja he toivat kyltin meille. Kuvittelin, että se olisi sellainen tavallisen ovikyltin kokoinen, mutta se olikin lähes 90cm x 30cm ja siihen oli kaiverrettu suomen kielellä 'Baari' ja norsun kuva. Siitä nimi. On kiva, kun on hyviä ystäviä! Eikös se ollut Timo niin, että sinun piti ostaa isompi kassi saadaksesi kyltin kuljetettua Suomeen.

"Näin juuri. Norsubaarin kyltin lisäksi meillä oli 'Ahonen' kyltti, joka myös oli tehty monta kertaa sovittua suuremmaksi,

varmankin suuremman hinnan toivossa. Jouduimme sahattamaan pois kauniit reunakoristelut, jotta saimme sen mahtumaan Lusakan ostoskeskuksen Mandahillin suurimpaan matkalaukuun."

Vuoden 1999 kesäjuhlien menestyksen jälkeen kylätoimikunta uskalsi pyytää meitä parin vuoden kuluttua uuteen vastaavlaiseen tapahtumaan ja sellainen järjestettiin. Nyt kyseessä oli päivätilaisuus ja kylätoimikunta myi soppaa, kahvia ja pullaa meidän pihallamme keräten rahaa omaan toimintansa pyörittämiseen.

Kolmannen kerran pihamaallamme järjestettiin kylätapahtuma 7.8.2004. Tällä kertaa mukana oli soiton lisäksi myös kuvataidetta. En muista, kenen idea tämä oli. Kuinka monta kertaa Stewe olit itsekseksi Lahnasella tekemässä tauluja.

"Ei voi muistaa," Stewe sanoo. "Mutta päättelin taulujen signeerauksista ja näyttelyluettelosta, että vuosina 2000, 2002 ja 2003. Vuonna 2000 olin vuorotteluvapaalla."

Näyttelyn otsikko oli: LAHNANEN MIELESSÄIN ja esitteessä sanottiin, että suurin osa näytteillä olevista tauluista on maalattu tai luonnosteltu Lahnasen kylällä. Stewe ja vaimonsa Liisa ripustivat taulut huolellisesti meidän punamultaisten ja harmaahirsisten rakennusten ulkoseinille. Setup oli tosi hieno. Me soitimme ja yleisö kiersi pihassa katsellen upeita tauluja. Se oli samalla myyntinäyttely ja illalla Stewe lahjoitti Tetetermite-perheen jäsenille myymättä jääneitä tauluja. Niinpä Lahnasen kuvat koristavat meidän kaikkien kotien seinä.

"Ei aivan niin. Seuraavana aamuna lahjoittelin, yöllä käytiin vielä 'opastettu näyttelykierros'."

Lahnaseen ja Stewen maalauksiin liittyy vielä yksi tarina, jota en malta olla kertomatta tässä. Meillä on perinteinen puucee, mutta ei ihan perinteisen mallinen. Se on pari metriä pitkä ja puolitoista metriä leveä harjakattoinen rakennus. Tein sen toiseen päätyyn isohkon muodoltaan kirkon ikkunaa muistuttavan ikkunan. Siitä sainkin oivan ajatuksen. Yhtenä päivänä sanoin Stewelle: "Sinä olet yksi Suomen tunnetuimmista vessafreskomaalareista. Etkös tekisi meidän huussiin komeat kattofreskot?"

Stewe mietti hetken ja sanoi naurahtaen:

"Tuo on kyllä niin hölmö idea, että siihen ei voi vastata kuin myöntävästi."

Niinpä sitten kesällä 2009, kun lähdimme Liisan kanssa olvi-retkelle Baijeriin ja Tsekkeihin, Stewe tuli Lahnaselle oman Liisan kanssa ja teki yli viiden neliön suuruiset komeat kattofreskot. Tultuamme reissusta menimme Lahnaselle ja Stewe esitteli mainiot kuvansa, jotka sitten ripustimme yhdessä kattoon ja ikkunaseinälle. Vessasta on tullut pieni paikkakunnan nähtävyys. Jotkut naapurit ovat soittaneet ja kysyneet, saako meidän vessaa käydä näyttämässä heidän vierailleen. Freskoissa on aiheena ihmisen koko elämä. On hienoa tuntea lahjakkaita ihmisiä!

Studiossa ja Normandiassa 1988-1994

Vuonna 1988 ystäväni Pete Lappi ehdotti, että mitä jos tulisitte Yleisradion studiolle nauhoittamaan omia biisejanne kasetille. Olimme tosi otettuja ja innostuneita tästä mahdollisuudesta. Valmistauduimme äänityksiin harjoittelemalla setin biisejä Lahnasen tuvassa.

Minä olin ilmeisesti tohkeissani nauhoituksesta. Tein bändille ”suoramarkkinointikirjeen” ilmeisesti vain vitsiksi. Sitä ei lähetetty muistaakseni muille kuin bändin jäsenille. Saatekirje 7.11. -88 oli tällöinen:

HYVÄT TETETERMITE-YHTIÖN JÄSENET

Olen alkanut suunnitella Tetetermiten uudelleenlan-seerausta. Asianmukaiset tarrat suoramarkkinointia varten ovat jo melkein tilauksessa osoitepankista. Jo pelkästään tästä syystä tulevaan nauhoitukseen on syytä suhtautua asianmukaisella vakavuudella.

Nähdään perjantaina

terveisin

Tero

Ja itse teksti seuraavanlainen:

PAKO TODELLISUUTEEN

Teinipoikabändi 60-luvulta

Olemme Tetetermite. Soittelimme 60-luvulla keeponrunningeja ja whitershadeofpaleja koulubileissä, tanssilavoilla ja vähän muu-allakin. Oli pitkät tukat, voxit ja kaikki. Sitten koulu päättyi ja esiintymisiin tuli katko. Tauko kesti 20 vuotta.

Tohtoreita ja markkinamiehiä

Soolokitarististamme Roopesta tuli fysiikan tohtori ja se kiertää hiukkasia kiihdyttelemässä ympäri maailmaa. Rumpali Timo on psykologi, fil.lis., ja ammattimiehenä se on tehnyt meidän lauluhimme sanat. Tiiti on basisti ja rahansa se on toistaiseksi saanut toimittajana kirjoittelemalla juttuja Kansan Uutisiin (näyte oheisena). Steve yrittää opettaa nuorisolle matematiikkaa ja fysiikkaa, mutta paremmin me tunnemme sen laulajana ja lauluntekijänä ja osaa se maalatakin. Komppikitaristi Olli, fil.lis. Aibeena teoreettinen fysiikka, on ollut ostamassa Suomeen sitä kuulua supertietokonetta. Ollia on vaikea saada muutoin kiinni kuin lähettämällä opetusministeriön tietokoneverkon avulla viesti sen päätteelle: Harjoitukset 28.-30.10.1988 Lahnasella, oltava paikalla tai saa potkut. Minä olen Tete, nykyisin enimmäkseen Tero, entinen urkuri ja nykyiseltä nimikkeeltäni kosketinsoittaja. Päivisin yritän leikkiä johtajaa tunnetussa suomalaisessa atk-ohjelmistotalossa. Tämän tekstin olen kirjoittanut omalla PC:lläni.

EHKÄ LÖYDÄN PÄIVIKIN

Sinä meidän roolimme. Vuoden ajan olemme silloin tällöin viikonloppuisin paenneet todellisuuteen Lahnasen kylälle punai-

seen mökkiin tekemään tosissaan ja innoissaan musiikkia. Soitamme edelleen keeponrunningeja. Emme ole kuitenkaan halunneet jäädä 60-luvulle, sillä elämmehän vieläkin. Olemme tehneet omaa rokkia, jota on tällä kasetilla. Ja lisää tulee. Meillä on haave jättää hiukkaset ja tietokoneet sikseen ja elää musiikista. Siksi toivommekin, että pidätte kuulemastanne.

"Meillä on haave jättää hiukkaset ja tietokoneet sikseen ja elää musiikista." Hmhhh ja huh huh. Ja vielä omalla pc:llä kirjoitettu... Markkinointimiehen bullshittiä. En tiedä, mikä tämä on, mutta Tiiti löysi sen arkistoistaan.

No joka tapauksessa sitten yhtenä perjantaina Tetetermiten Jyväskylän osasto pakkasi autoon soittimensa ja lähti ajamaan kohti Nummelaa, jossa asuimme silloin. Varhain lauantaiaamuna suuntasimme kohti Pasilaa. Pete tuli ulko-ovelle vastaan ja päästi meidät sisään. Oli hienoa olla ensimmäistä kertaa Ylen tiloissa.

"Montakos biisiä haluaisitte nauhoittaa", Pete kysyi astellessamme studioon.

"Meillä on 10 biisiä."

"Kymmenen! Niin monta kahdessa päivässä!" Pete ihmetteli.

"No, kun kerran on tällainen tilaisuus, niin haluamme käyttää sen mahdollimman tehokkaasti hyväksi."

"Se on kyllä paljon, mutta katsotaan, mitä ehdimme saada aikaiseksi."

Ryhdyimme hommiin. Minä sain omien urkujeni lisäksi soittaa studiossa ollutta Steinway-flyygeliä. Se oli upeata! Soitimme vuoron perään omia osuuksiamme ja toiset katsoivat ja kuuntelivat äänitarkkaamon puolelta. Oli käsittämätöntä, miten monta nappu-

laa äänityspöydässä oli ja kuinka taitavasti Pete käsitteli niitä keskittyneenä. Pikkuhiljaa tavaraa alkoi tulla purkkiin. Teimme pitkän päivän ja ajoimme yöksi takaisin Nummelaan – ja aamulla Pasiin jatkamaan nauhoituksia.

Myöhään sunnuntai-iltapäivänä alkoi kaikki olla valmiina. Pete teki meille vielä valmiit kasetit, jotka saimme mukaamme. Olimme väsyneitä ja tyytyväisiä. Jyväskyläläiset läksivät ajamaan kohti kotiaan. Oli hyvä olla.

Studionauhoitus käynnissä

Jaoin tätä kasettia muutamalle hyvälle työkaverilleni ja minulle oli suuri yllätys, kun eräs kollegani Karppisen Oiva oli kirjoittanut tästä levyarvostelun henkilöstötiedotteeseen 3/89, joka oli päivätty 3.2.1989. Tässä sitaatti Unikko-lehdestä:

"MUSIIKKLARVOSTELUJA, 60-LUKU KUTSUU OMLAAN!

Kuten on yleisesti tunnettua, on 60-luku kaikin puolin parasta aikaa nykyisten sukupolvien muistissa. Siihen aikaan vaikutti Jyväskylän suunnalla teiniporukoissa myös Tetetermite-niminen yhtye (nimi on kyllä oikein, vaikka jokin te...te... siinä tuntuukin olevan liukaa). Nyt nämä silloiset teinit ovat päässeet pois Jyväskylästä tänne 4-tien oikeaan päähän ja saaneet elämänsä järjestykseen kuka missäkin korkean tieteen, opetuksen, tiedotuksen ja liike-elämän palkeilla (paras jopa Unicin markkinointijohdossa). Niinpä miehet ovat keksineet palata juurilleen ja ovat koonneet lp-levyllisen uusia kappaleita, harjoitelleet jossakin järven rannassa ja äänittäneet ne kasetille (sarjassamme"kaikuja kellareista").

*Tulos on mielenkiintoinen. Musiikki on mukavaa, kauniin melodista, hiljaista, jotenkin vaatimatonta, mutta nostalgista ja – ehkä tärkeintä kaikista -**omaa**. Kykyjä porukassa varmaan on – vähäiselläkin harjoituksella biisit tuntuvat menevän ihan oikein ja kauniisti ja kun yritetään, niin selvästi sieltä löytyy myös esikuvien tunnusmerkkejä Hendrixistä Eeroon ja Jussiin. Amatööriys tuntuu kuitenkin vaatimattomuudessa, joka ei kovin pahasti salli revittää sen enemmän lauluääntä kuin instrumenttejakaan. Varmasti kunnan studiomäiske ja -tekniikka jo auttaisi, mutta kyllä myös työtä kaivattaisiin. Tässä suhteessa uudet bändit ovat edenneet pitkälle Beatlesin vallankumouksen ajoista.*

Suosikkikappaleitani ovat "Tiedät että tuun", jonka nostalgia ulottuu Rudolf Koivuun ja tähteen asti, sekä "Jälleen tässä", joka lienee kokoelman avainkappale. Tässä laulussa Tetetermite tunnustaa halunsa vaihtaa tietokoneet ja rotaryt rockiin ja Päivikkiin. Nykyrock on niin lähellä 60-luvun perinnettä (vrt. Esim. U2, Mellencamp, Sorasakoski jne), että nämä pojat varmaan tavoittaisivat ytimen.

Vabinko vain, että aika paljon siinä silloin tietokonebusiness kärsii.

PS, äänitettä ei liene vielä julkaistu. Avantgardeja pyydetään ottamaan yhteyttä Teroon Unicissa noudatettavan työajan ulkopuolella"

Sellaista... Äänitettä ei ole vielääkään julkaistu, mutta se antoi meille puhtia jatkaa omien laulujen parissa. Kahden vuoden kulluttua vuonna 1990 Pete otti taas yhteyttä ja sanoi, että voisimme tulla uudestaan studiolle. Ja mielelläänhän me menimme. Olimme viisastuneet ja meillä oli mukanaamme vain viisi biisiä. Olin varannut meille lauantai-illaksi Unicin saunaosaston ja sinne pientä purtavaa ja vähän juotavaakin. Tarkoitus oli mennä sitten taas yöksi Nummelaan, mutta saunoessamme, syödessämme ja juodessamme päätimme, että käymme saunaosaston pehmeille penkeille yöksi nukkumaan. Niin olisimme aamulla valmiiksi lähempänä studiota. Siihen aikaan teollisuusvartiointi ei ollut ilmeisesti niin tarkkaa, kun kukaan ei tullut ihmettelemään, mikä ihmeen porukka viettää yötään saunalla.

"Joo, vietimme unohtumattoman saunaillan Teron firman edustustiloissa, jollaisia me liike-elämän ulkopuoliset emme koskaan olleet nähneetkään," Timo toteaa.

Yksi nauhoitetuista lauluista oli "Kultainen Norsu", jonka sanoituksen kanssa oli ollut ongelmia. Minä olin tehnyt siihen aluksi jotkut sanat, joita Timo korjasi, mutta jokin siinä vielä tökki. Nauhoittaessamme taustoja Stewe paikkaili vielä sanoja Ylen käytävillä tai taisi jopa tehdä ne aika lailla uusiksi.

"Sano joku muusikko, joka rimmaa Kunderaan," Stewe huuhahti Ollille Pasilan käytävällä.

"Neil Sedaka" Olli huikkasi ja jatkoi matkaansa vessaan.

"No sehän käy."

Kaverit jo ehdottivat, että annetaan sen olla tällä kertaa, mutta minä vaadin sen äänitettäväksi loppuun saakka. Ja näin tehtiin. Kaverit lähtivät ajamaan kohti Jyväskylää. Osalla meistä oli jo siihen aikaan kännykkä. Sain matkalta puhelun.

"Timo tässä moi, me ollaan kuunneltu tätä levyä ja kiitos, että patistit meitä tekemään Kultaisen Norsun, se on nyt hyvä."

"Kiitos. Minusta koko levy on hyvä, olen kuunnellut sen jo moneen kertaan."

Saimme Peten ansiosta vielä kolmannen kerran mahdollisuuden päästä Ylen studioille vuonna 1992, jolloin nauhoitimme taas viisi biisiä. Nämä kolme kertaa ovat varmasti jääneet kaikkien mieleen positiivisina kokemuksina.

Teknologia oli kehittynyt kovaa vauhtia ja me hankimme 1996 oman Tascam 488 Portastudio-äänityslaitteen, joka tallensi musiikin neliraitaisena c-kasetille. Roope päivitti tämän vuonna 2002 digitaaliseen Yamaha AW16G laitteeseen, joka meillä edelleenkin on. Siinä on 8 sisäänottoa, 16 raitaa, joilla kullakin 8 virtuaaliraitaa. Lisäksi laite tarjoaa kattavan efektkirjaston ja miksausmahdollisuuden lopullista stereoversiota varten. Aika lähellä siis sitä YLE:n studion 24 raitaista analogialaitetta! Laitteesta saa ulos myös erikseen vaikka kaikki $8 \times 16 = 128$ WAV – raitaa, jos haluaa tehdä miksausksen tietokoneella erikseen. Olemme tehneet vuosien varrella parikymmentä levyä. Diskografiamme on tämän kirjan liitteenä.

Me teimme näistä parhaista nauhoitteista kokoelman nimellä "Kultainen Norsu" ja jaoimme sitä tuttavillemme. Valitsimme

nauhoittamistamme 20 biisistä mielestämme 12 parasta ja kolmannen session lopuksi Pete poltti niistä meille CD:t. Loput 8 biisiä tallentuivat CD:lle vasta vuonna 2014 nimellä Kultaisen norsun poikanen. Tiitin ystävä ja kollegea Kauko Paksula kirjoitti arvostelun levystä ja sen kaikista kappaleista. Tässä katkelmia siitä:

Kiitämme omaehtoista tuotantoa, nokkelia rakennerratkaisuja, sanoitusideoita, soittotarkekuuden kehitystä ja bändin soundia. Moitimme monien kappaleiden vähäistä omaperäisyyttä, tarinoiden vähän yksitoikkoista teemoitusta: yksin, kapakka, Sinä, paikoittaista keinotekoisuutta ja paatoksellisuutta, rytmistä epätarkekuutta ja "dixielandia..

Raadin suosikit: Kultainen norsu. Paranee biomalla ja karsimalla. Yksinäinen ilta. Rennompaa otetta, pitäisi jyrätä enemmän. Hunajakuu. Tarkekuutta, pelkistystä!

Pete oli kuullut tarinoita meidän bändin pitkäaikaisesta ystävydestä, joka on kestänyt pitkän eron ja erilaiset elämänurat. Hän ehdotti, että nauhoittaisimme keskustelujamme ja hän voisi tehdä siitä radio-ohjelman.

"Olikohan Petellä tuolloin jo mielessä Radioateljee-ideat?" Roope pohtii.

Niinpä istuimme kerran Normandiassa ruokapöydän ääreen ja turinoimme kaseteille varmaan pari tuntia meidän elämästämme. Lähetin nämä Petelle, mutta ohjelma jäi tekemättä. Kun aloitin nyt keväällä tämän kirjan kirjoittamisen, otin yhteyttä Peteen. Kysyin, että hänellä ei varmaankaan ole enää näitä kasetteja tallella. Pete vastasi, että voi mikset kysynyt viime syksynä. Hän muutti ennen joulua työhuoneesta toiseen ja hävitti samalla koko c-kasetti-varastonsa. Sinne meni nekin turinat.

Mennään Ranskaan, tarkemmin Normandiaan, tarkemmin Calvadosiin ja siitä vielä zoomaten Beuzevillen kylään. Siellä oli meidän perheellämme yhteinen talo Nummelan ystäviemme kanssa. Ja sinne Tetetermite teki neljä ikimuistoista matkaa syksyisin 1991-1994.

"Taisin olla mukana vain yhdellä matkalla," Roope muistelee. "Sen täytyi olla vuonna 1992, koska muistan, että piti tulla Suomeen Maastrichtin kautta vahvistaaksemme Maastrichtin sopimuksen."

Maailma oli taas muuttunut kovin paljon sitten jälleennäkemisemme 1985. Mihail Gorbatšovin uudistuspyrkimykset johtivat liennytykseen ja kylmän sodan päättymiseen, mutta samalla Neuvostoliiton kommunistinen puolue menetti poliittisen valtaasemansa, ja Neuvostoliitto hajosi vuonna 1991. Sen alkusoittona Berliinin muuri oli murtunut vuonna 1989 ja Saksan demokraattinen tasavalta eli Itä-Saksa katosi Euroopan kartalta heti vuosikymmenen vaihduttua. Nämä olivat suuria muutoksia 60-luvun kasvateille, jotka olivat tottuneet tietynlaiseen maailman järjestykseen.

Kylmä sota päättyi ja Yhdysvallat jäi ainoaksi supervallaksi ja otti ”maailman poliisin” -roolin. Entisissä itäblokin maissa pidettiin 1990-luvulla ensimmäiset vapaat vaalit moneen vuosikymmeneen. Unkari, Tšekkoslovakia ja Puola hyväksyttiin jo heti vuosikymmenen alussa Euroopan neuvoston jäseniksi. Varsovan liitto ja sosialististen maiden talousjärjestö SEV lakkautettiin vuonna 1991. Viro, Latvia, Liettua, Ukraina, Valko-Venäjä, Kazakstan, Turkmenistan, Tadžikistan, Kirgisia, Georgia, Armenia ja Azer-

baidžan itsenäistyivät 1991. Venäjistä tuli Neuvostoliiton seuraaja-
valtio.

Serbiarmeijan tykistön pommittama Bosnia ja Hertsegovinan
parlamenttirakennus oli tulussa Sarajevossa vuonna 1992 Bosnian
sodan aikana. Balkanilla alkoi 1991 Jugoslavian hajoamissodat,
jonka eri näyttämöinä toimivat Slovenian sota 1991, Kroatian sota
alkaen vuonna 1991 ja Bosnian sota 1992. Sotien seurauksena en-
tinen Jugoslavia hajosi viiteen valtioon. Tšekkoslovakia jakautui
Tšekiksi ja Slovakiaksi vuoden 1993 alussa.

Keski-Euroopassa sen sijaan tapahtui yhdentymistä. Saksat yh-
distyivät 1990 ja Euroopan yhteisöstä kehittyi vuonna 1992 solmi-
tussa Maastrichtin sopimuksessa nykyinen Euroopan unioni. Tä-
män takia myös Tetetermite kävi ratifioimassa omalta osaltaan
sopimuksen palatessaan Beuzevillestä syksyllä -92. Sen innottami-
na EU laajeni, kun Suomi, Ruotsi ja Itävalta liittyivät kerhoon
vuonna 1995.

Tällaisessa aivan uudenlaisessa Euroopassa me kaivelimme
kesäisin kalenterit esiin ja etsimme syksystä sopivan viikon. Yleen-
sä aika löytyi syys-lokakuulta. Sen jälkeen minä tilasin Seawindiltä
liput ja innokas odotus alkoi. Kun ”se päivä” koitti, tulin töistä
kotiin ja pakkasin kamat. Jos komppikitaristimme Olli oli tulossa
mukaan, hän tuli Nummelaan, josta lähdimme yhdessä Turkua
kohden hilpein mielin.

Muut kaverit asuivat Jyväskylässä, ja he tulivat junalla Turun
satamaan. Pakkasimme autoon heidän raahamansa tavarat. Sitten
menimme tulliin - näin tapahtui parina ensimmäisenä vuotena.

Olin kyselty viranomaisilta, miten menetellä; olihan meillä arvokas lasti mukanamme ja emme halunneet maksaa omista tavaroistamme tullia. He neuvoivat tekemään luettelon tavaroista sarjanumeroineen sekä näyttämään sen ja tavarat Suomen tullissa. Ja palatessa päinvastoin.

Turun satamassa tullimies löi leiman luetteloon ja käski näyttämään sen Ruotsin tullissa. Menimme tyytyväisenä laivaan. Matka korkattiin Seawindin baarissa. Kohotimme oluet ja totesimme, kuinka mahdolloman kiva on lähteä reissuun. Kerran viereisessä pöydässä oli nuorten miesten seurue. He ostivat ensimmäiset oluensa, kilistivät ja sanoivat:

“Hip hei ja huonoon kuntoon!”

Sattuvasti sanottu nuorilta miehiltä. Tämä iloinen tervehdys on kulkenut bändimme sanastossa tästä merimatkasta lähtien. Me emme halunneet huonoon kuntoon, koska aamulla oli edessä noin 24 tunnin yhtämittäinen ajomatka. Matka Tukholmasta Beuzevilleen oli reitistä riippuen noin 2 000 kilometriä. Tanskan lautoilla kului osa ajasta ja pienet pakolliset pysähdykset päälle, muuten olimme tien päällä.

Seawindin traditio oli sen valtava lihapulla-annos, joka oli varmaan suunniteltu rekkamiehille. Siihen sisältyi kappi perunamuussia, tiu lihapullia ja maitolasillinen rasvaista kastiketta. Se maistui meistä mennessä niin hyvältä. Yhtenä vuonna kohetasimme syvän pettymyksen: siellä ei ollut lihapullia. Onneksi vastaava annos lihamureketta pystyi peittämään osan tuskastamme. Ruokailun päälle kävimme baarissa juomassa yhden tai kaksi olutta ja sitten nukkumaan, että jaksoimme matkustaa seuraavan vuorokauden.

Aamuseitsemältä olimme Tukholmassa ravitsevan aamupalan syöneenä. Tuolla mainitsemallani ensi kerralla hakeuduimme tulliin. Menin tullirakennukseen etsimään henkilöä, joka panisi leiman kalustoluetteloon. Aikani etsittyäni ja jonotettuani rekka-miesten seassa sain työnnettyä paperin yhdelle virkailijalle. Hän pisti leiman siihen ja käski ehdottomasti mennä näyttämään sen Helsingborgin tullissa ennen poistumista maasta. Homma alkoi jo tuossa vaiheessa tuntua vaikealta.

Läksimme ajelemaan pitkin Ruotsia eteläänpäin. Ajo on tietyllä tavalla puuduttuvaa, emme kokeneet olevamme vielä ulkomailla tai ainakaan 'Euroopassa'. Viiden - kuuden tunnin ajomatkan jälkeen olimme Helsingborgissa. Läksin etsimään tullimiestä. Seikkailin rakennuksessa, jossa oli valtavasti eri luokkuja mutta joista lähes kaikki olivat kiinni. Sitten jonotin aikani päästäkseni jonkun virkailijan juttusille. Hän katseli ja käänteli paperiani eri puolilta. Hän ei ymmärtänyt, mikä se oli ja mitä sillä piti tehdä. Virkailija käski seuraavalle luukulle, jossa kävi samoin. Hänen osoittamansa suunta vei luukuille, jotka kaikki olivat kiinni. Aikani toikka-roituani hiljaisessa tullirakennuksessa, tein päätöksen: nyt tämä kuuliaisen ihmisen elämä saa riittää.

Menin autolle, jossa kaverini sanoivat: Saitko leiman? Kerroin seikkailustani ja menimme ostamaan liput ja ajoimme tullin ohi lautalle. Sen jälkeen emme viitsineet häiritä mokomalla asialla tullimiehiä, emme sillä kertaa emmekä seuraavinakaan vuosina. Tosin Suomesta yleensä hain varulta leiman paperiini. Jos jossakin olisi epäilty meitä salakuljetuksesta, päättelimme paperin ehkä auttavan asian selvittelyssä.

Tällä ensimmäisellä kerralla palatessamme Tanskasta meitä vähän jännitti, ottaako Ruotsin tullit meidät kiinni; ei ottanut. Toisin parin kuukauden kuluttua sain uhkaavan näköisen kirjeen naapurimaamme tullilaitokselta. Siinä he syyttivät minua ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä ja vaativat selvitystä asiasta. Kirjoitin heille erittäin huonolla ruotsinkielelläni, että yritin hoitaa asian Helsingborgissa huonoin tuloksin. Kerroin palanneemme Suomeen samojen kamojen kanssa ja käskin pyytämään lisäselvityksiä, mikäli tarvetta ilmenee; ei ilmennyt. Olin selvinnyt Ruotsin viranomaisista.

Tämäkin vahvisti käsitystämme, että ei kannata lähteä turhaan tekemään ilmoitusta omista tavaroistaan, vaikka Suomen tullimiehet välillä leimaa lyödessään pelottelivat kertomalla: “Vaadittaessa matkustajan on pystyttävä osoittamaan, että hän ei ole tuomassa maahan yli x markan ostoksia. Siksi tämä todistus on tarpeellinen.”

“No, eikös se riitä, että te todistatte nämä meidän omaisuudeksemme.”

“Se ei ole pätevä dokumentti muissa maissa ilman paikallisen viranomaisen todistusta.”

Olimme menomatkoilla tehokkaita. Emme halunneet käyttää tehokasta peliaikaa sellaiseen jonninjoutavaan kuin syömiseen. Rödbý-Puttgarden -lauttamatka kesti juuri sen verran, että ehdimme syömään. Tuolloin oli yleensä juuri tullut pimeä, eli kello oli viisi tai kuusi.

Saavuttuamme Saksaan alkoi puuduttava yöajo. Meitä oli matkassa vähän vuosittain vaihteleva 5 - 6 hengen joukkio. Porukka

kiersi ringissä: ajaja taka-penkille nukkumaan, kartturi ajamaan, levännyt takapenkin mies kartturiksi jne. Pari kertaa mukanamme oli "roudarimme", sanoittajamme ja kesäbasistimme Jukka Kaartinen, joka tuohon aikaan ei pitänyt ajamisesta. Hän halusi olla koko yön kartturina ja pitämässä kuskia hereillä yön pimeinä tunteina. Sehän sopi. Kerran hän Tanskan osti lautalta itselleen matkaevääksi ja piristeeksi pienen pullon viskiä. Hän naukkaili sitä pikku hiljaa.

Matkan lähestyessä loppua pullo alkoi olla tyhjä ja Jukka sangen hilpeällä mielellä. Hän rupatteli niitä näitä ja naureskeli omille jutuilleen. Minä olin kuskina viimeisen etapin. Umpiväsyneenä ja selvänä Jukan jutut alkoivat ottaa pattiin. Yritin sanoa hänelle, että ole nyt hyvä mies vähän aikaa hiljaa. Jukka halusi hoitaa tehtävänsä tunnollisesti loppuun saakka ja pitää minut hereillä. Hän onnistuikin siinä, kävin viimeiset parikymmentä kilometriä jo kuumana. Onneksi saavuimme viimein Beuzevilleen. Joka tapauksessa Jukka on erinomaisen hyvä kartturi – ja sanoittaja.

Kaiken kaikkiaan nämä ylipitkät lähes tauttomat matkat olivat jännätunnelmaisia ja osa lomaamme. Erityisesti Saksan moottoreilla eletään 24 tuntia vuorokaudessa. Tuntui hassulta seurata joi-takin perheitä, jotka 'lounastivat' lastensa kanssa kello kolme aamuyöllä. Samaten meillä oli aikaa rupatella ja kehitellä erilaisia juttuja pitkän matkan aikana.

Beuzevilleen saavuimme yleensä 6 - 7 aikaan aamulla. Alkoi sarastaa. Pistimme lämmöt päälle ja kaadoimme itsellemme pienet calvasiivut. Tervetuloa Beuzevilleen! Calvadosista onkin tullut Tetetermiten kansallisuoma.

Beuzevillen talo

Sen jälkeen otimme muutaman tunnin unet, kunnes meillä oli kiire ruokakauppaan. Sunnuntaisin se suljettiin kahdentoista jälkeen. Kerran emme panneet kelloja soimaan ja nukuimme - tai ainakin minä nukuin illansuuhun saakka. Liisa oli ihan paniikissa, kun meistä ei kuulunut mitään koko päivän aikana ja puhelimeen ei vastattu. Päivärytmi meni hetkeksi aivan sekaisin ja sain valtaavan päänsäryn. Menimme Creperiehen letuille. Tilasimme annokset, mutta minun täytyi kaamean jysärini takia lähteä kesken pois. Kaverini pahoittelivat, mutta ennenkuin ruumiini poistui paikalta, he kävivät hyeenojen tapaan repimään lettuaani. Voi voi!

Muilla kerroilla sunnuntai meni orientoitumiseen. Teimme hyvää ruokaa ja nautiskelimme monipuolisesti Normandian herkuista ja vanhojen kaverien seurasta.

Ranskalainen ateria Beuzevillessä

Tulopäivänä purimme myös soittokamamme ja levitimme ne takkahuoneeseen. Jossakin vaiheessa aloitimme varovaisesti soitannon. Yritimme pitää volyymin pienellä, koska talomme ei ollut kovin hyvin äänieristetty. Meillä oli tapana työstää joitakin omia kappaleitamme, mutta aamusta yöhön soittelu ei kuulunut Beuzevillen leirin tavoitteisiin. Pariin otteeseen Kaartisen Jukka otti punkkupullon yläkertaan ja ryhtyi tekemään sanoja johonkin alustavasti sanoittamaani kappaleeseen. Me muut läksimme käymään kaljalla tai pastiksella Domilla. Palattuamme Jukka oli odottamassa meitä sanat valmiina. Näin mm. sanoitimme minun tekstini pohjalta kappaleen "Rakastunut rakastumaan", jonka monet ystäväistämme on joutunut ainakin periaatteessa kuuntelemaan levyllämme ”et imre TETET”.

Yhtenä syksynä Serimaan Olli oli lähdössä vaimonsa kanssa opiskelemaan Jenkkeihin, Kaliforniaan. Olli halusi tulla mukaamme vielä ennen poistumista pariksi vuodeksi kuvioista. Reissum-

me sattui kuitenkin niin lähelle hänen muuttoaan, että Olli palasi Ranskasta lentämällä pari päivää ennen meitä. Vietimme perinteisen mukavaa viikkoa. Joskus puolen viikon maissa Olli soitti vaimolleen Ritulle, joka oli joutunut miehensä matkan takia hoitelemaan muuttamiseen liittyviä käytännön järjestelyjä. Me vanhat ukkomiehet ihailimme suuresti Ollin tyyliä. Hän aloitti puhelinkeskustelun:

"Olli tässä moi! Onks mikään edistynny mitenkään?"

Hieno aloitus! Tämäkin sanonta kuuluu Tetetermiten perinnesanastoon. Ymmärtääkseni kuitenkin Ritu antoi ihan asiallisen raportin Ollille.

Teimme myös 'normaaleja' Normandian retkiä maihinnousupaikoille, Deauvilleen, Honfleurisiin ja Pariisiin. Yhdellä kerralla, kun harjoituskämpämme omistaja ja soolokitaristimme Roope ei päässyt mukaan löysimme hänelle tuliaisiksi Pariisista Montmartrelta yhdestä kaupasta emalisen ovikyltin: "Entree des Artistes". Meillä on Roopen talon alakerrassa olevaan harjoituskämppään ihan oma ovi, johon kyltti juhlallisesti hakattiin. Siellä se nakottaa vieläkin.

Niinkuin on käynyt ilmi, Stewe on erittäin taitava kuvataiteilija. Joskus hän syysretkillämme lainasi autoani ja lähti muiden suurten mestarien jalanjäljille tekemään akvarelleja, jotka ovat seinälläni.

Beuzevillen retkiin liittyi monta kertaa peräkkäin myös kuolema, joka varjosti meitä. Päällimmäisenä minulla on mielessäni isäni kuolema kesälomamme aikana vuonna 1994, jolloin olimme perheen kanssa siellä. Tetetermite ei ollut paikalla.

Vuonna 1992 vähän ennen lähtöämme Stewen sisko Anja kuoli pitkällisen taudin murtamana. Stewe halusi tulla kuitenkin mukaan. Keräsimme hänelle kolehdin, jotta hän pääsi lentämällä meitä aiemmin kotiinsa ja hautajaisiin. Vaikka edestakainen lentolippu oli halvin, Steve halusi jättää käyttämättä menolipun ja matkustaa autolla kanssamme tämän 24 h. Kuten sanottu, syksyinen automatka oli osa lomaa.

Seuraavalla kerralla mukanamme oli 'varamiehitys'. Minä ja Timo olimme joka kerta paikalla, muut olivat vaihtelevasti mukana. Tällä kerralla mukana oli 'roudari' Jukan ja Ollin lisäksi muuan Pekka Peura. Matkamme aikana Pekan anoppi sai sairaskohtauksen ja hän kuoli ollessamme paluu-matkalla Ruotsissa.

Seuraavana syksynä ollessamme Beuzevillessä Estonia upposi. Seurasimme järkyttyneinä Ranskan teeveestä tapahtumaa ja soitimme myös Suomeen saadaksemme lisätietoja.

Näistä surullisista asioista huolimatta muistamme joka tapauksessa nämä syksyiset retket kokonaisvaltaisina miellyttävinä kokemuksina.

Olen kehunut mukavia 24-h automatkoja. Takaisintulot eivät olleet ollenkaan niin mukavia. Siihen vaikutti tietysti loman loppumisen fiilis. Toiseksi ehtiäksemme Tukholmasta lauantai-iltana lähtevään laivaan meidän oli lähettävä varmuuden vuoksi Beuzevillessä perjantai-iltapäivällä. Ajoimme Brysseliin, jossa söimme ja kävimme Grand Placella juomassa oluet. Sen jälkeen alkoi yötaival. Olimme Tanskassa lauantaiaamuna ja usein kävisimme Kööpenhaminassa aamupalalla. Kuppilat aukaisivat juuri noihin aikoihin oviaan. Lähes 24 tunnin matkustamisen jälkeen olimme

Ruotsissa edessämme puuduttava 5 tunnin ajomatka. Se osuus rassasi eniten. Tuntui ihanalta päästä laivaan, suihkuun ja oluelle ja lihapullille ja oluelle ja nukkumaan umpiväsyneenä.

Reportterimme Tiiti kirjoitti myös tästä aiheesta kolumnin Kansan Uutisiin 16.10.1991. Tässä ote siitä:

EUROTERVEISLÄ

Tehtiin viime viikolla vanhojen bändikavereiden kanssa oikein Euroopan turnee. Pakattiin iso farmari täyteen tavaraa sekä äijiä ja päästeltiin Ruotsiin, Tanskan, Saksan ja Belgian halki pieneen normandialaiseen Beuzevillen kylään. Saiban siinä vähän istua autossa sekä ratissa että vieressä, kun matkaa kertyi Tukholmasta 'Bösikseen' aika tarkalleen 2000 kilometriä. Kun yhtä soittoa neljän kuskin voimin ajettiin, niin matkaan meni aikaa 24 tuntia.

... Viimeviikkoisen kokemuksen perusteella voi sanoa Euroopan yhdenytymisen menneen jo melkoisen pitkälle. Valtakuntien rajat eivät juurikaan matkantekoa hidastaneet. Kun paluumatkalla poikkesimme vielä Hollanninkin puolelle, niin laskujeni mukaan me menimme läpi kaikkiaan 22:sta tullista. Ja montako kertaa jouduimme levittelemään tullivirkailijoille sinikantisia passejamme? Ei yhtä ainutta kertaa. Jossakin Belgian rajalla ei juurikaan tarvinnut edes hiljentää. Joku tullimies siellä näkyi yhdessä koppissa nuokkuvan, muttei vaivautunut päätään nostamaan, vaikka farmari-autollinen epäilyttävännäköisiä tyyppejä ja tavaraa puski rajan yli. Ja minä kun niin kauhealla kiireellä hommasin uuden passin vanhaksi menneen tilalle. Olisi nekin sataset voinut säästää vaikka tuliaisten oston. Olisi samalla tullut pientä lisäjännitystä reissuun.

Kovasti tuntui eläminen Ranskassa olevan halvempaa kuin täällä Pohjo-lan perukoilla. Äimän käkenä ihmeteltiin naapurissa sikäläisen marketin

hintoja ja valikoimia. Todella hyvää pihvilihaa sai meikäläisen lähikaupan tarjousjaubelihan hinnalla. Juustoa olisi saanut kolme kiloa Suomen kilohinnalla. Pullo ihan hyvää punaviiniä irtosi alle kymppillä. Ja valikoimaa oli marketissa enemmän kuin Helsingissä Hankkijan Alkossa.

Ihan lystiksemme laskettiin viiden bengen porukan päivän ruoka- ja juomaostokset, jotka kylläkin hieman painoutuivat jälkimmäiselle osastolle. Mutta oli ostoskärryssä pihvilibaakin aika köntti. Lasku oli aika tarkkaan 300 mk. Jos samat ostokset olisi hankkinut Suomessa, niin tuskin tonni olisi riittänyt.

Kyllä minä sen ymmärrän, että jossakin alhaisen elintason maassa vahvan Suomen markan kanssa matkaava elää herroiksi. Mutta minkä ihmien takia ranskalaisetkin saavat ruokansa ja juomansa niin julmetusti edullisemmin? Vaikei palkekataso Ranskassa ymmärtääkseni jää juurikaan jälkeen suomalaisesta. ...

Tiitin vuoden 1991 ihmetys on totta edelleenkin vuonna 2016 kaiken Euroopan yhdentymisen ja kilpailun vapauttamisen jälkeen. Ruoka on edelleen 30% halvempaa kuin Suomessa. Ja juomat vieläkin edullisempia...

Tetetermiten toinen tuleminen

Viimeistään studiokäyntiemme aikaan olimme ruvenneet puhumaan jamien asemasta Tetetermitestä. *We were back!* Keikkoja ei sinänsä oltu ajateltu, mutta soittotaidon kasvaessa sekin alkoi tulla mieleen. Mutta edelleen kyseessä oli pelkästään harrastus vielä vahvemmin kuin 60-luvulla.

Emme muista, missä meillä oli ensimmäinen keikka, niinkuin emme muista 60-luvunkaan ensiesiintymistä. Oliko se jossakin psykologian laitoksen pippaloissa, joissa soitti Timon sen aikainen toinen yhtye Mauri Sariola Band vai oliko se Yes, Sir –tapahtuma?

En muista tai tiedä, kenenkä ajatus tämä Yes, Sir oli, mutta järjestävänä tahona oli joukko samaan aikaan lyseota käyneitä miehiä, joista suurin osa meidän luokkatoveritamme.

"Olen pitänyt sitä aina meidän ideana," Roope sanoo.

"Varmaan Tete tai Timo teki aloitteen."

"Minulla on sellainen kutina, että Timolta se ajatus lähti ja siihen sitten koottiin laajempi kansalaistoimikunta häääämään," Stewe täydentää.

Näin se varmaan oli. Minä en ollut idean isä – valitettavasti. Mainos oli seuraavanlainen (en viitsi tähän kirjoittaa henkilöiden lankapuhelinnumeroita, ne kun eivät liene enää voimassa).

Yes, Sir*
SUUREN IKÄLUOKAN RIPPEET
Iltamat Jyväskylän ylioppilastalon yläkerrassa
13.10.1990 klo 20-02

Muistatko ensikosketuksen Beatlesiin?

Kävitkö lyseon konvissa?
Tapahtiko Lollipopsit Viitaniemessä?
Ehditkö huurteisille Keltaiseen viivaan?
Muistatko Silveryn, Tete Termiten?

Yksikin vastaus – kyllä tai ei, tämä on sinun iltamasi.
Jotakin näistä ja monista muista menossa mukana.

Jos juhla herättää nostalgioita, älä välitä, soita meille

(kansalaistoimikunnalle ajatuksen takana):

Timo Ahonen, Ilkka Halinen, Teuvo
Kaipainen, Jarkko Mänttari,
Vesa Niinikangas, Hannu Pasanen, Jouko
Rikkola, Tuomo Tuumanen, Aarno Yliselä

Paikalle mahtuu noin 150 kuulijaa, joten
varaa oma ja seuralaisesi paikka ajoissa.
Pääsylippu 30 mk, muutoin voit kuluttaa
Ilokiven palveluja mittasi mukaan.

Takaamme elävää ohjelmaa, takaa sinä elävä yleisö.

Tässäkin Tetetermite kirjoitettu väärin... Paikalle taisi tulla lähes täysi tupa tuttuja noin 20 vuoden takaa. Tetetermite esiintyi siellä soittaen sekä 60-luvun musiikkia että omia biisejään. Siellä oli myös jotakin muuta ohjelmaa. Mutta oliko tämä se keikka, kun Tuomari Nurmio tuli jostakin syystä paikalle ja esitti vahvassa humalatilassa muutamia lauluja?

"Joo oli se," Roope vahvistaa. "Tuomari tuli lavalle kun Bluesbändi soitti. Hän otti Rämäsen Eskin sinisen Fenderin ja käsitteli sitä niin rajusti, että Eski taisi ottaa sen väkisin takaisin. Lisäksi voisi mainita, että se Yes-sir tapahtuma herätti Pallen mukaan

myös Silveryn. Lähinnä Veksa, Vando ja Palle tekivät omia biisejä."

"Oliko se tämä keikka, kun olin kerran Ilokivessä teidän vieraananne," Pekka kysyy. "Vesa Niinikangas kutsui minut lavalle kesken teidän keikan muistaakseni sanoilla: 'Seuraavaksi lavalle nousee alkuperäinen Tetetermiten laulusolisti Pekka Mustonen'. Lauloin kaksi biisiä. Olisiko toinen ollut *When I Come Home*, toinen varmaankin se *Yesterday*? Muistan rynnänneeni esiintymisen jälkeen alas lavalta huumaantuneena laulamista ja yleisön taputtaessa käsiään rytmissä ja huutaen samalla nimeäni. Oliko tämä jälkeensä syntynyt unenomainen kuvajainen tunteesta ja tunnelmasta? Ja samalla siinä oli viiltävä kipu siitä, että olen ammattini tai jonkin henkilökohtaisen ominaisuuden vuoksi menettänyt vuosikymmeniä saamatta toteuttaa itseäni laulamalla bändin kanssa musiikkia, joka saa tunteeni kohoamaan niin, että elän laulaessani enemmän kuin kenties koskaan muulloin. Sain toki laulaa ammatissani ns. maallisiakin lauluja kuljettamalla kitaraa mukanaani eri työtehtävissä, mutta silloin ammatin roolirajat olivat aina läsnä."

Keikkaputki jatkui kahdella väitöstilaisuudella. Serimaan Ritu väitteli marraskuun 11. päivänä vuonna 1990. Ritun hautajaisissa 6.5.2016 Timo piti Tetetermiten puolesta muistopuheen, jossa hän kertoi karonkasta seuraavaa:

Ritu väittelee, karonkka, Ritu haluaa meidät soittamaan, 'totta kai tullaan', ravintola jossain Helsingissä, pimeä ilta, tummiin pukeutunut juhla-väki. Ensimmäinen biisi: 'Honky Tonk Woman,' nopea ajatus: olisiko sittenkin pitänyt aloittaa Pretty Womanilla... Vaivautuneet aplodit, mutta Ritu diggaa...

Heti Ritun väitöstilaisuuden jälkeen joulukuun 14. päivänä vuonna 1990 Timo väitteli aiheesta "Lasten motoriset koordinaatiohäiriöt. Kehitysneuropsykologinen seurantatutkimus.

Väitöskutsussa virallisen osuuden lisäksi mainittiin, että "... ja illemmalla klo 19 perheneuvolan tiloihin Tapionkatu 7:ään, kuten Käytöksen kultainen kirja toteaa: Loppuosa illasta voi kulua rattoisan ja hilpeän mielialan vallitessa. Musiikkia voidaan esittää runsaasti, mikäli kokoontunut seura sitä harrastaa Ja muun muassa Tetetermite sitä harrasti.

Ajattelimme, että keikkoja tulisi mahdollisesti enemmän ja siksi päätimme ajan hengen mukaisesti perustaa yhtiön, johon keikkatuloth ohjattaisiin. Niillä voisimme sitten ostaa lisää soittovehkeitä. Yhtiö perustettiin 8.2.1991 ja sen nimeksi tuli yllätys yllätys Tetetermite Oy. Yhtiön osakepääoma oli lain edellyttämä 15000 markkaa ja osakkaina olivat tasaosuuksin kaikki bändin 6 jäsentä. He myös muodostivat yhtiön hallituksen. Toimitusjohtajaksi valittiin Tiiti ja hallituksen puheenjohtajaksi minut.

Tetetermite Oy:n yhtiöjärjestyksen toimialapykälässä sanottiin: "Yhtiön toimialana on harjoittaa taiteellisten teosten tuotantoon, markkinointiin ja esittämiseen liittyvää palvelua, järjestää konsertteja, markkinoida esiintyjiä ja heidän teoksiaan, harjoittaa ohjelmatuotantoa ja näihin liittyvää kustannustoimintaa ja konsultointia sekä harjoittaa neuropsykologista kuntoutusta.

Hmhh, neuropsykologista kuntoutusta... Tämä oli Timon idea. Hän harjoitti sellaista ja lupasi tiettyjen pelisääntöjen mukaisesti ohjata tätä kautta osan tuloista yhteiseksi hyväksi. Mitä Timo ajattelit?

"Kyse oli varmaan kunniallisesta maksettavien verojen siirrosta aikuisten musiikillisen harrastustoiminnan tukemiseen," Timo sanoo hymähtäen.

Joka tapauksessa tämä toimi suunnitellulla tavalla, saimme jonkin verran keikkapalkkioita ja kuntoutustuloja, jotka käytimme hankintoihin: esimerkiksi ensimmäisen vuoden tilinpäätöksessä liikevaihto oli 26400 markkaa, joista keikkapalkkioiden osuus 7200 markkaa. Soittovehkeitä hankimme 22000 markalla. Me Tetetermite Oy:n hallitus hyväksyimme vuoden 1991 tilinpäätöksen ja päätimme ehdottaa yhtiökokoukselle eli meille itsellemme, että tilinpäätös hyväksytään ja tilikauden voitto 150,64 mk jätetään voitto- ja tappiotilille.

Tämä hallituksen kokous pidettiin 21.3.1992 Hotelli Lahdessa Lahdessa. Olimme siellä soittamassa Fysiikan päivillä. Minulle se on jäänyt mieleen meidän huonoimpana keikkana ever. Oli noloa, kun yksi biiseistä oli lopetettava kesken muutamien emämunausten takia. Huh huh. Tästä huolimatta meistä tuli Fysiikan päivien lähes vakioesiintyjä. Tiitin kalenterimerkintöjen mukaan me olimme niillä soittamassa myös Turussa -93 ja Järvenpäässä -94.

Osakeyhtiön toiminta osottautui kuitenkin niin pienimuotoiseksi, että ehkä noin viiden vuoden kuluttua totesimme kirjanpidon ja muun byrokratian olevan sen verran työlästä, että jätimme yhtiön lepäämään ja viranomaiset poistivat sen kaupparekisteristä 14.12.2003. Minä yhtiön kirjanpitäjänä olin tähän päätökseen tyytyväinen.

Sen verran vielä Tetetermite Oy:stä, että kun yhtiö perustettiin 8.2.-91, se sai ensimmäiset keikkatulonsa heti seuraavana päivänä

eli 9.2. soittaessamme Jyväskylän Talven Klubi-illassa Lutakossa yhdessä Eero ja Jussi & The Boysin kanssa. Keikkapalkkio 7200 markkaa on varmaankin meidän kaikkien aikojen suurin. Nykyinen standardikeikkapalkkiomme on 7 pulloa viskiä...

Meitä ja Jyväskylän Talven tilaisuutta puffattiin paikallisissa lehdissä sekä Keski-suomalaisessa että Suur-Jyväskylän Lehdessä. Viimeksi mainitun etusivun vinkkinä oli: "Tetetermite heräsi henkiin s.7". Itse jutussa todettiin mm.:

Jyväskylän Talven klubi-illassa lauantaina 9. helmikuuta Tanssisali Lutakossa kuullaan Eero ja Jussi & The Boys-yhtyeen lisäksi myös 60-luvun jyväskyläläisyhtyettä Tetetermite. Lähes 20 vuoden tauon jälkeen tuttujen kappaleiden lisäksi kuullaan bändin jäsenten omia sävellyksiä ja sanoituksia.

Henkiin herännyt Tetetermite

... (historian ja bändin jäsenten esittelyä)... Vanhasta 60-luvun musiikista Tetetermiten ohjelmistossa on mm. Beatlesia, Rollareita sekä bändin suursuosikin Spencer Davis Groupin kappaleita. Uudelleen heräämisen jälkeeseen ohjelmistoon on tullut myös paljon yhtyeen omia sävellyksiä ja sanoituksia, joita on porukalla soviteltu ja harjoiteltu bändin treenikämpällä, entisessä pienviljelijätorpassa Pieksämäen maalaiskunnan Lahnasen kylällä.

Juttu oli lähes sama Keski-suomalaisessa. Molemmissa oli kuva bändistä Lahnaselta, toisessa kaivon kannelta, toisessa niityltä.

Tetetermitte pääsi "omaan kotiin" vuonna 1993. Roope rakensi omin käsin toista taloaan tällä kertaa vaimonsa Marjutin lapsuuden kotimaisemiin Halssilaan. He muuttivat sinne 1992 ja Roope oli luvannut rakentaa meille treenikämpän talon kellariin.

"Millaisen äänieristyksen Roope siihen teit, onko se jotenkin kumituttien päällä vai miten se meni?"

"Se ei ollut mikä tahansa tila, vaan nimenomaan alusta asti studiotarkoitukseen suunniteltu omine sisäänkäynteineen ja vessoineen. Studiotilan katto- ja seinäkoolausten välissä on 5mm kumi-liuskat, sisäverhous on tehty paksusta huokoisesta levystä."

Näin meillä oli nyt oma pysyvä treenikämpä.

"Nuo vuodet olivat Suomessa suuria lamavuosia," Roope kertoo. "Meillä oli rakennusta varten Postipankista viiden vuoden laina, jonka korko nousi 16%:iin. Bändin jäsenet auttoivat maksamalla studiosta vuokraa."

Kamamme olivat olleet hujan hajan mikä missäkin. Kävimme soittelemassa mm. Kivistöllä ja Kortepohjan nuorisotalolla. Nyt oli luksusta mennä soittamaan, kun kaikki oli valmiina. Käynnit Lahnasella vähenivät ja harjoittelusta tuli säännöllistä. Tosin minä

ja Olli Helsingin seudulla asuvina olimme vähän etäjäseniä ja pääsimme vain harvoin soittelemaan.

"Milloin Jyväskylän osasto aloitti periaatteessa säännölliset viikottaiset treenit?"

"Varmaan se oli ihan heti 1993."

"En muista, miten harjoittelimme keikoille. Kävimme varmaankin ennen isompia keikkoja treeneissä Lahnasella?"

"Joo, näin tehtiin."

Treenikämpän myötä soittamisesta tuli huomattavasti systemaattisempaa, kontrolloidumpaa ja laadullisesti parempaa. Roopesta tuli selvästi bändin musikaalinen johtaja, joka mietti sovituksia ja ehdotti aktiivisesti soitettavia kappaleita. Tässä yhteydessä myös omien kappaleiden tekeminen ja soittaminen jäi vähäisemmälle. Keskityimme juurillemme.

YesSir II -tapahtuma pidettiin 15.10.95 Ilokivessä. Siellä mukana oli meidän lisäksi ainakin Silvery.

Elokuussa 1996 oli mielenkiintoinen tapahtuma: musiikkifestivaali yksityisellä pihalla. Keskisuomalainen kirjoitti tästä ison artikkelin parin kuvan kera. Toisessa niistä oli Tetetermite lavalla. Otsikkona oli: JUHLA ON MAHDOLLINEN MYÖS ILMAN TÄHTIKULTTIA. Kivitaskun "yksityinen" festivaali aukoo uria. Tässä otteita jutusta:

Valtion, EU:n ja kaikkien muiden tahojen tukemat kulttuurifestivaalit syytävät sanomalehtiin tiedotusliuskiaan: yleisömäärät saavutettiin, yleisömäärä lisääntyi, tavoitteena yleisömäärän lisääntyminen. Aivan kuin määrä, pääluku olisi kaikki kaikessa. Vain harvat tuntuvat kiinnostävän huomiota laatuun.

Eräänlaisena tienavaajana uudenlaiseen festivaalikäsitukseen on ollut vuosittain Muurame-päivien yhteydessä Kivitaskussa Kalajärven rannalla pidettävä musiikkifestivaali. Taphtuman omaleimaisuutta korostaa jo se, että se pidetään yksityisellä pihalla, muuramelaisten kulttuurivaikuttajien Hannu ja Merja Nousiaisen kotona.

Ja kun valtion ja EU:n tukemilla festareilla taiteelliset johtajat pitävät suuria lehdistötötilaisuuksia ja kertovat ulkomaisten ja varsinkin amerikkalaisten megatähtien määrästä, Hannu Nousiainen ei -kysyessäni häneltä asiasta lauantai-iltana – edes suostunut kommentoimaan jublan luonnetta ja työtuntien määrää. - Un poco, hän vain virnisti, muinaistyyliin rakennetun talonsa pihanurmella....

Keitä oli mukana?

Kolmipäiväisen jublan aikana Nousiaisilla kävi luonnollisesti paljon vieraita. Kulttuuripersoonia, taiteilijoita, muusikoita, ajattelijointa, tutkijoita, ehkä urheilijoitakin, joka puolelta Suomea ja Keski-Suomea.

Lauantai-illan tähtibändi oli Tetetermite, jonka You really got me heitti tossut kattoon. Kinksien biisi kuulosti ihan aidolta, mikä oli ihme, sillä sound check oli jäänyt pojilta tekemättä. Jyväskylästä Kansan Utisiin kirjoittava toimittaja Jarkko Mänttari nuputteli bändissä bassoa ja sanoi lähtevänsä soiton jälkeen saunaan. - Tetetermite soitteli 1960-luvulla, sitten tuli 18 vuotta taukoa, kunnes taas kymmenen vuotta sitten lähdimme uudelleen liikkeelle, Jarkko kertoi.

Tähtiesiintyjä, hmhh. Olimme vissiin jo oppineet tekemään joitakin asioita oikein.

Vuoden 1996 syksyllä teimme "joulu-myyntiin" eli ystävien ja sukulaisten kiusaksi levyn "Back to LA" eli takaisin Lahnaselle.

Levyn kannessa sanotaan, että levy on äänitetty ja miksattu Tascam 488 Portastudio-laitteella osittain Oranvankujalla Halsilassa syksyn 1996 aikana sekä suurimmaksi osaksi Lahnasella 1.-3.11. 1996. Levylle ei mahtunut enää yhtään omaa kappaletta, ainoastaan ystävämme ja yhden hovisanoittajamme Aarno Laitilan tekemää kaksi käännösbüisiä. Tosin bonusraitoina levyllä olivat Ylen studiossa -92 nauhoittamamme omat kappaleet. Back to LA:lla on nykyisestä vakio-ohjelmistostamme kappaleet *While My Guitar Gently Weeps*, *Pretty Woman* ja *California Dreamin*.

Seuraavan vuoden alussa perjantaina 3.1. soitimme Tanssiravintola Jyväshovin Hovitansseissa, jotka olivat samalla Urpo Helkovaaran 50-vuotisbileet. Lehti-ilmoituksessa mainostettiin seuraavasti - ja taas Tetetermite oli kirjoitettu väärin:

60-LUVUN TUNNELMIA:

23 - TETE & TERMITE

24 - STEEPLES

Toinen vuoden 1997 keikoistamme oli roudarimme ja kesäbasistimme Jukka Kaartisen väitösbileet syyskuun 26. päivänä.

1990-luvun puolen välin jälkeen 60-luvun nuoret alkoivat lähestyä klassista viidenkymmenen vuoden ikää. Tämä sai heidän keskuudessaan aikaan 60-luvun nostalgiabuumin eri puolilla maailmaa. Suomessa perustettiin jo -92 Back To The Sixties edistämisyhdistys, jossa mukana oli tunnettuja 60-luvun suomalaisia poppareita. Erilaisia aiheeseen liittyviä tapahtumia alettiin järjestää eri puolilla maata. Niin Jyväskylässäkin.

Yksi Jyväskylän 60-luvun popmusiikin ikoneista Veksa Nyberg päätti koota 60-luvun tallenteet levyille. Keskisuomalaisen kirjoittaa 4.8.1998 projektista seuraavasti:

Nybergin aloitteesta pääsevät nyt muutkin elämään tuota svengaavaa aikakautta. Musiikkimiehen 'myyräntyö' huipentuu syyskuun alussa, kun pitkäaikainen uurastus esineellistyy tupla cd:nä. Nights of Sixties -koelmalle kootaan taidonnäytteitä 22 paikalliselta bändiltä. Bässejä tuplalle on valittu vuosilta 1962-70 yhteensä 47.

"Aluksi asia oli omakohtainen, tein tätä itselleni. Sitten minulle vakuutettiin, että työni on kulttuuria," hymyilee Nyberg.

Ajatus oli itänyt miehen päässä jo kauemmin, mutta materiaalia hän alkoi koota vasta viime lokakuussa. - Nykyään naubureita on joka paikassa, 60-luvulla ei ollut. Oli yllätys, että sen aikaisia kelanaubvoja löytyi näinkin paljon. Löysin itseltäkin joitakin vintiltä. Soittokavereilta sain niitä myös, muuan muassa erään äiti nauhoitti poikansa soittoa aikoinaan."

Ettei vaan tuo muuan äiti ollut Eeva Ansio, joka nauhoitti syksyllä -68 meidän suoran lähetyksen radio-ohjelmasta. Joka tapauksessa tuolla "Nights Of The Sixties" -levyllä on radiossa soitetut *You All Can Join In, Roope-Ankan Rahavarat* sekä *Let Me Down Easy*. Levyn julkistukseen liittyi suuri keikka 11.9.1998.

Bändi nykykoonpanossaan

Ennen Nights Of The Sixties -tapahtumaa Pekalla oli oma esiintyminen Popparissa. Hän kertoo asiasta seuraavasti:

"Olin opiskeluaajoista asti aina silloisiin vuosiin saakka etsinyt säestäjää," Pekka kertoo taustoista. "Joko pianistia tai kitararistia tai sitten laulajaa tekemään sellaista profaania musiikkia, jonka pohja on bluesissa eli jazzia, rhythm&bluesia ja rock&rollia tai melodista popmusiikkia. Sellaisia ei vain tullut vastaan tai jos tuli, se ei vaan muuten synkannut. Kirkon kanttorit, ammattimuusikot, oli pilattu Sibelius Akatemiassa ja ne, jotka olivat säilyttäneet elävän yhteyden nuoruutensa mielimusiikkiin olivat niin ahdasrajaisia esimerkiksi soittamalla vain funkia tai amerikkalaista viih-teellistä gospelmusiikkia. Suomalaista gospelmusiikkia en sietänyt ollenkaan. Hyvä tarkoitus ei anna anteeksi huonosti sanoitettua, huonosti sävellettyä, sovitettua ja esitettyä musiikkia."

"Minulla oli suuri halu esiintyä. Siksi kävin tapaamassa Popparin omistajaa ja kysyin, josko saisin tulla laulamaan trubaduuripohjalta Happy Hour -otsikon alla yhden tunnin verran minulle merkityksellisiä lauluja. Myöntävän vastauksen jälkeen etsimme ajankohdaksi erään elokuisen lauantaan iltapäivän klo 16. Happy Hour tarkoitti siis minun onnen tuntiani tuli yleisöä paikalle taikka ei. Lauloin ehkä 15 kappaletta. Kitara olisi saanut olla säädetty terävämmäksi eli diskanttia enemmän, kuulemma. Yhden laulun *Der Winter Ist Wergangen* jälkeen tunnistin Timo Ahosen ikkunan

vierestä pienen tilan kadunpuoleisesta reunasta ja kuulin torveksi pyöristettyjen käsien välistä kommentin : 'Aika hyvin lyhyen saksan pohjalta'. Hyvin pian tämän jälkeen joko heti Onnen Tunnin jälkeen tai sitten muutamia päiviä myöhemmin muistaakseni juuri Timo otti yhteyttä ja kysyi olisinko kiinnostunut tulemaan mukaan esiintymään Tetetermiten kanssa. Minun ei tarvinnut miettiä kahta kertaa."

Meistä tuntui ehdottoman luontevalta, että Mustosen Pekka tulee mukaan Nights Of The Sixties -levynjulkaisukeikalle. Näin Tetetermite esiintyi ensimmäistä kertaa sitten Yes Sir -tapahtuman jälkeen seitsenmiehisenä. Tällä kertaa tosin Pekka oli vielä mukana vierailijana. Hän lauloi levyllä olleiden biisien lisäksi kappalet *Something You Got* ja *Keep On Running*. Minä sanoin yleisölle Pekan poistuessa lavalta, että "Tämä oli Pekka Mustonen ja Ääni". Kaiken kaikkiaan esitimme tanssimaailma Fanfarellassa 12 kappaletta plus yhden encores. Kuten jo todettiin, tilaisuus radioitiin suorana Radio Keski-Suomessa ja Tetetermite esiintyi ensimmäisenä.

Ohjelmassa haastateltiin Steweä ja juontaja bongasi haastateluun myös tyttäreni Heidin ja Jennin poikaystävineen. Siinä vähän ihmeteltiin, miksi noin nuoret ovat tulleet paikalle ja Heidi kertoi syyksi sen, että isä esiintyy täällä.

Tilaisuuden jälkeen Keski-suomalaisessa ilmestyi Näkökulmapalstalla Terho Vuorisen kommentti tapahtumasta otsikolla Nights of the Sixties. Tässä katkelma siitä:

"KUUSIKYMMENTÄLUVUN YÖT. Yhtenä sellaisena minäkin synnyin, kesällä 1964, muutamaa päivää ennen Beatlesin Hard Days

Night -levyn julkaisua. Liverpoolin moppitukkien musiikki ei valitettavasti, ymmärrettävistä syistä, vielä tuolloin meikäläiseen kolahtanut. Myöhemmin kyllä, ja kovaakin... Mitä tällainen jälkeenjäänyt voi muuten yrittää päästä tuon kultaisen vuosikymmenen henkeen kuin lukemalla ajankuvauksia ja tutkimalla vanhoja levyjä ja videoita?

PAREMPI KUITENKIN, ettei ota mennyttä liian vakavasti. Kuten eivät ottaneet ne 1400 ihmistä – suurin osa 60-luvulla nuoruuttaan eläneitä – jotka pakkautuivat perjantai-iltana Tanssimaailma Fanfarellaan Jyväskylään. He saivat nähdä eräänlaisen ihmeen, oman kaupunkinsa ensimmäisten rockbändien Miragesin, Tetetermiten, Steeplesien ja Silveryn astuvan lavalle alkuperäisissä kokoonpanoissaan. Veksa Nybergin ja kumppaneiden ponnistelut eivät olleet turhia. Nights of the Sixties -cd-levyprojekti huipentui juuri kuten piti, eli onnistuneeseen juhlaan.

Sen verran epävirallisia reittejä tämä sixties-homma kulki, että kaikki turhimmat kunnian kerääjät eivät tajunneet juhlisiin tulla, onneksi. Night of the Sixties -ilta ei tärkeilyt eikä viisastellut, keräsiä paikalle vain ne, jotka halusivat palata hetkeksi nuoruuteensa – ja tuoda omat keskimäärin 15-25-vuotiaat lapsensakin aikamatkalle.

Mutta olihan siellä vaikka ketä. Soittajien – niiden joille opettajat sanoivat, ettei teistä koskaan tule mitään – joukossa oli professoreita, kansainvälisten yhtiöiden johtoporrasta, kapellimestareita jne. Yleisössäkkin oli heraa kansanedustajista alkaen, mutta illan henki oli 60-luvulta, ajalta, jolloin titteleitä ei vielä ollut.

...TULI VAIN TUNNE, että on se musiikki aika hyvä asia. Eikä olutkaan ihan paha. Tuli tunne, että tällaista ihmisten pitäisi saada kokea lisää. Olisi ehkä maailmakin parempi paikka olla ja elää. Vuosikymmenistä ja titteleistä piittaamatta...

Hauskasti kirjoitettu juttu. Kolumnin yhteydessä oli muuten kuva, jossa oli Markku Aro ja Urpo Helkovaara ja kuvatekstinä: *Halssilan pastori Pekka Mustonen laulaa ja SM-liigan toimitusjohtaja Urpo Helkovaara soittaa*. Ei Pekka ole minusta yhtään Markku Aron näköinen.

"Muistan, että valokuvaaja jahtasi minua, kun soitimme," Pekka kertoo. "Karttelin aina kaikkia tilanteita, joissa lehteen päätyisi minusta kuva, jonka alla on teksti 'Tässä Kuokkalan pastori PM laulaa', ikäänkuin yhteydellä olisi jokin uutisarvo. Kun ei ollut, eikä ole. Olin kovin tyytyväinen, kun lehdessä sitten sotkivat nimeni ja kuvan niin, että syntyi tuo em. uutisankka. Minulle musiikki ja Tettet ovat ensin harrastus, rakkaus musiikkiin ja sitten ystäväpiiri. Tässä järjestyksessä."

Paikallisten esiintyjien lisäksi tilaisuuteen oli hankittu myös ulkopaikkakuntalaiset The Strangers ja Hector. Tätä kolumnisti Vuorinen vähän ihmetteli todeten, että eikö parempi jatkumo olisi ollut joku paikallinen nuorten bändi. Olen tästä samaa mieltä.

Ennen vuosituhannen vaihdetta teimme kaksi omakustannelevyä. Vuonna 1998 ilmestyi levy "et imre TETET" eli Tetetermite väärinpäin. Palindromit alkoivat puskea esiin. Levyllä on ensimmäistä kertaa Pekka mukana kappaleilla, jotka hän lauloi Night of the Sixties -tapahtumassa. Lisäksi siinä on neljä Aarno Laitilan käännösbiiisiä ja myös kaksi omaa kappaletta.

Vuonna 1999 ilmestyi levy "Otteita T. Alakulon Elämästä" Levyllä on ainoastaan itse tehtyjä kappaleita ja se on toistaiseksi viimeinen lajissaan. Kiinnostus oman musiikin tekemiseen oli kaikilla muilla paitsi minulla ja Stewellä laskenut samalla kuin

pieteetillä tehdyt 60-luvun kappaleet olivat alkaneet kiinnostaa enemmän. Minä halusin kovasti tehdä omia kappaleita ja minusta tuntuu, että kaverit suostuivat, jos ei pitkin, niin ainakin puolipitkin hampain sen tekemään. Ihan kaverin takia vaan. Kokoonnuimme Lahnaselle ja äänitimme kaikki kappaleet yhden viikonlopun aikana niin, että samalla opettelimme ne myös soittamaan ja laulamaan.

Muistan, kuinka vielä sunnuntaiaamuna äänitimme kappaleen *Tanssii elämän kanssa* melkein samalla kun rupesimme jo kasamaan kamojamme pois. Stewe otti ihan laulamisen takia pari viskipaukkuja saadakseen ääneensä oikean soundin ja onnistui siinä erinomaisesti.

Roope teki sitten miksaus- ja muuta työtä Oravankujalla levyn loppuun saattamiseksi.

”Kyllähän omien kappaleiden teko ja äänitys on ollut isossa osassa Oravankujan aikana,” Roope täsmentää. ”Minusta me oltiin ihan innoissamme, kun huomasimme, että saamme aikaiseksi kunnan äänityksiä vaivaamatta Pete Lappia. Uudella Yamahalla ääniteltiin palindromit ja paljon aikaa vietettiin uusien julkaisemattomien omien biisien tekoon.”

Jostakin kumman syystä levymme joutui Keski-suomalaisen levyarvostelun kohteeksi 5.2.2000. Siitä kirjoitettiin näin:

”TETETERMITE: OTTEITA T. ALAKULON ELÄMÄSTÄ. Omakustanne 1999.

Idea on vallan ihastuttava: 50-kymppisiksi rupsahthaneet rokkijätkät virittävät soittimensa uudelleen ja rämpyttävät yhdessä.

Pääosin jyvaskyläläisen Tetetermiten Otteita T. Alakulon Elämästä alkaa lupaavasti: ensimmäiset kappaleet svengaavat edelleen 60-luvun malliin. Kiekolle kuitenkin mahtuu mielestäni käsittämättömiäkin teoksia – tekijöillä on varmasti ollut mukavaa, mutta kuuntelija joutuu pyörittelemään silmiään.

Musiikin tekeminen ei saa loppua naimisiin menemiseen tai kunnan työpaikan saamiseen. Nämä herrat ovat esimerkki siitä, että vierivä kivi ei sammaloidu."

Vuosituhanen vaihde lähestyi. Tetetermite päätti juhlia tapahtumaa yhdessä Leivonmäen Selänpohjassa. Vaimot olivat tietysti paikalla. Olimme varanneet sieltä huoneet ja teimme porukalla hyvää ruokaa ja juhlimme uutta vuosituhatta. Lupasimme soittaa lyhyen setin ravintolasalissa vielä vuoden 1999 puolella. Kyseessä oli lähinnä Tetetermiten yksityistilaisuus. Lisäksemme paikalla oli muutama tuttu ja kylänmies. Tunnelma oli jotenkin mystinen.

"Mystinen – sillä soitimme helvetin huonosti, koska suuri osa soittajista oli ihan humalassa," Roope tilittää. "Olin vihainen!"

"No, sehän oli oikeastaan yksityistilaisuus."

Minä olin töissä it-alalla ja vuosituhanen muutos oli koko alalla erittäin suuri ponnistus. Aiemmin vuosiluvut olivat koodattu ohjelmistoihin kahdella numerolla vanhojen isojen tietokoneiden kalliin muistikapasiteetin säästämiseksi. Ilman muutoksia ohjelmat eivät olisi ymmärtäneet, onko vuosi 00 vuosi 1900 vai vuosi 2000. Pelättiin lentokoneiden tippuvan taivaalta ja ties mitä. Meidänkin firmassamme oli johto valjastettu päivystystehtäviin. Minun vuoroni alkoi 1.1.2000 klo 6.00 ja se edellytti, että minut olisi voitu hälyttää konttorille koska tahansa vuoroni aikana. Siksi minun oli

pakko juhlia niin, että kello kuusi aamulla olen ajokunnossa. No, mitään ihmeellistä ei tapahtunut meidän yrityksessämme eikä missään muuallakaan. Mutta saatiinpa suuri melu aikaiseksi.

Uuden vuosituhannen alkajaisiksi kaikki bändin jäsenet täyttivät 50 vuotta v. 2000 aikana lukuunottamatta Steweä, jonka syntymäpäivä oli vasta 8.1.2001. Aiemmin oli puhetta, että Tetetermite esiintyi minun synttäreilläni Lahnasella. Roope piti erilliset synttärät Tetetermite-jengille, jolloin me soitimme Julinien olohuoneessa. Jopa rouvat soittivat playbackinä. Siitä on todisteena valokuvia. Sen lisäksi olimme soittamassa syksyllä 2000 myös Tiitin viisikymppisillä Valorinteellä, jossa 'Iloiset iltamat' kokosi yhteen 200 henkeä. Muut eivät suurempia juhlia järjestäneet.

Tiitin synttärät olivat Tetetermiten historian kannalta merkittävä tapahtuma. Pekka oli mukana ja siinä yhteydessä hänestä tuli jälleen bändin täysivaltainen jäsen. Mitä sanot Pekka tästä?

"Minulle Tetetermite-bändiin mukaan tulo oli onnenpotku. Tosin jonkinlainen haikeus ja kipeys liittyi siihen, että samanaikaisesti etsiessäni aukkoa, jossa laulaa sitä mitä syvimmältäni haluan laulaa ja mitä syvimmältäni olen, en ollut edes tietoinen siitä mitä toisaalla tapahtuu. Joku nimittäin kertoi minulle nähneensä Jyvä-Hovin ilmoitustaululla mainoksen, jossa loisti isoin kirjaimin 'Tetetermite'. Muistan lausahtaneeni heti tunteeni asiasta, että 'Voihan paska!'"

"Sinä liityit mukaan Oravankujan jengiin."

"En muista ensimmäisiä harjoituksia. Sen muistan, että mukaan tuloni oli molemmin puolin jännittävää. Bändi oli oikeastaan täysi, yhtään tyhjää tuolia ei ollut. Mutta hienosti te teitte minulle tilaa ja otitte yhden lisätuolin rinkiin. Bändissä oli kaksi hyvää laulajaa,

niinkuin tapasitte sanoa ja osoittautuikin niin, että Stewe ja minä saimme omat reviiirit ja sitten yhteiset duot, joissa täydennämme toisiamme. Useimmiten tämä kaksipäinen vanha kalkkuna on voima, joskus jää epätietoisuutta siitä, miten yhdistelmä kulloinkin toimii. Minun mielestäni te myös kauniisti siloititte tietäni sisäpiiriin ottamalla vastuuta jälkikäteen siitä, että oli kenties jonkinlainen etikettivirhe olla edes kysymättä minulta, onko papin virassa toimiminen esteenä rokkibändissä soittamiselle."

"Ei se pappeudesta johtunut mitenkään. Homma lähti 80-luvun lopussa ihan vain kaveri- ja jammilupohjalta liikkeelle. Toisaalta meillä oli ollut puhetta siitä, että olit sanonut joskus aikoinaan Tetetermite-ajan olevan ollutta ja mennyttä. Tosin on vähän epävarmaa, mitä ajattelit, kun aikaa on kulunut siitä jo niin kauan."

"Joka tapauksessa näin minä sen tulkitsin ja ihmettelin koko ajatusta, mutta voin ymmärtää sen 50-60-lukujen aikaistaustaa vasten. Silloinhan ja vielä -70, -80 ja -90 -luvut mukaan lukien rokki- ja punkbändejä pidettiin kaikenlaisen epäsosiaalisuuden, dokaamisen, seksuaalisen sekoilun, huumekekeilujen yms. pesinä, joita kristillisissä piireissä pidettiin helvetin esikartanoina ja kadotuksen kuiluina. Niinhän ns. karismaattisten piirien mielestä asian laita on edelleenkin. Mutta luterilaisissa seurakunnissa pappien ja muiden työntekijöiden työ ammatillistui. Siirryttiin viisi-päiväiseen työviikkoon ja papeille suotiin yksityiselämä, jossa hän voi elää vapaasti niinkuin muutkin. Mutta kännissä ei sovi esiintyä julkisesti, eikä sovi pitää julkisesti montaa naista, eikä saa sotkea omia ja seurakunnan rahoja."

"Mutta hyvä juttu, että tulit mukaan."

"Ensimmäisten harjoitusten ja keikkojen myötä olin saanut auki kanavan, jossa hengitys oli luontevaa niin sisään- kuin ulospäinkin. Ehkä minulle syntyi jonkinlainen näköharha siitä, että koin palanneeni 60-luvun nuoruuteen ja musiikkiin. En ole tiedostanut vasta kuin viime vuosina, että teillä muilla oli kokonainen kausi yhdessätekemistä, omia kappaleita, äänityksiä, matkoja, yhteisiä viikonloppuja jne. Minä tulin siihen kesken kaiken ja kaikki vuosia kestänyt odotus ja eksyksissä olo, mitä tulee musiikin tekemiseen ja esittämiseen, etsi nyt tietä purkautuakseen."

"Joo, Tetetermite ei ole pelkästään bändi, se on eräänlainen perhe erilaisine yksilöineen, jotka ovat toisilleen 60-luvun sukua."

"Kyllä, näin on. Minulle on tuo teidän kautenne ilman minua kokolailla tuntematon niin kokemusten kuin musiikinkin suhteen. Ehkä tämä hyppy laukkaavan ratsun selkään aiheutti sen, että käytn teitä ikäänkuin 60-luvun lyseolaisina hyväkseni purkaakseni papintyössä syntyneitä henkisiä paineita. Minä nimittäin odotin työltäni myös aivan jotakin muuta, kuin mitä kirkolla oli sitten lopulta tarjota. Tämä tuntemus ei koske esim. niitä toimituksia, joita tein bändin jäsenten perheissä tai ystäväpiirissä. Olen aina pitänyt ihmisistä ja ihmisten kanssa toimimisesta. Esim. bändin perheen jäsenten häät ja hautajaiset, joissa olin pappina, muistan lämpimästi luontevina ja koskettavina tilanteina."

"Pekka risti Veskun kun olimme kesällä -81 käymässä Suomessa," Roope muistelee. "Se tapahtui pappilassa. Sen jälkeen Pekka tuli kuplavlolkkarilla jopa kahvitilaisuuteen Marjutin siskon kotiin Halssilaan."

Pekka on myös vihkinyt meidän Heidän ja Jannen sekä Juhon ja Tuulian sekä Ahosen Ilonan ja Laurin. Hän on myös siunannut isäni vuonna -94 ja Ollin äidin muutama vuosi sitten.

”Olli myös pyysi pitämään kappelipuheen Ritun hautajaisissa, mutta pyysin vapautusta Ollilta, koska sen tekeminen olisi ollut liian rankkaa,” Pekka sanoo. ”Olisi oma suru Ritusta jäänyt surematta.”

”Mutta mennään takaisin tuntemuksisi Pekka.”

”Minä siis hoidatin omaa pahaa oloani harjoituskämpällä. Toisaalta rhytm&bluesin syvä pohjavire ja rytmi tuntui hyvältä, koska siinä on elämän ja sydämen perusrytmi vastaan sanomattomana niinkuin voimakkaan virran mukaansa tempaava paino. Toisaalta kappaleiden välillä viljelin hulvatonta huumoria pikkutuhmine sävyineen ja luulen, ettette ymmärtäneet minkälaisen kaivon kaikuja ne olivat. Mutta ei se mitään. Joku, Timo ja ehkä myös Tero, totesivat, että Pekan tulo ei varmaankaan parantanut huumorin laatua, päinvastoin, mutta huumoria tuli lisää. Päästelin sammakoita myös mielestäni lähes merkityksettömissä työkokouksissa, joissa luulen istuneeni 39 virkavuoden aikana varmaankin yhteensä 30 vuotta. Kerran riemastutin Jyväskylän kaupunkiseurakunnan papiston pappilan alakerrassa pidetyssä kokouksessa. Kysyin kuuluvaan ääneen: Tiedättekö muuten, mikä on kevään muotiehkäisyväline? No mikä? No, tietysti, PIERUKKA.”

”Tuo ei kyllä ollut sinun parhaita vitsejäsi,”

”Heh heh!”

Pekan alkuvuosina Oravankujan sessioiden vakioviihdykettä olivat nämä Pekan vitsit. Stewe painoi ne tarkasti mieleensä kertoakseen ne seuraavana päivänä Kilpisen opettajanhuoneessa väit-

täen niiden sopivan hyvin koulun aamun avaukseen. Tosin tuskin ne sinne pääsivät.

"Erään seurakunnan toimitiloista löytyi naisen tuhdisti tuoksuvat pikkuhousut", Pekka aloittaa. "Kirkkoherra tiukkasi niiden alkuperää. Hänhän kantaa vastuun koko seurakunnan maineesta. Pikkarit olivat esillä työkokouksessa ja kiersivät työntekijältä toiselle. Diakoni sanoi, että ne saattavat olla perhetyön sinkkuillasta, siellä viime kerralla oli vahvaa flirttiä kahden osallistujan välillä. Nuoriso-ohjaaja sanoi, että ne voivat olla myös isoiskoulutusillan peruja. Siellä on menossa tosi kuuma romanssi. Vahtimestari hypisteli housuja ja sanoi seuranneensa työttömien ruokalassa usein vähän humalaista ruokaa laittavaa paria, että he ovat voineet jäädä ruokailun jälkeen sinne muhinoimaan. Viimein pikkarit tulevat kirkkoherran käsiin, hän katsoo niitä ja lopulta haistaa niiden etumusta ja toteaa: 'Eivät ole meidän seurakunnasta!'"

Mutta mennään takaisin musiikkiin. Sen kannalta olennaista on, että Stewen ja Pekan laulutyylien erilaisuudesta on tullut erittäin merkittävä bändin vahvuus.

"Kiitos. Alun haparoinnin jälkeen laulukin alkoi sujua paremmin," Pekka sanoo. "Mikkiin laulaminen kuuden soittajan keskeltä ei ole helppo paikka valloittaa. Kiitos, kun totesitte, kukin omalla tavallanne, että toin lisää laulullista voimaa bändiin ja näin myös ansaitsin paikkani."

Ensimmäinen isompi Tetetermiten keikka kokonaisuudessaan 7-miehisenä oli elokuussa 2002. Peurungassa. Se oli jatkoa 60-luvun nostalgiabuumille. Paikka oli aiemmin tunnettu ensisijaisesti sotainvalidien kuntoutuskeskuksena, jonka aikaansaamisessa meidän Urkin tuki oli merkittävässä roolissa. Nyt sotainvalidien jouk-

ko-osastot olivat harvenneet ja Peurungan oli uudistuttava. Tämä Peurunka Beat oli ensimmäisiä toimenpiteitä tässä prosessissa. Mainittakoon, että he ovat ymmärtääkseni onnistuneet tässä muutoksessa hyvin.

Jyväskyläläisbändien lisäksi tilaisuudessa esiintyivät Pepe Willberg & Jormas sekä legendaarisen The Renegades -yhtyeen laulusolisti Kim Brown. En olisi ikinä uskonut katsoessani Renegades-hysteriaa Jyväskylän Valtiontalolla vuonna 1966, että joku päivä esiintyisin Kim Brownin kanssa samalla keikalla ja juttelisin hänen kanssaan backstagella niitä näitä. Wow!

"Oliko mukana myös Anki, jota Palle ja Veksa säesti?"

"Oli."

"Anki lauloi kauniisti," Pekka sanoi. "Peurunka oli meille menestys. Muistan lavan edessä yleisön, joka eli voimakkaasti jokaisen soittamamme kappaleen mukana. Erityisesti *The Sunshine Of Your Love* nostatti kuumetta."

Laukaa-Konnevesi -lehti kirjoitti tapahtumasta 15.8. – ja Tete-termitte oli taas kirjoitettu väärin:

PEURUNKA BEATILLA ERINOMAINEN ALKU.

Kuuskytlukulaiset kuntoon rokaton ja rollaton. Peurungan kupoliin koontui elokuun alussa reilut 600 innokasta 1960-luvun musiikin ystävää eri puolilta Suomea tapaamaan toisiaan ja kuuntelemaan suosikkimusiikkiaan.

Moni heistä oli iltapäivän aikana jo testannut kuntonsa golfkentällä, uimahallissa tai keilahallissa. Illan esiintyjinä olivat mm. alkuperäiset jyväskyläläisbändit Tete Termite ja aikoinaan rokin Suomen mestaruuden-

kin voittanut The Steeples. Yleisön reaktioista ja tunnelmista päätellen soitto sujui kuin vanhoina hyvinä aikoina – ellei vielä paremminkin.

..tapahuman isä, itsekin lavalla tibeästi esiintynyt Veksa Nyberg oli lopputulokseen tyytyväinen... Nyt järjestelyvastuu annettiin Hotelli Penrungalle, joka pystyi järjestämään muutakin obeistoimintaa ja tarvittavat palvelut. Mehän olemme seuraava kuntoutettava sukupolvi, Nyberg naurahtaa...

Tämä 60-luvun nostalgiapläjäys täydentyi vielä vuonna 2004, kun Veksa Nyberg ja kumppanit julkaisivat kirjan YY, KAA, KOO..., jossa kerrottiin arjen kuvaa ja tarinoita Keski-Suomen rytmimusiikin vaiheista 1930-luvulta 1970-luvulle. Meidän vuosikymmenemme kuvaus perustui suurelta osin Roopen veljenpojan Jussi Julinin Jyväskylän Yliopistolle tekemään graduun, jonka aiheena on 60-luvun popmusiikin kehitys Jyväskylässä. YY, KAA, KOO -kirjan toimitti Tiiti, joka muokkasi kaikkien kirjoittajien tekstit yhteen soveltuviksi. Kirjassa on Teteterminitistä enemmän kuvia kuin bändin sen ajan merkitys oli. Syynä olivat Ahosen Veli-Matin hienot kuvat, joita muilla bändeillä ei ollut.

Uuden vuosituhannen koko ensimmäinen vuosikymmen meni suurinpiirtein yhtä nopeasti kuin yksi vuosi 1960-luvulla. Me teimme töitä edeten urallamme, lapset elivät jo omaa elämäänsä, soitimme säännöllisesti ja keikkailimme harvakseltaan tahtiin pari kertaa vuodessa. Olimme bändinä Mustosen Milkan häissä Siipoossa 2001, Timon virkaanastujaisbileissä Niilo Mäki -institutissa 2001, tyttäreni Heidin ja Jannen häissä helmikuussa 2004, Ahosen Ilonan ja Laurin häissä 2011 ja meidän Juhon ja Tuulian häissä 2014. Lisäksi esiinnyimme muun muassa ystäväni Mikon

50-vuotisjuhlissa Palojärven Rusthollissa syksyllä 2003, hovisanoittajamme Arne Laitilan väitösbileissä Yliopistolla syksyllä 2004 samaten kuin Anna-Maija Poikeuksen virkaanastujaisissa Survossa.

Erilaisten bändin jäsenille ja ystäville tärkeissä tilaisuuksissa esiintymisen lisäksi olemme tehneet joukon yksittäisille ihmisille suunnattuja kappaleita levyttäen ne. Minun lapsilleni kaksi häävalssia ja meidän Jennille kappaleen *Myrskytuuli ja kesäbeiniä* sekä suvulleni *Ford autoilijan laulun* ja Stewen isälle *Ukkimme salaisuus* -nimisen biisin. Myös lapsemme ovat osallistuneet Tetetermiten toimintaan. Kaipaisen Jasu soittaa trumpettia yhdessä biisissä ja hän on myös ollut isossa roolissa levynteossamme mixaamalla useita niistä, Julinin Vesku soittaa viulua kappaleessa *Rakastunut rakastumaan*, Mänttärin Maija on esiintynyt yhdessä miehensä kanssa juhlissamme lämpärinä samaten kuin Ahosen Pilvin avomies Tero Ahonen, Ahosen sisarukset ja Kaipaisen Maaru ovat laulamassa kuorossa biisissä *Normandian diakuvia* ja meidän tytöt ovat laulaneet kappaleen *Pikkuveli* pikkuveljensä häissä jne. Kaiken kukkuraksi Timon tyttärenpoika Aatos soitti Tetetermiten kanssa rumpuja kappaleessa *My Generation* bändin 50-vuotisjuhlakeikalla. Joten Tetetermite taitaa olla sukuyritys.

Timo ja Maikki kunnostivat Timon isän vanhan kotitalon Leivonmäen Kivisuolla 2000-luvun alkuvuosina. Sen jälkeen soitto sessiot siirtyivät Lahnaselta Aholan tupaan. Se on hieno korkea hirsinen muutaman kymmenen neliön suuruinen mahtava tila soittaa ja juhla. Monta kertaa olemme kokoontuneet sinne teho treeneihin ja niiden päätteeksi vaimomme ovat tulleet paikalle ja

olemme pitäneet heille pienen konsertin. Sen jälkeen olemme syöneet ja juoneet hyvin. Upea miljöö!

Syksyllä 2004 järjestimme Ilokivessä Tetetermiten 40-vuotisjuhlat, jonne kutsuimme sekä yhteisiä tuttaviamme 60-luvulta että kukin omia ystäviään ja sukulaisiaan. Paikalla oli noin 300 vierasta, joille jaoin kiitokseksi Tetetermite XL -levyn, johon oli tallioitu 21 kappaletta sekä omia biisejä että covereita. Arpajaisten pääpalkinnon, 40 metriä rautalankaa, voitti Jussi Jäppinen. Tunnelma oli mukava ja olimme ainakin itse tyytyväisiä iltaan ja päätimme, että 10 vuoden kuluttua palaamme asiaan.

Palindromilevymme *Sinä jore käinsattu mutta suikero jänis* ilmestyi vuonna 2005. Siinä laulun jokainen säe on sekä säveleltään että sanoiltaan palindromi eli sama alusta loppuun tai lopusta alkuun. Se on taloudellis-teknisesti tehokasta, koska laulu täytyy tehdä vain puoliväliin ja sitten sen voi digitaalisesti kääntää. Ja laulu senkuin jatkuu loppuun. Digitalisointi säästää kustannuksia.

Meille tuli jopa semmoinen tunne, että se tehtiin liian hyvin, koska kaikki eivät välttämättä huomanneet koko jujua. Joka tapauksessa olemme antaneet kertoa itsellemme, että levy on soitettu kerran jopa Norjan radiossa. En tiedä miksi, lauluhan on suomenkielinen.

"Fyysikkokollegani Susanne Viefers piti ideaa ainutlaatuisena esimerkkinä siitä mihin suomenkieli antaa mahdollisuuden," Roope kertoo.

"Hänen kauttaan se joutui Oslossa jollekin paikallisradiotoimittajalle ja radioon."

Levyn kansi

Ehkä tähän voisin pistää vielä sanatkin esille:

Sinä jore kiusattu mutta suikero jänis
Opin elon enään en ole nipo
Sinä Jore suikero mutta kiusattu jänis
Isä esti niin itseäsi
Noo Sakarini rakas oon

Ujo Lasse Emman ammeessa loju
Oli isot niin, tosi ilo
Ujo lasse Emman ammeessa loju
Sää pese pääs, niin ujo pese pääs
Noo saippukauppias oon

Tämä on taidetta. Mainittakoon, että levyn kannen tekstissä on laulun sanoissa virhe kohdassa 'En ole enää nipo' siitä puuttuu

palindromimielessä viimeinen n-kirjain sanasta 'enään'. Ja tämän huomasi Roopen tyttärenpoika Max 5-vuotiaana. Palindromimies jo kolmannessa sukupolvessa. Tetetermiten palindromisarjan toinen osa ilmestyi vuonna 2006 tekemälläni joulupalindromi-laululla *Seimimies*.

Osa Tetetermite-perheestä harrasti myös yhdessä matkailua. Ahoiset, Julinit ja Ansiot tekivät kymmenkunta matkaa helatorstain aikoihin eri kohteisiin. Aloitimme Beuzevillestä vielä silloin, kun se meillä oli. Sitten kävimme Riikassa, kun se oli vasta aloitteleva turistikaupunki. Lusakan ja Livingstonen matka Sambiaan oli ikimuistoinen. Kävimme myös Tallinnassa, Vilnassa, Pärnussa, Berliinissä ja samalla reissulla Lutherin Wittenbergissä, Sarajevossa, Wienissä ja Bratislavassa ja lopuksi pyhinvaellusmatkalla Liverpoolissa, jolloin Timo oli sairas eivätkä Ahoiset olleet mukana, mutta Kaipaiset liittyivät seuraamme. Niihin liittyy paljon mukavia muistoja.

Stewe järjesti Jyväskylässä myös kaksi omaa taidenäyttelyä vuosina 2004 ja 2006 Galleria Mysticissä. Molemmissa esitimme pienen unplugged-setin.

Tiiti kirjoitti oman toimittajatyönsä ohella kirjoja tasaiseen tahtiin. Olli soitteli Tetetermiten ohella Helsingissä kahdessakin bändissä Cosmic Soundissa ja Nurkkatanssiorkesterissa. Sen lisäksi hän oli innokas trubaduuri, joka kulki paikasta toiseen kitaransa kanssa. Ja tätä hän tekee edelleenkin.

Keikkailimme edelleen tiiviiseen parin keikan vuositahtiin. Aloimme soittaa myös joissakin Yliopiston tilaisuuksissa, jonne tarvittiin elävää musiikkia. Olimme mukana Jyväskylän Yliopiston

Matemaattis-luonnontieteellisen tiedekunnan 40-vuotisjuhlissa 24.3.2006 Jyväskylän Paviljongissa (toisena esiintyjänä Ismo Leikola) ja Summer School on Numeracy, Reading, Dyslexia and Dyscalculia Ilokivessä 13.6.2006. Ei aavistustakaan, mitä kesäkoulussa puhuttiin, mutta eihän meidän tehtävämme ollut ymmärtää vaan soittaa ja laulaa.

Vuonna 2007 olimme syyskuussa Helsingissä soittamassa Serimaan Ritun ja hänen työkaverinsa 100-v bileissä, jossa Olli soitti kolmessa bändissä. Saman vuoden lokakuussa meillä oli keikka Ktin ja Mariannen häissä Vaajakoskella.

Vuonna 2008 esiinnyimme Jyväskylän lyseon 150-vuotisjuhlissa Paviljongissa, jossa paikalla oli noin 600 vierasta. Samana vuonna Ilokiven ravintoloitsija Hepe pyysi meitä esiintyjäksi hänen 60-vuotisjuhlinsa 2008 ja mielellään me sinne menimme.

Elämää yli kuusikymmentävuotiaana

Vuonna 2010 meille kaikille tuli mittariin 60 vuotta täyteen Steweä lukuunottamatta. Ainoastaan Tiiti järjesti isommat juhlat ja Tetetermite oli soittamassa niissä Kivistön työväentalolla marraskuussa ja paikalla oli taas 200 ihmistä. Toinen vuoden 2010 keikoistamme oli ollut elokuussa Juurikkasaarella joissakin psykologien bileissä.

Pekka oli muuttanut Jyväskylän vanhaan pappilaan ja hän järjesti tupaantuliaset sattumalta samana päivänä kuin minulla oli syntymäpäivävieraina veljeni ja siskoni puolisoineen. Pappila ja meidän kotimme Yliopistonkadulla ovat muutaman sadan metrin etäisyydellä toisistaan. Tetetermite soitti unplugged-musiikkia pappilassa (ilman minua). Pyysin, että bändi tulisi soittamaan yhden biisin "Buchenwaldin hälytyksen" meille Yliopistonkadulle. Pojat suostuivat välittömästi. Jenni päästi soittajat salaa hiljaa sisään samanaikaisesti, kun olimme ruokapöydässä. Bändi vetäisi komeasti tämän neliaänisen laulun ja poistuivat paikalta jatkamaan pappilan juhliin. Isänmaallinen veljeni pyöritti silmiään ja vasemmistohenkinen sisareni oli innoissaan, mutta kaikki pitivät kovasti yllätyksestä.

Kuusikymppisten kunniaksi Stewe lupasi tehdä tietokoneella graafisen naamakuvan jokaisesta meistä. Nämä kuvat ovat tämän kirjan kannessa sekä osassa II kunkin elämäntarinan yhteydessä.

Minä ostin ulkomaan reissuiltani Calvados XO-pullon kaikille 60-vuotislahjaksi. Stewen tekemä kuva liimattiin etikettiin ja jokainen sai taulun ja pullon syntymäpäivänsä tienoilla. Minä tein Stewen kuvan, mutta vain kuvankäsittelyohjelmalla. Järjestimme Aholassa yhteiset 60-vuotisjuhlat. Paikalla olivat bändin jäsenet vaimoineen. Oli suuri yllätys, kun Stewe antoi meille kaikille lahjaksi itse tekemänsä hienot kanteleet. Olimme häkeltyneitä, niin hienoja ne olivat. Mainittakoon, kun Stewe ei itse omassa tarinassaan kertonut saavutuksistaan kanteleen tekijänä, että itse Björkillä on kaksi Stewen tekemää kannelta. Kaipaisten tytär Maaru asuu Islannissa ja Stewe teki kanteleita myyntiin reykjavikilaiseen etnomusiikkiliikkeeseen. Sieltä Björk kävi ostamassa aidot teuvot. Semmoinen kanteleentekijä bändissämme on!

Tetetermite Ilokiven lavalla

Edellisellä sivulla oleva kuva on yhteisistä 7x60 –bileistä lauantaina 5.3.2011, joissa paikalla oli suurin piirtein sama porukka kuin Tetetermiten 40-vuotisjuhlissa vuonna 2004. Kutsussa sanottiin, että on vuoden paras aika juhlia: joulusta on toivuttu, jottkut jopa tipattomasta tammikuusta, talven selkä taantumassa, talvilomaan vielä aikaa ja 7x60. Paikalle tuli taas yli 200 henkeä ja juhlat olivat mukavat. Vierailijoina esiintyivät Cary and the Capers, Tero Ahonen ja Palle.

Tasan viikon päästä näistä juhlista Stewe ja minä, me vastaeläköityneet, lähdimme autolla kohti Grassea. Matkalla sinne teimme pyhiinvaellusretken Thomannin musiikkimymälään. Asiaa tietämättömille todettakoon, että se on Euroopan suurin musiikkiliike olemattoman pienessä kylässä Etelä-Saksassa. Nettimyynti on heidän juttunsa, mutta myös myymälässä on valtaisa valikoima eri soittimia. Minä ostin itselleni kitaran ja vahvistimen ja Stewe basson ja concertina-haitarin.

Meillä oli tarkoitus tehdä Grassessa uusia omia kappaleita. Olimme vuosina 2007-2009 yrittäneet nauhoittaa joitakin omia kappaleita, mutta ne olivat jääneet kesken ja unholaan. Teimme yhden uuden biisin nimeltään *Kuulisitko*. Juttelimme ja meille tuli vahva halu panostaa covereitten sijasta omiin biiseihin.

Tarvittiin 50 vuotta ystävinä, ennenkuin saimme riidan ja isompia erimielisyyksiä aikaiseksi. Johtuneeko tämä iän mukanaan tuomasta kärttyisyydestä ja omahyväisyydestä.

"Kyllä meistä varmaan iän myötä tulee jääräpäisempiä, joustavuuden aika on ohi," Stewe vahvistaa.

Yli 60-vuotias kuuluu vielä vallan kahvassa olevaan sukupolveen, mutta nuoret ovat ajamassa ohi. Mutta eivät vielä pääse! Elämässä on ollut onnistumisia, jotka ruokkivat uskoa omien ajatusten oikeellisuuteen. Niin monta kertaa olen ollut oikeassa – ja unohdan ne lukuisat kerran, jolloin olen ollut väärässä. Kaikki-tietävyys ulottuu helposti myös asioihin, joista itse asiassa ei tiedä mitään. Minä tiedän. Samalla elinpiiri on supistumassa. En halua muu-ta, näin olen aina tehnyt. Tämä ei tietysti voi koskea 60-luvun rokkisukupolvea... Mutta muita.

Tultuamme Suomeen ensimmäisissä treeneissä soitimme Grassessa tekemämme kappaleen. Vastaanotto oli vaisu tai oikeastaan ei minkäänlainen. Ei muuta kuin soittamaan covereita. Otimme asian sitten puheeksi ehkä liian voimakkain sanakäantein ja riita oli valmis. Keskustelu jatkui monta kuukautta livenä ja sähköpostitse. Roope oli vahvasti sitä mieltä, että omat biisit ei kiinnosta häntä pätkääkään. Hän haluaa tulla mahdollisimman hyväksi kitaristiksi. Minä taas sanoin, että somethingyoutogitit ei kiinnosta minua pätkääkään. Eikä oikeastaan keikkailukaan. Stewe oli kansani samaa mieltä. Pekan mielestä taas keikat on kaiken suola. Joku pelkäsi, että tulee riitaa. Jotkut eivät sanoneet vahvasti kantaansa.

"9.8. Soittoilta. Bändi kriisissä. Tete ja Stewe haluavat luoda uutta ja omaa," Tiiti kirjoittaa kalenteriinsa.

Omassa mielessäni asiat menivät niin pitkälle, että jos Tete-termite olisi vain bändi, olisin lähtenyt pois. Mutta Tetetermite-perheestä en halua missään tapauksessa erota. Minä annoin periksi. Samalla myös Pekalla ja Stewellä tuli jotakin keskinäistä sanaharkkaa vai miksikä sitä sanoisi. Se alkoi joistakin sähköposti-

viestin huonoista sanavalinnoista. Viikon sisällä Pekka ja Stewe tapasivat ja selvittivät välinsä raportoiden, että kaikki on oookoo. Perhepsykologimme Timo otti aloitteen linjaerimielisyyksien selvittämiseksi. Keskustelu jatkui voimakkaana vielä elokuussa 2011. Minä ehdotin, että meillä olisi 'tehdään kaveri onnelliseksi' -viikot, jossa jokainen saisi vuorollaan tuoda soitettavaksi bii-sin/biisejä, joita toivoisi Tetetermiten soittavan.

Minä olen valitettavasti vahingossa hävittänyt valtaosan asiaan liittyvistä meileistä. Ainoastaan Ollin pitkä sovitteleva viesti on minulla tallessa. Timo kommentoi sitä sanoen: "Keskustelun käynnistäjänä totean, että Olli tekee ollimaisen perusteellisessa kommentissaan varsin hyvää yhteenvetoa keskusteluun ja sen herättämiin tuntemuksiin, jotka ainakin minun on helppo allekirjoittaa.

Tässä tiivistelmä Ollin kirjoituksesta:

"Moi,

kuten jo totesin: berttinen sentään! On pohdittu ja luodattu syntyjä syviä. Aika erilaisia näkökantoja samaan katsantoon. Hassuinta on, että olen melkein kaikesta samaa mieltä, vaikkei osa esitetystä on keskenänsä riskikkäisiä, ristin riittäviä ja hyvät toisiaan korville. Se voi tarkoittaa että a) olen selkärangaton myötätaipeja, suuntaan jos toiseenkin tai b) esitetty asiat eivät sittenkään ole ihan toisilleen totaalini vastahankaisia, ja niistä on tehtävissä terapeutin synteesi, kuten Timo alusti.

Musiikin 'tekeminen' on mulla aina ollut terapeutista ja voimaannuttavaa (empowering, suosittu käännösuudiste; esimerkiksi mun oikoluku ei tunne sitä vielä). Ja eiköhän se ole hieman myös vahvistanutkin, en nyt sitten

ole varma onko ambitioinen suorittajaminä ihan oikea termi kohdallani. Ja kuten Tiiti totesi, suorittamista on jo muutenkin, liikaakin.

Soittamisen pitää olla hauska, voimaannuttava harrastus ja rentouttavana ajanviihde. Jos hauskuus häipyä, ei jaksa. Minusta keikat ovat hienoja. Yleisön myönteinen vaste on tässä aika merkittävä. Keikat antavat myös motivaatioon selkeän piristeen ja päämäärää soitteluun ja reenailuun. Mulle siis sopisi keikkoja aina silloin tällöin, sopivasti. Varsinkin jos kammat lentäisivät paikoilleen itseksseen.

Minusta olisi sääli ja surku, jos nyt kuoppaisimme bändin bändinä. Tetekään ei halunne 'toimintaa' lopettaa, vaan ainoastaan bändimisen (vai halusiko lainkaan todella?). Hauskaa on ollut, 25+ vuotta tai oikeastaan jo 40+ vuotta. Eikä kai ne 'musiikilliset erimielisyydet' niin ylitsepääsemättömiä ole. Emmekä me niin 'eritasoisia muusikkoja' ole; tai oikeastaan en haluasi sitä niin sanoa, vaikka tasoerojakin taitaa olla, mutta olemme erilaisia ihmisiä (ja siis muusikoinakin erilaisia), ja erilaisuus on minusta yleensä vaan positiivista. Kukaan tuo parasta osaamistaan, ja kun ollaan erilaisia, tuloksena on minusta aina ollut aika hieno kokonaisuus. En mä nää syytä lopettaa bändinä. Soittamista ja kokoontumista nyt ei ainakaan.

Pidän itseäni erittäin etuoikeutettuna saadessani soittaa sydämen kyllyydestä teidän kanssa. Harvalla on mahdollisuus soittaa hyvässä ystäväjoukossa. Moni nybrää ja tiluttaa kotona, vaikka teknisesti paremminkin, mutta hyvässä porukassa soittamista ei voita mikään. Ei ole lainkaan helppoa löytää edes jossain määrin samanmielistä soittoporukkaa, saatiikka sitten sellaista joka on vuosikymmenet soitellut yhdessä. Pidän tätä todellisenä elämän suolana (janottaa ...).

Steve sanoi että itsensä toteuttaminen voi tarkoittaa eri asioita: esiintymistä, kehittymistä soittajina, tai tehdä jotain uutta. Minä oikeastaan haluan (haluaisin) näitä kaikkia, sopivassa suhteessa.

Pyrin kehittymään soittajana. Eräs motivaatio tälle on keikat, mutta myös ihan 'omaksi ilokseni'. Uuden luominen (uusien püisien tekeminen) on jäänyt vähemmälle, mutta minusta on ollut mukavaa osallistua meidän omiin püiseihimme.

Tykkään soittaa kovereita, onhan ne monet ns. hyviä püisejä. Olen samaa mieltä sen kanssa, mitä Roope sanoi. Kovereissa ei ole mitään vikaa sinänsä, ja on todella mukavaa 'yhtäkkiä' osata joku klassikkopiisi niin että sillä saa kuulijat 'valtaansa'. Ja joskus pystyy jopa toteamaan nyt ikäloppuna olevansa parempi kuin pojankoltiaisena (tämä ei siis tarkoita että nytkään olisin hyvä, parempi vaan ...). Koverit ovat myös ohjelmistossa asiakaslähtöisempiä, ne kun kuulija tuntee jo ennestään. Minusta on hyvä soittaa joitain ihan 'läpätunnettuja' klassikoita, mutta sitten myös vastapainoksi hieman tuntemattomia kovereita, joista joku voi saada ahaa-elämyksenkin.

Siis minun kantani on: sekä kovereita että omia uusia püisejä. Nyt voisi olla aika panostaa vaihteeksi hieman myös omiin püiseihin. Minusta niihin ei aina tarvitse ladata kovasti erilaisia ideoita, simppele on usein yllättävän toimivaa.

Minustakin olisi oikein hyvä idea tuo 'kaveri onnelliseksi' -tyyppinen soittotunti. Minä laajentaisin sitä sitten vielä hieman: uusia püisejä etsittäessä olisi ehkä hyvä, jos siinäkin käytettäisiin samaa kaveri onnelliseksi -taktiikkaa: kukin ehdottaa vuorollaan biisiä, ja siitä sitten ainakin yritetään yhdessä sovittaa termiitti-ohjelmiston osa.

Eikä koskaan pidä unohtaa Siwan kautta Oravankujalle kokoontumista. Soittelu, juttelu ja ryyppääminen kunniaan! Väliäkös sen nyt joka kerta olla sen kummempaa. Riittää kun eletään.

t OlliS

No pikku hiljaa tästä tilanne rauhoittui ja lopputulema oli, että Tetetermite jatkoi entisellä linjalla hioen coverbiisejä. Positiivinen asia tässä on, että Tetetermite kehittyi 60-luvun covereiden esittäjinä tasolle, jolla se ei ole koskaan aiemmin ollut. Uskallan myös sanoa, että laajemminkin ajatellen emme ole suinkaan huono coverbändi.

Ensimmäinen keikka "kriisin" jälkeen oli Psykologian laitoksen 75-vuotisjuhlat Agoran aulassa. Opiskelijat tanssivat aulassa ja rehtori Aino Sallinen lauloi mukana Pretty Womania. Soitimme myös Roopen veljen Risen 60-vuotisjuhlissa Kivistöllä, Yliopiston avajaisissa Norssilla (minä olin tuolloin Grassessa). Olimme mukana myös Lyseon juhlissa, jotka pidettiin viimeisen kerran vanhassa kunniakkaassa koulurakennuksessa. Soitto sujui, mutta paikalla oli vähän väkeä ja muutenkin vähän surkeat bileet. Näiden lisäksi soitimme Fakultettirockissa Lutakossa, Mänttärin Maijan väitöstilaisuudessa Agorassa ja jälleen Yliopiston avajaisissa tällä kertaa uudessa Ruusupuiston rakennuksessa.

Oravankujan treenikämpä ansaitsee oman huomionsa. Olemme viettäneet siellä yhteensä noin 100 vuorokautta. En ole bändin matemaatikko, mutta sellaisen tuloksen saan, jos 23 vuoden ajan olemme käyneet siellä 35 kertaa vuodessa, soittoilta on kestänyt 3 tuntia ja jos vuorokaudessa on 24 tuntia. Joka tapauksessa paljon aikaa ollaan siellä vietetty.

”Oravakujan emäntä on ollut hyvin pitkämielinen puolisonsa bändiporukan joskus hyvin kovaääniseksi yltyneen musisoinnin kanssa,” Tiiti toteaa. ”Kolmivuorotyötä sairaalassa tehnyt Marjut on muistaakseni vain kerran 23 vuoden aikana tullut hätistelemään meluajia pois kellarista.”

”Alkuaikoina Oravankujan treenit aloitettiin siististi kahvitte-
lulla yläkerran keittiössä, minkä jälkeen siirryttiin soittamaan
studioon,” studion isäntä Roope sanoo. ”Jossain vaiheessa rohke-
nin tarjota kahvin kanssa viskit. Seuraavassa kehitysvaiheessa
vietiin pullo ja lasit studioon toista snapsia varten. Sitten koko
kahvi- ja viskitarjoilu siirtyi studioon. Kahviakin tarjoiltiin enää
vain ilman sokeria ja maitoa. Teetä ei ollenkaan. Kaiken lisäksi
pikkuhiljaa bändin tavaksi tuli tuoda mukanaan mäyräkoira tai
kaksi.”

Meillä on treenikämpän seinällä pullokaappi. Sen on tehnyt Ste-
we ja ovena on vanha Kesälästä tuotu ikkuna. Siellä säilytetään
keikkapalkkioita (viskiä) ja bändiläisten joskus tuomia tuliaispul-
loja ulkomaan matkoilta. Mutta ei kauan...

Yksi bändin vakiosanonnoista tulee Ollilta. Tullessaan treen-
eihin hän usein ajaa yötä myöten takaisin Helsinkiin. Siksi hän
menee joskus pullokaapille ja ottaa sieltä viskisiivun sanoen:

”Mun täytyy tänään vielä ajaa. Siksi täytyy ottaa vähän etupai-
notteisesti.”

Minä olen asunut jo yli puolet Oravankujan ajasta Jyväskylässä
ja olen vakiokalustoa. Olli sen sijaan pääsee harvemmin paikalle.
Normaalisti sovimme viikon treeni-illan vasta sunnuntai-iltana tai
maanantiaamuna. Olli ulkopaikkakuntalaisena kaipaa ymmär-

rettävästi mahdollisimman ajoissa tietoa treeneistä. Ollin tapa kirjoittaa sähköposteja on monisanainen ja polveileva, joskus jopa hieman kryptinen, kuten tästä esimerkkisähköpostista käy ilmi:

"Mulle sopii tehotreenit vielä ennen keikkaa; lähes kaikkina muina aikoina, muttei mielellään torstaisin. Työpäivät vaatii säätöä, mutta ovat järjestettävissä. Toivottavasti jo tänä viikonloppuna voitaisiin, ainakin alustavasti sopia, koska seuraavat treenit on. Mieluiten siis ainakin viikkoa ennen kyseistä aikaa.

Todennäköinen, vaikkakin alustava ja hieman epävarma, tieto on parempi kuin yhtäkkiä kirkkabalta taivahalta ilmaantuva aika! On paljon helpompi järjestää jo alustavasti sovittuun aikaan tulo ajoissa. Jos se peruuntuukin, järjestelyt voi silloin purkaa.

Jos alustava aika on valittu edes joltisellakin todennäköisyydellä sopivaksi, peruuntumisia pitäisi tapahtua vain harvakseltaan. Sitä paitsi jo sovittu aika on sovittu aika, eikä siihen ilmaannu uusia esteitä muuta kuin aivan pakottavissa tilanteissa, ja niinpä alustavasti sovitulla on parempi mahdollisuus olla esteetön kuin viimeiseen asti muka vapaana olevalla ajalla (kaikki kun tietää sen olevan jo treeneihin varattua aikaa) ..."

Suunnilleen vuoron perään jokainen on kuskina ja kerää porukan paitsi autoton Tiiti. Muistamme kuitenkin, että asuessaan vielä Kortepohjassa Tiiti oli Cliollaan pääsääntöisesti kuskina läh-tien sieltä peränurkasta keräten porukat kyytiin.

Kun Olli tulee mukaan myös hän saattaa toimia chaföörinä, kuten oheinen ollimainen sähköposti kertoo:

Moi,

mullekin sopii (tosin klo 12 on vielä aamua, ellei peräti aamuyötä ...)

Olen nyt Haminassa. Ajan täältä tänään vielä mökille, ja tulen sitten mökiltä. On mahdollista, että voisin tarjota kyytiä; mutta on myös mahdollista että olen itse kyydin tarpeessa. Tietänen tämän tänään myöhään tai huomenna aikaisin. Ilmoittelen.

Mutta tässä voisi kai jo sopia kuka haluaa kyydin, ja kuka mahdollisesti olisi se toinen kyyditsijä, jos mä en olisikaan kuskipenkellä.

Eli ilmoitelkaas kyytitarpeet.

Mä siis joko kuski tai kyydissä, ilmoittelen heti kun itse olen itseni kanssa asian "riidellyt" tietoisuuteen asti. Todennäköisemmin kuski.

Tässä tapauksessa Olli muuten oli kuski.

Aittorinteen kohdalla kuskilla on tapana kysyä, onko tässä tarvetta kääntyä vasemmalle. Siellä on nimittäin Siwa, josta käydään tarvittaessa hakemaan harjoitusoluet. Kuski jää aina odottamaan autoon. Tiiti tulee yleensä kämpille kävellen tai pyörällä ja on jo siellä ennen muita. Roope keittää kahvit.

”Vakiokahvileipänä on vuodesta toiseen pysynyt tutut ja turvalliset Digestive-keksit. Ne kun eivät sisällä pähkinää, jolle Timo on allerginen,” sanoo yhtyeen pullavastaava Tiiti.

Treenikämpä on lähes täysi jo meidän soittokamoistamme. Jokaisella on oma paikkansa. Istumme alas, otamme kahvit ja vaihdamme kuulumiset. Keskustelemme aina välillä milloin mistäkin, joskus arkisista tapahtumista, musiikista ja joskus mitä ihmeellisimmistä asioista esimerkiksi fysiikan ilmiöistä, uskonnosta, politiikasta, maailman kaikkeuden syntymisestä tai vaikkapa sairauksista.

Veljekset keskusteleivat Oravankujalla, huomaa myös gobeliinimme seinällä

Näistä pari esimerkkiä. Tyttäreni Heidi sanoi kerran, että kysypä joskus viisailta kavereiltasi, voiko putoavasta hissistä pelastautua, jos hyppää ilmaan juuri hissien iskeytyessä maahan. Minäpä kysyin. Keskustelu jatkui vielä sähköpostitsekin.

”Joo, ei se oikein käytännössä onnistu,” Stewe toteaa. ”Jos hissi (ja sinä hissien kyydissä) putoaa vapaasti 9 m, teidän nopeutenne on 40 km/h, 16m:n vapaan pudotuksen jälkeen noin 60 km/h ja 25 m:n jälkeen 90 km/h. Ne on huimia nopeuksia, ei siinä paljoa vastaan ponnistaminen auta. Jos olisit hirmuponnistaja, Matti Nykänen potenssiin 10, voisi matalalta pudottaessa oikein ajoitettuna avittaa, mutta silloin hississä ei saisi olla kattoa.

”Siis, nähdäkseni umpinaisessa hississä on teoreettisen hirmuhypyn tapahduttava juuri (luultavasti sekunnin murtosia) ennen kuin hissi kolahtaa maahan. Hypyn pitää siis tapahtua kun hissi on liikkeessä niin että hyppääjä voi saavuttaa nollanopeuden maahan

nähdän,” Roope täydentää. ”Koska hissi heti törmää maahan ei pääkään kolahta hissien kattoon niinkuin kävisi, jos hypyn tekisi hissien ollessa vielä kauempana maasta”

” Nää on niitä vaikeita kysymyksiä, en kyllä varmaan silloinkaan ymmärtänyt asiaa kaikilta osiltaan” Stewe tunnustaa.

”Umpinaisuus/avonaisuus, vaikkapa. Samanlaisia kuin seuraava, mitä myös taisimme joskus pohtia. Umpinaisuudessa pakettiauton kopissa kuljetetaan orsilla istuvia kyyhkysiä. Auto+lasti on yhteispainoltaan tietty. Auto ajaa kuoppaan, ja kyyhkys lehahtavat lentoon. Pieneneekö yhteispaino tuolla hetkellä? Tämäkin on vähän teoreettinen juttu, koska tyystin umpinaisuudessa kopissa pitempään kuljetettaessa niiltä loppuisi happi... Niin, ja onko tilanne eri, jos koppi ei ole umpinainen tila, siis täysin ilmatiivis?”

”Ok, hissien tapauksessa umpinainen tarkoittaa vaan, että siinä on katto, johon pää voi kolahtaa,” Roope jatkaa. ”Muuten sen ei tarte olla umpinainen. Tuo kyyhkystilanne on ihan toinen. Kun koppi on umpinainen ja ilmatiivis saa pulut lentäessään "tukensa" kopin sisäilmasta eli autosta, jolloin yhteispaino ei muutu. Jos ne ovat esimerkiksi auton lavalla avoimessa häkissä niin lentäessä saatu 'tuki' voi olla häkin tai autonkin ulkopuolella eli silloin systeemin paino ainakin periaattessa pienenee kun pulut lentävät.”

”Siitä hissihommasta vielä, ei se tosiaan käytännössä onnistu,” Roope summaa hissikeskustelun. ”Teoriassa kyllä, jos jollakin on yli-inhimillinen ponnistusteho ja yli-inhimillinen ajoituskyky. Tuota jälkimmäistä ominaisuutta käyttääkseen pitää tietää, milloin hissi törmää pohjakerrokseen eli hissien pitää olla läpinäkyvä. Tai sitten hissi on avoin niin, että siitä pääsee hyppäämään jonnekin

sivussa olevalle tasanteelle. Varmaan jos hissi ei tipu kovin korkealta, niin inhimillisilläkin voimilla hyppääminen vaimentaa törmäystä, jos sen tekee oikea-aikaisesti. Jos hyppää liian aikaisin niin loukkaantuu kahta pahemmin kun pää kolahtaa kattoon. Parempi olisi vaan keskittyä joustamaan jaloillaan, mutta sekin on vaikeaa, kun ei näe milloin pohjakerros on edessä. Siinä mielessä vanhat hissit, joissa oli vain se haitariovi olivat paljon turvallisempia!”

Taidatkos tuon selkeämmin sanoa.

”Niistä keskusteluista minulle on parhaiten jäänyt mieleen se, kun Roope selitti, miten lähelle alkuräjähdyksen ratkaisemista fyysikot ovat päässeet,” Tiiti toteaa.

”Kattelin äskettäin teeveestä ohjelmaa, jossa selvitettiin inflaatioteoriaa,” Stewe avaa keskustelun. ”Meillä olisikin ääretön määrä rinnakkaisia maailmankaikkeuksia, joista meidän maailmankaikkeuteen sattumalta vain olisi syntynyt lottovoiton tavoin juuri oikeat luonnonvakiot (valonnopeus ym), jotka voivat ylläpitää ja synnyttää elämää. Mitä mieltä?”

”No, minä en ainakaan mitään mieltä.”

Asiasta keskusteltiin ja Roope palasi vielä teemaan sähköpostitse:

”Inflaatioteorian mukaan maailmankaikkeus laajeni heti big banging jälkeen (-> 10 potenssiin miinus 32 s) niin, että laajenemisnopeus ylitti valonnopeuden. No, eihän tuossa itseasiassa ole mitään outoa jos ajatellaan esim seuraavaa ajatuskoetta: Minä ammun kahdella kiväärillä luodit vastakkaisiin suuntiin vaikka nopeudella 90% valonnopeudesta. Silloin minun koordinaatistosani luotien välinen etäisyys kasvaa nopeudella 180% valonnopeudesta eli paljon yli valonnopeuden. Sen sijaan jos tilannetta tarkas-

tellaan toisen luodin koordinaatistossa niin silloin toisen luodin loittonemisnopeus siitä luodista ei voi ylittää valonnopeutta.

Eli, tuossa big bangin alkutilanteessakin voidaan ajatella olevan alueita, jotka eivät ole kausaliteettisuhteessa (syys-seuraussuhteessa) toisiinsa. Silloin laajenemisnopeus voi ylittää valonnopeuden.

Joo, on sellaisia teorioita joissa on useita maailmankaikkeuksia. Onneksi me on satuttu tähän samaan missä soitetaan rokkia ja vielä samassa galaksissa, samalla planeetalla ja samassa bändissä.

Outoja uusia juttuja ovat pimeä energia ja pimeä aine (on eri asia kuin pimeät aukot).

Tätä meidän tavallista ainetta on n. 5 % maailmankaikkeuden massaenergiasta, pimeää ainetta noin 27%. Se on ainetta, joka ei koe muuta kuin gravitaation ja varmaan heikon vuorovaikutuksen.

Pimeä energia on vielä mystisempi. Se on vain nimi jollekin energialle jota ei vielä ymmärretä. Sitä on loput vajaat 70 %. Sitä on vaan oltava, koska on osoitettu että maailmankaikkeus laajenee kiihtyvällä vauhdilla.

Elämän synty on mielenkiintoinen asia. Yritän opiskella sitä aina äänitysten välillä. Just luen kirjaa Kelpoisuuden synty. Siis, mitä enemmän tiedetään sitä paremmin ymmärretään miten vähän tiedetään - ainakin fysiikassa.”

Selkeää tekstiä, vai mitä?

”Onneks kohta pääsee eläkkeelle ja pääsee eroon kaikesta tollasen pohdinnasta,” Roope toteaa lopuksi.

”Vuosien kuluessa teemat, jotka ovat liittyneet erilaisiin sairauksiin tai vaivoihin ovat selkeästi lisääntyneet,” Timo sanoo. ”Ja niin

ikävää kuin se onkin, niin myös uutisia entisten luokkakavereiden, tuttujen ja ystävien poismenosta on kuultu yhä useammin. Samoin teemat, jotka liittyvät siihen, miten elämä muuttuu eläköitymisen myötä on ollut viime vuosina ajankohtaisia. Sen lisäksi kaikenlaiset yhteiskunnalliset ilmiöt ja kummallisuudet ovat viritäneet vilkkaita keskusteluita.”

”Minulle kyllä oli useammankin kerran jutuntekomielessäkin hyötyä soittoiltoissa esiin nousseista asioista” Tiiti kertoo. ”Sitä paitsi olen tehnyt vähintään yhden lehtihaastattelun kaikista muista bändin jäsenistä paitsi Pekasta.”

Viime aikoina on välillä käynyt niinkin, että kuuden hengen porukalla voi olla yhtäaikaisesti käynnissä neljäkin palaveria: yksi puhuu toiselle, kolmas keskustelee neljännen kanssa, viides yrittää puhua kaikille ja kuudes keskustelee hiljaa poissaolevana itsensä kanssa.

”Noista kahden henkilön keskusteluista huomionarvoisia ovat yliopiston hallituksen jäsenten Timon ja Roopen kuiskuttelut käsitteilyyn tulevista asioista, jotka eivät olleet tarkoitettuja ainakaan toimittajan korviin,” Tiiti toteaa virnistäen.

”Ootteks te kuullu tätä,” Pekka avaa suunsa. ”Kirkkoherra täyttelee sanaristikkoa, kun kappalainen tulee sisään. ’Mikä se on, kun alkaa veellä ja loppuu uuhun, viisi kirjainta, ja Linda Lampe- niuksellakin on?’. ’Viulu’, vastaa kappalainen. ’Anna kumi.’ Heh heh.”

Mutta kyllä me joka kerta pääsääntöisesti soittamme – kolmen tunnin sessiosta parisen tuntia. Harjoittelemme uusia kappaleita tai treenaamme keikkaa varten.

”Meille soittaminen ei ole mikään tekosyy ryyppäämiselle,” Tiiti sanoo painokkaasti. ”Soittaminen itsessään on niin hauskaa, että olisi synti ruveta soittoillassa ryyppäämään niin, että se haittaisi soittamista.”

Sitten Oravankujalta roudaamiseen. Yleisölle esiintyminen on mukavaa, mutta roudaaminen ei. Moni on pyytänyt meitä soittamaan ajatuksella, että "ei teidän tarvitse soittaa kuin tunnin." Joo. Ymmärrän, että ulkopuolisen on vaikea käsittää, mitä Se Vain Tunti tarkoittaa. Meidän on hankittava pakettiauto, millä kuljetetaan soittokamat. Oletetaan, että soittamme ihan täällä Jyväskylässä juhlissa, jotka alkavat klo 19 ruokailulla ja siellä on mahdollisesti jotakin muuta ohjelmaa ja meitä pyydetään esiintymään vaikka 21.30 - 22.30 (yleensä pyyntö on kaksi tuntia). Silloin meidän on kokoonnuttava viimeistään kello 16 ja purettava kamat eli irrotettava kaikki johdot, mikrofonit, mikki- ja kitaratelineet, rummut jne. ja kannettava kaikki kamat autoon. Sitä paitsi osa vahvistimista ja laulukaapit ovat isoja ja raskaita. Oravankujan treenikämpä on kellarissa, joten ensin rappuset ylös ja pihan nurmikkoa (tai lumihankea) pitkin parikymmentä metriä autolle. Pakkaus. Ajo esiintymispaikalle. Kamojen kantaminen ja purkaminen. Johdot paikoilleen. Viritykset. Sound check eli kokeillaan, että kaikki toimii ja kuuluu. Ja tämä on tehtävä ennen ensimmäisten vieraiden tuloa. Notkumista ja esiintymisen alun odottelua. No, saamme varmaan syödäksemme. Esiintyminen. Odottelua, että juhlit päättyvät, että voimme kantaa kamamme pois. Kantamista autoon. Purkamista autosta. Kantaminen treenikämpälle. Kamat paikoilleen. Kello on tässä vaiheessa helposti jo yksi yöllä. Kotiin. Eli Se Vain Tunti tarkoittaa helposti 10 tuntia. Ja

kaupan päälliseksi neljä kertaa raskaiden kamojen kantamista. Vanhoja miehiä väsyttää. Siitä huolimatta on kiva tehdä tätä, jos keikka on onnistunut.

Olemme tehneet vuosina 1964-2016 noin 100 keikkaa. Liitteenä on lista niistä, jotka on merkitty muistiin.

Yksi näistä hauskoista keikoista oli vuonna 2014 syyskuun 27. päivänä pidetyt Tetetermiten 50-vuotisjuhlat Ilokivessä. Paikalla oli 270 ystävää. Bileet olivat jälleen kerran onnistuneet.

Yhtyeen 50-vuotiskeikan jälkeen päätimme nauhoittaa parhaat biisimme ajatuksella, että tätä paremmiksi me emme enää niitä saa. Roopen Yamaha-laitteellahan voi tehdä todella korkean tason äänityksiä.

Meidän surullisin keikkamme oli Serimaan Ritun hautajaisissa toukokuun 6. päivänä vuonna 2016 . Hän kuoli pitkäaikaiseen sairauteen 57-vuotiaana 12.4. Olli lauloi vaimonsa arkun äärellä kappaleen *This Is The Loneliest Day Of My Life*. Kyyneleet tulevat silmiini heti, kun ajattelen sitä hetkeä. Muistotilaisuudessa soitettiin ja laulettiin. Olli pyysi meitä mukaan esittämään kappaleen *Boulevard De La Madeleine*, joka oli yksi Ritun lempikappaleista. Tämä kaikki on niin surullisista.

En halua päättää tätä kirjaa näin surullisiin tunnelmiin. Haluan palata vuoteen 2012. Sanoin jo aiemmin, että "Kriisin" jälkeen soittotaitomme tuli paremmalle tasolle kuin koskaan. Bändin hyvästä kunnosta saimme palautetta, kun esinnyimme Jyväskylän Kesässä Aaltosalilla 13.7.2012. Tapahtuman puuhamiehenä oli jälleen kerran Veksa Nyberg. Tilaisuutta alettiin puffata jo hyvissä ajoin. Suur-Jyväskylän lehdessä oli asiasta iso juttu jo 18.1 ot-

sikolla 'Jyväskylä-Rock 50 vuotta'. Veksan bändi The Mirages aloitti vuonna 1962 eli kahta vuotta ennen meitä.

Vähän ennen tapahtumaa Tetetermitestä oli lähes sivun juttu Keski-Suomen Viikossa. Otan jutun tähän kokonaisuudessaan, koska se summaa lähes koko tarinamme, joka on tämän kirjan osalta lähes lopussa.

*TETETERMITE TAITAA 60-LUVUN COVERIT
JYVÄSKYLÄN LYSEON POIKABÄNDI TETETERMITE
KAIVAUTUU HARJOITUSKÄMPÄLTÄÄN JA SOITTA A
60-LUVUN TUTTUJA COVEREITA JYVÄSKYLÄN KESÄSSÄ.*

Mikä yhdistää Moody Bluesia, Roy Orbisonia, Spencer Davis Groupia ja Renegadesia? Vastaus: Tetetermite, Jyväskylän lyseossa luokkakavereiden kesken vuonna 1964 perustettu koululaisyhtye.

Tetetermite soittaa noiden kuuluisien rock- ja pop-bändien 60-luvun hittejä. Harvakseltaan keikkaileva bändi esiintyy Jyväskylän Kesässä konkarimusiikkitoimittaja Jake Nymanin juontamassa Pop 'n Roll -konsertissa Aaltosalissa. Biisilistalta löytyy myös Creamia, Rolling Stonesia, Beach Boysia ja The Mamas and the Papasia, ja yllätyksiäkin on lupa odotella.

Tottakai jännittää se keikka niin kuin aina, mutta ei niin paljon kuin Picnic-elokuvateatterissa. Esinnyttiin Eero & Jussi and the Boysin lämpörinä ja kädet tärisivät niin, että mandoliini olisi ollut passelimpi soitin, muistelee basisti Jarkko Mänttari.

Rumpali Timo Abonen huomauttaa, että harjoituskämpältä tutut gobeliini ja lattiamatto otetaan mukaan laukaisemaan ylimääräiset jännitykset. - Katsoo vaan mattoa niin tulee tunne, että ollaan harjoituskämpällä, yleisö taas luulee että nuotteja luetaan.

Hauskanpitoa ja maukasta sanailua jo kuusikymppisten rock-äijien koontuminen tuntuu olevan: yhdessäoloa säästää pieni verbaliikka nuoruusvuosien tyyliin. Mutta ennen kaikkea kokoontuminen on soittamista, klasikoiksi nousseiden cover-kappaleiden biomista.

Omiakin kappaleita Tetetermite on tehnyt, mutta ainakin keikoilla yleisö haluaa covereita bändin nuoruusvuosilta, soolokitaristi Rauno "Roope" Julin huomauttaa.

NIMILAINAA BRITTLÄSTÄ

Tetetermite oli telakalla 18 vuotta sen jälkeen kun nelisen vuotta toimituaan lopetti vuonna 1968. Vuoden -86 uudelleen syntymisessä alkuperäsbändiläisten Julinin, Ahosen, Mänttärin, Tero "Tete" Ansion (kitara, koskettimet), Pekka Mustosen (laulu) ja Olli Serimaan (kitara) oheen tuli laulaja-kitaristiksi Teuvo Kaipainen, tuttu kaveri jo kouluajoilta, mutta pari ikäluokkaa muita nuorempi.

Uuden alun jälkeen Tetetermite on hionut soittoaan kerran viikossa Julinin talon alakerrassa Halsasilassa. Helsingissä asuva Olli ei ihan jokaiseen viikkosesioon ole päässyt, muille aikataulu on käynyt, koska asuvat Jyväskylässä. - Parin vuoden kuluttua meillekin tulee 50 vuotta täyteen keikkailua, joten sitten on taas jublan aika, jos sinne asti hengissä selvittää, hymähtää Mänttari.

OMAKSI ILOKSI

Yhtye on soittanut pääasiassa omaksi ilokseen ja keikkaillut säästelemättä vailla markkinointihenkisyyttä ja julkisuudenkippeyttä. - Soitetaan kyllä paremmin kuin nuoruudessa. Emme soittotaidoissa pärjää nuorille, mutta meillä on vahvuutena neljääninen stemmalaulu. Ja olemmehan soitta-

neet nämä biisit jo silloin aikanaan, nyt vain parennellaan soundia, Julin tuumaa.

Soolokitaristi on löytänyt uudet vermeet oppia ne kitarasoolot, joita ei nuorempana hanskannut. Youtuben avulla Julinin Fenderistä irtoaa jopa Jimi Hendrixin vaikea Hey Joen soolo. - Aikoinaan opettelin sooloja vanhasta grammarista. Kun isä kielsi yöllä soittamasta, kuuntelin neulasta ja pyöritin hitaalla. Nyt on helpompaa, soolot löytyvät täsmällisesti niin tabulatuureina kuin useina opetusvideoina Youtubesta. Julin opastaa.

Lauluääni pysyy Kaipaisen mukaan rock-vireessä, kunhan ääni on vain normaalikunnossa ja kunhan välttää turbaa äänenavausta kuorotyylisiin.

Mutta mikä 60-luvun musiikissa mahtaa olla, että se kiehtoo nykynuoriakin. Pekka Mustonen tietää vastauksen: - Tämä on rajatonta musiikkia, siinä on mukana rajaton riemu!

Tähän yhteenvetoonhan voisin lopettaa tämän kirjan, mutten malta vielä. Soitimme Kesän konsertin ensimmäisenä ja Stewe sanoi alkujuonnossaan vuorossa olevan "60-luvun Jyväskylän kolmanneksi parhaan bändin Jälkeenpäin Keski-suomalaisen mielipidesivulla Risto Urrio kehui kovasti tilaisuutta ja Kesän ohjelmapolitiikka otsikolla "Rrrautaa, Jyväskylän Kesä!" Siinä hän käy läpi tapahtumaa ja toteaa Tetetermiten osuudesta, että "eikä 'kolmanneksi parhaan' Tetetermiten tarvitse tänäänkään hävetä osaa-mistaan. Vaikuttavaa tekemisen riemua.

Vielä paremmaksi panee Keski-suomalaisen musiikkiarvostelija Teppo Kulmala, joka kirjoitti arvostelun 15.7. ilmestyneeseen lehteen:

NUOREMPI KUIN EILEN

Kulttuuri 15.07.2012

A-salissa 13.7.2012

Jos The Rolling Stones tekee ikääntyessään räjähtymisestä (Richards ja Wood) ja ikinuoruudesta (Jagger) hyveen, ehtivät jyväskyläläiset yhtyeet 50-vuotiskonserttiin ennen Stonesia, ja toisin: sellaisina kuin taatusti ovat.

Kesän konsertti on dokumentti; ei viitsi, vaan iloisuudessaan ja itselle hymyilyssään mitä vakavin tapaus. En unohda Tetetermiten laulajan Pekka Mustosen keuyneleitä ja hänen äänensä piruettia, dynamoa ja tarkoitavuutta Stonesin laulussa As Tears Go By. Kun tämä puhtaiden stemmojen ja useamman kitaran bändi vetäisi seuraavaksi Roy Orbisonin Oh, Pretty Womanin originaalin hengessä ja löysi Moody Bluesin Go Now'n aloittaman vaiheikkaan ohjelman finaalina vielä The Mamas & The Papasin (California Dreamin') kävi selväksi, että ilta on tosissaan olon onnea!

Veksa Nyberg puhalsi puuhamiehenä Jyväskylä-rockin alkuvaiheet konserttiin hetkellä, jota ei olisi tullut ilman 60-luvun kulttuurimurrosta, Beatlesia, Rolling Stonesia, Dylania... ja yhtä kaikki rockin sisäistymistä luovuuden alueista yhdeksi berkimmistä ja nuorisolle vastaanotettavimmista.

A-salin yleisö koostui lähinnä soittajien sukupolvesta. Tänään rock ei katso ikää.

Miragesin rumpali Vando Suwanto lauloi To Love Somebodyn antaumuksella kuin Eric Burdon tai Joe Cocker saman kappaleen – fyysikka mukaan lukien niin vavahduttavasti, että A-sali taisi liukuttua henkiään, seinäään, historioitaan myöten. Muut laulajat tekivät omilla tavoillaan hyvää juttua samaten, ja soittajat: eivät väbiten kitaristit, kuten Nyberg, Rauno Julin ja Upi Helkovaara ja rumpaleista erityisesti Aarne Vesterinen.

Ilta eteni rautalangasta popin ja rockin suuntiin tavaten myös sekä klassikkoja että sellaisia harvemmin kuultuja helmiä kuin Venturesin Wipe Out tai Kinksin Stop Your Sobbing. Lopuksi Steeples soitti Paul Ankaa ja Cliff Richardia – Diana ja The Young Ones. Kuvaavaa sekin, että ne Suomessa olivat ensimmäisen nuorisoidolimme Lasse Liemolan hittejä.

Nuorvanhat kaverit Jyväskylästä osoittivat idolikauden kääntyneen ajattomuuteen. Siinäkin on aikansa. Pop'n'roll sisälsi ilon keskellä surua. Vaellamme täällä vain aikamme. Perjantai-iltana olin silti nuorempi kuin torstaina.

Tällainen tilinpäätös!

Nyt on kesä 2016. Olemme jatkaneet samaan harvaan tahtiin keikkailuamme, kuten aiemmin olen jo kertonut ja tehneet Best Covers -levyn ja työstämme paraikaa Cover 2:sta. Esinnyimme elokuussa promootion karonkassa Jyväskylän yliopiston vanhassa upeassa juhlasalissa, joka on vähän aikaa sitten entistetty entistä ehompaan kuntoon.

"Joo, keikka on ollut osa unelmaani saada soittaa Jyväskylän yliopiston vanhassa juhlasalissa", Roope sanoo.

Juhlasalissa on pidetty ja pidetään suuri osa yliopiston väitöstilaisuuksista. Myös Timo on siellä väitellyt ja ollut monta kertaa kustoksena. Aiemmin oli mahdotonta kuvitella, että siellä sallittaisiin soitettavan rockia.

"Vastoin parempaa tietoa uskomme, että olimme ensimmäinen rock-bändi, joka siellä on soittanut", Timo hymähtää.

Elokuun kuudentena päivänä oli Lahnasella LahnaRock16-tapahtuma. Siitä teimme ensimmäisen YouTube-videommeikin.

LahnaRock16

Paltasen kyläyhdistys järjesti tilaisuuden samaan tapaan kuin 2001 ja 2004. Ensimmäisestä LahnaRockista on lähes 30 vuotta. Näin on aika kulunut ja valtaosa meistä on jo eläkkeellä, osa on vielä viimeisiä aikojaan töissä. Tässä olemme me 60-luvun nuoret. Tämäkin on hyvää aikaa.

Finaali

Mutta tässä on kertomukseni loppu. Ja niin olen kertonut seitsemästä veljeksestä Suomen saloissa; ja mitäpä kertoisin enään heidän elämänsä päivästä ja sen vaiheista täällä? Se kulki rauhaisesti puolipäivän korkeudelle ylös ja kallistui rauhaisesti alas illan lepoon monen tuhannen, kultaisen auringon kiertoessa.

(Aleksis Kiven Seitsemän veljestä)

Kiitokset

Tämän kirjan teksti on syntynyt niin, että olen kirjoittanut sen, mitä olen muistanut ja lähettänyt muille veljeksille kommentoitavaksi. He ovat täydentäneet tekstiä omilla muistoillaan ja kommenteillaan, jotka olen lisännyt kokonaisuuteen. Järjestimme asian tiimoilta myös olutmakkaraillan, jossa muistelimme menneitä. He ovat jaksaneet vastata kaikenlaisiin kysymyksiini. Ymmärrätte varmasti, miksi kahdestakaan syystä tätä kirjaa ei olisi ilman veljeksiä.

Lopputuloksesta epätäsmällisyyksineen vastaan kuitenkin vain minä. Mutta, kun ei muista, niin ei muista.

Osan II tekstit ovat veljesten itse omalla tyylillään kirjoittamat. Isot kiitokset näistä Timolle, Ollille, Pekalle, Roopelle, Tiitille ja Stewelle.

Kirjan 60-luvun osuudessa esiintyvät myös Sirpa ja Anneli. He ovat viinicaesarsalaatti-illan tulosta. Järjestin 60-luvulla teineinä olleille vaimoillemme muisteluillan. Näistä tarinoista kollaasina syntyivät kuvitteelliset tarinat, joissa yhdistyvät eri naisten 60-luvun muistot Sirpan ja Annelin hahmoihin. Kiitokset tästä heille. Mainittakoon, että olen näissä tarinoissa halunnut korostaa 60-luvun popparitytön elämää.

Vaimoani Liisaa haluan kiittää kärsivällisyydestä tätä projektia kohtaan. Moni kotityö ja Lahnasen projekti jäi tekemättä tai lykättyi tämän kirjan kirjoittamisen johdosta

Erityiskiitokset Stewelle ja Jennille, jotka ovat nähneet suuren vaivan lukien etukäteen tekstini. He ovat esittäneet monia hyviä parantavia ehdotuksia. Stewe on myös suunnitellut kirjaan kannet. Kiitokset myös siitä.

Viimeiseksi haluan vielä kiittää kaikkia Tetetermiteperheen jäseniä avusta. Ilman heitä tästä ei olisi tullut yhtään mitään – niinkuin ei monesta muustakaan tärkeästä asiasta.

Ja tämä tarinamme on lähes tosi.

Grassessa 19.10.2016

Tero Ansio

Liitteet

Liite 1: Ollin biisilistat huhtikuussa -65 ja -66

Liite 2: Ollin biisilistat lokakuussa -66 ja maaliskuussa -67

Liite 3: Muita 60-luvulla soitettuja biisejä

Liite 4: Diskografia

Liite 5: Keikkoja 60-luvulla

Liite 5: Keikkoja 1990-2106

Liite 1. Ollin biisilistat huhtikuussa -65 ja -66

Huhtikuussa -65

And I Love Her	Love Me Tender
Do You Want to Know A Secret	Memphis Tennessee
East Virginia	Misery
Eight Days A Week	No Reply
From Me To You	Play With Fire
I Could Easily Fall In Love With You	She's A woman
Ich Liebe Das Leben	Tell Me
If I Fell	Thanks To The Rolling Sea
I'll Follow The Sun	Things We Said Today
It's All over Now	Twilight Time
Lankku (en saa selvää)	When The Saints Go Marchin' In
Last Time	World Without Love

Huhtikuussa -66

A Well Respected Man	Let The Good Times Roll
Around And Around	Memphis Tennessee
As Tears Go By	Money
Bright It On Home To Me	My Heart Must Do The Crying
Bright Light Big City	My Little Baby
Call My Name	Nobody Besides You
Colours	Norwegian Wood
Evil Hearted You	Not A Fade Away
For Your Love	Off The Hook
Forget Me Never	Play With Fire
Girl	Please Don't Go
Gloria	Someone
Hang On Sloopy	Tell Me
Heart Of StoneGet Off My Cloud	These Boots Are Made For Walking
House Of The Rising Sun	Twilight Time
How Long Baby	Under Assistant
If You And I Could Be As Two	Universal Soldier
If You Need Me	With The Good On Your Side
I'm All Right	You Better Move On
I'm In Love Again	You Have To Hide Your Love Away
It's All Over Now Baby Blue	
It's My Life	
Josephine	

Liite 2. Ollin biisilistat lokakuussa -66

All Or Nothing	Look Away
Ashes To Ashes	Lost Woman
Aurinkoinen Iltapäivä	Since I Meet You Baby
Baby Let Me Take You Home	Singer Not The Song
Bright Lights Big City	Somebody Help Me
Call My Name	Something You Got
Can't Nobody Love You	Strong Love
Could Be As Two	Summertime
Crying Time	Thank You Baby
Don't Look Back	The Way I Feel Inside
Farewell	This Hammer
Go On Home Bby	Together Till The End Of The Day
Good Morning (Little Schoolgirl?)	Too Soon To Know
Hey Girl	What Am I Living For
Hilii Hiloo	When I'm With You
Hymyillen	You're On My Mind
I Can't Make Your Way	
I Gave My Love Diamond	
I Love You	
I Put A Spell On You	
I Remember When I Loved You	
I Washed My Hands In A Muddy Water	
I'll Go Crazy	
I'm A Boy	
I'm Gonna Dressing Black	
It Ain't Necesserily So	
It's All Over Now Baby Blue	
It's Herts Me So	
It's Not True	
Jingle Jangle	
Just A Little Bit	
Keep On Running	
Kitty Cat Song	
Legal Matter	
Let Me Down Easy	
Let The Good Time Roll	

Liite 3. Muita 60-luvulla soitettuja biisejä

Ashes To Ashes
Baby Let's Wait
Barbara
Boulevard De La Madeleine
Can't Nobody (?)
Caramia
Consolation
Don't Look (?)
Every Little Bit
Farewell
Gimme Some Loving
Go On (?)
Hauska Jallu
Hey Girl
Hymyllen
I Love You
I Remember (When I Loved Her?)
I'll Go Crazy
I'm Gonna Dress (?)
In My Life
It Ain't Necesserily So
It Hearts Me So
It's All Over Now

Jingle Jangle
Jump Back
Kittycat
Let Me Down Easy
Look Away
Monkey Pala (?)
Näin Unta
Possulaulu
Reach Out I'll Be There
Ruby Tuesday
Something You Got
Strong Love
Summertime
Thank You Baby
The Green Green Grass Of Home
The Way (?)
Together Till The End Of Time
Too Soon To Know
When I'm With You
XXX Minds Eye (?)
You Didn't (?)

Liite 4. Diskografia

Levyn nimi		Vuosi
Viimeinen keikka	albumi	1968
Kultainen Norsu	albumi	1992
Back to LA	albumi	1996
et imre TETET	albumi	1998
Tetetermite in the Night of the Sixties	albumi	1998
Pete L	single	1999
Otteita T. Alakulon elämästä	albumi	1999
Kesäheinä ja myrskytuuli	single	2001
Ford-autoilijan laulu	single	2003
Tetetermite XL	albumi	2004
Tetetermite XL live	albumi	2004
Ukkimme salaisuus	single	2005
Sinä Jore kiusattu mutta suikero jänis	single	2005
Seimimies	single	2006
Dysvoxia	albumi	2006
Heidin ja Jannen häävalssi	single	2006
Juhon ja Tuulian häävalssi	single	2012
Kultaisen norsun poikanen	albumi	2014
Best covers	albumi	2015
Best covers 2	albumi	2016

Lisäksi erilaisia levyiksi tehtyjä äänitteitä harjoituksista ja Tetetermiten keikolla mukana olleiden vierailijoiden esityksistä

Liite 5: Keikkoja 60-luvulla

Tilaisuus	Paikka	Vuosi
Konva	Säynätsalon yhteiskoulu	1966
Jyväskylä Go! Go!	Valtiontalo, Jyväskylä	1966
Konva	Jyväskylän lyseo	1966
Koulubileet	Jyväskylän kauppaopisto	1966
Iloinen Päijänneristeily Suomi-laivalla	Jyväskylä	1966
Konva	Vuitanien yk, Jyväskylä	1966
JTY:n tilaisuus	Jyväskylä	1966
Konva	Säynätsalon yhteiskoulu	1966
Konva	Keuruun yhteiskoulu	1966
Konva	Keski-Suomen yk, Jyväskylä	1967
Hounds, Silvery ja Tetetermite Ilokevissä	Jyväskylä	1967
Konva	Korpilahden yhteiskoulu	1967
Usean bändin konsertti Fantasiassa	Jyväskylä	1967
Konva	Vuutasaaren yhteiskoulu	1967
Tanssit Pyhäsalmen lavalla	Pyhäsalmi	1967
Aulangon pop-tapahtuma	Hämeenlinna	1967
Konva	Jyväskylän lyseo	1967
Konva	Vuitanien yk, Jyväskylä	1967
Helsingin keskisuomalainen osakunta	Helsinki	1967
Monta bändiä elokuvateatteri Picnicissä	Jyväskylä	1967
Konva	Jyväskylän lyseo	1967
Konva	Jyväskylän normaalilyseo	1967
Teiniteatterin tilaisuus	Jyväskylä	1968
Konva	Jyväskylän lyseo	1968
Helsingin keskisuomalainen osakunta	Helsinki	1968
Pop-ilta Keljon Pursiseuralla	Jyväskylä	1968
Esiintyminen Pernasaaren koulukodissa	Jyväskylä	1968
Konva	Vuitanien yk, Jyväskylä	1968
Kukonhiekan juhannusjuhlat	Saarijärvi	1968
Tanssit Jämsän paviljongilla	Jämsä	1968
Esiintyminen Suolahden Huvipuistossa	Suolahti	1968
Keikka Pieksämäellä	Pieksämäki	1968
Jee-jee-ilta Discola-Kellarissa	Jyväskylä	1968
Usean bändin konsertti Lounaispuistossa	Jyväskylä	1968
Konva	Jyväskylän lyseo	1968

Liite 6: Keikkoja 1990-2016 sivu 1

Tilaisuus	Paikka	Vuosi
Yes Sir -tapahtuma	Jyväskylä	1990
Ritva Serimaan väitöskaronkka	Helsinki	1990
Timo Ahosen väitöskaronkka	Jyväskylä	1990
Jyväskylän Talven Klubi-ilta	Jyväskylä	1991
Leila Lappi ja Sirpa Törmi 40 + 40 v	Kuhmoinen	1991
Fysiikan päivät	Lahti	1992
Fysiikan päivät	Turku	1993
Jyväskylän lyseon päivä	Jyväskylä	1993
Fysiikan päivät	Järvenpää	1994
Yes Sir II -tapahtuma	Jyväskylä	1995
Kivitaskun Festivaali	Muurame	1996
Hovitanssit	Jyväskylä	1997
Jukka Kaartisen väitöskaronkka	Jyväskylä	1997
Nights Of The Sixties	Jyväskylä	1998
Kevyesti kesäillan iloksi Lahnasella	Pieksämäki	1999
Tero 50 v Lahnasella	Pieksämäki	2000
Tiiti 50v Valorinteellä	Jyväskylä	2000
Kesäkonsertti Lahnasella	Pieksämäki	2001
Milka Mustosen häät	Sipoo	2001
Timo Ahosen virkaanastujaisbileet	Jyväskylä	2001
Peurunka Beat	Laukaa	2002
Mikko Saari 50 v	Vihti	2003
Stewen taidenäyttelyn avajaiset Mysticissä	Jyväskylä	2004
Heidin ja Jannen häät	Jyväskylä	2004
Päivi Aho-Mustonen 50 v Vehniän kylätalossa	Jyväskylä	2004
Lahnanen mielessään	Pieksämäki	2004
Aarno Laitilan väitöskaronkka	Jyväskylä	2004
Tetetermite 40 v Ilokevissä	Jyväskylä	2004
Anna-Maija Poikkeuksen virkaanastujaisbileet	Jyväskylä	2004
Stewen taidenäyttelyn avajaiset Mysticissä	Jyväskylä	2006
YO:n mat.-luonnontieteellinen tiedekunta 40 v	Jyväskylä	2006
Ritun ja hänen työkaverinsa 100 v -bileet	Helsinki	2006
Psykologien Dysvoxia-ilta Ilokevissä	Jyväskylä	2006

Liite 6: Keikkoja 1990-2016 sivu 2

Tilaisuus	Paikka	Vuosi
Katin ja Mariannen häät	Vaajakoski	2007
Keikka Jyväskylän lyseon 150 v -bileissä	Jyväskylä	2008
Hepe 60 v Ilokivessä	Jyväskylä	2008
Keikka psykologien kesäjuhliissa	Jyväskylä	2010
Tiiti 60 v Kivistöllä	Jyväskylä	2010
7*60 -juhlat Ilokivessä	Jyväskylä	2011
Ilonan ja Laurin häät	Leivonmäki	2011
JY:n psykologian laitoksen 75 v -bileet	Jyväskylä	2011
Risto Julin 60 v	Jyväskylä	2012
Pop'n Roll Jyväskylän Kesässä Aaltosalilla	Jyväskylä	2012
Juhon ja Tuulian häät	Helsinki	2012
Jyväskylän yliopiston kevätpicnic	Jyväskylä	2013
Jyväskylän lyseon päivä	Jyväskylä	2013
Tetetermite 50 v Ilokivessä	Jyväskylä	2014
Jyväskylän yliopiston Fakulteettirock	Jyväskylä	2014
Mänttärin Majan väitöskaronkka	Jyväskylä	2015
Risto Julinin eläköitymisbiööet	Jyväskylä	2016
LahnaRock16	Pieksämäki	2016
Jyväskylän yliopiston promotion karonkka	Jyväskylä	2016

TETE 7 TERMITE

7 veljestä

Klikillä tarkoitetaan suljettua ryhmää, tai pientä piiriä, jolla on yhteiset kiinnostuksen kohteet. Tässä mielessä Tetetermite oli klikki. Sitä yhdistivät koulu ja yhteinen harrastus eli musiikki ja siihen liittynyt orastava nuorisokulttuuri. Ilmiselvää on, että me emme olleet "joukkio", joka on klikkiä laajempi ja selvästi vähemmän kiinteä ryhmä.

Mielenkiintoista ystävyysuhteiden näkökulmasta on klikkimme pysyvyys, koska nuoruusikää luonnehtii usein se, että nuoret vaihtelevat ryhmiä, joihin kuuluvat. Kiinteällä ryhmällä onkin enemmän merkitystä sen jäsenten kehittymiselle - usein se samankaltaistaa jäseniään. Erityisesti nuoruusiässä tämä kaverien vaikutus on voimakas, koska nuorten arvot ja ajattelu eivät ole vielä niin vakiintuneita kuin aikuisiässä.

Tämän tarinan pohjavirtana on, miten meidän identiteettimme kehittyivät ja muovautuivat Tetetermite-klikissä.

Klikillä tarkoitetaan myös koneellisesti tuotettua rytmiä, joka auttaa muusikoita pysymään tahdissa äänitettäessä. Sitä emme ole koskaan käyttäneet.